

Галицький фаховий коледж
імені В'ячеслава Чорновола

ЗБІРНИК

наукових тез

*за матеріалами студентських
наукових читань*

Тернопіль, 2022

Збірник наукових тез: за матеріалами студентських наукових читань. - Навчально-практична майстерня редакційно-видавничих технологій Галицького фахового коледжу імені В'ячеслава Чорновола, Тернопіль, 2022р. - 262 с.

Редакційна колегія: в.о. завідувачів кафедр: Томчук І.О., Муха Р.А. Вишневська Г.Б.; голови ЦК: Баб'юк О.В., Паршин Л.А., Манчевська Н.О., Посвятовська О.Б., Самойлова І.А., Спільніченко О.І., Питель Н.С., Стефурак Н.А., Вавричук О.С.

Відповідальний за випуск: Гелецька І.О., заступник директора з навчальної, наукової роботи та міжнародного співробітництва

Збірник тез за матеріалами студентських доповідей, виголошених на Днях науки, які відбулися у Галицькому фаховому коледжі імені В'ячеслава Чорновола у квітні - травні 2022р.

При публікації максимально збережено орфографію, пунктуацію та стилістику запропоновану авторами та підтриману науковими керівниками. За зміст праць та достовірність наведених фактів і статистичних даних відповідальність несуть автори та їх наукові керівники.

Колектив авторів, 2022
© Галицький фаховий коледж
імені В'ячеслава Чорновола, 2022

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ ЮРИДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН	8
<i>Бумба Марія</i>	
ЗЕМЕЛЬНЕ РЕЙДЕРСТВО В УКРАЇНІ.....	8
<i>Гакало Ірина</i>	
ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ.....	11
<i>Глива Анастасія</i>	
ПОДАТКОВА АМНІСТІЯ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ.....	14
<i>Масира Макс</i>	
СУЧАСНА ЄВРОАТЛАНТИЧНА ПЕРСПЕКТИВА УКРАЇНИ	16
<i>Пузяк Христина</i>	
ВІДКРИТТЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	20
<i>Сівіцьк а Ганна</i>	
ФРАУДАТОРНІ ТА ФІКТИВНІ ПРАВОЧИНИ З ПОЗИЦІЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ УКРАЇНИ	23
<i>Слободян Ілона</i>	
ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ТА ЙОГО ХАРАКТЕРИСТИКА	26
<i>Хлипавка Вікторія</i>	
ВІДМЕЖУВАННЯ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ «ПОРУШЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ» ВІД СУМІЖНИХ СКЛАДІВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	28
<i>Шаплай Аліна</i>	
ЮВЕНАЛЬНА ВІКТИМОЛОГІЯ: РЕАЛЬНІСТЬ СЬОГОДЕННЯ	31
<i>Яцкулич Христина</i>	
ПРОБЛЕМИ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ НА ПІДСТАВІ П. 1 Ч. 5 СТ. 361 КАС УКРАЇНИ І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	33
<i>Бачинська Ірина</i>	
ЕЛЕКТРОННІ ЗАСОБИ ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	36
<i>Вовчук Вікторія</i>	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ВАКЦИНАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ..	39
<i>Дармопук Віра</i>	
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРИВАТИЗАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ.....	41
<i>Двикалюк Ірина⁴³</i>	
ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДІТЕЙ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД.....	43
<i>Зубик Арсен</i>	
ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДИПЛОМАТИЧНОГО ЕТИКЕТУ	46
<i>Кучмій Наталія</i>	
НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПОТЕРПЛИЙ» У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ: ВІДМІННОСТІ ВІД ПОТЕРПЛОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	50
<i>Пилипчук Ірина</i>	
ДО ПИТАННЯ РОЗІРВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО ШЛЮБУ	52
<i>Худоб'як Діана</i>	
МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	55

СЕКЦІЯ ВИДАВНИЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ	58
<i>Гандзюк Соломія</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОЇ МАНЕРИ ЮЛІЇ СЛИВКИ (НА ПРИКЛАДІ ЗБІРКИ ІНТЕРНЕТ-НОВЕЛ «ЧУЄШ, КОЛИ ПРИЇДЕШ ДОДОМУ?»).....	58
<i>Капітан Владислава</i>	
ЖУРНАЛІСТСЬКЕ РОЗСЛІДУВАННЯ: СТРУКТУРА ТА ОСОБЛИВОСТІ ПОДАЧІ КОНТЕНТУ (НА ПРИКЛАДІ «VINUS. INFO»).....	60
<i>Капітан Владислава</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СТВОРЕННЯ ПЕРІОДИЧНОГО ВИДАННЯ АНАЛІТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ	63
<i>Ричкун Антоніна</i>	
ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ІНТЕРНЕТ-САЙТУ «КАВ'ЯРНІ ТЕРНОПОЛЯ»: ЖУРНАЛІСТСЬКИЙ АСПЕКТ	69
<i>Фесюк Анастасія</i>	
ОСОБЛИВОСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	72
<i>Хороленко Олександра</i>	
ФОЛЬКЛОРИСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ЛЕКСИКОГРАФІЮ.....	74
<i>Ярош Софія</i>	
МІФОНІМИ У ТВОРЧОСТІ ВОЛОДИМИРА АРЕНЄВА	77
СЕКЦІЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ ТА ТУРИЗМУ.....	81
<i>Косар Юлія</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНСТА-ТУРУ В МЕЖАХ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНОЇ ХЕРСОНЩИНИ	81
<i>Паршин Яна</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ОБСЛУГОВУВАННЯ КЛІЄНТІВ В ГОТЕЛЯХ МЕРЕЖІ «RADISSON BLU».....	85
<i>Плескун Віра</i>	
ЗАКЛАДИ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА ТЕРНОПОЛЯ, ДРУЖНІ ДО ДІТЕЙ.....	88
СЕКЦІЯ ДИЗАЙНУ	91
<i>Возьна Юлія</i>	
ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ ЕКОДИЗАЙНУ В СУЧАСНІЙ МОДІ.....	91
<i>Гева Соломія</i>	
ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ДОГЛЯДУ ЗА ВОЛОССЯМ.....	94
<i>Гудима Ганна</i>	
АНАЛІЗ РОЗРОБКИ ФОРМИ ОДЯГУ МЕТОДОМ НАКОЛЮВАННЯ.....	96
<i>Дитюк Мар'яна</i>	
ВПЛИВ МИСТЕЦЬКИХ КЛАСТЕРІВ НА РОЗВИТОК ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ ТЕРНОПОЛЯ.....	99
<i>Кузевич Софія</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ПОСТИЖЕРНИХ ВИРОБІВ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ.....	102
<i>Кузик Емма-Марія</i>	
РОЛЬ ДЕКОРАТИВНОГО ЖИВОПИСУ В ХУДОЖНЬОМУ ОФОРМЛЕННІ ІНТЕР'ЄРУ	104

<i>Стефанишин Яна</i>	
ВІЗИТНА КАРТКА ПЕРУКАРСЬКОГО САЛОНУ	110
<i>Тетюк Діана</i>	
ПОСТІМПРЕСІОНІЗМ ВІНСЕНТА ВАН ГОГА ТА ЙОГО ПОСЛІДОВНИКИ В УКРАЇНІ	112
<i>Хемій Таня</i>	
ОДЯГ З ДОПОВНЕНОЮ РЕАЛЬНІСТЮ. МОДА В ЕПОХУ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ	115
<i>Щербяк Софія</i>	
МІНІМОРФІЗМ – ЯК НОВИЙ НАПРЯМОК У ВЕБ-ДИЗАЙНІ.....	118
 СЕКЦІЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	 122
<i>Бойко Наталія</i>	
СПЕЦИФІКА ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ФІЛЬМОНІМІВ	122
<i>Ваврик Анастасія</i>	
МОВНІ ТА ПОЗАМОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРУ «ПРОМОВА» (НА МАТЕРІАЛІ ВИСТУПІВ TED TALKS)	124
<i>Котляр Андрій</i>	
МОВНІ ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЧНІЙ НАУЦІ.....	127
<i>Притис Ірина</i>	
МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КОМІЧНИХ ТЕКСТІВ О.ГЕНРІ.....	129
<i>Ричкун Антоніна</i>	
ФРАЗЕОЛОГІЗМИ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ.....	132
<i>Хороленко Олександра</i>	
ЛЕКСИКО –СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОГО МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ	135
 СЕКЦІЯ КОМП'ЮТЕНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	 138
<i>Гінзула Володимир</i>	
АЛГОРИТМ АСИМЕТРИЧНОГО ШИФРУВАННЯ RSA.....	138
<i>Горобець Діана</i>	
ОНЛАЙН ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ВІЗУАЛЬНОГО ТА ВІДЕОКОНТЕНТУ У ЖУРНАЛІСТИЦІ.....	141
<i>Захарків Віталій, Захарків Максим</i>	
МІКРОСЕРВІСНА АРХІТЕКТУРА АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН.....	148
<i>Куца Уляна</i>	
ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ РОЗМІЩЕННЯ ВЕБ-САЙТУ НА ІНТЕРНЕТ-ХОСТИНГУ З ЕКСПОРТОМ БАЗИ ДАНИХ.....	152
<i>Небесний Дмитро , Бруд Віктор</i>	
№SQL БАЗИ ДАНИХ: ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ	
<i>Озіранець Алла</i>	
АКТУАЛЬНІСТЬ ІГРОВИХ ЗАСТОСУНКІВ З НАВЧАЛЬНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ.....	162
<i>Хоміцька Зоряна</i>	
ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ РОЗРОБКИ ДИЗАЙН-ПРОЄКТІВ	166
<i>Шовдра Богдан</i>	
ГЕШ-ФУНКЦІЇ В СИСТЕМАХ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ.....	170

СЕКЦІЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА ТА МОВОЗНАВСТВА..... 174

Гербут Каміла

ДОСЛІДЖЕННЯ СЕМАНТИЧНИХ ТИПІВ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ТВОРАХ ІВАНА КАРПЕНКА-КАРОГО174

Миколишин Діана

ОБРАЗ ПІДЛІТКА – ІНТЕЛЕКТУАЛА У РОМАНІ «ТАЄМНИЙ ЩОДЕННИК АДРІАНА МОУЛА» СЬЮЗЕН ТАУНСЕНД.....177

Удич Соломія

ІДЕЙНО-ХУДОЖНІЙ АНАЛІЗ ЗБІРКИ «АКАЦІЄВИЙ РАЙ» НАДІЇ СЕНЬОВСЬКОЇ.....180

СЕКЦІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ 184

Кецько Анастасія

СУЧАСНІ СИСТЕМИ ТРЕНУВАНЬ: КРОССВІТ І ТАБАТА184

СЕКЦІЯ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН 187

Швайка Віктор

ОПТИЧНЕ ЯВИЩЕ ЧИ ДИВО: ФОТОКАМЕРА ЗАФІКСУВАЛА У ЦЕРКВІ ОРЕОЛИ.....187

Янів Євген

ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ ДЖЕРЕЛ СВІТЛА.....190

Ясінська Наталя

КОЖЕН ПЕРУКАР – В ДУШІ МАТЕМАТИК192

СЕКЦІЯ ФІЛОСОФІЇ ТА СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВА 194

Бакай Тетяна

МАЙСТЕР ПЕНЗЛЯ, ЯКИЙ ЖИВЕ У СВОЇХ КАРТИНАХ АНТІН МАНАСТИРСЬКИЙ.....194

Боляк Олена

ПРОБЛЕМА РЕЛІГІЙНОЇ ТА МІЖКОНФЕСІЙНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ В КОНТЕКСТІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ197

Валах Софія

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ШЛЯХИ ЙОГО ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ.....200

Кульба Максим

ФЕНОМЕН ТОТАЛІТАРИЗМУ НА ЗЛАМІ СТОЛІТЬ203

СЕКЦІЯ ФІНАНСІВ ТА ЗАГАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН 206

Бобецька Валентина

МОТИВАЦІЙНА СИСТЕМА АКТИВІЗАЦІЇ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....206

Ваврик Анастасія210

НЕЙРОМАРКЕТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА СПОЖИВАЧА (ЕМОЦІЇ, КОЛЬОРИ, АУДІО, АРОМАТИ)210

Василечко Катерина

ДОСЛІДЖЕННЯ МАРКЕТИНГУ ПРОСУВАННЯ ТОВАРІВ НА ПРИКЛАДІ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ.....213

Верес Оксана

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ У СИСТЕМІ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ 216

Красновська Яна

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ 219

Лазаревич Яна

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА МІСЦЕВІ ФІНАНСИ 222

Плескун Віра

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВЕКТОРІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ..... 225

Соловій Христина

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ..... 229

Цетнар Олена

ЗАСТОСУВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ РЕКЛАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ..... 235

СЕКЦІЯ ЮРИДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

УДК 349.4

*Бумба Марія, здобувач вищої освіти
I курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник канд.юрид.наук, адвокат Заплітна І. А.*

ЗЕМЕЛЬНЕ РЕЙДЕРСТВО В УКРАЇНІ

На даний момент українське суспільство цікавить питання миру, проте, не потрібно забувати й про повсякдення. Аналізуючи домінуючі земельні проблеми, слід виокремити земельне рейдерство, яке в Україні є досить актуальною та болючою темою, про яку не варто мовчати.

На сьогодні землі сільськогосподарського призначення зазнають неправомірних захоплень з боку рейдерів. Однією з найпоширеніших рейдерських тактик є незаконна зміна власника шляхом введення в оману державного реєстратора через подання підроблених документів для проведення державної реєстрації речових прав.

Завдяки спрощенню процедур реєстрації права власності на нерухомість та реєстрації бізнесу кількість випадків рейдерського захоплення юридичних осіб чи активів підприємства в останні роки значно зростає. Не виключенням також є й аграрний сектор.

Однією із найпопулярніших рейдерських схем, які використовуються в аграрному секторі, є самовільне захоплення земельних ділянок та збір на них чужого врожаю або здійснення власного посіву. Так, поширеними є випадки укладання рейдерами договорів оренди паїв чи земельних ділянок із селянами, які вже передали цю ж землю в оренду іншому добросовісному орендарю.

Крім того, рейдери реєструють в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно (далі – Державний реєстр прав) за собою права оренди на відповідні земельні ділянки на підставі підроблених договорів оренди, судових рішень або інших документів, які подають державним реєстраторам або нотаріусам.

Однією із найбільших проблем при виникненні рейдерських захоплень земельних ділянок є те, що у спадщину ми отримали недоліки в документальній та електронній реєстрації земель і прав на них, в оформленні правовстановлюючих документів, що виникали внаслідок численних змін земельного законодавства, передачі повноважень, зміни компетенції, реорганізації відділів земельних ресурсів (Держземагенства, Держгеокадастру), а також зміни способів документування при оформленні прав власності [2].

До гострих проблем можна також віднести відсутність кадастрових номерів на розпайовані земельні ділянки, право власності на які посвідчувалося державними актами зразка, встановленого на час оформлення прав, відсутність земельних ділянок у Державному земельному кадастрі або недостовірність внесених до нього даних, невідповідність даних у Державному земельному кадастрі їх паперовим джерелам, неоформленні спадкових прав на земельні ділянки. Крім того, мають місце помилки в технічній документації, суперечності внаслідок зміни підходів та способів обмірів тощо. Іншою проблемою є залишення нерозподілених (невитребуваних) земельних ділянок (паїв). Адже не всі громадяни, котрі мали право на пай, отримали сертифікати. Якщо брати до уваги офіційні дані окремих досліджень, більшість власників паїв – це громадяни, котрим понад 50 (79%) і 60 років (43%), більше ніж 1

млн. власників земельних паїв уже померло. Тому необхідно розрізняти власників розпайованих земельних ділянок (у тім числі їхніх спадкоємців) і прав на земельні частки (паїв), та громадян, які мають права на невитребувані земельні паї.

Водночас потрібно зазначити, що незаконну діяльність рейдерів спричинила відсутність правовстановлюючих та технічних документів на сільськогосподарські будівлі та споруди, їх належного обліку та оформлення прав власності [2].

Протягом 2018-2020 рр. Верховною Радою України та Міністерством юстиції України було внесено ряд важливих правок, спрямованих на зменшення кількості рейдерських атак, які охопили аграрний бізнес протягом останніх років.

Не зважаючи на зміни, найпоширеніший механізм захоплення землі залишився незмінними. В народі цей механізм зветься «Подвійна реєстрація», проте існує вона у двох видах:

- коли договори оренди на ту саму землю реєструються без скасування прав справжнього землекористувача, за рахунок чого в реєстрі існують права на землю кількох орендарів і врожай збирає найсильніший (зазвичай, це рейдери).

- коли договори оренди справжнього орендаря протиправно припиняються і замість них в Державному реєстрі прав реєструються нові договори оренди сумнівного походження, які є в розпорядженні рейдерів.

Оскільки другий метод є найпоширенішим, а перший метод сьогодні застосовується не часто, розглянемо саме особливості дій рейдерів під час реалізації другого методу рейдерського захоплення - через протиправне припинення прав законного орендаря та державну реєстрацію прав на себе.

Метою такої реєстрації, зазвичай, є створення підстави для начебто правового збирання врожаю, але по факту це є замаскованим грабежем та інструментом для нейтралізації органів поліції, які в силу не розуміння на місцях специфіки роботи Державного реєстру прав - самоусуваються від виконання своїх обов'язків щодо захисту прав законних землекористувачів. При чому, варто розуміти, що найскладнішим завданням для рейдерів є не внесення своїх прав оренди на землю, а припинення вже існуючих [3].

Запобіжні заходи з протидії земельному рейдерству й запровадженню прозорості в земельній сфері частково вже реалізовані Верховною Радою України, адже були ухвалені закони щодо протидії рейдерству й захисту прав власності. Зокрема, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вирішення питання колективної власності на землю, удосконалення правил землекористування у масивах земель сільськогосподарського призначення, запобігання рейдерству та стимулювання зрошення в Україні» (від 10.07.2018 № 2498-VIII), що набув чинності з 1 січня 2019 року, сприяв створенню ефективного механізму використання масивів земель сільськогосподарського призначення з метою запобігання рейдерству та стимулювання зрошення, а також вирішенню проблеми використання земель колективної власності. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту права власності» (від 03.10.2019 № 159-IX) також суттєво вплинув на зменшення кількості рейдерських захоплень нерухомого майна й корпоративних прав і дозволив знизити витрати громадян та бізнесу, пов'язані з захистом власності від протиправних посягань. А Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії рейдерству» (від 05.12.2019 № 340-IX) створив додаткові гарантії забезпечення захисту майнових прав власників і користувачів земельних

ділянок, а також умови запобігання протиправному поглинанню й захопленню підприємств в аграрному секторі економіки [4].

Ще до початку подій, які зараз відбуваються у нашій державі, спорів, пов'язаних з рейдерським захопленням землі було досить багато, а також значно збільшилась й кількість спорів, пов'язаних з вчиненням кримінальних правопорушень. Це, насамперед, спори щодо незаконного заволодіння чужим врожаєм (крадіжок, грабежу), перешкоджання законній господарській діяльності, протиправного заволодіння майном агропідприємств, підроблення документів, самоправства, тощо [5].

Слід також зазначити, щоб убезпечити себе від рейдерського захоплення земельних ділянок, потрібно мати належне оформлення документів, що посвідчують право власності, присвоєння кадастрового номеру земельній ділянці і внесення відповідних відомостей до Державного земельного кадастру та Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, тобто підтверджуюча інформація, яка відображена в державних реєстрах [6].

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії рейдерству» - власник земельної ділянки, нерухомого майна має право встановити вимогу нотаріального посвідчення договору та внесення змін до договору, якщо це договір про встановлення земельного сервітуту, оренди землі, надання прав користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб, для забудови, або предметом якого є нерухоме майно чи його частина (згідно з ст.14 ЗУ «Про оренду землі», ст.102-1 Земельного кодексу України) [1].

Процес протидії рейдерським захопленням підприємств досить трудомісткий, судові позови можуть розглядатися довгі місяці, роки. Виявлення на ранніх стадіях розпочатого рейду, при своєчасних відповідних діях, запорука успішної протидії «загарбникам». Забезпечення належного рівня безпеки підприємства доцільно розпочати з відповідних заходів щодо інформаційної безпеки підприємства, збереження комерційної таємниці, а також іншої важливої фінансової документації [7].

Висновки. Підводячи підсумки слід зазначити, що питання земельного рейдерства, шляхи його подолання, методи протидії, а також аналіз показників та оцінка поточного стану в Україні потребує й в подальшому всебічних досліджень та узагальнень.

Список використаних джерел:

1. Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовтня 2001 р., №2768-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4, ст.27 , URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення : 29.05.2022).
2. Багара М. Рейдерство земельних ділянок: причини та способи подолання, 2019, URL : <https://pzmrujust.gov.ua/yurydychni-konsultatsii/2091-reiderstvo-zemelnykh-dilianok-prychyny-ta-sposoby-podolannia-07032019> (дата звернення : 29.05.2022).
3. Баконіна О. Подвійна реєстрація права оренди як найпоширеніший вид аграрного рейдерства. URL : https://jurliga.ligazakon.net/news/195576_podvyna-restratsya-prava-orendi-yak-nayposhirenshiy-vid-agrarnogo-reyderstva (дата звернення : 29.05.2022).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії рейдерству: Закон України від 05.12.2019 р., №340-IX. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2020. № 12. ст. 66. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/340-20#Text> (дата звернення : 29.05.2022).
5. Качмар О. Найбільш поширені судові спори в сфері агробізнесу . *Юридична Газета*. 2017. № 35.

URL:https://vkr.ua/publication/naybilsh_poshireni_sudovi_spori_v_sferi_agrobiznesu (дата звернення : 29.05.2022).

6. Рейдерське захоплення землі . Дописувачі WikiLegalAid. *WikiLegalAid* ,2021 , URL:<https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php?title=%D0%A0%D0%B5%D0%B9%D0%B4%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%BF%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%BB%D1%96&oldid=31556> (дата звернення : 29.05.2022).

7. Бурбело О. А., Рамазанова С.К. Економічна безпека підприємства в умовах рейдерських загроз: монографія . Київ, 2015.

URL: <https://www.iepd.kiev.ua/wp-content/uploads/2014/03/maket-1.pdf> (дата звернення : 29.04.2022).

УДК 342.5

*Гакало Ірина, здобувач вищої освіти
II курсу спеціальності «Право»
науковий керівник канд. юрид. наук, адвокат Майка М. Б.*

ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Сучасна державна служба повинна не лише зосереджуватися на нормах демократичного громадянського суспільства, але також повинна стати ефективним інструментом побудови такого суспільства. Для цього потрібно усунути існуючі недоліки, що виникли у вітчизняній системі державного управління. Актуальність теми дослідження зумовлена зростаючим значенням державної служби у забезпеченні реформи державного управління в Україні та її орієнтацією на здійснення основних прав та свобод громадян. Зростаючі вимоги суспільства до державної служби вимагають більшого професіоналізму, здатності ефективно діяти мовою поглиблення демократизації та необхідності розвитку взаємодії між державою та громадянським суспільством.

Державна служба як складна соціальна одиниця включає багато аспектів, зокрема: соціальний, економічний, правовий, організаційний, кадровий, політичний, культурний, інформаційнокомунікаційний тощо. Багатогранність державної служби втілює механізм досягнення держави та державних цілей, заснованих на принципах служіння людям. Розглянемо державну службу з точки зору інституційних характеристик.

Як державна служба України, так і складна установа складаються з таких елементів: по-перше, системи правових, організаційних та процесуальних інститутів, що визначають порядок формування та реалізації державних цілей; по-друге, групи людей із спеціальною професійною освітою та працюють у державному управлінні (виконують державні функції).

Публічноправовий інститут форма участі громадян у виконанні цілей, завдань і функцій держави шляхом виконання посадових обов'язків на посадах, віднесених до посад державних службовців [2, с. 81].

Державна служба в зарубіжних країнах вважається державним апаратом, який виконує державні функції на практиці. У більшості європейських країн концепція державної служби базувалася на державній теорії, яка включала теорію Вудро Вільсона про дихотомію влади та "раціональну бюрократію" Макса Вебера, яка суттєво вплинула на створення та функціонування постійної та професійної державної служби. З розвитком і зміцненням

державності реалізація завдань і функцій держави в більшості країн встановлює загальні основні принципи функціонування та управління державною службою.

Правові принципи організації та функціонування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування закріплені в Конституції України, згідно з якою основи державної служби визначаються виключно законами України. Це конституційне положення відкриває подальші можливості для формулювання, розвитку та формування інституту законодавства про державне управління. Розвиток конституційних принципів державної служби в Україні пов'язаний з прийняттям законів та інших нормативно-правових актів, що регулюють весь спектр суспільних відносин у нашій країні, для створення організаційних, соціальних, економічних, правових умов для здійснення громадянами державної служби, надання пріоритету цій діяльності, системний підхід до розробки законодавчих актів, який повинен бути інститутом державного управління, державними органами та посадовими особами, які мають право регулювати правовідносини, що виникають у сфері державної служби [4, с. 24]. Сучасний правовий інститут державної служби – це система правових норм, що регулюють відносини, що складаються в процесі організації державної служби, статус державних службовців, гарантії та процедури його здійснення, а також механізм державної служби.

У Законі державна служба трактується як професійна діяльність державних службовців з підготовки пропозицій щодо формулювання державної політики, що забезпечує її реалізацію та надання адміністративних послуг. Відповідно, державним службовцем визначається громадянин України, який працює у державному управлінні в державному органі або його апараті, отримує заробітну плату з державного бюджету, крім випадків, передбачених законодавством, та здійснює повноваження, передбачені на цій посаді, які безпосередньо пов'язані з виконанням завдань та виконанням функцій державного органу щодо: підготовки пропозицій, пов'язаних із формулюванням державної політики у відповідній галузі; розробка, перегляд та або редагування проектів нормативних актів; Надання адміністративних послуг; здійснення державного контролю (контролю); управління державним майном, державні корпоративні права; управління персоналом державних органів або їх апарату [1]. У законі принципи державної служби включають: верховенство права; патріотизм та служіння українському народові; законність; рівний доступ до державної служби; професіоналізм; чеснота; політична неупередженість; прозорість діяльності; особиста відповідальність державного службовця [2, с. 74].

Якщо державний службовець хоче взяти участь у виборах, він або вона повинні піти у відпустку під час виборчої кампанії. Однак цей пункт викликає дискусію серед авторів законопроекту, оскільки вони вважають, що чиновник повинен повністю звільнитися з державної служби, якщо він бере участь у виборчій кампанії. Внутрішнє законодавство повинно конкретизувати положення про відокремлення політичних та державних службовців. Цього не існує в поточній системі. Цей механізм не передбачений Законом про державну службу від 17 листопада 2011 р. № 4050-VI. Політичними вважаються лише посади міністрів та їх заступників. Але насправді існують також посади «політичних функціонерів», тобто працівників патронатних служб політиків (президента, членів уряду, депутатів), до яких належать їхні радники, радники, помічники тощо. Новий підхід до працевлаштування на державній службі – виключно шляхом відкритого конкурсу на всі робочі місця.

Високий рівень тіньової економіки, що і до сьогоднішнього дня є важливим джерелом надходжень населення, витрати яких значною мірою перевищують офіційні доходи, негативно позначається на всіх макроекономічних показниках розвитку держави. Фінансово-правовими чинниками тінізації економіки та, як наслідок, обігу значної частини готівки поза банківською

системою, науковці сучасності визначають: неефективність державного регулювання економіки; недосконалість та нестабільність податкового законодавства, правова незахищеність платників податків, неефективне адміністрування податків; відсутність дієвої системи контролю ринку праці та співмирного покарання за незаконне працевлаштування; недостатнє грошово-кредитне регулювання, надмірний обсяг грошових пропозицій, нестабільний валютний курс; недосконалість бюджетної системи та системи контролю за використанням бюджетних коштів; недоліки правоохоронної та судової системи [3, с. 129].

Новий законопроект також є підходом до визначення рівня заробітної плати державних службовців: пропонується відмовитись від впливу суб'єктивного фактора винагороди. Оскільки передбачається, що виплата премій державним службовцям є скоріше винятком із правила, лише за певні досягнення, а також за результатами щорічного оцінювання. Передбачено, що розмір грошового заохочення не може перевищувати 30 % річної зарплати. Хоча, на думку європейських експертів, це занадто, адже в країнах ЄС частка винагороди чиновникам значно нижча і не перевищує 10% річної зарплати [5, с. 4].

Новизна переходу державних службовців на загальну пенсійну систему без преференцій також є революційною. Цей підхід пояснюється тим, що Україні потрібна сучасна державна служба. Тому від головної мотивації працівників залишатися на посаді – очікування спеціальної пенсії – слід відмовитися. Натомість вони повинні забезпечити гідну заробітну плату, яка дозволить державному службовцю жити гідно сьогодні і отримувати гідну пенсію в майбутньому.

Висновки. Таким чином, розглядаючи проблеми державної служби, важливо враховувати той факт, що державна служба як складна соціальна одиниця включає багато аспектів, серед яких: соціальний, економічний, правовий, організаційний, кадровий, політичний, культурний, інформаційний та комунікаційний.

Багатогранність державної служби втілює механізм досягнення держави та державних цілей, заснованих на принципах служіння людям.

Список використаних джерел:

1. Про Національне агентство України з питань державної служби : положення Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 500. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/500-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.05.2022).
2. Битяк Ю. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.
URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/MONOGRAFIJ_2011/BITYK_2005.pdf (дата звернення: 04.05.2022).
3. Майка М.Б., Глива А.О. Проблеми правового регулювання «Податкової амністії в Україні». *Київський часопис права*. 2021. С. 129-133 URL: <http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/49> (дата звернення: 04.05.2022).
4. Петришин А. Государственная служба. Историко-теоретические предпосылки, сравнительно-правовой и логико-понятийный анализ. Харків: Факт, 1998. 168 с.
5. Тимошук В., Курінний О., Новий закон про державну службу: новели та проблеми. *Юридичний вісник України*. 2012. С. 4-5. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/files/buleteni/pravo-2012-2-3.pdf> (дата звернення: 04.05.2022).

ПОДАТКОВА АМНІСТІЯ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Кризові явища як у світовій, так і в національній економіці, які загострилися через пандемію Covid-19 призвели до проблем залучення додаткових ресурсів в економіку кожної країни світу. Високий рівень тіньової економіки, що був характерний для національної економіки негативно позначається на всіх макроекономічних показниках розвитку держави. Тіньова економіка і до сьогоднішнього дня є важливим джерелом доходів населення, витрати яких значною мірою перевищують офіційні доходи.

Тінізація економіки викликана та одночасно призводить до обігу значної частини готівки поза банківською системою. Важливою проблемою, з приводу якої періодично піднімається питання, є втеча капіталів за межі країни. За різними оцінками, за останні десять років з України вивезено від \$50 до \$100 млрд, які здебільшого осіли в офшорних зонах, про що свідчать останні викриття інформації в мережі Internet стосовно власників капіталів які знаходяться в офшорних зонах. Саме одним із шляхів протидії вказаним вище негативним явищам національної економіки і є проведення податкової амністії до якої вдавалися багато країн світу, що відносяться як до розвинених так і до розвиваючих держав [5, с. 409].

Основною метою проведення податкової амністії є легалізація капіталу та детінізація економіки. Податкова амністія як інструмент фіскального регулювання має окрім позитивних наслідків, таких як виведення доходу з тіні, поповнення бюджету, також і ризики пов'язані з проблемами правового регулювання процедури податкової амністії в редакції Закону України від 15 червня 2021 року № 1539-IX. А саме такі:

- недотримання принципу стабільності податкового законодавства;
- неоднозначне правове регулювання процедури декларування віртуальних активів;
- недосконалість процедури визначення вартості об'єктів декларування;
- відсутність юридичної визначеності щодо порядку встановлення суми, на яку застосовується «податкова амністія» за умови перевищення у платника податків розміру готівки, яка перебуває у власності, суми 400 тисяч гривень;
- відсутність належних гарантій не притягнення до кримінальної та адміністративної відповідальності суб'єктів декларування за фактом подання відомостей у декларації [3, с.133].

Ефективність податкових амністій залежить значною мірою від рівня довіри до влади. Найбільш успішними в різних країнах світу були амністії, що проводилися новою владою, що прийшла на зміну старій та перебувала на післявиборчій хвилі популярності. У теорії несплата податків – це злочин. Проте на думку експертів, українці тримають незадекларовані гроші або за кордоном, або в іноземній готівці через державне законодавство та відсутність достатніх гарантій власності. Враховуючи вказане, питання податкової амністії в Україні є дуже актуальним. Адже, як правило, цілями такої акції є забезпечення детінізації майна, фінансова стабілізація в країні та профілактика податкових правопорушень на майбутнє. І головне для держави – поповнення державного бюджету за рахунок коштів, що надійдуть в результаті декларування прихованих або прострочених податкових платежів. Враховуючи необхідність запровадження подальших кроків у боротьбі з розмиванням податкової бази і переміщенням прибутків за кордон, Президент України В. Зеленський подав до Верховної Ради пакет

законопроектів про податкову амністію, під час якої держава не користується своїм правом карати, а дозволяє вивести з тіні та легалізувати капітал, за який його власники не сплатили податки, або ж взагалі вивели з країни. За це вони мають можливість сплатити менші податки та/або уникнути покарання за їх несплату [4].

Законопроектом «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету» (№ 5153) пропонується амністія капіталів – одноразове декларування активів фізичних осіб для легалізації своїх статків [2]. Як зазначив Д. Шмигаль, в Україні ретельно вивчили досвід податкової амністії 20 країн, проаналізувавши як успішні, так і неуспішні кейси, адже Україна має врахувати і негативний досвід проведення податкової амністії. У світі податкова амністія є досить поширеним інструментом, до якого вдаються і розвинені, й бідні країни. У різних країнах цей процес проходив по-своєму і мав як позитивний, так і не зовсім результат. У більшості випадків очікування від подібних заходів значно перевищують результати.

Загалом, можна стверджувати, що результативність програм амністій сильно відрізнялися не тільки між країнами, але навіть в одних й тих самих країнах в залежності від періоду застосування та умов проведення, методів та цілей амністії. Визначити якийсь єдиний чи низку факторів, які б гарантували успішність подібних ініціатив держави майже не можливо. Усе залежало не лише від ставок податку на амністований капітал. Йдеться про сукупність чинників. Це і правова свідомість, рівень довіри в суспільстві та до інститутів влади, фінансова грамотність, ефективність систем стимулів та покарань. Разом з тим, у більшості країн тривають дискусії щодо доцільності проведення податкових амністій. Для того, щоб податкова амністія була успішною, вона повинна залучати якомога більшу кількість платників податків, пропонувати вигідні умови, мати чітко прописані в законодавстві правила, бути одноразовою, після закінчення амністії покарання повинно бути невідворотним. При цьому, одним із головних ризиків застосування податкової амністії є легалізація доходів, отриманих незаконним шляхом («відмивання коштів»). Разом з тим, у світі немає жодного прикладу успішної амністії в нестабільній та охопленій війною країні. Країні, в якій саме по собі розміщення грошей на рахунку банку чи інвестування в реальний сектор економіки, пов'язане з високими ризиками, де існує реальна загроза того, що участь в амністії може бути використана проти самого платника податків. До того ж, наголошують критики намірів влади провести добровільне декларування, зараз обрано не найкращий час: по-перше, рейтинг влади йде до низу, що не сприяє довірі населення до держави; по-друге, не сприятиме успіху й економічна ситуація в країні, що погіршилася внаслідок карантинних заходів [1, с. 7].

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, можна констатувати, що розпочинаючи будь-які кроки з податкової амністії, запровадження нульових декларацій та обов'язкового декларування доходів для всіх громадян держава має створити відповідні сприятливі умови для ведення бізнесу, які б мотивували українців виходити «з тіні» та повертати свої капітали з офшорів. І ця мотивація має полягати не в страху перед каральною функцією держави, а в ініціативі в майбутньому заробити більше або навпаки – отримати податкові преференції, аби повернути собі частину сплачених зборів. У будь-якому випадку податкова амністія – лише один з елементів покращення бізнес-клімату. А це покращення неможливе без податкової реформи, реформи судів та правоохоронних органів, кардинального спрощення податкового та митного законодавства. Держава має гарантувати захист інвестицій і стати справжнім

партнером для бізнесу. Інакше залишаться страх та недовіра, і будь-яка амністія буде приреченою від початку.

Список використаних джерел:

1. Беззуб І. Податкова амністія: українські реалії та зарубіжний досвід. *Громадська думка про правотворення*. 2021. С. 5-13. URL: <http://nbuviap.gov.ua/images/dumka/2021/7.pdf>. (дата звернення 22.05.2022).
2. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо стимулювання детінізації доходів та підвищення податкової культури громадян шляхом запровадження одноразового (спеціального) добровільного декларування фізичними особами належних їм активів та сплати одноразового збору до бюджету» № 1539-IX від 15 червня 2021 року. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 22.05.2022).
3. Майка М.Б, Глива А.О. Проблеми правового регулювання податкової амністії в Україні. *Київський часопис права*. 2021. № 3. С. 129-133. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2021.3.20> (дата звернення 22.05.2022).
4. Обух В. Амністія капіталів, або життя з чистого аркуша. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3219950-amnistia-kapitaliv-abo-pocim-zitta-z-cistogo-arkusa> (дата звернення 22.05.2022).
5. Шульга Т.М., Кононенко Л.В. Податкова амністія в Україні в контексті світового досвіду. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 408-410. URL: <https://osau.edu.ua/> (дата звернення 22.05.2022).

УДК 341.176.

*Масира Максим, здобувач вищої освіти
II курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник канд. юрид. наук Заставна О.П.*

СУЧАСНА ЄВРОАТЛАНТИЧНА ПЕРСПЕКТИВА УКРАЇНИ

У сучасних умовах, вступ України в НАТО є одними із першочергових стратегічних завдань та цілей нашої країни. Вказане зумовлено анексією Автономної Республіки Крим, створенням псевдореспублік та, особливо, повномасштабним вторгненням на суверенну та незалежну державу – Україну у її міжнародно-визнаних кордонах.

Так, у преамбулі Конституції України визначено: «Піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України та підтверджуючи європейську ідентичність Українського народу і незворотність європейського та євроатлантичного курсу України...» [1]. Таким чином, постають питання про можливість вступу України до Альянсу на сучасному етапі та про наслідки для розвитку державності країни і суспільства у різних галузях життя – насамперед політичного й економічного.

Як відомо, саме агресивна зовнішня політика Росії підштовхнула цілий ряд пострадянських країн Латвію, Литву, Естонію, Грузію стати на шлях набуття членства в НАТО, і варто наголосити, що прибалтійські держави набули членство в НАТО ще у 2004 році. Згодом, політика Російської Федерації залишилась десятиліттями – незмінною. Все більше держав, котрі притримувались статусу нейтралітету заявили про бажання вступити в Альянс. Фінляндія та Швеція – країни, що змінили свій військово-політичний вектор на 360 градусів після

повномасштабного вторгнення в Україну. Саме цим обґрунтовувала одну із «псевдо причин» збройної агресії – недопущення розширення Альянсу у Східній Європі.

При цьому обрання цими державами саме НАТО пояснюється, безумовно, тим, що передбачений ст. 5 Північноатлантичного договору 1949 році укладений у Вашингтоні, округ Колумбія, 4 квітня (далі – Договір 1949 року) [2] механізм колективної оборони сприймається ними як потужний засіб захисту від багатьох зовнішніх викликів їх безпеці, і передусім від тих, що є подібними до вчинених Росією проти України.

Підготовка України до членства в НАТО має істотне значення. Цей процес стимулює досягнення державою високих демократичних, соціально–економічних та оборонних стандартів як у країнах НАТО. У разі вступу України до Альянсу вона втрачає суверенність, оскільки її військовий потенціал повністю залежатиме та контролюватиметься НАТО.

Не можна не додати і процедуру приєднання країни до НАТО, оскільки така методика є вкрай непростою. План дій про приєднання до Альянсу, який реалізовується на основі індивідуального діалогу з країною–кандидатом, розроблений з метою підтвердити чіткий курс і зобов'язання стосовно подальшого розширення НАТО шляхом запровадження програми заходів, спрямованих на сприяння країнам–претендентам у їхній підготовці до можливого майбутнього вступу до НАТО як членів Альянсу.

Проте, вкрай недоречно говорити представникам вищого військово–політичного керівництва НАТО про невідповідність Збройних Сил України стандартам Альянсу в умовах повномасштабної війни та захисту української землі та усього Європейського континенту. В рамках військової допомоги Україні лише від НАТО наша держава отримала озброєння, боєприпасів, амуніції та розвідувальних систем на більш як \$ 8 млрд. Поступово Збройні Сили України відмовляються від радянської зброї та переходять на натівські зразки.

Якщо говорити безпосередньо про процес набуття членства в Альянсі, то він базується на політиці «відкритих дверей», врегульованій передусім ст. ст. 10 та 11 Договору 1949 року [2]. Зокрема, згідно з ними, держава–претендент має бути європейською державою, що відповідає статусу НАТО як регіональної організації. Окрім цього, Договір 1949 року, виходячи із цілей своєї діяльності, висуває додаткові матеріальні вимоги до держави-претендентки: здатність втілювати у життя принципи Договору 1949 року і сприяти безпеці у Північноатлантичному регіоні.

У зв'язку із прагненням України перейти до етапу Плану дій з підготовки до членства в НАТО, для держави є важливим ретельне вивчення положень ПДПЧ (далі – План дій щодо членства в НАТО). Відповідно до цього нормативного акту, заходи, вжиття яких може стати підґрунтям вступу держави до членства в Альянсі, будуть стосуватися: політичної та економічної сфер, сфери оборони та воєнної сфери, сфери безпеки, правової сферах й кожній з них існує окремий розділ в ПДПЧ [3]. Серед них особливу вагу, на наш погляд, має Розділ I «Політичні і економічні питання», а саме його п. 2, який визначає характеристики, що очікуються НАТО від претендентів на членство, до яких ним відносяться врегулювання міжнародних спорів мирним шляхом та засобами, а також врегулювання зовнішніх територіальних спорів у державі, включаючи внутрішні юрисдикційні розбіжності та недоліки, мирними засобами згідно з принципами ОБСЄ та підтримка відносин добросусідства [3].

Вирішення таких спорів було б фактором для визначення того, чи потрібно запрошувати державу приєднатися до Альянсу.

Окрім зазначеного, Україна повинна враховувати й те, що процес прийняття державами–членами НАТО рішення про включення до своїх лав нового члена є також доволі складним та довготривалим. Він регулюється ст. ст. 10 та 11 Договору 1949 року й передбачає, що державу

мають запросити приєднатися до Договору 1949 року всі інші його держави–учасниці за їх одностайною згодою, тобто згода усіх країн–учасниць. Одностайність виявляється таким чином: держави–члени НАТО укладають Протокол до Північноатлантичного договору про приєднання певної держави, який набере чинності після його ратифікації всіма державами–членами Альянсу, на підставі чого Генеральний секретар НАТО надішле відповідній державі запрошення приєднатися до Договору 1949 року.

Членство в НАТО призведе до необхідності витратити 2 % ВВП на потреби оборони й безпосередньо ті потреби, які будуть встановлені Організацією й цього зобов'язання Україна повинна буде неухильно дотримуватися

На підставі вищенаведеного, Україна як учасник Альянсу зустрінеться з перевагами та недоліками.

Переваги вступу України в НАТО:

Україна долучиться з країнами–членами НАТО до боротьби проти міжнародного тероризму, розповсюдження зброї масового знищення, нелегального обігу наркотиків, торгівлі людьми, до питань захисту навколишнього середовища, становлення громадянського суспільства та ін.;

Україна отримає вклад інвестицій від міжнародних інвесторів. Досвід країн попередніх хвиль розширення засвідчує велике зростання закордонних інвестицій: у 1997 р. в економіку Польщі інвестовано 2,7 млрд дол., 1998 – 5 млрд, а 1999 р. – року вступу Польщі до НАТО – вже 8 млрд дол. США. Стосовно Чехії й Угорщини цифри ще вражаючі. У 1997 р. прямі іноземні інвестиції в економіку цих країн становили відповідно 4,2 млрд, 1998 – 9,8 і 10,2 млрд, 1999 р. – 12,8 і 14,5 млрд дол. США [4]. Після вступу Болгарії до НАТО іноземні інвестиції в економіку цієї країни зросли вдвічі;

Україна братиме участь у прийнятті рішень, спрямованих на розвиток миру та безпеки загалом, а не лише в країнах НАТО. Україна зможе отримати гарантії щодо недоторканості своїх кордонів, територіальної цілісності та суверенітету, що є основною причиною вступу в Альянс;

НАТО надає допомогу Україні у розв'язанні проблем звільнених у запас військовослужбовців. Завдяки фінансовій підтримці організації в період з 1999 року до 2005 року було організовано 39 курсів із вивчення іноземних мов для ведення підприємницької діяльності для звільнених у запас офіцерів. У 2005 р. проведено вісім мовних курсів і шість спеціалізованих курсів, на що виділено 150 тис. євро [5, с. 42].

Недоліки вступу України в НАТО:

– реформа Збройних Сил України відповідно до критеріїв побудови армій оборонного типу країн–членів Альянсу, яка передбачає скорочення особового складу. Це може призвести до загострення соціальних проблем серед українських військових. Проте логічним результатом такого реформування Збройних Сил буде створена сучасна, фахова, високооплачувана та боєздатна армія, яка реально зможе ефективно захистити державу [6, с. 23];

– військово–промисловий комплекс. Можливе членство України в НАТО відкриє національним підприємствам нові інвестиційні перспективи у країнах–членах НАТО, на що вже вказує досвід ВПК країн Східної Європи. Окремі підприємства не зможуть скористатися такою перевагою та в умовах жорсткої конкуренції з ВПК високорозвинутих країн ринкової економіки будуть змушені закритися, що є досить негативним наслідком для національної економіки та виробництво вітчизняних зразків зброї;

– виділення колосальних коштів на утримання армії та фінансування збройних сил Альянсу;

– наявність територіальних спорів та стану війни у країні.

Враховуючи усі фактори, що можуть вплинути на вибір України та її військово–політичний вектор у майбутньому, даний вибір може слугувати як зміцненням своєї безпеки так і зниженням національних інтересів на міжнародно–політичній арені у світі. Наявність наднаціональних елементів у структурі міжнародної організації призводить до обмеження суверенітету країни, яка є суб'єктом наддержавної міжнародної організації. Більш того, сьогодні у складі міжнародної організації є країни розвинутої капіталістичної системи, а є країни, які тільки розвиваються.

Немає ніякої гарантії, що прийняття міжнародною організацією рішення відповідатиме інтересам національної політики для кожного суб'єкта об'єднання. Тому сучасна система міжнародних відносин із приводу створення й організації діяльності НАТО, ЄС характеризується високим рівнем взаємозалежності, що впливає на зменшення і трансформацію ролі державного суверенітету.

Висновки. Євроатлантична інтеграція України досить довготривала та складна процедура. Вступ в дану міжнародну міждержавну організацію та військово-політичний союз як НАТО має двохсторонній характер.

Можна зазначити, що такі перетворення в країні, удосконалення системи державного адміністрування, розбудова економіки та створення армії є, звісно, позитивними процесами, але відбуваються вони вкрай довго і важко, тому говорити про вступ до цієї міжнародної організації ще занадто рано.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96–ВР: станом на 1 січня 2020 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96–вр#Text> (дата звернення: 18.05.2022).
2. Північноатлантичний договір (укр/рос): Договір НАТО від 04.04.1949р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_00#Text (дата звернення: 18.05.2022).
3. План дій щодо членства в НАТО (ПДЧ). Ухвалений на зустрічі глав країн-членів Північноатлантичної Ради у Вашингтоні від 24 квітня 1999 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_009#Text (дата звернення: 18.05.2022).
4. Довідник НАТО. Brussels: Office of information and press NATO, 2001. 608 с. URL: <https://www.nato.int/docu/other> (дата звернення: 18.05.2022).
5. Чукаєва В. О., Дивнич Д. І. Нова доктрина розвитку державності України: вступ до НАТО. *Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара*. 2019. № 2. С. 41-43 (дата звернення: 18.05.2022).
URL: http://apnl.dnu.in.ua/2_2019/2_2019.pdf#page=41 (дата звернення: 18.05.2022);
6. Івасечко О. Я., Здоровега М. В. Новітні безпекові трансформації та способи протидії викликам Східного партнерства: матеріали інтернет конференції. 2022, Львів: Видавництво Львівської політехніки. С. 20-23. URL: <https://lpnu.ua/sites/default> (дата звернення: 18.05.2022).

УДК 349.412.22

*Пузяк Христина, здобувач вищої освіти
I курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник канд. юрид. наук, адвокат Заплітна І. А.*

ВІДКРИТТЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

До 1 липня 2021 року в Україні діяв мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення. Під час дії мораторію існували проблеми у практичному використанні земель сільськогосподарського призначення. Оскільки спостерігалась значна концентрація земельних ділянок через оренду земельних часток (паїв) у громадян, які не користуються ними, що призводить до формування великих фермерських господарств, власники яких перш за все були зацікавлені у надходженні прибутку, а не в цільовому та якісному використанні земель, не приносячи їх до виснаження та зниження відсотків вмісту гумусу у землі.

Земельна реформа паралельно пов'язана з економічною реформою, та є важливою для формування повноцінного економічного ринку. Мірошниченко А. М. у своїх працях зауважує, що мораторій був істотною перешкодою на шляху здійснення земельної реформи, успішне завершення якої неможливе без створення правових передумов для запровадження ринку обігу земель [1].

Земельна реформа – це довгостроковий процес. Від самого початку її проведення пройдено найскладніші її етапи – роздержавлення та приватизація продуктивних земель, організаційна перебудова аграрного виробництва.

Необхідність реформування земельних відносин в Україні виникла ще на початку дев'яностих років. 18 грудня 1990 року прийнято постанову «Про земельну реформу» [2], відповідно до неї всі землі республіки стали об'єктом реформи.

Завданням реформи є перерозподіл земель з одночасним наданням їх у довічне успадковане володіння громадянам, постійне володіння підприємствам, установам, організаціям.

Завершальним етапом земельної реформи в аграрній сфері є запровадження повноцінного ринку земель сільськогосподарського призначення та іпотеки землі, що означатиме повну імплементацію правил ринкової економіки у земельні відносини країни.

Першим кроком до відкриття ринку земель сільськогосподарського призначення став проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення» від 10 жовтня 2019 року. У пояснювальній записці зазначено, що Закон розроблений з метою формування законодавчого поля для запровадження ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення, забезпечення конституційних прав громадян України на вільне розпорядження своєю власністю, створення прозорих умов для набуття у власність земельних ділянок сільськогосподарського призначення громадянами та юридичними особами України [9, с. 57-58].

Розгляд та аналіз проблем та перспектив відкриття ринку землі в Україні проводився такими вченими: Семчик В. І., Мірошниченко А. М., Заплітна І. А., Сіденко В. Р., Молдаван Л. В., Мельник Л. Ю., Васильєв С. В., Речка К. М.. Під час розгляду питань, що постали у даній темі використовувались такі методи: аналізу – для комплексного розгляду складових предмета дослідження як елементів єдиного цілого, спостереження, порівняння та історико-правовий.

Відкриття ринку землі позитивно вплинуло на міжнародні відносини. Україна виконала одну із вимог Європейського Союзу, відкривши ринок землі. Відповідно до ст. 17 ЗУ «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» Судди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права [3]. Відповідно до ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод

кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном [4], а мораторій на продаж землі протягом тривалого часу порушував це право громадян України.

ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення» закріплено наступні способи забезпечення гарантій громадян України: заборона продажу земель сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності, а також відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення, розташованих на тимчасово окупованих територіях України (крім передання їх у спадщину); до 1 січня 2024-го набувати у власність земельні ділянки сільськогосподарського призначення зможуть лише громадяни України, територіальні громади і держава; до 1 січня 2030 року ціна продажу земельних ділянок сільськогосподарського призначення, виділених в натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв), не може бути меншою за їхню нормативну грошову оцінку; з 1 січня 2024 року набувати у власність земельні ділянки сільськогосподарського призначення можуть юридичні особи, учасниками й бенефіціарами яких є громадяни України; встановлено обмеження на площу земельної ділянки, яку може придбати фізично особа – 100 га, юридична особа – 10 тис. га; банки можуть набувати право власності на землю, але тільки у вигляді стягнення предмета застави за іпотечними договорами та матимуть два роки на відчуження земельних ділянок, набутих ними через звернення стягнення; земельну ділянку можуть конфіскувати, якщо особа набула у власність таку ділянку з порушенням передбачених законодавством положень, а правочин на набуття права власності можуть визнати недійсним; якщо право власності на земельну ділянку сільськогосподарського призначення набула особа, яка не мала на це законом наданого права, то вона має відчужити земельну ділянку протягом року з моменту набуття права власності на неї, якщо особа не відчужила впродовж зазначеного строку таку земельну ділянку, її конфіскують за рішенням суду [5]; відкриття ринку земель сільськогосподарського призначення створює передумови для детінізації економіки, оскільки усі операції купівлі-продажу таких земель будуть проходити законно та відкрито. Доходи, які отримуватимуть особи при продажі земельних ділянок сільськогосподарського призначення більше одного разу протягом календарного року, будуть оподатковуватись та приносити дохід до Державного бюджету України [7].

Однак, ринок землі має чимало недоліків, які відобразяться на середньому класі. У законодавстві недостатньо відображені питання захисту інтересів фермерів, які мали б стати основою не лише аграрної галузі, але й здорової та раціональної економіки країни загалом.

Обробляючи менше 40% загальної площі угідь України, фермери виробляють понад 60% її валового сільськогосподарського продукту. Саме фермери створюють на селі понад 100 тисяч робочих місць (а з урахуванням сезонності робіт у фермерських господарствах влітку на фермерських господарствах працюють і 200–230 тисяч українців), сплачують велику частку податків до місцевих бюджетів.

Інтереси фермерів не враховано й у законах, які є основою земельної реформи. Зокрема, не вжито заходів щодо запобігання аграрним монополіям. Тобто, великі фермерські господарства матимуть ще більше можливостей поглинати дрібні та середні господарства, викупуваючи великі земельні ділянки сільськогосподарського призначення з кращими природніми властивостями. Не запроваджено обмежень на купівлю землі на рівні районів і областей. Відтак у регіонах можуть виникати монополії одного землевласника.

Недієвими на практиці стануть обмеження на купівлю до 100, а пізніше й до 10 тисяч гектарів. Ті, у кого є можливості й гроші, фактично зможуть купити стільки землі, скільки їм буде потрібно тому, що законодавством передбачено лише те, що обмеження площі земельної ділянки розраховане на одну особу, а не на сім'ю і нічого не заважатиме придбавати будь-яку

площу, оформивши по 100 га на родичів, знайомих чи своїх працівників. А коли на ринок допустять юридичних осіб і можна буде купувати вже по 10 тисяч гектарів, — реєструватимуть компанії десятками й зможуть придбати землю на них. За таких обставин фермери, які зараз орендують й обробляють земельні ділянки, після відкриття ринку не мають можливостей викупити цю землю, якими володіють потужні великі агрохолдинги. Їм залишається або орендувати землю в нового власника після появи такого, або шукати інші гектари, або закривати бізнес.

У фермерів відсутні кошти для придбання достатньо великих площ землі. Припустимо, купити кілька десятків гектарів малий підприємець ще може на заощаджені кошти, а вже на 100 га потрібен довгостроковий кредит, який банк йому майже напевне не надасть через відсутність кредитної історії й застави, а якщо й надасть, то під великі відсотки.

Іноземці, особи без громадянства чи іноземні юридичні особи можуть отримати доступ до придбання земельних ділянок скориставшись поняттям «довірче право власності», яке міститься в законі «Про внесення змін до деяких актів щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні» [12]. Наприклад, іноземець створює фонд та залучає іноземні кредити й інвестує гроші в купівлю землі через довірче право, український власник землі буде діяти в інтересах іноземного громадянина чи компанії, які зможуть опосередковано володіти землею.

Ризиком ухваленого закону є можливість купівлі землі державами, які потерпають від нестачі продовольства. В першу чергу це Китай. Сьогодні Китай є найбільшим партнером України. Сюди експортується майже 45 % нашої сільськогосподарської продукції. До 2024 року в Китаї, за їхніми прогнозами, збільшиться споживання на 24 %. Тобто, в цій країні зацікавлені в тому, щоб вирощувати більше продукції, тому вони робитимуть усе, щоб купити землю в Україні й самими вирощувати та самим себе годувати. Такі обставини мають місце з огляду на те, що це дешевше, ніж купувати в українського фермера. Китай уже має великі земельні масиви в Латинській Америці, Африці, Азії, біля берегів Японії [8].

Висновки. Отже, відкриття ринку землі сільськогосподарського призначення в Україні справило значний позитивний вплив на відносини України з європейськими державами. Також, завдяки створеному та урегульованому законом порядку купівлі-продажу землі, усі доходи від даних правочинів оподатковуються та збільшуються доходи Державного бюджету України, що сприяє стабілізації економіки у державі. Громадяни України по різному сприйняли цю визначну подію, одні позитивно тому, що нарешті зможуть скористатись в повній мірі наданим їм законом правом вільно розпоряджатися своїм майном, інші – негативно, зокрема малі та середні фермерські господарства, оскільки існує великий ризик того, що вони не витримають конкуренції із великими фермерськими господарствами, які можуть придбати земельні ділянки сільськогосподарського призначення у великих розмірах та витіснити малі та середні суб'єкти господарювання, що у свою чергу може призвести до монополізації фермерського господарства.

Список використаних джерел:

1. Мірошниченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні: монографія. Алерта: ЦУЛ, 2009. 268 с. URL: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=3vShHtIAAAAJ&hl=uk> (дата звернення: 05.12.2022).
2. Про земельну реформу: Постанова Верховної Ради України від 18 грудня 1990 року № 563-ХІІ. Дата оновлення: 22.09.2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-12#top> (дата звернення: 05.12.2022).

3. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 № 3477-IV. Дата оновлення: 02.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#top> (дата звернення: 14.01.2022).

4. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 20 березня 1952 № 994_535. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535#top (дата звернення: 14.01.2022).

5. Міфи для селян і «земельна конституція» від Зеленського. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/zemelna-konstytutsiya-vid-zelenskoho/31283065.html> (дата звернення: 14.01.2022).

6. Про внесення змін до деяких актів щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні: Закон України від 20 вересня 2019 № 132-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132-20#Text> (дата звернення: 14.01.2022).

7. Майка М. Б. Фінансово-правові механізми детінізації економіки України: організаційний аспект: *Матеріали 10-тої міжнародної науково-практичної конференції «Eurasian scientific congress»*. Барселона, 4-5 жовтня 2020. С. 332-336. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=EcaxDVsAAAAJ&citation_for_view=EcaxDVsAAAAJ:u-x6o8ySG0sC (дата звернення: 14.01.2022).

8. Ринок землі. Які проблеми чекають на фермерів і як врятувати середній клас? URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/rynok-zemli-yaki-problemy-chekayut-na-fermeriv-i-yak-vryatuvaty-serednij-klas/> (дата звернення: 14.01.2022).

9. Заплітна І. А. Скасування заборони на відчуження земельних ділянок, виділених у натурі (на місцевості) власниками земельних часток (паїв): проблеми й перспективи: *зб. наук. пр.: Актуальні проблеми держави і права*. Одеса. 2021, Випуск 91. С. 55-62. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/15644> (дата звернення: 14.01.2022).

УДК 347.132

*Свіцька а Ганна, здобувач вищої освіти
І курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник канд. юрид. наук Гелецька І. О.*

ФРАУДАТОРНІ ТА ФІКТИВНІ ПРАВОЧИНИ З ПОЗИЦІЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ УКРАЇНИ

В умовах сьогодення правочини є частиною повсякденного життя суспільства, важливим є вчиняти їх у відповідності з нормами діючого законодавства та не порушуючи цивільні права та обов'язки сторін чи третіх осіб, а також сформовані моральні засади суспільства. Правочини визнаються найбільш поширеними юридичними фактами, оскільки їх вчинення спрямоване на виникнення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Але особа, вчиняючи певні дії, не завжди усвідомлює дійсність правовідносин які виникають, у зв'язку з чим має місце досить неочікуваний результат. Іншим може бути випадок, коли особа, переслідуючи певну мету, зокрема, бажаючи завдати шкоди інтересам кредитора, чітко усвідомлює свої дії та наслідки, які виникають і свідомо бажає їх настанню.

Визнання правочину недійсним є одним із найскладніших інститутів цивільного права та породжує дискусії як серед суддів, так і серед багатьох науковців. Це обумовлено, насамперед, особливою правовою природою цього інституту. Визнання правочину недійсним за рішенням

суду зумовлює наслідки не лише для його сторін, а має також вплив і на права третіх осіб. Під час визначення наслідків недійсності правочину судді повинні враховувати інтереси усіх зазначених осіб, що є непростим завданням. Доволі часто суди стикаються з такими ситуаціями, за яких непросто відрізнити порушення норм закону, які спричиняють недійсність правочину, від тих порушень, що можуть мати інші наслідки, однак не являють собою підстави для його визнання недійсним.

Варто зазначити, що правову природу та питання недійсності фіктивних та фраздаторних правочинів досліджували такі науковці, як С. В. Хімченко, О. Р. Білик, А.В. Нижний, М.П. Ходаківський, Г.В. Юровська, Б. Карнаух, А. С. Ярошенко, О. М. Костенко, Є. В. Бернада, А. С. Бахаєв, І. В. Давидова, Є. Морозов, В. Поляков тощо. Задля необхідності з'ясувати саму суть фіктивних та фраздаторних правочинів спробуємо розкрити ці поняття на підставі аналізу судової практики України.

Як стверджує С. Хімченко, правочин, який не створює правових наслідків, по суті є юридичною фікцією, оскільки у фіктивному правочині існує воля особи, але вона орієнтована не на створення будь-яких правовідносин та юридичного зв'язку між сторонами, а на створення лише видимості цього зв'язку. Як наслідок, зазначені правочини здебільшого вчиняються в протиправних цілях, зокрема, щоб уникнути арешту (опису) майна, отримати кредит незаконним шляхом [1].

На думку Н. Рабіновича, у фіктивних правочинах, фактично є лише одне волевиявлення, в основі якого є воля вчинити цей правочин «попри людське око», тобто тільки для вигляду. Оскільки вирішальне значення надається саме волі, наявність схожого «порожнього» волевиявлення жодної правової сили не може мати [2, с. 61].

Аналізуючи вищенаведені думки можна констатувати, що ознакою, яка свідчить про фіктивність правочину є його специфічна мета. Вона полягає у тому, що вчинення правочину здійснюється для задоволення певних інтересів особи, яка вже розуміє, що умови такого правочину виконані не будуть. Крім того, такий правочин характеризується особливою волею особи свідомо вчинити юридично значущу дію без юридичних наслідків, маючи при цьому бажання ввести в оману інших суб'єктів цивільних відносин щодо реального стану речей.

Наслідки укладення недійсних правочинів визначено у ст. 216 Цивільного Кодексу України (далі – ЦК України) [3]. Ними, зокрема, є застосування двосторонньої реституції, тобто у випадку недійсності правочину кожна із сторін зобов'язана повернути другій стороні в натурі все, що вона отримала внаслідок його укладення від іншої сторони. Якщо повернення неможливе, тоді застосовується відшкодування за цінами, які встановлені в цей момент. Як показує практика, укладаючи фіктивні правочини, сторони не передають одна одній нічого, а тому єдиним варіантом санкції для учасників є лише визнання його недійсним.

Щодо фраздаторного правочину, то можна стверджувати, що чіткого нормативно-правового визначення терміну «фраздаторний правочин» на сьогодні не має. Але базове наведено у висновку постанови Верховного Суду в складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 07 жовтня 2020 року в справі № 755/17944/18 (провадження № 61-17511св19). В ньому зазначено: «договором, який вчиняється з наміром завдати шкоду кредиторам (фраздаторним договором), може бути як платний, так і безоплатний договір [4].

Фраздаторні правочини на законодавчому рівні регулюються лише в певних сферах, зокрема:

- у разі неплатоспроможності банків;
- під час банкрутства;

- у виконавчому провадженні.

Норми, яка б безпосередньо встановлювала недійсність фраздаторних правочинів, цивільне законодавство не містить. Згідно ч. 4 ст. 9 Закону України «Про виконавче провадження» укладення правочину щодо майна боржника, який призвів до неможливості задовольнити вимоги стягувача за рахунок такого майна, є підставою для визнання такого правочину недійсним.

Поняття «фраздаторності» поступово стає все більш актуальним в судовій практиці. Варто зазначити, що питання фраздаторних правочинів вже неодноразово розглядалося касаційною інстанцією, однак питання донесення даної позиції до судів нижчих інстанцій для забезпечення розвитку цивільного права та формування єдиної правозастосовної практики залишається відкритим, в тому числі, і через недоліки законодавства з питань визнання фраздаторного правочину недійсним.

Можна констатувати, що фіктивний правочин, на відміну від фраздаторного, виключає мету створення юридичних наслідків в момент його вчинення, що, в свою чергу, запобігає настанню будь-яких майнових наслідків, адже, такий правочин їх не породжує. Оскільки можливість передачі майна на підставі фіктивного правочину відсутня, з правового тлумачення фіктивних правочинів виключається *restitutio in integrum* (реституція в натурі). У разі якщо буде встановлено, що така передача *de facto* (фактично) відбулася, зазначений правочин не може бути кваліфікований як фіктивний, і тому стаття 234 ЦК України, яка визначає правові наслідки фіктивного правочину, не підлягає застосуванню, оскільки такий правочин *de jure* (юридично) не породжує будь-яких правових наслідків, які ним обумовлюються.

Що ж до фраздаторного правочину як зловживання правом, то задум спричинити зло є обов'язковим і єдиним надійним критерієм. Фраздаторні правочини – це договори, що завдали шкоди кредитуру. Такі правочини вчиняються з прихованою метою, але вона виявляється в діях чи бездіяльності боржника до та після виникнення строку погашення боргу, як умисне ухилення від виконання своїх зобов'язань.

В постанові Верховного Суду від 20 червня 2019 року у справі № 522/8158/15-ц вказано, що визнання судом недійсним договору у огляду на його фіктивність характеризується такими ознаками: у фіктивних правочинах внутрішня воля сторін не відповідає зовнішньому її прояву, тобто сторони наперед знають, що він не буде виконаний. Позивач, повинен довести, що сторони укладаючи правочин не мали мети створити правові наслідки, тобто обов'язок доказування фіктивності правочину покладається на позивача [5].

У постанові Верховного Суду від 03 липня 2019 року в справі № 369/11268/16-ц зроблено висновок, що позивач має право звернутися до суду з позовом про визнання договору недійсним, у зв'язку з тим, що йому притаманні ознаки фраздаторного, тобто такого який має на меті унеможливити звернення стягнення на майно боржника, зокрема, на підставі загальних засад цивільного законодавства (п. 6 ст. 3 ЦК України) і недопустимості зловживання правом (ч. 3 ст. 13 ЦК України), з посиланням на спеціальну норму, яка передбачає підставу визнання правочину недійсним [6].

В іншій постанові Верховного Суду від 24 лютого 2021 року в справі № 583/780/17 зазначено, що укладення договору дарування майна між родичами з метою приховання його від конфіскації чи недопущення звернення стягнення на нього в рахунок відшкодування шкоди згідно статей 1166, 1188 ЦК України, у випадку коли дарувальник заподіяв іншій особі шкоду, явно вказує на те, що правова мета договору є іншою, ніж та, яка прямо передбачена правочином, а тому він є фіктивним і суд може визнати його недійсним [7].

Висновки. На підставі вищенаведеного аналізу судової практики можна констатувати, що фіктивним може бути визнаний будь-який правочин, якщо під час його вчинення сторони не мали наміру виникнення правових наслідків, які ним обумовлюються, а також якщо він спрямований на введення в оману або сторони правочину або третьої особи; натомість фrawdаторний договір завжди вчиняється з конкретною метою, яка полягає у заподіянні шкоди майновим інтересам кредитора.

Список використаних джерел:

1. С. В. Хімченко. Загальні аспекти фіктивного правочину в цивільному праві. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 2311-8040. С. 96-104. URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:x6cY_tg7xo8J:www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsy/01_2018/14.pdf+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua (дата звернення: 20.05.2022).
2. О. Р. Білик. Особливості фіктивного правочину та його відмежування від інших юридично значимих дій. *Альманах наук*. 2018. №12/2 (21). С. 60-63. URL: [http://almanah.ltd.ua/save/2018/12%20\(21\)/216.pdf](http://almanah.ltd.ua/save/2018/12%20(21)/216.pdf) (дата звернення: 20.05.2022).
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. № 435-IV. Дата оновлення: 07.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 20.05.2022).
4. Постанова Верховного Суду від 07.10.2020 р. № 755/17944/18. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/92315178> (дата звернення: 20.05.2022).
5. Постанова Верховного Суду від 20.06.2019 р. №522/8158/15-ц. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/82826295> (дата звернення: 20.05.2022).
6. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 03.07.2019 р. у справі № 369/11268/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83482786> (дата звернення: 20.05.2022).
7. Постанова Верховного Суду від 24.02.2020 р. № 583/780/17. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=95177254&red=1000037a4f5b0e396ed11b87e9192ef8902295&d=5> (дата звернення: 20.05.2022).

УДК 349.2: 331.2 (477)

*Слободян Ілона, здобувач вищої освіти
II курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник канд. юрид. наук, адвокат Денисовський М. Д.*

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ТА ЙОГО ХАРАКТЕРИСТИКА

Щодня за умов сучасності ми зустрічаємося із злочинною діяльністю, яка має негативний вплив на суспільство. Для попередження і припинення вчинення злочинів було розроблено низку слідчих розшукових дій та негласних слідчих розшукових дій. Однією з слідчих (розшукових) дій є допит, який характеризується своєю складністю та важливістю в слідчій діяльності. На практиці ця слідча (розшукова) дія виступає, як одна з найбільш складних, її складність полягає в великій кількості факторів, які часто виявляються в протидії допитуваної особи давати показання або якщо особа надає їх добровільно то, не завжди вони є правильними, безпомилковими і достовірними. Відповідно перед слідчим стоїть завдання належним чином провести допит без порушення закону та виявити істину для правильного розкриття злочину.

Допит – це слідча/розшукова дія, що проводиться з метою збирання доказів шляхом отримання зафіксованих у словесній формі в протоколі й іншими передбаченими законом способами показань допитаної особи про відомі їй обставини кримінального правопорушення, або такі обставини, що мають чи можуть мати значення для кримінального провадження [1].

Виходячи з наведеного визначення, можна зазначити, що допит є важливою слідчою/розшуковою дією, для проведення, якої необхідне постійне запровадження нових підходів і методів вивчення та вдосконалення. Досліджуючи особливості тактики проведення допиту, його специфіку можна знайти багато недоліків, які часто виникають у слідчій діяльності під час допиту, та призводять до помилок з боку слідчого, а відтак і не правильного встановлення обставин кримінального правопорушення, що має важливе значення для вирішення справи.

Важливу увагу потрібно зосередити вже на початковому етапі – пізнавальному, сама тут здійснюється ознайомлення з матеріалами справи. Проведення цієї стадії дає можливість встановити по черговість та пріоритетність дій упродовж проведення всієї процедури проведення допиту.

Етап ознайомлення з матеріалами кримінальної справи передбачає необхідність:

- 1) предметної систематизації матеріалів про факти, події, особу тощо;
- 2) виявлення суперечностей і прогалин у досліджуваних матеріалах;
- 3) одержання контрольних відомостей, що можна використовувати при допиті [2, с. 114].

Згодом, після ознайомлення та встановлення всіх фактів та обставин зазначених вище, слідчий може визначити план дій, який полягає в безпосередньому встановленні контакту з особою допитуваного, відбір запитань та їх по черговість, фільтрування певних відомостей та визначення їх пріоритетності.

Слід зазначити, що важливим є те, щоб слідчий володів певними професійними навиками таким, як рефлексивне мислення, адже так слідчий може прогнозувати та передбачити деякі варіанти відповідей, які може дати допитуваний на поставлені йому запитання, і визначає певну послідовну тактику формулювання інших запитань. Рефлексивне мислення слідчого розглядається, як прогнозування напрямів допиту.

Ще одним дуже складним і глибоким процесом в діяльності слідчого при даній слідчій (розшуковій) дії, є встановлення психологічного контакту, його стабілізація та підтримання, тому що саме з нього починається робочий етап допиту. Вже на цьому етапі слідчому необхідно варіювати в залежності від обстановки та різних факторів, які важко спрогнозувати чи передбачити. При цьому не слід забувати про допустимість і правомірність психологічних впливів на особу допитуваного, оскільки вони виявляються з урахуванням індивідуально-психологічних характеристик допитуваного. Тому, розроблено певний комплекс допустимих прийомів заснованих на тактико-психологічній особливості.

Зокрема допустимі психологічні межі можуть проявлятися у таких модифікаціях:

- 1) проникнення слідчого в плани тих, хто притягається до кримінальної відповідальності;
- 2) створення уявлення у підозрюваного, обвинуваченого про обізнаність слідства;
- 3) несподіване проведення тактичних прийомів;
- 4) передавання другорядної/прихованої інформації, щоб викликати «проговорення» у допитуваного, який відмовляється давати показання або дає неправдиві показання;
- 5) використання реально існуючих суперечностей між слідчим і обвинуваченим/підозрюваним;
- 6) використання суперечностей у показаннях однієї особи;
- 7) маневрування інформацією, уникаючи її деталізації;

- 8) пред'явлення доказів (навіть в їх сукупності);
- 9) перш за все у пред'явленні «вирішального» доказу – раптовість;
- 10) роз'яснення обвинуваченому про пом'якшуючі обставини [3, с. 175–176].

Що ж стосується питання правомірності психологічних впливів на допитувану особу, то чітко обґрунтованих меж при психологічному впливі в чинному законодавстві не визначено, існують тільки встановлені загальні поняття, але немає встановлених меж використання та доволі часто вони є незрозумілі.

Висновки. Допит має дуже складну і динамічну конструкцію, що має цілу низку особливостей, які є важливими елементами його проведення. Зокрема тактичні прийоми та комбінації, є невід'ємною частиною допиту, їх особливості застосування та проведення в процесі допиту дають можливість встановити правдивість інформації отриманої від допитаного. Доцільно буде виділити і те, що важливу роль надано слідчим, який має бути наділений певними професійними якостями для подолання супротиву з боку особи, виявленні неправди та встановлені істини. Узагальнюючи можна сказати, що допит, як слідча (розшукова) дія, є доволі складною і потребує постійного дослідження та вдосконалення прийомів та методів її функціонування та впровадження.

Список використаних джерел:

1. Науково-практичний коментар КПК Кримінально-процесуального кодексу України.
URL:<http://mego.info/%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB/%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%80-%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%83-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D1%88%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2-%D0%B2%D1%96-2010%D1%80> (дата звернення: 24.04.2022).
2. Панов М. І., Шепітько В. Ю., Коновалова В. О. та ін. Настільна книга слідчого: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2007. 236 с.
3. Скигонюк М. І. Криміналістика: підручник. Київ: Атіка, 2005. 496 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/955026/grant/> (дата звернення: 24.04.2022).

УДК 343.45

*Хлипавка Вікторія, здобувач вищої освіти
I курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник: канд. юр. наук Томчук І. О.*

**ВІДМЕЖУВАННЯ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ
«ПОРУШЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ» ВІД СУМІЖНИХ
СКЛАДІВ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ**

Наявність у законодавчому матеріалі груп складів злочинів, конструкції яких вміщують ознаки, що тотожні за змістом з ознаками інших складів злочинів (спільні ознаки), викликає потребу відрізнити їх теоретично та розмежувати склади злочинів в процесі практичної діяльності із застосування права. Закон в цій частині далеко не досконалий. В ході його аналізу виявляються випадки колізії, як у самому Кримінальному кодексі України (далі – КК України), так і між положеннями КК України та інших нормативно-правових актів [1, с. 7-8].

У зв'язку із відсутністю чіткого переліку відомостей, що характеризують приватність життя та є кримінальними правопорушеннями, що містять ознаки порушення приватного життя, наприклад, стаття 163 КК України «Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер» та стаття 168 КК України «Розголошення таємниці усиновлення (удочеріння)», доцільно провести розмежування між зазначеними діяннями.

У разі, якщо збирання конфіденційної інформації про особу було поєднане із розкриттям таємниці кореспонденції, таке діяння варто кваліфікувати за сукупністю кримінальних правопорушень, передбачених статтями 182 та 163 КК України. Власне судова практики України передбачає випадки такої кваліфікації за сукупністю цих статей. Наприклад, ухвалою Апеляційного суду Чернігівської області від 03 грудня 2008 року було залишено без зміни вирок суду першої інстанції, в якому було кваліфіковано за сукупністю ч. 3 ст. 359, ч. 1 ст. 163, ст. 182 КК України дії групи осіб за попередньою змовою, які протягом тривалого строку за допомогою спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації здійснювали прослуховування телефонних розмов щодо державних та громадських діячів та незаконно збирали і зберігали відповідну конфіденційну інформацію про особу [2].

Кримінальне правопорушення, передбачене ст. 168 КК України «Розголошення таємниці усиновлення (удочеріння)» можна розглядати як спеціальну норму по відношенню до ст. 182 КК України «Порушення недоторканності приватного життя». Це твердження можна обґрунтувати наступними ознаками, по-перше, таємниця усиновлення відноситься до поняття «особиста і сімейна таємниця» як складова, отже, при розголошенні цих відомостей заподіюється шкода приватній сфері життя людини. По-друге, об'єктивна сторона зазначених злочинів, передбачає дії у вигляді розголошення чи поширення відомостей. Також, як і розголошення таємниці усиновлення, так і порушення недоторканності приватного життя здійснюються лише умисно. У зв'язку з цим вважається за недоцільне виділення законодавцем зазначеної норми в самостійну.

І.Б. Король зазначає, що «в статті 182 КК України закріплено загальний склад злочину, а в статтях 145, 159, 163, 168 КК України спеціальні склади злочинів, скоєння яких порушує режим таємниці приватного життя особи. Питання щодо кримінально-правової охорони таємниць приватного життя, щодо яких не встановлено спеціальної заборони, на сьогодні залишається відкритим» [3, с. 376]. За визначенням науковця слід застосовувати правило щодо конкуренції загальної та спеціальної норми, при вирішенні якої перевага надається спеціальній нормі.

Більшість учених-криміналістів вважає, що спеціальна ознака, яка передбачена в ст. 168 КК України, – предмет злочину. Зокрема, на думку О.М. Готіна, при вчиненні діяння, передбаченого ст. 182 КК України, предметом злочину є конфіденційна інформація про особу, а при вчиненні діяння, передбаченого в ст. 168 КК України, – вид конфіденційної інформації про особу (відомості, що можуть бути віднесені до сімейної таємниці). Аналогічний підхід відображено в працях Ю.І. Дем'яненко й Т.А. Чолан [4, с. 193].

Проте, є і спільні ознаки злочинів, передбачених у ст. ст. 168 і 182 КК України. Це, насамперед, суспільно небезпечне діяння, яке в диспозиціях вказаних статей вербально

виражене окремими термінами: поширення (ст. 182 КК України) і розголошення (ст. 168 КК України). З огляду на зазначене, розголошення таємниці усиновлення та порушення недоторканності приватного життя є тотожними, можна говорити про певну однаковість суспільної небезпеки вказаних кримінальних правопорушень.

У науковій літературі обґрунтовується позиція щодо декриміналізації ст. 168 КК України [5, с. 3–5]. Наприклад, Т.А. Чолан наголошує на необхідності виключення цієї норми-заборони з кримінального законодавства. Як стверджує автор, повної декриміналізації не відбудеться, оскільки залишається можливість кримінально-правового реагування на факти розголошення таємниці усиновлення як прояв порушення недоторканності приватного життя особи за допомогою більш загальної норми, передбаченої ст. 182 КК України [6, с. 78].

Висновки. Враховуючи вищезазначені результати дослідження, можна констатувати, що кримінальні правопорушення, передбачені статтями 168 та 182 КК України, співвідносяться як такі, що описані загальною (ст. 182 КК України) та спеціальною нормами (ст. 162 КК України). При цьому відповідні статті можна вважати потенційно конкуруючими у частині, що стосується розголошення таємниці усиновлення (удочеріння) (спеціальна норма) та поширення конфіденційної інформації про особу (загальна норма). Тобто, враховуючи те, що поширення конфіденційної інформації про особу включає в себе розголошення (суспільно небезпечне діяння, передбачене ст. 168 КК України), доходимо висновку, що така об'єктивна ознака, як діяння, належить до спільних ознак обох складів вищевказаних кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Брич Л.П. Теорія розмежування складів злочинів: монографія Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 712 с.
URL: http://nbuviap.gov.ua/images/dorobku_partneriv/Bruch.pdf (дата звернення: 16.01.2022).
2. Єдиний Державний Реєстр Судових Рішень.
URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/2695127> (дата звернення: 05.10.2021р.)
3. Король І.Б. Проблеми класифікації конфіденційної інформації про особу, що підлягає кримінально-правовій охороні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. № 74. С. 371-378.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2014_74_57 (дата звернення: 16.01.2022).
4. Тавлуй О. Розголошення таємниці усиновлення: окремі аспекти відмежування від інших правопорушень. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С.192-195.
URL: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.6.30> (дата звернення: 16.01.2022).
5. Присяжнюк І. Розголошення таємниці усиновлення (удочеріння) та порушення права на недоторканість приватного життя: проблеми співвідношення. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1. С. 1–9.
URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/1-2017/prysyaznuk.pdf> (дата звернення: 20.01.2022).
6. Чолан Т. Декриміналізація розголошення таємниці усиновлення. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2016. № 3. С. 73–79.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2016_3_13 (дата звернення: 23.01.2022).

УДК 347.132

*Шаплай Аліна, здобувач вищої освіти
II курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник викладач кафедри права Скиба В. М.*

ЮВЕНАЛЬНА ВІКТИМОЛОГІЯ: РЕАЛЬНІСТЬ СЬОГОДЕННЯ

Ювенальна віктимологія становить досить актуальну, соціально важливу сферу науково-кримінологічного знання та дослідження. Дана система і галузь знання зумовлюється власним, очевидним, надзвичайно гострим, соціальним та суто кримінологічним причинно-предметним контекстом – вчиненням кримінальних злочинів проти неповнолітніх або малолітніх осіб, причинами та наслідками вчинення тих чи інших злочинних діянь.

Зародження та становлення ювенальної віктимології бере свій початок ще з праць давньогрецьких філософів та мислителів Середньовіччя, Нового та Новітнього часів. Вони стверджували, що юридична і фактична безкарність злочинців, їхнє власне розвинуте почуття безкарності, загальне недодержання громадянами законів є явними та очевидними причинами ювенальної віктимізації.

Досліджуючи поняття «юридичної віктимології», неможливо не згадати про ім'я німецького вченого-правника Ганса фон Гентінга, який у власних працях «Злочинець і його жертва», «Дослідження із соціобіології злочинності» та «Зауваження по інтеракції між злочинцем і жертвою» підкреслював, що жертву варто розглядати як один із причинних чинників злочинного діяння, жертва злочину не має розглядатися як пасивний об'єкт, оскільки вона, на думку науковця, виступає активним суб'єктом процесу криміналізації. Також Г. Гентінг надзвичайно чітко зазначав таке: «Якщо ми вважаємо, що є природжені злочинці, то є і природжені жертви» [1, с. 37].

Загалом виділяють чотири етапи розвитку суто віктимологічного знання:

- 1) перша половина XIX ст., коли ця проблематика була вперше актуалізованою;
- 2) середина XX ст., коли з'явилася перша віктимологічна стаття вже згаданого Ганса фон Гентінга;
- 3) друга половина XX ст., коли вийшли у світ науково-віктимологічні праці Б. Мендельсона;
- 4) 70-80-ті роки XX ст., коли було засновано Всесвітнє товариство віктимологів [2, с. 10].

Майже усе світове співтовариство починаючи із кінця 1940-х років послідовно впроваджує ідею захисту жертв злочинів від свавілля злочинців та властей. У цьому напрямі вдосконалюється національне законодавство, проводяться семінари, симпозіуми, створюються різного роду соціальні служби, фонди допомоги, дома довіри та порятунку потерпілих. Поряд із професійною діяльністю за фактом злочину не менш професійно проводиться робота із жертвами злочинів в інтересах недопущення їхньої повторної віктимізації [3, с. 19].

Відомий американський кримінолог-віктимолог К. Дадж, дослідив цикл розвитку агресивних тенденцій у дитини, проаналізувавши соціальні умови розвитку 309 чотирирічних дітей у дитячих садочках штатів Тенісі та Індіана. К. Дадж взяв інтерв'ю у матерів, персоналу, вивчив також необхідні психологічні параметри у дітей. Він використовував метод прямого спостереження. Було виявлено, що діти, які зазнавали фізичного насильства в сім'ї, були більш агресивними по відношенню до інших дітей: «індекс агресії» у скривдженої дитини був на 93 % вищий, ніж у інших дітей [4, с. 26].

У нашій країні досі поза увагою правоохоронців залишаються тисячі малолітніх та неповнолітніх осіб, які стали жертвами злочинних посягань. Справедливо підмітили вітчизняні науковці, що в Україні й досі немає структури, яка б мала своїм завданням захист неповнолітньої особи – жертви злочинного посягання, потерпілого від інших правопорушень.

На даний час система ювенальної юстиції в державі на стані створення.

Указом Президента України від 24 травня 2011 року № 597/2011, підтримана Концепція розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні, якою повинна бути створена система кримінальної юстиції, та дія якої зможе забезпечити ефективність та законність усіх рішень стосовно дітей, у яких виникли проблеми з законом, пов'язана з соціальною підтримкою та перевихованням. Також розвине та сформує думку громадськості щодо питання зменшення рівня дитячої злочинності та особливості захисту прав дитини [6].

Є.Д. Якімова зазначає «Можна виділити деякі країни, де віктимологія розвивається найбільш інтенсивно це: США, Німеччина, Канада, Швейцарія, Японія, Італія, там відбувається активна розробка практичних аспектів віктимологічного напряму профілактики правопорушень. Так, наукові центри у деяких університетах США організують спеціальні віктимологічні клініки.

У навчальних закладах поліції Німеччини викладається спеціальний курс з основ віктимології, читаються лекції з застосування положень цього курсу в поліцейській практиці. В Японії застосовуються спеціальні лабораторії психології і виховної праці, які досліджують особистість та поведінку потерпілих осіб, шкоду, яку їм було завдано, форми взаємин між жертвою та правопорушниками» [5, с. 56].

К.В. Вишневецький зазначає, що найбільш поширеною західною моделлю є циклічна модель, згідно з якою насильство, протиправні діяння по відношенню до дітей здійснюють переважно особи, які самі у дитинстві стали жертвами подібного насильства [4, с. 27].

Предметом кримінальної віктимології є:

- жертви злочинів;
- відносини, що пов'язують злочинця та жертву;
- ситуації, які передують злочину.

У кримінологічних дослідженнях минулого головна увага приділялася поведінці злочинця, а потерпілий від злочину, переважно, фігурував як учасник кримінального процесу. Водночас, взаємозв'язок злочинця та потерпілого має важливе кримінологічне значення. З метою об'єктивного дослідження механізму конкретного злочину необхідно вивчати не тільки злочинця, а й жертву злочину. Це зумовлюється тим, що приводом до злочинного посягання й умовою, що полегшує його вчинення, іноді може бути поведінка потерпілого.

Таку поведінку у кримінології називають віктимною, а розділ кримінології, що вивчає пов'язані з цим проблеми - віктимологією.

Ключовими в віктимології є поняття "жертва", "віктимна поведінка", "віктимізація".

В межах віктимології жертву слід розуміти як людину, якій завдано фізичний, моральний або майнову шкоду від злочинних дій інших осіб, незалежно від того, визнаний він потерпілим у встановленому законом порядку і чи оцінює себе таким.

Під віктимністю слід розуміти явище, що виявляється при взаємодії негативних факторів навколишнього середовища і характеристик особистості людини, що сприяють виникненню або розвитку криміногенної ситуації і характеризуються підвищенням загрози даної особи стати жертвою злочину. Віктимна поведінка – здатність стати жертвою злочину. Чим вище рівень віктимності, тим більша ймовірність у особи стати жертвою злочину.

Висновки. Таким чином, слід зазначити, що віктимологія являє собою кримінологічне вчення, що вивчає віктимність, як специфічне об'єктивно-особистісне явище, що зумовлює можливість стати жертвою злочину; віктимізацію, як процес формування передумов стати

жертвою злочину; характеристики, особливості віктимної поведінки і типологію особистості жертви; а також форми і методи віктимологічної профілактики.

Можна підвести підсумок, що за справедливим твердженням науковців, в найближчому майбутньому в Україні необхідно формувати та розвивати ювенальну юстицію. Це правовий обов'язок нашої держави як перед світовою спільнотою, так і, насамперед, перед українськими дітьми (неповнолітніми), адже саме вони виступають спеціальним суб'єктом охоронних правовідносин. Безумовно, це обумовлюється як особливими соціальними та психофізіологічними рисами кожної особистості зокрема дитини, так і специфікою прав та обов'язків, носієм яких вона виступає. Саме тому, вбачаємо, що специфічні засоби забезпечення та відстоювання таких прав та обов'язків дітей (неповнолітніх) повинні бути передбачені в межах сучасної правової системи України.

Список використаних джерел:

1. Давиденко В. Л. Віктимологія як галузь кримінологічної науки. *Європейські перспективи*. 2014. № 8. С. 37. URL:http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=evpe_2014_8_22 (дата звернення 20.04.2022).
2. Сорокун П.В., Лексина Д. О. История развития виктимологии. *Международный научно-практический журнал «эпоха науки»*. 2017. № 12. С.10. URL:http://eraofscience.com/EofS/Vypyski2017/December2017g/12dekabr_2017..pdf (дата звернення 04.05.2022).
3. Борисова А.А. Виктимологические аспекты профилактики преступлений в отношении несовершеннолетних. *Вестник Международного института экономики и права*. 2015. № 4 (21). С. 19. URL:<https://cyberleninka.ru/article/n/nesovershennoletnie-zhertvy-sovremennoy-rossiyskoy-prestupnosti-statistiko-viktimologicheskoe-izmerenie-2009-2015-gg> (дата звернення 27.04.2022).
4. Вишневецкий К.В. Виктимность несовершеннолетних и проблемы социализации личности. *Теория и практика общественного развития*. 2012. № 9. С. 26-27. URL:<https://cyberleninka.ru/article/n/viktimnost-nesovershennoletnih-i-problemy-sotsializatsii-lichnosti> (дата звернення 04.05.2022).
5. Якимова Е.Д. Виктимологическая профилактика преступности: содержание и задачи. *Виктимология*. 2014. № 1 (1). С. 56. URL:<https://cyberleninka.ru/article/n/viktimologicheskaya-profilaktika-prestupnosti-soderzhanie-i-zadachi> (дата звернення 04.05.2022).
6. Про концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні: Указ Президента України від 24.05.2011 № 597/2011. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/597/2011#Text> (дата звернення 22.05.2022)

УДК 342.9

*Яциулич Христина, здобувач вищої освіти
І курсу спеціальності «Право»,
науковий керівник канд. юрид. наук Руденко О. А.*

**ПРОБЛЕМИ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ НА ПІДСТАВІ П. 1 Ч. 5 СТ. 361
КАС УКРАЇНИ І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

В адміністративному судочинстві перегляд судових рішень за виключними обставинами є особливим видом провадження. На відміну від перегляду судового рішення в порядку апеляційного та касаційного оскарження, підставою такого перегляду є не недоліки розгляду справи судом (незаконність та (або) необґрунтованість судового рішення чи ухвали, неправильне застосування судом норм матеріального права, порушення норм процесуального права), а те, що на час ухвалення рішення суд, на думку заявника, застосував норму закону, що порушила гарантовані Конституцією України права та свободи, і з цієї ж підстави вважає цю норму такою, що не відповідає основному закону держави.

Їх виключність свідчить про те, що вони є винятком з принципу юридичної визначеності. Виникнення цих обставин із достатнім ступенем переконливості ставить під сумнів законність судового рішення, що не узгоджується ні з публічним інтересом, який уособлює держава, ні з приватним інтересом сторін, і є підставою для його перегляду за заявою зацікавленої особи.

Серед підстав для перегляду судових рішень в адміністративному процесі за виключними обставинами є, зокрема, така підстава, як «встановлена Конституційним Судом України неконституційність (конституційність) закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом під час вирішення справи, якщо рішення суду ще не виконане» (п. 1 ч. 5 ст. 361 КАС України) [1]. Отже, йдеться про надання стороні права на застосування інституту *restitutio in integrum* (лат. – повернення сторін до первісного юридичного стану) після ухвалення рішення Конституційного Суду України.

Роль конституційної скарги для заявників можна визначити на основі аналізу судових рішень в контексті того, в яких рамках розглядаються вимоги особи. Одним з таких рішень є рішення у справі № 826/14077/18 щодо перерахунку та виплати пенсій. У своїй позиції Верховний суд констатує факт того, що вказане словосполучення «дійсної строкової» не підлягає застосуванню на підставі того, що втратило чинність з дня ухвалення рішення КСУ та вказав на аналогічну правову позицію по справі №822/1346/18. Згідно цього КСУ дійшов висновку, що під час апеляційного розгляду суд вчинив правильно у відповідності до чинності застосованих норм під час ухвалення судового рішення. При посиланні на п.2 резолютивної частини рішення, де згадуване словосполучення визначено як неконституційне конкретно від 25.04.2019 р., тобто у правовідносинах, що виникли до такої дати варто застосовувати редакцію чинної статті саме на момент їх виникнення [7]. Схожий висновок Верховний Суд виклав у постанові у справі № 808/2492/18 [4]. Окрім цього, суди виходять з того, що неконституційність чи конституційність розглядуваних норм у процесі судового розгляду та вирішення справи є підставою для перегляду лише в випадку невиконання рішення суду. У досліджуваних справах рішення не є невиконаними відповідно до п.1 ч. 5 ст. 361 КАС, тому що дані рішення набули законної сили та не передбачали примусового виконання.

При цьому у справі № 804/3790/17 Верховний Суд дійшов висновку, що нарахування виплат з дати ухвалення рішення Конституційним Судом України є виходом за межі позовних вимог. У цій справі Верховний Суд наголосив, що «за загальним правилом рішення Конституційного Суду України змінює законодавче регулювання лише для правовідносин, що матимуть місце з дати ухвалення рішення, якщо інше не встановлено самим рішенням [5].

Поряд з цим, існує і протилежна практика Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду щодо застосування п.1 ч.5 ст.361 КАС. Так, у постанові від 24.07.2019 у справі № 812/1266/17 було сформовано такий правовий висновок: «на дату ухвалення цієї постанови положення частини другої статті 26 Закону № 1404-VIII визнано такими, що не відповідають Конституції України (неконституційними) згідно з Рухенням Конституційного Суду України від 15.05.2019 № 2-р(П)/2019, де вказано, що на стадії касаційного перегляду

судових рішень попередніх інстанцій Суд не може перевіряти чи правильно суди попередніх інстанцій застосували положення, зокрема, матеріального права, в редакції, яка діє на дату касаційного перегляду судових рішень. Тому при ухваленні цієї постанови суд касаційної інстанції не брав до уваги зазначеного Рішення Конституційного Суду України. Однак, згідно досліджуваної статті КАС, вказане рішення Конституційного Суду України може бути підставою для перегляду судового рішення у зв'язку з виключними обставинами [6].

Слід сказати, що перегляд справи за виключними обставинами, передбаченими ч. 5 ст. 361 КАС України, не суперечить принципу юридичної визначеності (*res judicata*) та узгоджується з практикою ЄСПЛ. Логічно було би припустити, що рішення Конституційного Суду України щодо визнання акту неконституційним і нечинним означає визнання останнього нечинним від початку або поширення наслідків рішення на будь-які правові наслідки акту, так само й у минулому. Наведене слідує з принципів верховенства Конституції, її прямої дії, відповідальності держави за заподіяння шкоди особі своїми рішеннями та інших принципів. Разом із тим, практично такий результат рішення не є реально можливим, оскільки акт міг функціонувати досить довго і породити чимало змін, а відповідно перегляд його наслідків може потребувати зворотного руху великих потоків грошових коштів, учасники відносин добросовісно поклалися на його положення, будуючи власну поведінку. У цьому разі необхідність визначеності правового становища особи може переважати до певної міри над іншими принципами [8, с. 110].

У справі № 808/1628/18 Верховний Суд вказав, що можливість перегляду рішення за виключними обставинами не суперечить зазначеним вище положенням про пряму дію рішення Конституційного Суду України [3]. Зокрема держава має забезпечити ефективне поновлення прав через можливість повторного розгляду справи, під час якого суд загальної юрисдикції, зважаючи на рішення Конституційного Суду України, повинен переглянути судові рішення, яке ґрунтувалося на неконституційних положеннях закону, відповідно до закону, який узгоджується з Конституцією (або без застосування закону, який з Конституцією не узгоджується), та на основі юридичної позиції Конституційного Суду України. Такий підхід повністю узгоджується з принципом належного урядування.

Висновки. Отже, перегляд судового рішення за виключними обставинами є окремою процесуальною формою судового процесу, яка визначається юридичною природою цих обставин та є процесуальним засобом перевірки правильності судових постанов, ухвал, що має забезпечувати їх законність й обґрунтованість, захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними своїх повноважень на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, а також і на виконання завдань та досягнення мети адміністративного судочинства.

Повним та ефективним цей механізм стане лише у разі законодавчого унормування порядку відшкодування завданої неконституційним законом шкоди, як того вимагає ч. 3 ст. 152 Конституції, визначення унормованого порядку встановлення моменту, з якого рішення скасовує законодавчий акт, можливістю захисту прав заявників, щодо рішень яке перестало виконуватись з об'єктивних обставин. Тому, попри перспективну дію рішень Конституційного Суду України, людині має бути надано можливість розгляду її справи на підставі закону, що відповідає Конституції та дає право на справедливе вирішення спору, що є основною метою правосуддя.

Список використаних джерел:

1. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 20.05.2022)
2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційною скаргою Хліпальської Віри Василівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини другої статті 26 Закону України „Про виконавче провадження“ (щодо забезпечення державою виконання судового рішення) від 15 травня 2019 року № 2-р(П)/2019 по справі № 3-368/2018(5259/18).
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-19#Text> (дата звернення: 20.05.2022).
3. Постанова Верховного Суду у складі об'єднаної палати Касаційного адміністративного суду від 19.02.2021 по справі № 808/1628/18. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/95010526> (дата звернення: 20.05.2022).
4. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 17.12.2019 по справі № 808/2492/18. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=86387767&red=1000030312718a3988640ff23f3588f080a302&d=5> (дата звернення: 20.05.2022).
5. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 25.07.2019 у справі № 804/3790/17. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/83244148> (дата звернення: 20.05.2022).
6. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 24.07.2019 у справі № 812/1266/17. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=83244066&red=100003e36a9199a2ce1440702371f13c75ce16&d=5> (дата звернення: 20.05.2022).
7. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 17.07.2019 у справі № 826/14077/18. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/83104476> (дата звернення: 20.05.2022).
8. Дорохіна Ю. А. Встановлення Конституційним Судом України неконституційності закону як підстава для перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами в адміністративному процесі. *Вчені записки Таврійського Національного Університету імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2020. Том 31 (70). № 3. С. 107-114. URL: http://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/1314/1/3_2020.pdf#page=117 (дата звернення: 20.05.2022).

УДК 347.94

Бачинська Ірина, здобувач ОКР молодший спеціаліст IV курсу спеціальності «Право», науковий керівник Бачинська Н.О.

ЕЛЕКТРОННІ ЗАСОБИ ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

В наш час на високому рівні розвинуто інформаційні технології, однак електронні докази та проблематика їх застосування в судовому процесі України все таки залишаються до кінця не розкритими та дискусійними питаннями в юриспруденції. Не зважаючи на те, що електронні докази визнані вже як незалежний засіб доказування, Цивільний процесуальний кодекс України до цього часу недостатньо врегульовано порядок їх дослідження, та оцінювання таких доказів судом.

03.10.2017 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» [1, с.111].

Судова реформа в 2017 році внесла в законодавство України багато нововведень, які відповідають сучасним уявленням про судочинство. Зокрема було розширення самого поняття «доказів», і до них було включено «електронні докази».

Цивільним процесуальним кодексом України визначено, що електронними доказами слід вважати інформацію в електронній формі, що містить дані про обставини, які мають значення для справи, це зокрема:

- електронні документи (до яких відносяться: текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи і тд.);
- веб-сайти;
- текстові, голосові та мультимедійні повідомлення;
- метадані, бази даних та інші дані в електронній формі [1, с.112].

Поняття «доказ» та «засіб доказування», їхнє співвідношення в теорії цивільного процесу є дискусійним протягом тривалого часу. У зв'язку з чим використовуються два поняття, і електронний доказ, і електронний засіб доказування.

Каламайко А.Ю. використовує термін «електронний засіб доказування» замість «електронного доказу». Він визначає даний термін як передбачену законом процесуальну форму залучення носіїв письмової та аудіовізуальної інформації в електронній формі, які потребують використання технічних та програмних засобів для одержання відомостей [2, с.128].

А от наприклад, С. Белікова та І. Вернидубова висвітлюють специфіку електронних доказів так: «1) існування у нематеріальному вигляді; 2) необхідність використання певних технічних засобів для їх застосування у суді; 3) можливість перенесення чи копіювання на різні технічні пристрої без втрат їх сутності; 4) оригінал електронного доказу може бути доданий до матеріалів судової справи у будь-якому виді судочинства»[2].

Не всі автори однаково визначають деякі концептуальні аспекти природи електронних доказів. Та всі ці ознаки свідчать про особливу природу електронних доказів, яка зумовлюють необхідність застосування окремого режиму їх подання.

Подання електронних доказів учасниками процесу допускається в наступних формах:

- оригінал;
- електронна копія, засвідчена електронним цифровим підписом, прівірняним до власноручного підпису, або в іншому порядку, передбаченому законом;
- паперовій копії, посвідченій в порядку передбаченому законом [1, с. 112].

Такі дані можуть зберігатися на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, в системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (в тому числі в мережі Інтернет).

Негативними аспектами застосування електронних засобів є:

1. Проблема збереженості документів, адже в будь-який момент комп'ютер може проникнути вірус, не спрацювати система збереження документів.

2. Постійна необхідність захисту інформації від внесення несанкціонованих змін [3, с.56].

Так, у Рішенні Святошинського районного суду м. Києва від 14.09.2017 р. у справі № 759/13029/16-ц зазначено, що позивач опублікував допис на своїй сторінці у Facebook, а відповідач із власної сторінки розмістив до цієї публікації три коментаря, які, на думку позивача, містять недостовірну інформацію. На підтвердження цього факту позивач надав

скріншот сторінки своєї електронної пошти. Заперечуючи проти позову, відповідач зазначив, що він не додавав коментарів до зазначеного допису позивача, окрім того, до даної публікації позивача немає жодних коментарів не лише від відповідача, а й від будь-яких інших осіб. Суд установив, що надані позивачем докази є неналежними та недопустимими, адже не доводять факт розміщення саме відповідачем відповідної інформації на офіційній сторінці позивача у Facebook, а також не дають можливості ідентифікувати особу, яка таку інформацію нібито розмістила. Додавання відповідачем коментарів до посту позивача не здійснювалося, що підтверджено відповідачем у судовому засіданні. У задоволенні позову було відмовлено [4].

Отож, підводячи підсумки, можна сказати, що в XXI столітті є дуже важливі такі засоби доказування, як електронні докази. В теорії цивільного процесуального права під електронним доказом необхідно розуміти будь-яку інформацію, представлену в електронній формі, що має значення для розгляду цивільної справи, дослідження якої здійснюється за допомогою спеціальних програмно-технічних засобів. Сутність електронних доказів пізнається через їх характерні ознаки, які полягають у відсутності матеріальної форми, наявності тісного взаємозв'язку із технічним носієм інформації, легко піддаються знищенню, при цьому можуть вільно переміщатись за допомогою телекомунікаційних мереж. Внаслідок особливої правової природи та власних специфічних ознак електронний доказ займає самостійне місце на рівні із письмовими та речовими доказами. Характерною особливістю електронного доказу є те, що він не має жорсткого зв'язку з носієм і може легко бути перенесений на інший носій без втрати або зміни юридичної сили.

Електронні докази мають низку позитивних ознак, на які варто звернути увагу. До таких відносять:

1. Їх зберігання не вимагає великих площ.
2. Вартість розповсюдження значно нижча, ніж у паперових документах.
3. При розсиланні документів електронною поштою вони передаються на будь-які відстані.
4. Наявна можливість одночасної розсилки документа по електронній пошті відразу декільком адресатам.

Також, варто зауважити, що використання електронних документів істотно вплинуло на інститут доказування і доказів в цивільному процесуальному праві, зокрема, у період карантину, електронні докази набули широкого практичного застосування у зв'язку з переходом на віддалений режим роботи [3, с.56].

Електронні докази з огляду на розвиток технологій у суспільстві, є досить прогресивним та позитивним у цивільному судочинстві. Та на мою думку є деякі моменти, які потребують врегулювання. Зокрема: порядок подання, оформлення та дослідження електронних доказів; належність та допустимість електронних доказів під час судового розгляду; засвідчення електронних копій електронного доказу; критерії визнання електронного доказу оригіналом; скріншот – це електронний чи письмовий доказ. Адже усунення зазначених прогалин та роз'яснення в питаннях даного дослідження дозволить спростити процедуру використання електронних доказів як засобу доказування в цивільному судочинстві.

Список використаних джерел:

1. Петренко В. С. Електронні докази як елемент інформаційних технологій у цивільному судочинстві. Молодий вчений. 2018. № 1 (54). 115 с.

2. Каламайко А.Ю. Електронні засоби доказування в цивільному процесі: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03 /А. Ю. Каламайко; кер. роботи К.В. Гусаров; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 132 с.

3. Зімнік В. В. Електронні докази в цивільному процесі та їх застосування на практиці. Актуальні питання вдосконалення діяльності Національної поліції України в сфері превенції та запобігання корупції. 2017. 57 с.

4. Рішення Святошинського районного суду м. Києва від 14.09.2017 р. у справі № 759/13029/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/68970942>

УДК 346.9

*Вовчук Вікторія, здобувач ОКР молодший спеціаліст
IV курсу спеціальності «Право»
науковий керівник Самойлова І. А.*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ВАКЦИНАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Створення вакцинації проти інфекційних захворювань стало одним із найважливіших етапів реалізації права на здоров'я. До початку ХХ ст. такі хвороби, як кір, віспа, епідемічний паротит, поліомієліт, краснуха та коклюш були провідними причинами смерті.

Нині ризик цих захворювань значно знижений або навіть знешкоджується в результаті програм імунізації, які більш актуальні для новонароджених та підлітків. Основною метою таких програм є підтримання так званого «стадного імунітету», який формується при вакцинації основної частини суспільства проти інфекційної хвороби, через яку вірус більше не може поширюватися серед населення, а отже захворювання не може розвинути. Завдяки цьому ефекту широкомасштабні програми імунізації визнаються набагато ефективнішими за індивідуальну вакцинацію. Імунітет більшості населення не тільки захищає щеплених, а й покликаний захистити життя та здоров'я тих, хто не може бути вакцинований за медичними показаннями. Боротьба з інфекційними хворобами взагалі є одним із традиційних завдань держави.

Метою є дослідження особливостей механізм правового регулювання обов'язкової вакцинації населення, вивчення та аналіз міжнародного та національного законодавства, яке проводить їх правову регламентацію, та формування висновків стосовно нинішнього стану правового регулювання відносин у галузі імунопрофілактики.

Поставлена мета зумовила вирішення наступних завдань:

- з'ясувати поняття вакцинації та її сучасний стан;
- розглянути правове регулювання обов'язкової вакцинації як засобу забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення;
- розкрити види прав які порушуються при обов'язковій вакцинації;
- дослідити проблемні питання відповідальності за шкоду завдану при обов'язковій вакцинації;
- висвітлити особливості обов'язкової вакцинації в Європі.

Представлені в роботі основні положення та результати, здобуті в процесі дослідження з використанням загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, зокрема: діалектичного, логіко-семантичного, системно-структурного та історичного. Діалектичний

метод пізнання дозволив провести дослідження системи правового регулювання обов'язкової вакцинації як засобу забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення. За допомогою логіко-семантичного методу було поглиблено вивчено види прав які порушуються при обов'язковій вакцинації. Застосування системно-структурного методу надало можливість дослідити поняття вакцинації та її сучасний стан.

Вивчивши загальні теоретичні положення визначення імунізації, враховуючи особливості правовідносин у сфері вакцинопрофілактики, можна, зокрема, зробити такі висновки.

Право на санітарно-епідеміологічне благополуччя регулюється положеннями Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [1]. Об'єктами контролю за санітарно-епідеміологічним благополуччям населення є:

- стан здоров'я населення, під яким слід розуміти критерії оцінки та умови розвитку його фізичних, психічних і соціальних функцій;
- середовище життєдіяльності людини (ті природні та штучні фактори та умови, які оточують людину в процесі її повсякденної діяльності);
- встановлені показники, які є факторами середовища проживання, які можуть впливати на здоров'я людини.

Основною метою вакцинації є формування специфічного (проти специфічних небезпечних для людини інфекційних захворювань) імунітету та формування довгострокового захисту від них. Визначено, що до органів управління санітарно-епідеміологічним благополуччям спеціальної компетенції належать МОЗ України, Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів та її територіальні органи.

Окреслено, що нормативно-правове забезпечення відносин у сфері імунізації населення складається з низки нормативно-правових актів, зокрема:

- 1) Конституція України (ст. 27, ч. 4 ст. 49);
- 2) Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 № 2801 – XII, Закони України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення» від 24.02.1994 № 4004 – XII, «Про охорону населення від інфекційних хвороб» від 06.04.2000 № 1645–85 III «Про затвердження Загальнодержавної програми імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб на 2009–2015 роки» від 21.10.2009 № 1658 – VI;
- 3) наказ МОЗ України від 16.09.2011 № 595 «Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості та обігу імунобіологічних препаратів» від 04.06.2014 № 383 «Про організацію додаткових заходів щодо ускладнення епідемічна ситуація від поліомієліту».

Встановлено, що профілактичні щеплення населення в Україні проводяться відповідно до Наказу МОЗ України від 11.08.2014 № 551 «Про удосконалення впровадження профілактичних щеплень в Україні» [2]. Вакцинація в Україні проводиться відповідно до Календаря щеплень, який розроблено з урахуванням світового досвіду, і сьогодні за умови його дотримання є найбільш оптимальним для забезпечення повноцінного імунітету. На основі аналізу даних ми бачимо, що зниження охоплення вакцинацією закономірно і неухильно супроводжується зростанням захворюваності на небезпечні інфекції, що в довгостроковій перспективі може призвести не тільки до спалахів, а й до епідемій. Тому імунопрофілактика сьогодні є єдиним надійним захистом від багатьох інфекційних захворювань. Проте сьогодні цьому заважає потужний антивакцинальний рух, який з кожним роком набирає сили.

Проведений аналіз законодавчих актів у галузі імунізації дав змогу визначити низку важливих недоліків правового регулювання, з-поміж яких доцільно зазначити наступні:

1) як у законах, так і в підзаконних нормативно-правових актах немає нормативного визначення поняття «імунізація», що викликає багатозначне його розуміння та ототожнення з термінами «вакцинація», «щеплення». Загалом, йдеться про «профілактичні щеплення», проте є випадки вживання понять «вакцинація», «імунізація»;

2) залишається невирішеною проблема визначення суб'єкта, відповідального за ухвалення рішення про здійснення імунізації за епідемічними показаннями.

3) паралельно функціонують два накази (наказ Міністерства охорони здоров'я України від 16.09.2011 року № 595 «Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості й обігу імунобіологічних препаратів» [3] і наказ Міністерства охорони здоров'я України від 04.06.2014 року № 383 «Про організацію проведення додаткових заходів при ускладненні епідемічної ситуації з поліомієліту» [4].

Міжнародно-правовими актами визначається необхідність врахування думки дитини стосовно вакцинації, а у випадку, коли дитина через вік або стан здоров'я не має можливості таку думку висловити, – така згода має бути одержана від її батьків (законних представників). Тим самим міжнародно-правові норми закріплюють рекомендаційний характер вакцинації, а отже, цей факт має бути врахований під час формування національної політики країни у сфері правового регулювання зазначеного питання.

Список використаних джерел

1. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 14.01.2021. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, №27, ст. 2018. (дата звернення 10.11.2021) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>

2. Про удосконалення впровадження профілактичних щеплень в Україні: Наказ МОЗ України від 11.08.2014 № 551. (дата звернення 11.10.2021) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1237-14#Text>

3. Про удосконалення проведення профілактичних щеплень в Україні: Наказ МОЗ від 11.08.2014, №551. (дата звернення 11.10.2021) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1237-14#Text>

4. Про організацію проведення додаткових заходів при ускладненні епідемічної ситуації з поліомієліту: Наказ МОЗ від 04.06.2014, №383. (дата звернення 12.11.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0695-14#Text>

УДК 349.41.(477)

*Дармонук Віра, здобувач ОКР молодший спеціаліст III курсу
спеціальності Право,
науковий керівник Данилюк С.М.*

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРИВАТИЗАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ

Приватизація – найпоширеніший спосіб набуття громадянами права власності на землю. Приватизацію можна розглядати як підставу виникнення прав на землю, спосіб придбання громадянами земельних ділянок у власність, умову реалізації їх земельних прав, порядок передачі ділянок державної та комунальної власності у приватну власність громадянам, і саме у такому значенні приватизація земельних ділянок закріплена у Земельному кодексі [5, с.89].

Вона здійснюється на основі законів і постанов, прийнятих Верховною Радою України, а також указів Президента України.

Земельним кодексом передбачено об'єкти безоплатної приватизації [1]. До суб'єктів безоплатної приватизації земель в Україні належать громадяни України, а також сільські, селищні та міські ради, які від імені територіальних громад реалізують право комунальної власності на землю [1].

До того ж, не можуть виступати об'єктом приватизації ті земель, що перебувають у комунальній власності. Вони можуть надаватися у користування, як правило, лише відповідно державним і комунальним підприємствам, установам та організаціям.

Варто вказати, що право на приватизацію земельної ділянки кожного з видів цільового призначення та в зазначених у ст. 121 ЗК України розмірах громадянин України має тільки один раз [3, с.116]. Факт безоплатної приватизації громадянином земельної ділянки має фіксуватися шляхом проставлення у його паспорті спеціальної відмітки [4, с.57].

Окрім безоплатної, в Україні проводиться і платна приватизація земель. Коло осіб, які мають право на таку приватизацію земель, є значно ширшим.

Про те, як і кожна галузь, кожна сфера безоплатної приватизації землі має свої недоліки. Одним із головних недоліків, є відсутність єдиного нормативно-правового акту. Який містив би в собі всі засади та вимоги щодо безоплатної приватизації значно б спростив її процедуру та проблематику застосування на практиці [5, с.89].

Якщо звернути увагу на досвід країн Центральної Європи у сфері реформування земельних відносин, то можна дійти висновку, що як така безоплатна приватизація землі в цих країнах є відсутня. [6, с.79-85].

В Україні право на безоплатну приватизацію земельної ділянки мають усі громадяни. Для отримання земельної ділянки в межах норм безоплатної приватизації потрібно пройти такі етапи [4]:

- подача заяви;
- виготовлення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки;
- з'ясування вартості, терміну виконання робіт і укладання відповідного договору;
- виконання геодезичних робіт і розробка проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки;
- звернення до державного кадастрового реєстратора із заявою про державну реєстрацію земельної ділянки;
- розгляд заяви;
- подача клопотання;
- прийняття рішення;
- подання заяви в Реєстраційну службу;
- розгляд заяви Державним реєстратором.

Крім того, окремі категорії громадян, мають право на безоплатну приватизацію земельної ділянки на пільгових умовах. До таких осіб належать: ветерани війни [2], ветерани праці, постраждалі від Чорнобильської катастрофи [3], молоді сім'ї [8], інваліди із захворюванням опорно-рухового апарату [7].

Порядок безоплатної приватизації на пільгових умовах майже ідентичний з порядком на загальних підставах, однак необхідно додати такі документи:

- для ветерана праці-посвідчення ветерана праці;
- для ветерана війни-посвідчення ветерана війни;

- для постраждалого ЧАЕС – посвідчення що підтверджує або довідку;
- для молодих сімей-довідку про склад сім'ї, свідоцтво про шлюб;
- інвалідів із захворюванням опорно-рухового апарату пенсійне посвідчення.

Також право на безоплатну приватизацію землі мають учасники АТО.

Захиснику Вітчизни (членам його сім'ї) необхідно:

- 1) звернутися із заявою до відповідної сільської (селищної), міської ради;
- 2) надати органу документ, що посвідчує його участь в АТО (посвідчення, довідку).

Підбиваючи підсумки можна сказати, що, безоплатна приватизація землі – правовий під інститут здійснення земельної реформи, який розвивається в Україні досить повільними темпами. Для подальшого його розвитку я вбачаю вирішення таких проблем: процедура спрощення, розвиток законодавства, правомірне здійснення органами державної влади свої повноважень. Проте, на мою думку, доцільно буде припинити безоплатну приватизацію землі в загальному та надавати таке право незахищеним верствам громадян, малозабезпеченим сім'ям, учасникам АТО та членам їх сімей.

Список використаних джерел:

1. Земельний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 3-4)
2. Закон України « Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 24.02.2016р (ВВР), 1993, № 45.
3. Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 01.01.2016р. ВВР, 1991, № 16
4. Земельні відносини в Україні. Законодавчі акти і нормативні документи. Держкомзем України. К.: 1998.
5. Когут Н.Д. Правові аспекти приватизації земель в Україні. Н.Д. Когут. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2007. № 77-78. С. 89
6. Алмаші О.К., Бальян А.Г., Семененко І.П. Земельна реформа в країнах Центрально-Східної Європи. Економіка АПК. 1996. № 4. С. 79–85.
7. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 19.02.2016р. ВВР, 1991, № 21
8. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» 01.01.2015р. ВВР, 1993, № 16.

УДК: 342.9

Двикалюк Ірина, здобувач фахової передвищої освіти II курсу спеціальності «Право», науковий керівник Мельник Т. М.

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДІТЕЙ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

В складних умовах сьогодення для сучасної України, яка прагне стати частиною Європейського Союзу, проблематика забезпечення прав і свобод людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканості та безпеки, є одним із її пріоритетних завдань, у якому провідне місце належить державній політиці захисту дитинства.

На жаль, бурхливі економічні та соціально-політичні зміни, котрі відбуваються на теренах української держави, відсутність належного механізму реалізації дитячих прав зумовлюють несприятливі тенденції в перебігу процесу їх соціалізації, спричиняючи та породжуючи зростання кількості проявів девіаційної дитячої поведінки, у тому числі, й вчинення дітьми адміністративних проступків. У цьому й проявляється актуальність теми наукового дослідження, адже вчинення малолітніми правопорушниками адміністративних проступків являється гострою проблемою сьогодення, бо, як свідчить статистика, рівень дитячої злочинності невпинно зростає.

Варто відмітити, що обраній тематиці з боку українських науковців, психологів та юристів, приділялося чимало уваги. Серед них варто назвати імена: Авер'янова В.Б., Битяка Ю.П., Бандурки І., Гребенюка М. О., Голосніченка І., Джужи О. М., Закалюка А. П., Зелінського А. Ф., Казміренка Л. І., Костицького М. В., Лановенка І. І., Лефтерова В. О., Медведєва В. С., Мороза Л. І., Ортинської Н., Оніщенко Н., Скакуна О., Яковенка С. І., Ямкова О., Якуби О. та багатьох інших.

Метою роботи виступає наукове дослідження найбільш проблемних аспектів теоретичного та прикладного характеру, що мають місце при вчиненні дітьми адміністративних правопорушень та притягнення їх до адміністративної відповідальності як за національним законодавством, так й за законодавством окремих європейських країн.

Розгляд даного питання варто розпочати з того, що на сьогоднішній день в нашій державі велика увага з боку правників приділяється питанням дитячих деліктів. На особливу увагу в даному конспекті заслуговують саме діти, котрі є найменш захищеною верствою населення. У складних життєвих обставинах, в які може потрапити дитина, вона, як правило, не знає як із неї вийти. Для прикладу, такими ситуаціями можуть виступати:

- втягнення дитини в кримінальне угруповання, внаслідок чого вона вчиняє адміністративні/кримінальні правопорушення;
- вчинення стосовно дитини жорстокого поводження;
- домашнє насильство;
- прищеплення дитині поганих звичок і т. д.

Закон України «Про охорону дитинства» закріплює поняття «забезпечення найкращих інтересів дитини», що передбачає «дії та рішення, спрямовані на задоволення індивідуальних потреб дитини відповідно до її віку, статі, стану здоров'я, особливостей розвитку, життєвого досвіду, родинної, культурної та етнічної належності, а також урахування думки дитини, якщо вона досягла такого віку й рівня розвитку, що може її висловити» [3].

Вбачаємо за доцільне розглянути поняття: діти, малолітні та неповнолітні.

Стаття 6 Сімейного кодексу України (надалі – СК України) передбачає, що «правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття, тобто вісімнадцяти років, а малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років» [4]. Якщо звернутися до Кримінального кодексу України, то в ньому відсутнє трактування поняття «неповнолітнього».

Отже, юридичне трактування поняття «діти» включає в себе поняття особи, яка не досягла повноліття, а це нас підводить до висновку, що термін «діти» охоплює поняття як «малолітніх», так й «неповнолітніх» осіб.

Відповідно до ст. 12 Кодексу України про адміністративні правопорушення (надалі – КупАП), вік притягнення до адміністративної відповідальності на сьогоднішній день становить шістнадцять років. У випадках, коли дитина вчинила адміністративний проступок до

зазначеного вище віку, адміністративну відповідальність відповідно до статті 184 КУпАП несуть батьки.

Отже, законотворець до неповнолітніх у віці від шістнадцяти до вісімнадцяти років передбачив наступні заходи впливу (ст. 24-1 КУпАП):

- ✓ попередження;
- ✓ догана або сувора догана;
- ✓ зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення в потерпілого;
- ✓ передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, що їх замінюють;
- ✓ передача неповнолітнього під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їхньою згодою, а також окремим громадянам на їхнє прохання [1].

Будь-яка держава світу також зацікавлена в створенні всіх необхідних передумов, котрі б сприяли недопущенню вчинення правопорушень у майбутньому, особливо, якщо правопорушниками виступають діти. Звісно, що для України європейський досвід стане позитивним фактором для розвитку правової системи в цілому.

Мураненко К.Ю., посилаючись на думки науковців, виділяє чотири базові концепції моделей-парадигм превенції дитячої протиправності/злочинності:

- 1) карально-репресивна;
- 2) громадсько-інтеграційна;
- 3) ресоціалізаційна;
- 4) реституційна [2].

Сутність карально-репресивної моделі полягає у вдосконаленні існуючих адміністративно-правових технологій, орієнтованих в основному на примус і силовий тиск на правопорушників через засоби нагляду й контролю.

Громадсько-інтеграційна модель полягає в координації зусиль місцевих громад та державних правоохоронних органів, що спрямовуються на мінімізацію/усунення чинників дитячої/молодіжної протиправності/злочинності шляхом покращення житлових умов, проведення виховної роботи, надання психотерапевтичних консультацій проблемним підліткам/молодим людям із неповних, незаможних та асоціальних сімей тощо. Як приклад, її використовує Великобританія.

Ресоціалізаційна модель полягає в створенні спеціальних заходів відстрочки кримінальної репресії юних/молодих правопорушників/злочинців із застосуванням щодо них технологій повторної правової соціалізації/ресоціалізації через спеціально створювані реабілітаційно-виховні центри. Для прикладу, її використовують в Японії.

Остання з моделей-парадигм, реституційна, суть якої зводиться власне до самого факту скоєння правопорушення й життя відповідних заходів відносно примирення винуватця із жертвою правопорушення з наступним застосуванням відносно підлітка-правопорушника заходів перевиховання в тій соціальній групі, у котрій він спочатку перебував. Прослідковується в превенційній системі республіки Франція.

Висновки. Як показало дослідження, у багатьох країнах світу адміністративна відповідальність настає не з 16 років, а набагато раніше. З огляду на сучасні реалії нашого суспільства, вважаємо, що вік, з якого настає адміністративна відповідальність, потрібно зменшити до 14 років.

Профілактика адміністративних правопорушень та законодавство про адміністративну відповідальність як інститути адміністративного права притаманні виключно країнам Східної Європи, тоді як законодавство західних країн під адміністративною відповідальністю вбачає інші відносини у порівнянні з законодавством України.

Проаналізувавши європейський досвід через призму моделей-парадигм превенції правопорушень серед неповнолітніх, вважаємо, що найперспективнішими для запровадження в Україні є позитивний досвід Франції та Німеччини, в яких принцип індивідуального підходу до підлітків-правопорушників виражений у найбільш сприятливій формі, в тому числі й на структурному рівні. йдеться про створення в системі правоохоронних органів підрозділів, котрі б представляли структуру створену з представників кваліфікованих психологів, педагогів та других вузькопрофільних спеціалістів.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Кодекс від 07.12.1984 №8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. № 51. Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 12.11.2021).
2. Мураненко К.Ю. Зарубіжний досвід профілактики правопорушень серед неповнолітніх. *PSYCHOLOGICAL JOURNAL*. № 2 (22) 2019. С. 85–98. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/589713.pdf> (дата звернення: 17.12.2021).
3. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №30. Ст. 142. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 12.11.2021).
4. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2002, № 21-22, ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#top> (дата звернення: 12.11.2021).

УДК 341.7

Зубик Арсен, здобувач ОКР молодший спеціаліст IV курсу спеціальності «Право» науковий керівник, канд. юрид. наук, Майка Н.В.

ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДИПЛОМАТИЧНОГО ЕТИКЕТУ

Зустрічі на високому рівні завжди ретельно готуються – над ними працюють команди дипломатів, протокольні служби, охорона та навіть кухарі. До кожного кроку і жесту президентів чи то перших осіб держав прикута увага десятків, а іноді сотень камер. Тому не дивно, що порушення дипломатичного протоколу не залишається непоміченим і може спричинити справжній скандал між державами. Практично кожна політична подія супроводжується протоколом, він є досить гнучким, тому що заходів на яких безпосередньо він застосовується, існує безліч.

Для проведення урочистих заходів заздалегідь складаються списки запрошених, які мають надсилатися своєчасно. Сучасна міжнародна етична практика існує під впливом тенденції скромних прийомів, які виключають надмірну пишність. Вкрай важливо завчасно ознайомитися з державою-гостем та її представником, вивчити національні та релігійні особливості.

Велике значення приділяється оформленню запрошення. На запрошенні на прийом з розсадкою, зазвичай, у правій нижній частині ставляться літери RSVP (répondez, s'il vous plaît – прохання відповісти (франц.)). На такі запрошення необхідно давати негайну відповідь, інакше

затримка з якою трактуватиметься як неповага. Допускається письмова відповідь і відповідь телефоном чи за допомогою іншого технічного засобу [1, с. 31].

Особлива увага приділяється вітанням та формі звернень до осіб. Під час зустрічі молодший дипломат повинен першим привітатись з старшим. Відходячи, як правило, дипломати першими прощаються з тими особами, що залишаються. У вітанні з чоловіком, необхідно першим простягнути руку, з жінкою це допустимо у випадку, коли вона першою це зробить, в іншому разі можна обмежитися лише поклоном. Проте, останнім часом починає відроджуватися середньовічний звичай цілувати жінкам руку. Чоловік має вклонитись та піднести руку жінки на якомога ближчу відстань до своїх губ. Піз час поцілунку руки, необхідно чітко знати, в яких випадках це буде доречним. Перебуваючи у товаристві, чоловік завжди встає, коли до нього наближається жінка. Жінка може розмовляти з чоловіком сидячи, але обов'язково має встати, якщо до неї підходить інша жінка. Якщо господар прийому привітав гостя і не сідає, то і гостеві також не треба сідати. Під час вітання рукостисканням чоловіки знімають рукавиці, жінки – ні.

Етика звертань передбачає шанобливе ставлення до співрозмовника, тому доречними будуть звертання «пан», «пані» або «панове». У зверненні до осіб з монархічних династій – варто вживати «Ваша Величносте», «Ваша Святосте», «Ваша Високоповажносте». До високих офіційних осіб звертаються «пане Генерал», «пані Міністр», «пане Президент» [2, с. 40-55].

Варто зазначити, що одне незручне порушення традицій може перерости в багаторічне охолодження відносин між двома країнами. Етикетні тонкощі відіграють настільки велику роль, що, наприклад, всього лише один необдуманий жест може зірвати грандіозні угоди між державами [4, с.236-242].

Проте, люди схильні помилятися і політики не виключення. Однак, інколи порушення дипломатичного етикету – це випадкова дія, яка, можливо, певною мірою і не залежала від представника місії. Трапляються випадки, коли такі порушення є свідомою дією, яка переслідує чітку мету за таким принципом: «Якщо мені треба менше – то Ви повинні зробити більше». Саме таким принципом, на нашу думку, керувався Володимир Путін під час зустрічі з колишнім очільником Білого Дому – Дональдом Трампом. На зустріч з Трампом Президент РФ прилетів на 40 хвилин пізніше. Можливо, для Путіна запізнення є проявом домінантності за принципом, який описаний вище. Однак, Президент США був поінформований про це, й затримався на сніданку з іншим гостем, і тому вимушений був чекати вже Путін. Трамп також був відомий своїми діями неоднозначного характеру. На одному з самітів НАТО, щоб опинитись попереду, від відштовхнув Президента Чорногорії. Президент України також опинився на тлі скандалу з Трампом. Під час їхньої зустрічі у 2019 році були повідомлення, що Президент США чинив тиск на Президента Зеленського В. О., бажаючи розправитись з своїм політичним опонентом Джо Байденом, син якого був керівником однієї з українських енергетичних компаній. Тоді Президент Д.Трамп віджартувався, що вони з Президентом В.Зеленським просто зробили одного знаменитими. Не лише зарубіжні очільники відомі своїми казусами. Так, четвертий Президент-утікач В.Янукович був відомий скандалами від першого дня своєї інавгурації, коли в коридорі Верховної Ради України перед ним закрились двері. Відомий випадок покладання квітів до Могили Невідомого солдата, коли на Януковича впав вінок. Останнім часом відомий своєю «гостинністю» Володимир Путін, який приймав своїх гостей за довгим столом на відстані 5-ти метрів. Не можна однозначно сказати: це прояв неповаги чи просто Президент Путін чогось боїться. Також, під час відкриття Зимових Олімпійських ігор 2022 року камери зафіксували як Путін заснув прямо під час церемонії виходу української спортивної делегації [3].

Загальновідомо, що держави-монархії є більш консервативними, та приділяють дипломатичному етикету значно більше значення. Але і там трапляються випадки його порушення. Наприклад, дружина Барака Обама, Мішель, попросила в Королеви Великої Британії Єлизавети II дозволу обійняти її, можливо її не повідомили, що Королівський етикет виключає будь-який контакт з Королевою, крім рукостискання. А в 2015 році знову ж Мішель Обама потисла руку Королю Саудівської Аравії, хоча іслам забороняє чоловікам торкатися чужих жінок. Мадлен Олбрайт, державна секретарка США, узагалі винайшла свою «дипломатію прикрас». На кожну зустріч вона надівала певну брошку й так давала зрозуміти, як вона ставиться до обговорюваної ситуації [4, с.236-242].

Широко застосовуються в дипломатичній практиці візитні картки. Вони набули настільки широкого та масштабного значення, що виникли цілі правила їх передачі, та умовні скорочення (символи), які стали поширеними по всьому світу, зокрема: P.f. – поздоровлення; P. f. N. A – поздоровлення з Новим роком; P.g. – вираз вдячності; P.c. – вираз співчуття та інші. Якщо візитна картка передається особисто в руки – найбільшим проявом поваги буде зігнутий правий чи лівий кут, залежно від місцевих традицій. Зауважимо, що така візитна картка має бути передана виключно очно, не допускається її передача через пошту чи кур'єра. Щодо розміру візитної картки, то це вже залежить від національних звичок, проте матеріал виконання має бути якісним. Передбачається друк у куті візитівки державного герба країни дипломата та друк тексту двома мовами, рідною мовою посла чи консула та мовою держави, в якій він перебуває. На вручену візитну картку необхідно відповісти своєю візитною карткою протягом 24-ох годин.

Загальні рекомендації щодо дипломатичного етикету: на вечірніх офіційних прийомах піджак у чоловіків має бути застібнутий. Розстібати його допускається тільки під час перебування за столом; для ділових прийомів і переговорів підходять однотонні костюми стриманих і строгих кольорів: сірого, чорного, синього, темно-синього; прийнята довжина краватки – до пояса штанів, вузол на ній має бути акуратним; у літній час жінкам допускається на денні прийоми одягати сукні чи костюми світлих тонів; жінкам не рекомендується одягати велику кількість ювелірних прикрас; варто утримуватись від того, аби тримати руки в кишенях [5].

Висновки. Варто зауважити, на нашу думку, ніщо так не красить людину, як ввічливість, правильні манери, дотримання етикету, що є половиною успіху хорошого дипломата. Іншу частину успіху складають його професійні якості як дипломата, так і переговорника. Дотримання основних правил протоколу становить фундамент дипломатичної практики будь-якої держави, хоча в кожній є свої певні особливості, зумовлені специфікою національних традицій, суспільного устрою, релігії.

Список використаних джерел

1. Шинкаренко Т. І. Дипломатичний протокол та етикет: навч. посіб. К.: Видавничо-поліграф. центр «Київський університет», 2007. 296 с.

2. Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б., Рузакова Г. Г. Етика ділових відносин. Навч. посібник. Вінниця : ВНТУ, 2011. 309 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Lesko_Oleksandr/Etyka_dilovykh_vidnosyn.pdf (дата звернення 01.05.2022 р.).

3. ТСН. Ексклюзив ТСН. Чи не всі Президенти під час протокольних зустрічей мали казуси. URL: <https://tsn.ua/exclusive/chi-ne-vsi-prezidenti-pid-chas-protokolnih-zustrichey-mali-kazusi-tsn-zgadala-nayyaskravishi-1858018.html> (дата звернення 01.05.2022 р.).

4. Шкабаро В. М., Палєєва Ю. С. Державний протокол : минуле та сучасність у контексті впливі на відносини між державами. Міжнародне дипломатичне право. Альманах міжнародного права. Вип. 23.2020. С. 236–242. URL: <http://inlawalmanac.mgu.od.ua/v23/29.pdf> (дата звернення 01.05.2022 р.).

5. Журнал «News Daily». Етикет. Спілкування. Правила ділового спілкування. Дипломатичний етикет : види та правила проведення прийомів. URL: <http://newsdaily.com.ua/etiket/spilkuvannya/dilove/8317-diplomaticnij-etiket-vidi-ta-pravila-provedennya-prijomiv.html> (дата звернення 01.05.2022 р.).

НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПОТЕРПІЛИЙ» У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ: ВІДМІННОСТІ ВІД ПОТЕРПІЛОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У сучасному світі необхідно знати свої права та як їх захистити тому що, кожний з нас може стати учасником кримінального злочину, але не як злочинець, а як потерпілий. Кримінальний процес неможливо уявити без існування його важливих чинників: принцип верховенства права, змагальності сторін, забезпечення прав, свобод і законних інтересів людини, де особливої уваги потребує – потерпілий.

Статус потерпілого в кримінальному провадженні встановлено статтею 55 Кримінального процесуального кодексу України: потерпілим може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди.[1]

Поняття потерпілий необхідне для встановлення природи відповідного злочину, з'ясування його характеру та ступеня суспільної небезпечності. Вивчення окремих потерпілих неможливе без встановлення загального поняття потерпілого від злочину, виявлення окремих закономірностей необхідних для конструювання закону про кримінальну відповідальність. Кримінальний злочин є специфічною взаємодією двох сторін це зловмисник та потерпілий.

Права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого. Потерпілим також є особа, яка не є заявником, але якій кримінальним правопорушенням завдана шкода і у зв'язку з цим вона після початку кримінального провадження подала заяву про залучення її до провадження як потерпілого. Потерпілим не може бути особа, якій моральна шкода завдана як представнику юридичної особи чи певної частини суспільства. Якщо внаслідок кримінального правопорушення настала смерть особи або особа перебуває у стані, який унеможливує подання нею відповідної заяви, тоді право на подання заяви поширюються на близьких родичів чи членів сім'ї такої особи. Потерпілим визнається одна особа з числа близьких родичів чи членів сім'ї, яка подала заяву про залучення її до провадження як потерпілого, а за відповідним клопотанням - потерпілими може бути визнано кілька осіб. Після того, як особа, яка перебувала у стані, що унеможлилював подання нею відповідної заяви, набуде здатності користуватися процесуальними правами, вона може подати заяву про залучення її до провадження як потерпілого. Якщо особа не подала заяву про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяву про залучення її до провадження як потерпілого, то слідчий, прокурор, суд має право визнати особу потерпілою лише за її письмовою згодою. За відсутності такої згоди особа в разі необхідності може бути залучена до кримінального провадження як свідок. [2, с.36]

Кримінальний злочин є специфічною взаємодією двох сторін це зловмисник та потерпілий. Конституція України не вказує права потерпілого, його права вписані тільки в Кримінально процесуальному кодексі України. [3]

У кримінальному процесі зазначені суб'єкти, які можуть бути потерпілими у кримінальному провадженні, зокрема фізичні та юридичні особи. У кримінальному праві потерпілим можуть бути як фізичні чи юридичні особи, так і суспільство та держава. У

кримінальному процесі чітко не визначено межі можливих потерпілих. Згідно з ч. 6 ст. 55 Кримінально процесуальному кодексі України якщо внаслідок кримінального правопорушення настала смерть особи або особа перебуває у стані, який унеможливило подання нею відповідної заяви. Потерпілим визнається одна особа з числа близьких родичів чи членів сім'ї, яка подала заяву про залучення її до провадження як потерпілого, а за відповідним клопотанням – потерпілими може бути визнано кілька осіб.[4]

У кримінальному праві потерпілий виступає об'єкт злочину, але саме поняття об'єкт злочину не дає нам точне поняття хто такий потерпілий. Об'єкт злочину дозволяє розкрити соціальну сутність злочину, з'ясувати його суспільно небезпечні наслідки, сприяє правильній кваліфікації діяння, також відмежуванню його від суміжних суспільно небезпечних посягань. Основним завданням Кримінального кодексу України є забезпечення охорони права і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки(ст. 1 ККУ). Кримінальний кодекс України не дає точного поняття хто такий потерпілий, але Загальна та Особлива частина містять статті, в яких вказано на види потерпілих (статті 46, 170, 67,112, 431,432 КК та інші). Визначення хто такий потерпілий містить кримінально – процесуальний кодекс України, але дане визначення далеке від потреб кримінального права і не підходить для визначення потерпілого.[5]

Вчинення кримінального правопорушення щодо потерпілого полягає у тому, що потерпілий є суб'єктом, охоронюваним благами, правами чи інтересам якого заповдіяна шкода або створена загроза такої не будь якою дією чи подією, а лише кримінальним правопорушенням.

Висновки. З огляду на вищевикладене, визріває необхідність нагального розв'язання проблеми поняття «потерпілий» у кримінальному праві та відмінність від потерпіло у кримінальному процесі. Проблеми полягає в тому що, в Україні досі немає спеціального закону щодо захисту прав та законних інтересів потерпілих а чинні нормативні положення зводяться переважно до викладення прав потерпілого, без відновлення його матеріальних прав. Потерпілий є одним з головних учасників кримінального судочинства, захист прав і законних інтересів якого є однією з найважливіших завдань кримінального судочинства. Поняття потерпілий необхідне для встановлення природи відповідного злочину, з'ясування його характеру та ступеня суспільної небезпечності. Вивчення окремих потерпілих неможливе без встановлення загального поняття потерпілого від злочину, виявлення окремих закономірностей необхідних для конструювання закону про кримінальну відповідальність. Поняття потерпілий необхідне для людей до яких вчинили те чи інше правопорушення для захисту свого права, тому що потерпілим може стати кожен. Конституція України не вказує права потерпілого, його права вписані тільки в Кримінально процесуальному кодексі України.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.04.2010 URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>(дата звернення: 04.05.2022)
2. М. В. Сенаторов. Потерпілий від злочину в кримінальному праві/ За науковою редакцією доктора юридичних наук, професора, академіка Академії правових наук України В. І. Борисова /Харків «Право» 2006. -36 с. URL: [SenatorovMono.pdf \(nlu.edu.ua\)](#) (дата звернення: 04.05.2022)
3. Права потерпілого. Олег Туменко, м. Кировоград URL: [Права потерпілого \(khpg.org\)](#) (дата звернення: 04.05.2022)
4. Визнання особи потерпілою, її права та обов'язки. URL: [Визнання особи потерпілою, її права та обов'язки — WikiLegalAid](#)(дата звернення: 04.05.2022)

5. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року -URL: [Кримінальний кодекс України | від 05.04.2001 № 2341-III \(rada.gov.ua\)](http://rada.gov.ua) (дата звернення: 04.05.2022)

УДК 341.7

*Пилипчук Ірина, здобувач ОКР молодший спеціаліст
III курсу спеціальності «Право»
науковий керівник к.ю.н., Майка Н. В.*

ДО ПИТАННЯ РОЗІРВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО ШЛЮБУ

Національним законодавства визначено, що учасники сімейних відносин мають рівні права та обов'язки у шлюбних відносинах. При цьому визначення міжнародного шлюбу є складною справою, адже укладаються особою, яка народжена за кордоном та прибуває в іншу країну і там же одружується з резидентом цієї країни, або ж дві людини різних національностей одружуються в третій країні. Отож, і розірвання міжнародних шлюбів є справою не з простих. В Україні визнаються лише державні шлюби, які офіційно зареєстровані органами державної реєстрації актів цивільного стану. При цьому, на відміну від концепцій західних держав, не визнається релігійний шлюб, цивільне партнерство та одностатеві шлюби.

Конвенцією про визнання розлучень та рішень щодо окремого проживання подружжя, визначено основні умови визнання розірвання шлюбу легітимними договірними державами [1]. В Україні існують два варіанти розірвання шлюбу. Розірвання шлюбу в позасудовому порядку відбувається в державному органі реєстрації актів цивільного стану за взаємною згодою бездітного подружжя. В іншому разі, розлучення розглядається в судовому засіданні за мировою заявою подружжя або за позовом одного з подружжя [2].

Розірвання шлюбу між громадянином України та іноземцем в Україні здійснюється з урахуванням норм Закону України «Про міжнародне приватне право»[3].

До розірвання шлюбу застосовується законодавство держави:

- а) громадянами якої є подружжя в момент подання заяви чи в момент порушення справи (ч. 1 ст. 23 з Кубою); в установу якої подано заяву за умови різного громадянства осіб;
- б) спільного місця проживання осіб із різним громадянством; орган якої порушив справу, якщо особи мають різне громадянство та проживають на територіях різних держав [4, С.222-227].

Українське законодавство не містить яких-небудь обмежень щодо реалізації подружжям чи одним із них права розірвати шлюб. Зокрема, подружжя може розірвати шлюб за спільним рішенням або за бажанням одного із них. Встановлено як адміністративний (ст. 106 та 107 СК України), так і судовий (ст. 109–112 СК України) порядок розірвання шлюбу [2].

Законодавство інших країн містить різні підстави для обмеження права на розірвання шлюбу. Деякі двосторонні договори між Україною й іншими державами, а також Конвенції СНД про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 р. встановлюють колізійні прив'язки до закону громадянства подружжя на момент подачі заяви про розірвання шлюбу, а якщо їх громадянство не збігається, – до права тієї Договірної Сторони, установа якої розглядає справу (договори з Кубою, Грузією, Латвією, Узбекистаном, В'єтнамом, Литвою, Польщею) [5].

Як показує судова практика, врегулювання питання про розірвання шлюбу має важливе значення для всіх осіб, які на законних підставах перебувають на території України. Натомість

процедура розірвання шлюбу в Україні між громадянами іноземних держав, тобто регулювання відносин з іноземним елементом, має певні особливості.

Процедура розірвання шлюбу та відповідні правові наслідки такого розірвання визначаються правом, що діє на цей час щодо правових наслідків шлюбу. Правові наслідки шлюбу визначаються спільним особистим законом подружжя, а за його відсутності – правом держави, в якій подружжя мало останнє спільне місце проживання.

Окремо слід зауважити, що рішення суду України про розірвання шлюбу може мати юридичну силу в інших юрисдикціях лише у разі його визнання у встановленому законом порядку [6].

Відповідно до мусульманського права, приводів для розлучення значно менше, особливо для жінок. Їх права на основі релігійних і морально-етичних норм і досі залишаються мінімальними, а ініціатива у розлученні найчастіше належить тільки чоловікові. Причому його розсуд у цьому питанні законодавчо не обмежений. Встановлено, що повнолітній і повністю дієздатний чоловік у будь-який час за власним бажанням може розлучитися з жінкою (Йорданія, Ірак, Сирія, Ємен, Єгипет). У мусульманських країнах розлучення може бути і за взаємною згодою подружжя на основі договору, а також за рішенням суду.

Варто відзначити, що в усіх мусульманських країнах є свій законодавчий підхід до цього питання. Розірвати шлюб мають право в мусульманських країнах або чоловік, або жінка. Причинами можуть бути хвороба, фізична вада одного з подружжя. [7]

Після розірвання шлюбу, найактуальнішим все таки, залишається питання щодо режиму майна подружжя, міжнародних аліментів і місця проживання дитини.

Існують три основні види правового режиму майна подружжя у законодавстві: режим роздільного майна; режим спільності майна; режим відкладеної спільності Система роздільного майна означає, що майно, набуте в шлюбі, не закріплюється за кожним з подружжя окремо, незалежно від часу і способів його придбання. Режим спільності майна передбачає об'єднання майна подружжя, набутого в шлюбі в єдину масу і встановлення щодо нього права спільної власності (Франція, Швейцарії, деякі штати США, Іспанія, Італія, а також Україна). В скандинавських країнах свій розвиток одержав правовий режим відкладеної спільності, у разі розлучення все сімейне майно і кошти подружжя поєднуються і поділяються між ними нарівно.[8, С.116-119].

У процесі розлучення перед подружжям постає також питання щодо місця проживання спільних дітей. Відповідно до ст. 66 Закону України «Про міжнародне приватне право», права та обов'язки батьків і дітей визначаються особистим законом дитини або правом, яке має тісний зв'язок із відповідними відносинами, якщо воно є більш сприятливим для дитини[3]. Місце проживання дитини, яка досягла 14 років, визначається самою дитиною. Спір розглядає суд, до розгляду як третя особа буде залучений орган опіки та піклування. Для отримання висновку органу опіки та піклування щодо визначення місця проживання дитини, потрібно перейти кілька етапів, а саме: спілкування з батьками та дітьми; огляд місця проживання кожного з них. Лише після вивчення всіх обставин справи, орган опіки та піклування надасть свій висновок, щодо визначення місця проживання дітей. Враховуючи ці та інші фактори, керуючись інтересами дітей, суд приймає рішення про подальше місце проживання дитини – з батьком чи матір'ю. Визначення місця проживання дитини – це важливий процес, до якого неможна підходити поверхнево. Закон точно не визначає з ким із батьків залишається дитина після розлучення. Це породжує численну кількість спорів між колишнім подружжям.

Стягнення аліментів може бути як у добровільній, так і примусовій формі. Коли обоє з подружжя є резидентами країни, особливих проблем щодо стягнення утримання не викишкає,

так як застосовується єдине законодавство. Проблеми виникають саме у тих випадках, де необхідно стягнути аліменти з особи, яка проживає за кордоном. Багатосторонні договори учасником яких є Україна виділяють два шляхи: 1) звернення до компетентного органу іноземної країни, де проживає боржник, із клопотанням про визнання та надання дозволу на виконання рішення суду України про стягнення аліментів (якщо питання стягнення аліментів вирішувалося в Україні і є рішення суду); 2) звернення до компетентного органу іноземної країни, де проживає боржник із заявою про встановлення рішення щодо аліментів.

Отже, транскордонне розірвання шлюбу має безліч умов, серед них форма розірвання, поділ майна, визначення місця проживання спільних дітей, а також відносини утримання. Водночас найвагомішим є питання, яке саме законодавство країни буде застосовуватися до цих відносин. Не останню роль відіграють міжнародні договори, які визначають левову частину застосування колізійних норм прямою вказівкою закону.

Список використаних джерел:

1. *Конвенція про визнання розлучень та рішень щодо окремого проживання подружжя від 01.06.1970 року* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_242 (дата звернення: 05.02.2022).

2. Сімейний кодекс № 2947-III від 10.01.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text> (дата звернення: 05.02.2022).

3. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23 червня 2005 року № 2709-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 32, ст. 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#top> (дата звернення: 06.02.2022).

4. Ланцева К. В. Цивільно-правові аспекти колізійного регулювання шлюбно-сімейних відносин в Україні та Республіці Куба. Національна академія внутрішніх справ. Право. 2013. № 4. - С. 222-227. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnudpsu_2013_4_35 (дата звернення: 06.02.2022).

5. Менджул М. В. Розірвання шлюбу: досвід окремих європейських держав. Вища школа адвокатури НААУ. Курси з підвищення кваліфікації адвокатів. 10.02.2022. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/rozirvannya-shlyubu-dosvid-okremykh-yevropejskyh-derzhav/> (дата звернення: 26.02.2022).

6. Некляєв Ю. Умови, за яких подружжя іноземців може розлучитися в Україні: практичний аспект. Юридична Газета Online. 22 січня 2019 року. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/simeyne-pravo/umovi-za-yakih-podruzhhya-inozemciv-mozhe-rozluchitisya-v-ukrayini-praktichniy-aspekt.html> (дата звернення: 06.03.2022).

7. Шлюбні відносини в мусульманських країнах. URL: https://pidru4niki.com/79496/kulturologiya/shlyubni_vidnosini_musulmanskih_krayinah (дата звернення: 06.03.2022).

8. Руда О. Правовий режим майна подружжя в міжнародному приватному праві. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 88 (Частина I), 2010. С. 116–119. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/1297/1241> (дата звернення: 04.04.2022).

МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Впродовж усієї Незалежності Української держави, створення якісного підходу до ведення моніторингу земель не було першочерговою законодавчою проблемою. Переорієнтація права з пострадянського на європейське, все більше і більше відкликала нагальність проблеми закріплення системи моніторингу. Саме це стало першочерговою причиною проблем сьогодення в сфері моніторингу.

Земельний кодекс України (далі – ЗК України) дає чітке визначення моніторингу земель. Так відповідно до ч. 1, ст. 191 ЗК України, моніторинг земель - це система спостереження за станом земель з метою своєчасного виявлення змін, їх оцінки, відвернення та ліквідації наслідків негативних процесів [1].

До завдань моніторингу земель відносяться:

- довгострокові систематичні спостереження за станом земель;
- аналіз екологічного стану земель;
- своєчасне виявлення змін стану земель, оцінка цих змін, прогноз і вироблення рекомендацій про попередження і усунення наслідків негативних процесів;
- інформаційне забезпечення ведення державного земельного кадастру, землекористування, землеустрою, державного контролю за використанням і охороною земель, а також власників земельних ділянок.

Відповідно до положення про державну систему моніторингу довкілля, моніторинг земель є однією з функцій управління в сфері використання охорони земель. Його об'єктом є земельний фонд України незалежно від форм власності на землю, цільового призначення та характеру використання [2].

Земельний фонд України є одним із найбільших у Європі. Якщо, наприклад, у розвинутих європейських країнах орні землі займають 30-32% загальної площі суходолу, то в Україні цей показник сягає 56%.

Частина 2 Положення про моніторинг земель встановлює і види моніторингу, які мають свою структуровану систему. Згідно цієї норми, залежно від мети спостережень та ступеня охоплення територій, проводиться такий моніторинг земель:

- національний — на всіх землях у межах території України;
- регіональний — на територіях, що характеризуються єдністю фізико-географічних, екологічних та економічних умов;
- локальний — на окремих земельних ділянках та в окремих частинах (елементарних структурах) ландшафтно-екологічних комплексів.

Ведення моніторингу земель здійснює Держземагентство за участю Міністерства охорони навколишнього природного середовища, Міністерства аграрної політики та продовольства та Української академії аграрних наук [3].

Відповідно до ч. 3 Положення про моніторинг земель визначається склад моніторингу земель. Моніторинг земель складається із систематичних спостережень за станом земель (агрохімічна паспортизація земельних ділянок, зйомка, обстеження і вишукування), виявлення у ньому змін.

Спостереження за станом земель залежно від терміну та періодичності їх проведення поділяються на:

- базові (вихідні, що фіксують стан об'єкта спостережень на момент початку ведення моніторингу земель);
- періодичні (через рік і більше).

Державний контроль (нагляд) у природоохоронній сфері наразі здійснюють 7 органів виконавчої влади: Держекоінспекція, Держгеонадра, Держлісагенство, Держгеокадастр, Держрибагенство, Держпродспоживслужба, Укртрансбезпека [4].

Унікальним у світовій історії є досвід мобілізації громадськості та виробників у США. Незважаючи на закони землеробства, у результаті гонитви за прибутками американські фермери у 30-х роках минулого століття розорали родючі степи Великої рівнини і спричинили тим самим небувалі пилові бурі та дефляцію ґрунтів. Це спричинило знищення родючості ґрунтів у найбагатших землеробських районах США. У подальшій своїй діяльності органи влади США поклалися і покладаються майже виключно на ґрунтозахисну освіту, екологічне виховання землекористувачів, на демонстрацію прикладів ґрунтозахисного ведення господарства і, зрештою, на всемірне та різностороннє, хоча й не безмежне субсидіювання ґрунтозахисних робіт і технологій. У США для реалізації ґрунто- і землеохоронної політики функціонувала Служба охорони ґрунтів (сьогодні— це Служба охорони природних ресурсів) [5, с.15].

Доволі вдалим є підхід німецького законодавця при розмежуванні понять «земля» і «ґрунт». Ґрунт відмежовують від надр і земної поверхні через функції, які він виконує – природні, споживчі, і джерела інформації про історію розвитку природи та культури. У країнах Європейського Союзу усвідомили, що не може бути сприятливого навколишнього природного середовища і стійкого землекористування без добре організованого моніторингу ґрунтів. Найповніші програми моніторингу ґрунтів діють в Австрії, Німеччині, Швейцарії.

Отже, проаналізувавши все вище сказане можна дійти висновку, що моніторинг земель є одною із функцій управління в сфері використання та охорони земель. Його об'єктом є земельний фонд України незалежно від форм власності на землю, цільового призначення та характеру використання.

Моніторинг земель здійснюється у відповідності із загальнодержавними регіональними програмами.

Державна система моніторингу навколишнього природного середовища загалом покладається на Міністерство екології та природних ресурсів. Національний моніторинг охоплює територію, що знаходиться в межах кордонів України. Регіональний моніторинг проводиться на територіях, що характеризуються єдністю фізично-географічних, екологічних та економічних умов. Локальний — на територіях нижче регіонального рівня, до територій окремих земельних ділянок і елементарних структур ландшафтно-екологічних комплексів.

Суб'єктами, на яких покладено ведення моніторингу земель є Державний комітет України по земельних ресурсах за участю Міністерства аграрної політики України, Національне космічне агентство України, інші зацікавлені міністерства та відомства. Органи Державного комітету України або земельних ресурсів надають усім зацікавленим суб'єктам системи моніторингу інформацію про стан земельного фонду, структуру землекористування, трансформацію земель, заходи щодо запобігання негативним процесам і ліквідації їх наслідків.

Список використаних джерел:

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року №2768-III (Редакція від 1 січня 2017 року) URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення 07.04.2022р.)
2. Положення про моніторинг земель. Затверджене постановою КМУ від 20 серпня 1993 р. № 661 URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-93-%D0%BF#Text>(дата звернення 07.04.2022р.)
3. Про затвердження положення про державну систему моніторингу довкілля: Постанова Кабінету Міністрів України № 391 від 30.03.1998 // Збірник законодавства України. – К., 1998. – С. 157.
4. Про державний контроль за використанням та охороною земель Закон України від 19 червня 2003 р. № 963-VI відомості Верховної Ради. 2003- № 39. Ст.350.
5. Медведев В. В. Моніторинг ґрунтів у країнах Європейського Союзу й Україні / В. В. Медведев / Вісник аграрної науки./2003. № 11. С. 14-17

СЕКЦІЯ ВИДАВНИЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ

УДК 349.2: 331.2 (477)

Гандзюк Соломія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста III курсу спеціальності «Журналістика», науковий керівник Бездіжа А. А.

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОЇ МАНЕРИ ЮЛІЇ СЛИВКИ (НА ПРИКЛАДІ ЗБІРКИ ІНТЕРНЕТ-НОВЕЛ «ЧУЄШ, КОЛИ ПРИЇДЕШ ДОДОМУ?»)

У сучасному мовознавстві, велику увагу приділяють вивченню особливостей індивідуального стилю відомих особистостей, оскільки з'являється змога глибше зрозуміти їхні твори, завдяки детальному вивченню на всіх рівнях мови.

Кожен поет – це індивідуальність. Кожна нова книга – це нова історія, нове життя. В кожного поета, письменника, прозаїка і всіх інших відомих людей є свій певний ідіостиль, нове, зовсім інше бачення на книги, на свою роботу. Починаючи читати нову книгу зовсім нового письменника, ми одразу можемо помітити певний індивідуальний підхід до роботи, до написання книги.

Метою роботи є: вивчення особливостей творчості манери молодшої української письменниці Юлії Сливки.

Актуальність роботи: полягає в ґрунтовному дослідженні творчості Юлії Сливки та особливостей написання книги «Чуєш коли приїдеш додому?»

Стиль автора – це сукупність особливостей творчості, яка відрізняє його твори від творів інших авторів. Мистецтво розуміє стиль, як обмежену множинність елементів, що володіють сталістю та якісною визначеністю [1, с.3].

Індивідуальний стиль – це сукупність мовно-виражальних засобів, які виконують естетичну функцію і вирізняють мову окремого письменника з-поміж інших [2, с. 5].

Коли науковець досліджує авторські тексти, він неминуче натрапляє на проблему розуміння авторського стилю. Стиль мовлення як модель мовлення слугує базою формування особливостей стилю кожного індивіду.

Творчому індивідуальному стилю властиві такі ознаки:

- цілісність поєднання передусім психічної природи (імпульси, чуттєвість, швидкість реакції, потяги, афекти, воля) з духовною організацією (інтелект, культура емоцій, мораль, етика – людяність);
- неповторність – наявність ознак творчого самовияву, які є унікальним продовженням, розгортанням природних можливостей особистості;
- самостійність – здатність бути собою, мати волю в досягненні творчого задуму, рішучість у намаганні «скинути із себе все те, що для митця невласиве» (Й. Гете);
- внутрішня незалежність і свобода вибору, почуття гідності;
- активність – здатність протистояти несприятливим обставинам, обстоювати свої творчі, світоглядні та морально-етичні ідеї, володіння творчою ініціативою (сила характеру). [3, с.25].

Індивідуальний авторський стиль – явище неповторне, як відбиток пальця людини. Це мистецький генетичний код письменника, його «особова справа». І цю неповторність забезпечує певна оригінальна комбінація ідіостильових носіїв, кожен із яких може бути носієм й іншого ідіостилу, однак саме їх сукупність, набір завжди неповторні.

Одними з найвагоміших факторів, що впливають на ідіостиль є:

- первинна регіональна стильова єдність;
- національний стиль;
- національно-стадіальна спільність;
- стиль напряму, школи, течії;
- індивідуальний стиль;
- стиль творчого періоду митця;
- стиль твору;
- стиль елементу твору (колажність стилю);
- стиль епохи, який накладає відбиток на всі перераховані прошарки стилю [4, с.132].

Юлія Сливка – український online – письменник, філолог, видавець. Авторка першої в Україні книги – блогу, мама двох дітей і кандидат філологічних наук з української мови.

В книги досить цікава назва – «Чуєш, коли прийдеш додому?», як розповідає авторка, в неї було декілька варіантів як назвати книгу, але саме цей, як вона вважає, найкраще відображає усю суть книги. Вона каже: «Чуєш, коли прийдеш додому?» – це запитання, яке я найчастіше чую у слухавці телефону і яке завжди зойкає у моєму серці. Це запитання і є самим домом, а дім (мій і Ваш) є на кожній сторінці цієї книги...».

Ідейно-художній аналіз – це повний розбір книги, це занурення в книгу повністю. Розкриття усіх найважливіших тем, і розуміння усього написаного.

Тема цієї книги, водночас є дуже простою, але з глибоким сенсом. Автор хоче розповісти про свій рідний дім, про місце її відради, про те, де завжди так добре і спокійно. Слова Юлії заставляють повернутися в дитинство, переосмислити те, що є зараз. Книга показує цінність свого рідного, авторка наголошує на тому, що ніколи не варто забувати своїх рідних, які подарували нам життя і виховали нас.

Ідея книги – це возвеличення сімейних цінностей і традиції. Бути завжди вірним місцю, де ти виріс. Ніколи не забувати свою домівку, рідних, близьких нам людей, шанувати наші традиції і просто завжди в житті шукати щось прекрасне. Авторка охоче закликає до цих дій усіх читачів, які тільки відкривають цю книгу. З перших слів кожен задумається і згадає те місце, яке найближче і найрідніше йому.

В книзі представлено багато художніх елементів, а саме: метафори, епітети, порівняння, риторичні запитання, звертання.

Також в книзі дуже багато представлено діалектизмів, застарілих слів, але ще більше в книзі – Галицького діалекту.

Львівська говірка, галицький діалект, міська говірка, урбаністичний лінгвофеномен, що сформувалися у Львові та на території Західної України в результаті змішання південно-західних говорів української та польської мов, зі значними домішками німецької та єврейської лексики за часів австрійського та польського панування.

В книзі присутнє широке використання діалектизмів. Так як авторка з Львівщини, і її всі рідні – це коренні жителі села Красне, тому в творі є дуже багато діалектизмів і застарілих слів.

Для прикладу – особливий словниковий запас мала її #баба_Богдана. Баба завжди говорила з особливим акцентом, в її словниковому запасі було дуже багато стародавніх слів, архаїзмів, які вже подекуди вийшли з ужитку.

Особливо #баба_Богдана зверталася до свого чоловіка, так як його ім'я Богдан вона казала на нього «Бугдан». Також баба розказувала молодій дівчині різні історії зі свого життя, і робила це дуже по особливому: «я мала купу кавалярів» (с.17).

Ще баба казала: «вони потім хтіли люб'яго побитии. В рів кинути!» (с.17).

В рукописі також присутній чисто Львівський діалект, а також діалект самого села Красне. Та насправді він ніскільки не відрізняється від нашого звичного західного говору. Львівський діалект вирізняється з-поміж інших певною вимовою, а також тим, що в словах міняються усі голосні букви.

В цій книзі вдало поєднані усі художні засоби. Дана робота авторки відредагована за чинним українським правописом, але авторка хотіла донести те, що навіть певний місцевий діалект не завадить прочитанню книги. Читаючи цю працю, ми помічаємо, що в ній дуже велика присутність Галицького діалекту. Це також стало однією з особливостей даного доробку.

Отже, можна підвести підсумок, що авторський індивідуальний стиль – успіх до написання особливої, цікавої книги. Авторка нас переконала в цьому вдалим поєднанням двох зовсім різних стилів в одній книзі. Крім того, це можна помітити, переглядаючи задоволені відгуки читачів.

Список використаних джерел:

1. Білоус П. Вступ до літературознавства. Теорія літератури. Психологія літературної творчості : лекції. Житомир : Рута, 2009. 336 с.
2. Білоус П. Вступ до літературознавства : навч. посіб. К. : ВЦ «Академія», 2011. 336 с.
3. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури : підручник / за наук. ред. О. Галича. Київ : Либідь, 2001. 488 с.
4. Бондаренко А. І. Художній текст в інтерпретаційному вимірі (лінгвостилістичний аспект) : посібник. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2008. 226 с.

УДК 007: 304:070

Капітан Владислава, здобувач вищої освіти II курсу спеціальності «Журналістика» науковий керівник Борсук Н. І

ЖУРНАЛІСТСЬКЕ РОЗСЛІДУВАННЯ: СТРУКТУРА ТА ОСОБЛИВОСТІ ПОДАЧІ КОНТЕНТУ (НА ПРИКЛАДІ «VINUS. INFO»)

Нині жанр журналістського розслідування доволі затребуваний в Україні та за кордоном. Ми звернули увагу, що на українському телебаченні все більше з'являється щотижневих телепередач-розслідувань, які мають великий вплив на викриття злочинів і розкриття корупційних схем.

Актуальність роботи полягає у тому, що сьогодні серед усіх наукових праць, які присвячені журналістським розслідуванням, лише деякі стосуються аналізу композиції та структури. Питання структури журналістського розслідування є доволі важливим. Оскільки

вивірена композиційна схема дасть можливість працівникам медіа якісно та цікаво будувати свої матеріали.

Мета роботи — дослідити структуру та особливості подачі журналістських розслідувань.

«Існує декілька дефініцій терміну "журналістське розслідування". На думку О. Хоменка, журналістське розслідування визначається як стаття або серія статей, що базуються на оригінальній роботі журналіста, а не тільки на витоку або зливі інформації з офіційних або неофіційних джерел» [1, с. 3].

Дещо інше визначення подає редактор газети «Ньюсдей» Р. Грін. Він зазначає, що «журналістське розслідування — це матеріал, заснований, як правило, на власній роботі й ініціативі, на важливу тему, яку окремі особи або організації хотіли б залишити в таємниці» [2, с. 43].

Дослідниця О. Блашук виділяє декілька видів журналістських розслідувань в залежності від їх впливу на суспільство та частоти використання:

- «про корупцію на маленькому рівні (бабуся, яка дала хабар судді);
- про зловживання посадових осіб, якщо його не можна довести документально (наприклад, поліція побила хлопця) — коли йде команда "згори" щодо підтасовки фактів;
- про розслідування гучних злочинів, яке стоїть на місці (як правило, такі програми не рухають слідство) чи яке проведене органами сумлінно (як правило, такі програми корисні лише для слідчих, які розслідують — бо слугують їм для підвищення чи для покращення авторитету серед звичайних людей);
- про погані розслідування дрібних та просто одиночних справ, зокрема, замовні вбивства (депутатів, бізнесменів);
- про окремі явища і схеми, які існують в країні та які неможливо змінити в силу їхньої масштабності і того, що всі живуть за подібними схемами на різних рівнях;
- так звані "історії про історії" (які знімаються вже постфактум і не можуть ні на що вплинути)» [3].

Класифікація, яка подана вище, є доволі детальною і відображає перелік тих видів розслідувань, які сьогодні широко використовуються. Дещо узагальнену класифікацію виділяє А. Оприсько, яка поділяє журналістські розслідування на шість видів:

- 1) «розслідування політичних злочинів. Розкриття злочинів пов'язаних з політикою, та спрямованих на неї.
- 2) розслідування економічних злочинів. Одна з найважчих сфер для дослідження, адже в основі неправомірних вчинків — заплутані схеми, які використовують прогаліни в законодавстві, а зловмисники діють через третіх осіб.
- 3) розслідування корупції. Найчастіше трапляється у матеріалах засобів масової інформації.
- 4) розслідування у сфері екології. Висвітлення випадків, коли окремі люди чи цілі організації наносять непоправну шкоду екології, іноді навіть прикриваючись прогресивними проектами на благо суспільства.
- 5) розслідування історичних таємниць. Допомогають розкрити незнані до цього моменти історичні відомості, які можуть змінити хід майбутнього.
- 6) розслідування соціально-побутових злочинів» [4].

«Bihus. Info» — група проектів, що стосується антикорупційних та інформаційних тем. Вона заснована у 2013-му році командою журналістів-розслідувачів, яку очолив Денис Бігус.

До цієї групи входять такі програми розслідувань «Наші гроші з Денисом Бігусом», різноманітні IT-проекти «Декларації» і «Ring», а ще дві громадські організації — «ТОМ 14» і «Канцелярська Сотня». Також група займається розслідуваннями, які стосуються юридичних, навчальних, IT і соціальних тем.

Для аналізу ми обрали журналістське розслідування «У Киви конфіскують мільйон! Прокурор розкриває деталі жомової перемоги» (розслідування жомової справи) [5].

Якщо аналізувати розслідування, то можна зазначити, що особливою рисою є те, що на початку журналіст або журналістка підводять і розповідають про проблему та її актуальність.

У підводці журналістського розслідування — «У Киви конфіскують мільйон! Прокурор розкриває деталі жомової перемоги» журналіст Данило Мокрик розповідає про інформаційний привід цього журналістського розслідування: *«Вищий Антикорупційний суд підтвердив, що в Іллі Киви треба конфіскувати його жомовий мільйон»* [5].

Далі надаються відеопідтвердження того, що Кива не вірить у те, що йому доведеться повернути гроші. Ведучий у кадрі розповідає: *«Рішення ВАКС набуло чинності 27 жовтня, воно відразу набуло законної сили. З цієї святкової нагоди ми поспілкувались із прокурором Денисом Демківом, який конфіскував жомовий мільйон. Він розповів про нюанси, про історію цього судового позову та те, завдяки кому це все почалось»* [5].

Прокурор розповідає, що саме з матеріалів журналістського розслідування «Bihus. Info» про маєтки депутата від ОПЗЖ Іллі Киви, опублікованого ще влітку, подали перший позов. А, отже, журналістське розслідування виконало основні свої функції — звернуло увагу суспільства на важливу проблему та надало нові відомості, які стали підставою для позову. Журналіст у своєму стенд-апі також наголошує, що журналістське розслідування таки змінило розклад справ для героя. Адже можливість конфіскації необґрунтованих активів в дохід держави таки реалізували: *«Жомовий Кива перша в історії України спецконфіскація за такою процедурою. Історична подія, і розпочалася вона з нашого розслідування»* [5]. Опісля використано архівні матеріали попереднього журналістського розслідування. Бачимо кадри і з Денисом Бігусом, який показує на чому Кива заробив понад мільйон гривень.

В основній частині матеріалу прокурор розповідає та розкриває схему того, як Іллі Киві вдалось здати в оренду жомову яму за такі гроші. Детально описує, як шукали інформацію та як вдалось це довести. Наводить приклади того, як підписували та проводили махінації з документами. *«Договора оренди і акти прийому-передачі підписувались Кивою, коли він був у січні місяці 2019 року, вилетів у Італію. Коли отримував жомову яму назад, у грудні 2019 року, він вилетів у Іспанію»* [5].

Також у сюжеті поданий синхрон, у якому народний депутат спростовує і заперечує здачу в оренду жомової ями, яка за документами йому навіть не належить: *«Нічого за це не знаю. Я нікому її не продавав. Може хтось рейдернув її? Ви не знаєте? У нашій державі все може бути»* [5].

Журналісти-розслідувачі займаються пошуком деталей та матеріалів, які б підтверджували причетність нардепа до цієї справи. Вони намагаються взяти коментар у героя, завдяки якому б вдалось отримати спростування або підтвердження того, що їм вдалось дізнатись. У даному випадку герой усе заперечує і розповідає про те, що усі факти хибні.

У підсумку розслідування вдалось з'ясувати усі нюанси схеми із жомовою ямою, тобто неправомірні дії були не лише з боку нардепа, але й з боку компанії, яка її орендувала. *«Не мав він права і нічого він не здавав реально. Ці кошти були перераховані, щоб потім міг показати у декларації»* [5]. Так розпочали готувати позов до суду, обсягом 277 сторінок. Влітку Антикорупційний суд задовольнив позов у першій інстанції, а восени підтвердила Апеляційна

палата ВАКСу. Тобто, за допомогою розслідування довели, що народний депутат таки повинен повернути гроші, а дії ВАКС — правомірні.

Відзначимо, журналістське розслідування повністю побудоване на записах ведучого в студії, закадрового голосу немає. Журналіст у кадрі підводить до того, про що йтиметься далі.

Отож, якщо розглядати структуру журналістських розслідувань проєкту «Bihus. Info», то для майже усіх випусків типовим є початок від журналіста чи журналістки, а також закадровий текст. Спочатку подаються факти, які стали підставою для журналістського розслідування. Далі розповідають про процес розслідування, у деяких випусках журналісти звертаються за коментарем до експертів. Наприкінці журналістських розслідувань відбувається генеральне інтерв'ю. Журналісти намагаються отримати відповіді від самих героїв розслідування. Тобто, у кожному випуску наявна типова структура, за якою працюють журналісти.

Список використаних джерел

1. Бут К., Любченко Ю. Інструментарій сучасної розслідувальної журналістики: особливості використання. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2019. Том 30 (69) № 4 Ч. 2. С. 2–5. URL: http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/4_2019/part_2/36.pdf (дата звернення: 07. 12. 2021).

2. Василик Л. Є. Журналістські розслідування на телебаченні. *Вісник Харківського університету ім. В.Н. Каразіна*. 2011. С. 42—46.

3. Блащук О. Журналістське розслідування як чинник демократичного суспільства (на прикладі України та Польщі). URL: https://msj.ukma.edu.ua/images/uploads/textblog/08_13_Blashchuk_Olesya_dypлом2008.pdf (дата звернення: 22.11. 2021).

4. Оприсько О. Тематика журналістського розслідування у спектрі актуальних подій. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/49266/2/2019_Oprisko_A-Тематика_zhurnalistskoho_142-147.pdf (дата звернення: 22. 11. 2021).

5. У Киви конфіскують мільйон! Прокурор розкриває деталі жомової перемоги. URL: https://www.youtube.com/watch?v=uilZhnKI_7M&t=8s (дата звернення: 12. 11. 2021).

УДК070.37.379.8

*Капітан Владислава, здобувач вищої освіти
II курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник докт. філол. наук, професор Фінклер Ю. Е.*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СТВОРЕННЯ ПЕРІОДИЧНОГО ВИДАННЯ АНАЛІТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Український мас-медійний ринок все частіше потребує видань із якісним контентом, які б відповідали б сучасним вимогам журналістики та високим стандартам журналістської практики. Німецький дослідник Зігфрід Вайшенберг твердить, що – попри первинність новинного контенту – найбільше зараз спостерігаємо періодичних видань з інформаційними жанрами, і рідко зустрічаємо матеріали аналітичного характеру [1, с. 44].

Тому створення видань із контентом аналітичного характеру є вкрай необхідним.

Ми поставили перед собою завдання – створити періодичне видання цільового аналітичного спрямування. При цьому нам було необхідно з'ясувати дефініцію терміну

«видання». І ми звернули увагу на те, що в різних джерелах поняття «видання» інтерпретується по-різному. Так, наприклад, Українська бібліотечна енциклопедія вважає, що «видання – 1) розмножений у певній кількості ідентичних примірників одним із технічних способів (друкування, електронний запис на будь-якому носії) твір або комплекс творів писемності, живопису, музики, картографії, що призначений для розповсюдження відомостей чи образів, пройшов редакційно-видавничу підготовку та опрацювання, самостійно оформлений, має вихідні відомості; 2) процес випуску книги, брошури, журналу, газети тощо» [2].

Дещо іншу дефініцію терміну «видання» подає нам державний стандарт ДСТУ 3017: 2015. «Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять». Там зазначається, що «видання — це документ, який пройшов редакційно-видавниче опрацювання, виготовлений друкуванням, тисненням або іншим способом, містить інформацію, призначену для поширення, і відповідає вимогам Державних стандартів, інших нормативних документів щодо їхнього видавничого оформлення і по-ліграфічного виконання» [3, с. 12].

Попри таке різночитання розуміння поняття «видання», ми погодились із формулюванням початкових етапів створення власного видання, запропонованого Владиславом Гремом. Ці етапи складаються з таких основних дій:

1. «Аналіз ринку та вибір тематики.
2. Розробка концепції газети.
3. Офіційна реєстрація видання.
4. Структура редакції глянцево.
5. Технологія виготовлення: макетування та друк.
6. Поширення та продаж.
7. Фінансові розрахунки журналу.
8. Стартові інвестиції на запуск.
9. Розрахунок прибутковості на піку» [4].

Все зазначене вище дозволило нам розпочати процес створення власного видання із матеріалами аналітичного характеру спрямування журналістських розслідувань. Назва видання – «Ізяславщина: скандали та сенсації»; це – газета журналістів-розслідувачів Хмельницької області.

Газета «Ізяславщина: скандали та сенсації» – друковане видання журналістів-розслідувачів Хмельницької області. Контент газети розрахований на широку аудиторію. Газета виходить два рази на тиждень, розповсюджується в межах району та області. Видання поширюватиметься в друкованому вигляді через продаж та передоплату і матиме власні сторінки у соціальних мережах для кращого та ефективнішого поширення у межах регіону.

Газета має на меті правдиво інформувати жителів Ізяслава та району про події, невиконані плани і обіцянки органів влади, місцевого самоврядування; видання міститиме викривальні матеріали про політичних діячів, контролюватиме роботу та розслідуватиме фінансові махінації.

Редакція газети «Ізяславщина: скандали та сенсації» сприяє здійсненню рівних прав громадян на вільне висловлювання думок, отримання і поширення суспільно значимої інформації. Всю творчу та організаційну роботу газета підпорядковує одній меті – служінню інтересам людей, консолідації усіх здорових сил на зміцнення політичного і економічного порядку області.

Редакція газети «Ізяславщина: скандали та сенсації» у своїй діяльності керується законодавством – зокрема, Законом України «Про друковані засоби масової інформації (пресу)

в Україні», дбає про дотримання інтересів трудового колективу, за схоронність і примноження наявної власності газети.

Засновниками газети «Ізяславщина: скандали та сенсації» (надалі Редакція) є Владислава Капітан і трудовий колектив редакції. Газета «Ізяславщина: скандали та сенсації» ґрунтує свою діяльність на основі установчого договору. «Редакція самостійно здійснює медійну політику, визначену програмою цього видання. При виникненні принципових розбіжностей між засновниками на вимогу однієї із сторін спірне питання вирішується в порядку, встановленому цивільним процесуальним законодавством України на підставі статті 9 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» [5]. При нездатності засновників знайти спільне взаємоприйнятне рішення, може бути поставлене питання про розрив співзасновницьких відносин.

Редакція є юридичною особою з часу державної реєстрації, має окремий баланс, розрахунковий та інші рахунки, круглу печатку зі своїм найменуванням, кутовий штамп та інші необхідні реквізити. Діяльністю редакції в межах повноважень, визначених цим статутом, керує головний редактор. Він представляє газету у відносинах із співзасновниками і видавцями, з авторами, державними установами, профспілковими і судовими органами, громадськими і кооперативними організаціями, об'єднаннями і громадянами.

Трудовий колектив газети «Ізяславщина: скандали та сенсації» на основі цього Статуту і Закону про пресу займається комерційною і видавничою діяльністю, а саме:

- видає періодичне видання «Ізяславщина: скандали та сенсації»;
- реалізує свою та іншу продукцію через торговельну мережу і власні кіоски;
- проводить аукціони, благодійні акції;
- надає послуги з набору текстів;
- займається посередницькою діяльністю.

Видання виходитиме в друкованому вигляді з матеріалами аналітичних жанрів, що вдосконалюватиме ринок якості журналістських матеріалів.

Список використаних джерел:

1. Вайшенберг З. Новинна журналістика: Навчальний посібник / За загал. ред. В.Ф.Іванова. К.: Академія Української Преси, 2011, с. 154. 262 с.
2. Українська бібліотечна енциклопедія. URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/%D0%92%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F> (дата звернення: 25. 05. 2022).
3. ДСТУ 3017: 2015. Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять [На заміну ДСТУ 2017-95; чинний від 01. 07. 2016]. Вид. офіц. К. : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 42 с.
4. Як створити журнал: бізнес інструкція для початківців. URL: <https://biznes.top/yak-stvoryty-zhurnal-pokrokovaya-instrukciya-dlya-pochatkivciv/#h> (дата звернення 25.05.2022).
5. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12#Text> (дата звернення: 24. 05. 2022).

УДК 811.161.2:010

*Ричкун Антоніна, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник канд. філол. наук Вишневська Г. Б.*

ФУНКЦІОНУВАННЯ ФЕМІНІТИВІВ У МОВІ ЗМІ (ПІСЛЯ ПРИЙНЯТТЯ НОВОГО УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ)

Актуальною темою, яка охоплює всі сфери соціуму є проблема рівноправ'я чоловіка і жінки. Слід відзначити, що роль жінки в сучасному світі значно зросла. Так, у ХХІ ст. спостерігається, що жінки займаються тим же, що і чоловіки, звідси впливає потреба у доцільності використання назв жіночої статі. Виникнення фемінітивів пов'язують саме із відновленням гендерної рівності.

Науковці стверджують, що дане поняття існує у світі від XVI-XVII століття, але поширення та використання набуває від середини ХХ століття. Впродовж тривалого часу його було заборонено використовувати і тільки в сучасному світі зазначені одиниці набирають великих обертів та стають досить популярними [1, с. 375].

Дослідження фемінітивів проводили такі вчені, як: С. де Бовуар, С. Вихор, Т. Говорун, Т. Голованова, О. Забужко, І. Іванова, О. Кізь, В. Кравець, Г. Лактіонова, О. Луценко, К. Мілет, І. Мунтян, О. Остапчук, С. Павличко, О. Петренко, Ю. Стребкова, П. Терзі, О. Цокур, та багато інших.

Метою роботи є дослідження відомостей про походження та творення фемінітивів, функціонування назв жіночої статі на сайтах «Тернополяни» та «20хвилини».

«Фемінітиви — це слова жіночого роду, альтернативні або парні аналогічним поняттям чоловічого роду (які зазвичай використовуються до всіх людей незалежно від їхньої статі): льотчик – льотчиця, письменник – письменниця, професор – професорка» [2].

Згідно із новою редакцією правопису української мови затверджено використання найпродуктивніших моделей творення назв жіночої статі. Пункт 4 параграфу 32 свідчить про те, що «іменники жіночого роду утворюються від іменників чоловічого роду за допомогою суфіксів -к-, -иц(-я), -ин(-я), -ес-, -ш-а та інших. Найпоширенішим є суфікс -к-, бо він поєднується з різними типами основ: дизайнерка, директорка, редакторка тощо. Суфікс -иц(-я) приєднують до основ на -ник (порадниця) та -ень (учениця), а суфікс -ин(-я) – до основ на -ець та до приголосного (кравчиня, філологиня). Суфікс -ес- у правописі визначений як рідковживаний» [3].

Дослідники стверджують, що «найповніше назви на позначення осіб жіночої статі представлені в публіцистичному стилі, зокрема у мові засобів масової комунікації, оскільки вони найшвидше реагують на будь-які суспільні зміни. Проте, серед медійників є різні позиції щодо вживання фемінітивів, які мають суттєві відмінності. Одні активно їх вживають у своїх сюжетах, текстах і заохочують до цього інших, а інші – категорично проти їх існування» [4, с. 256].

Пропонуємо, аналіз використання назв жіночої статі на сайті «Тернополяни»:

«Відома тернопільська біатлоністка Олена Підгрушна вийшла заміж та змінила прізвище» [5, 05.06.2021]. Заголовок із статті, у якому вжито фемінітив «біатлоністка». За походженням є іменником на позначення особи жіночого роду, є запозиченим, за часом виникнення – староукраїнським. Утворений за допомогою суфікса -ка і завдяки цьому надає тексту стилістично нейтрального забарвлення. Належить до лексико-тематичної групи: рід занять у певній сфері.

«Професор медичного університету з Тернополя отримала відзнаку адміністрації» [5, 04.06.2021]. У заголовку є слово «отримала», яке вказує на те, що мова іде про статтю жіночого

роду. Проте, редактори сайту у цій статті вжили маскулінатив «професор», який є відхиленням від норми згідно із «Українським правописом».

«Переможниця конкурсу «Міс Тернопіль» представлятиме наш край на всеукраїнському рівні та боротиметься за корону «Міс Україна – 2021» [5, 03.06.2021]. У статті вжито фемінітив «переможниця», який утворений за допомогою суфікса –(н)иця. Іменник надає тексту емоційно-експресивного забарвлення. Належить до лексико тематичної групи: назва за статусом. За походженням, фемінітив – власне український, а за часом виникнення –староукраїнський.

«Тернопільська студентка здобула перемогу на Чемпіонаті України за креативний чоловічий манікюр» [5, 03.06.2021]. Іменник на позначення особи жіночого роду утворено за допомогою суфікса -ка і у тексті фемінітив залишається стилістично нейтральним. Студентка належить до роду занять у певній сфері за лексико тематичною групою. За походженням – запозичене слово, за часом виникнення – давньоукраїнське.

«Понад рік 21-річна кременчанка заробляла на неіснуючому товарі. Шахрайку викрали правоохоронці, до яких звернулися потерпілі» [5, 02.06.2021]. У статті використано іменники на позначення осіб жіночої статі: кременчанка, шахрайка. Два фемінітиви утворено від суфікса -ка, вони мають емоційно-експресивне забарвлення, за походженням обидва – запозичені, а за часом виникнення – староукраїнські. «Шахрайка» належить до лексико-тематичної групи, яка позначає особу за статусом, а «кременчанка» – за місцем проживання. Переконані, що «кременчанка» доречніше було б замінити на «жителька Кременця» для того, щоб досягти стилістично нейтрального забарвлення.

«Скандал у поліції Тернопільщини: звільнили колегу, яка розповідала державні таємниці» [5, 01.06.2021]. Іменник «колега» може слугувати як фемінітивом, так і маскулінативом, тому що це слово є середнього роду і відповідно є спільним для двох родів. В цій статті, його вжито у формі фемінітива, про що свідчить слово «розповідала».

«Під час досудового слідства встановили, що поліціантка діяла всупереч встановленому порядку оформлення допуску і надання доступу до інформації із обмеженим доступом» [5, 01.06.2021]. Фемінітив «поліціантка» вжито неправильно, оскільки слово має негативне стилістичне забарвлення. виправлений варіант: поліцейська.

Проаналізувавши декілька статей сайту «Тернополяни», можна зробити такі висновки: фемінітиви широко використовуються редакторами сайту, майже всі проаналізовані іменники на позначення осіб жіночої статі утворенні за допомогою суфікса -ка і мають стилістично нейтральне забарвлення, але іноді зустрічається і неправильний варіант їх вживання.

Проаналізуємо сайт «20 хвилин» – новини регіону від мультимедійної редакції RIA:

«Із набряком Квінке, кропивницею, сильним почервонінням й набряком обличчя пацієнтку, після оперативної наданої медичної допомоги, шпиталізовано у другу міську лікарню» [6, 04.06.2021]. Фемінітив «пацієнтка» утворено від суфікса -ка, він надає тексту нейтрально стилістичного забарвлення, можна вважати, що вони належить до лексико-тематичної групи, яка характеризує особу за статусом. За походженням, іменник є запозиченим, а за часом виникнення – староукраїнським.

«Мама 6-річного Давида, у якого гліоз, просить відгукнутись волонтерів, які можуть організувати ярмарок» [6, 05.06.2021]. Слово «мама» є стилістично нейтральним фемінітивом. Він не має суфіксів за допомогою, яких утворюється, тому що він належить до загальноновживаних назв, які позначають жінку за родинними зв'язками. За походженням, «мама» – власне український, за часом виникнення – праслов'янське.

«Організатор простору. Так свою професію називає тернополянка Ірина Кекот» [6, 24.05.2021]. У цій статті слово «організатор» вжито у формі маскулінатива, хоч із контексту

зрозуміло, що ідеться про жінку. Є ще один фемінітив «тернополянка», який належить до лексико-тематичної групи, що характеризує особу за місцем проживання. Цей фемінітив утворюється від суфікса -ка і є нейтрально забарвленим. За походженням – власне український, за часом виникнення – староукраїнський.

«Порядок в домі тягне за собою порядок в житті, – переконує героїня нашої публікації» [6, 24.05.2021]. Іменник на позначення особи жіночої статі утворено за допомогою суфікса -їня. Фемінітив є запозиченим, а за часом виникнення – староукраїнський.

«За попередніми даними, хлопчик отримав травми та його госпіталізували у лікарню, — розповідає журналістці «20 хвилин» пресофіцер відділу комунікації вінницької обласної поліції Ірина Добровольська» [6, 24.05.2021]. У статті використано маскулінатив «пресофіцер», проте повідомляється про особу жіночої статі. Доречніше було б вжито: пресофіцерка, але цей іменник належить до тієї лексико-тематичної групи, у якій найменування мають чоловічий рід, але можуть однаково характеризувати особу і жіночої, і чоловічої статі.

«На кордоні затримали китаянку» [6, 05.06.2021]. Фемінітив утворено, як і більшість інших, проте в цьому випадку він має емоційно-експресивне забарвлення. Належить до лексико-тематичної групи: місце проживання. За походженням – це запозичений фемінітив, за часом виникнення – староукраїнський.

«Каже громадська діячка та організатор виставки Діана Мороз» [6, 05.06.2021]. «Громадська діячка» вжито у формі фемінітива, який позначає жінку за статусом і утворений за допомогою суфікса -ка. Проте, у цьому ж реченні наявний знову маскулінатив «організатор», хоч і мова іде про Діану Мороз. Доречно було б вжити «організаторка».

«Фотографія говорить, що при роботі з домашніми улюбленцями головне — налагодити з ними контакт, і тоді весь творчий процес перетворюється на задоволення» [6, 11.02.2021]. Фемінітив «фотографія» утворений за допомогою суфікса -їня, має емоційно-експресивне забарвлення і належить до лексико-тематичної групи: назви роду занять у різних сферах. Іменник за походженням є запозичений і за часом виникнення – староукраїнський.

Проаналізувавши сайт «20 хвилин», відзначимо, що на сайті функціонують фемінітиви різних лексико-тематичних груп, утворені від різних суфіксів. Проте, редактори сайту іноді роблять відхилення від норми, вживаючи маскулінативи замість фемінітивів.

Для забезпечення гендерної рівності, українська мова пройшла складний процес фемінізації. В результаті цього кожне позначення людини, за видом діяльності, професії, місця проживання чи функціями, які вона виконує, є у двох формах – чоловічого і жіночого роду.

Такі зміни в українській мові, з одного боку, є позитивними, оскільки фемінітиви роблять мову колоритнішою, урізноманітнюють її і піднімають жінку на вищий щабель у суспільстві. З іншого – іменники на позначення осіб жіночої статі, багато людей вважають негативним явищем, тому що суспільство не звикло до таких змін і стверджують, що використання фемінітивів не є доречним, також іменники у чоловічому роді перестають бути узагальненням.

Процес фемінізації в Україні є ще незавершеним. Іменники на позначення осіб жіночої статі існували в українській мові ще з XVI-XVII ст., проте впродовж довгого часу зазнавали трансформацій. Переконані, що саме оновлення правопису стане новою віхою у дослідженні зазначеного явища.

Список використаних джерел:

1. Собецька Н. В. Вживання фемінітивів, як прояв гендерної культури // Молодий вчений. 2016. № 12.1. 386 с.

2. Словничок фемінитивів для прес-офіцерів та прес-офіцerek територіальних управлінь державної служби України з надзвичайних ситуацій. URL-адреса: http://wicc.net.ua/media/Slovyuk_fem.pdf (дата звернення: 14.02.2021).

3. Український правопис за новою редакцією. URL-адреса: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf> (дата звернення: 16.02.2021).

4. Пономарів О. Д. Стилiстика сучасної української мови: підручник. 3-тє вид., перероб. і доповн. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. 248 с.

5. Тернополяни. URL-адреса: <https://ternopoliany.te.ua/> (дата звернення: 05.06.2021).

6. 20 хвилин. URL-адреса: <https://te.20minut.ua/> (дата звернення: 05.06.2021).

УДК 070.37.379.8

Собчук Тетяна, здобувач вищої освіти II курсу спеціальності «Журналістика», науковий керівник докт. філол. наук, професор Фінклер Ю.Е.

ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ІНТЕРНЕТ-САЙТУ «КАВ'ЯРНІ ТЕРНОПОЛЯ»: ЖУРНАЛІСТСЬКИЙ АСПЕКТ

Зростання значення інформації є важливим атрибутом суспільного прогресу. Цінність інформації може визначатися, виходячи з її достовірності та цілісності. Головний зовнішній прояв інформаційного суспільства – це інтенсивне насичення усіх сфер його життєдіяльності інформаційними продуктами та новими технологіями [1, с.66]. Отже, доступ до власне актуальної інформації є дуже важливою ознакою сучасного публічного простору обігу контенту, і простір цей дозволяє, зокрема, користувачеві інтернету оперативно задовольняти свої комунікаційні потреби.

У цьому контексті важливо проаналізувати контентне наповнення конкретного сайту, адже наявність сайту є обов'язковим чинником ефективної роботи будь-якого підприємства. У функціональному контексті сайтів туристично-гастрономічного спрямування важливо зазначити, що цікава для аудиторії інформація та зручний і легкий доступ до неї приваблює майбутніх клієнтів та підвищує відвідуваність [2, с.114].

Тому актуальність обраної нами теми пов'язана із попитом на створення вдалого інтернет-сайту туристично-гастрономічного спрямування з високим рівнем контентної наповненості та можливістю її легкого споживання потенційними відвідувачами підприємства. Задля створення гідного контенту сайту та розробки зрозумілого функціоналу необхідним вважаємо залучення фахових журналістів.

Попри величезну туристичну і, на жаль, евакуаційну (але ця обставина пов'язана з війною) привабливість Тернополя, нам довелося констатувати відсутність у веб-просторі цільового за своїм довідково-рекламним призначенням сайту, на якому було б згенеровано інформацію про тернопільські кав'ярні. Ідея створення сайту «Кав'ярні Тернополя» зародилася тоді, коли виникла думка розповісти людям – за допомогою використання ключових елементів журналістської майстерності – про особливості тернопільських кав'ярень, найбільш відвідуваних місць тернополянами, туристами та гостями міста. Таким чином ми розвинемо промоцію міста, збільшимо попит на популярність Тернополя.

Розкрити професійність баристів, їх вміння не тільки робити смачну каву, а й знати усі професійні тонкощі становлення напою – ось що спонукає до бажання та мотивації стати медійними експертами туристично-гастрономічного сьогодення Тернополя. Подібного роду обізнаність про тернопільські кав'ярні – хороший шанс для насамперед маловідомих кав'ярень заявити про себе та твердо зафіксуватися на ринку гостинності нашого міста. Такий сайт – чудова ідея продемонструвати відвідувачам, що смачна кава може бути не лише в дорогих закладах, а й у невеличкій кав'ярні, яка нещодавно відкрилася. Адже кава – це не просто напій, який дарує енергію, а результат цілого мистецтва, яке вміщується у невеличкому горнятку.

Для того, аби створити макет сайту «Кав'ярні Тернополя», нам довелося проаналізувати уже існуючі аналоги – щоби врахувати позитивні характеристики контенту та оформлення цих сайтів, а також виправити недоліки [3, с. 54]. В результаті ми склали візуалізацію майбутнього сайту, де визначили ключові характеристики контенту такого сайту:

- усі сторінки закладів повинні мати «свіжі» фото, опис-відгук, історію створення та додаткову інформацію про каву, що подається саме тут;
- матеріали ретельно перевірятимуться на грамотність, змістовність та інформаційну насиченість;
- стрімке оновлення сайту (для запобігання ситуацій, коли, наприклад, заклад уже не існує, а на сайті ще присутні матеріали про нього);
- зворотній зв'язок із менеджментом закладу та редактором сайту.

Враховавши такі ключові компоненти контенту та додавши певні особливості оформлення, ми створили уявний макет сайту (у конструкторі «Google.sites» [4]).

На головній сторінці розмістили такі клікабельні елементи.

- Головна сторінка. Присутній календар, вказаний логотип сайту, прописані основні мотиви створення, крилаті тематичні вислови, що оновлюються, висвітлюються нові матеріали, подаються думки відвідувачів та експертів.

- Анонси. Сторінка, на якій висвітлюються публікації про майбутні події для зацікавлення відвідувачів. Зображення, які презентують анонс, змінюються, створюючи рухому галерею, що підвищує візуальну привабливість подачі контенту.

- Контакти. Представлені: номери контактних телефонів, активні адреси електронної пошти та – головне – адреси, які мають посилання на «Google карти», що уможливорює швидкий інтерактивний пошук будь-якого закладу та масштабування під потрібний споживачеві режим перегляду.

- Засновник. Знайомство із засновником сайту, де представлена карусель зображень, що вказує на відкритість та прозорість власника та коротка біографія.

Розробка логотипу – одне з головних завдань при створенні сайту. Логотип як обличчя ресурсу повинен запам'ятовуватися і має бути оригінальним. Продумати і створити логотип потрібно із самого спочатку, щоби потім не виникало думки його змінити, що може спричинити втрату пізнаваності [5].

Принципи розробки логотипу:

- привабливий для всіх потенційних відвідувачів сайту;
- унікальний, без надмірності та зайвих деталей;
- всі елементи поєднуються між собою і за розміром, і за кольором, і за формою;

Для наповнення сайту конкретним цільовим контентом ми обрали таку жанрову палітру подач.

- Коментар. Покликаний не лише розібрати складну інформацію, але й повною мірою публічно висловити свою думку стосовно факту, події чи явища.
- Есе. Матеріал, у якому вільно, не обов'язково вичерпно, але індивідуально виразно тлумачиться певна проблема, подія, явище чи тема.
- Інтерв'ю. Діалог між журналістом і другою особою, в ході якого відповіді, складаючись в логічну розповідь, якнайглибше розкрили суть обраної теми
- Легенда. Вигадана історія, в якій фантазія автора ґрунтується на реальних фактах. Вона служить для розваги читачів та допомагає аудиторії проникнути в світ фантазії.

Розробка юзабіліті сайту базується на головному правилі: «чим простіше – тим краще». Якщо відвідувач бачить більш традиційну структуру і простий інтерфейс, то йому легше зорієнтуватися, і він менше часу витратить для пошуку потрібної інформації, почувавши себе впевненіше в полі сайту [6].

При створенні контенту обов'язковою є власна фотосесія у всіх закладах, матеріали про які знаходяться на сайті. Всі правила народження правильного портфолію ми вивчили на курсі «Журналістська майстерність» та сподіваємось закріпити їх на практиці.

Крім того, для нас цікавою стала проблема колористики оформлення кав'ярень, адже ми бачимо, що дизайн, зокрема, колір, відіграє надзвичайно важливу роль не лише як частина інтер'єру, а суттєвий елемент психологічного настрою відвідувачів. Існує багато творчих людей, яким би стало корисним дізнатися про нові місця для власного душевного задоволення, внутрішнього спокою та досягнення гармонії в собі [7].

Під час аналізу основних сторінок кав'ярень ми обов'язково звернемо увагу на розкритті теми створення назви закладів. Адже багатьом відвідувачам було б надзвичайно цікаво дізнатися історію кав'ярні, де вони щоранку смакують філіжанку кави із смачним десертом. Це – не до кінця розкрита маркетингова гілка контенту, яка могла б позитивно відобразитися на успішності бізнесу.

Інтернет-сайт розрахований на широку читацьку аудиторію, яка не має жодних вікових обмежень, адже усі матеріали ретельно продумані і створені для покращення репутації закладів та збільшення відвідуваності. Реальна розробка інтернет-сайту «Кав'ярні Тернополя» втілилась в межах моєї дипломної роботи – «Авторський проект створення інтернет-сайту “Кав'ярні Тернополя”: журналістське опрацювання контенту».

Список використаних джерел:

1. Городенко Л. Нові медіа: журналістика чи комунікація? Актуальні питання масової комунікації. Київ : Національний університет ім. Тараса Шевченка, 2013, С. 65–69.
2. Дубовий В. Екологічна культура: навчальний посібник. Херсон: Грінь, 2016. 256 с.
3. Смородинський С. Методи аналізу і прийняття управлінських рішень. Київ : Наукова думка, 2000. 101 с
4. Композиція кадру. URL: <https://uk.theanswerexperts.com/3921611-frame-composition-basic-elements-rules-of-construction-borders-subject-composition-frame-and-advice-of-experienced-photographers> (дата звернення 21.03.22).
5. Створення логотипу. URL: https://marketing-mmz.bitrix24.site/Rozrobka_dyzyaynu%20_saytu/ (дата звернення 23.04.22).
6. Основні принципи юзабіліті: від особливостей дизайну до контенту, від інтерфейсу форми замовлення до пошуку. URL: <https://www.ashmanov.com/education/articles/yuzabiliti/> (дата звернення 12.02.22).

7. Стили дизайну інтер'єру. URL: <https://mauris-design.in.ua/styli-interyeru/> (дата звернення 25.03.22).

УДК 371.13.81

*Фесюк Анастасія, здобувачка вищої освіти
II курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник к. філол. н. Гайда О.М.*

ОСОБЛИВОСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Невербальне спілкування – важлива частина людського життя. Спілкуючись з людьми, ми в першу чергу звертаємо увагу на погляд, жести, положення тіла. У роботі журналіста дуже важливим є опанування особливостей міжкультурного спілкування, адже часто його робота пов'язана з іноземцями.

Метою цієї наукової розвідки є дослідити невербальні аспекти міжкультурної комунікації, виявити основні напрямки невербальної комунікації та прослідкувати її прояви на міжкультурному рівні.

Невербальну комунікацію досліджували Дж. Холл, П. Екма, А. Фрізен, Е. Холл, Дж. Фаз, Т. Ніколаєва, К. Шерер та інші [1].

Невербальна комунікація – це «спілкування за допомогою жестів, міміки, рухів тіла й деяких інших засобів, за виключенням мовних» [2, с. 17]. Також під невербальною комунікацією розуміють систему знаків, яка функціонує поруч з мовною системою. У залежності від ситуації, невербальні знаки займають від 40% до 80% комунікації. Через невербальне спілкування люди сприймають близько 55% інформації [3, с. 21].

Жести, міміка, інтонація допомагають людині, яка говорить, зосередити увагу співрозмовника, виразити своє емоційне ставлення до інформації, яку вона передає. Незважаючи на те, якими є невербальні повідомлення, ефект вони можуть мати колосальний. Найбільш значущими, безперечно, є жести. Набір жестів, які застосовує людина в спілкуванні, дуже різноманітний. Загальні з них такі [4, с. 50]:

- комунікативні жести замінюють мовлення в спілкуванні й можуть уживатися самостійно: привітання і прощання; погрози, привертання уваги, запрошення, заборони; стверджувальні, питальні, заперечувальні, вдячні; брутальні й дратівні;
- підкреслюючі жести супроводжують мовлення людини й посилюють мовний контекст;
- модальні жести – виразні рухи, що означають оцінку, ставлення до ситуації. До них належать жести невпевненості, страждання, роздумів, зосередженості, розпачу, відрази, здивування, незадоволення тощо.

Невербальні знаки комунікації в залежності від значення прийнято поділяти на три класи [5, с. 48]:

1) Емблеми – «жести, які можуть виступати при розмові самі по собі, окремо від мови, мати своє незалежне від мови значення».

2) Ілюстратори – «жести, які вживаються тільки з язовим контекстом, відображають який-небудь фрагмент комунікації, пояснюють».

3) Регулятори – «жести, які управляють ходом комунікації, встановлюють, підтримують або завершують її».

Міжкультурна комунікація – це «галузь науки, яка вивчає особливості вербального й невербального спілкування людей, що належать до різних національних і мовно-культурних спільнот» [4, с. 49].

Над питаннями міжкультурної комунікації працювали такі науковці: Е. Холла, М. Бергельсона, Ф. Бацевича, О. Селіванової, В. Манакіна, П. Донця, А. Вежбицької, О. Леонтович, Т. Грушевицької, Д. Гудкова, В. Садохіна, С. Тер-Мінасової та інші [2, с. 3].

Співвідношення вербальних і невербальних елементів спілкування в різних культурах різне. Є культури, де мало вислухати словесне висловлювання. Щоб зрозуміти його, потрібно добре уявляти собі, в якій ситуації воно вимовлене, хто його сказав, кому і в якій формі. Але є культури, де для розуміння досить одних словесних висловлювань [6, с. 58]. Іншими словами, існують культури, в яких контекст дуже важливий, і культури, в яких значення контексту невелика, тобто існують високо- і низькоконтекстні культури [7].

Особливої уваги у вивченні міжкультурної комунікації науковці приділяли її невербальному аспекту. Створилися такі напрямки [8, с. 162]:

- проксемика – «вивчає просторову поведінку людини. Зокрема, Е. Холл виділив чотири дистанційних зони комунікації (інтимну, особисту, соціальну і публічну), які залежать від ситуації. Наприклад, у дружній розмові комунікативна дистанція відрізняється від тієї відстані, на якій спілкується керівник зі своїм підлеглим. Особисте ставлення одного комуніканта до іншого є важливим фактором вибору відповідної комунікативної дистанції. Порушення кордонів дистанційних зон стає критичним для комунікативного процесу»;

- кінетика – «що досліджує такі засоби комунікації, як жести, міміку і пози. Р. Бердвістелл уважав, що будь-який рух тіла має певне значення, а система «мови тіла» використовує власну граматику, подібну до граматики природної мови. Ми декодуємо «мову тіла» без того, щоб сприймати або ідентифікувати цей процес як усвідомлене знання її правил. Згодом кінесика стала частиною лінгвістичної й антропологічної теорії»;

- паралінгвістика – «напрямок, що вивчає вплив на кінцевий смисл висловлювання просодичних компонентів, які, зокрема, досліджував Р. Трегер».

Виділять три види відхилень у розумінні невербальної сторони спілкування між представниками різних культур [2, с. 20]:

1. Неправильна інтерпретація – неправильне або помилкове розуміння невербальних систем; у кожній культурі своя індивідуальна система знаків.

Наприклад, в слов'янських народів «махання рукою», окрім привітання, означає розчарування. Тобто людина ніби говорить: «Я не здатен змінити ситуацію». В той же час в країнах Центральної та Південної Америки, а також в іспаномовних країнах «махання рукою» означає українською: «О, як добре!». У Перу цей рух означає: «Я помилився», у Чилі: «Уяви, що діється».

2. Неповна інтерпретація – пропуск невербальних знаків під час комунікації. Людина або взагалі не помітила жесту, або не надала йому уваги. Наприклад, людина почухала потилицю, бо задумалася, а співрозмовник подумав, що це через свербіж. В свою чергу, людина вважає, що її жест помічено і виникає непорозуміння.

3. Надлишкова інтерпретація – людина інтерпретує випадковий рух як жест спілкування. Наприклад, людина позіхає, бо в кімнаті не вистачає повітря, а її співрозмовник інтерпретує цей жест як вияв не цікавості. Надлишкова інтерпретація може бути ще підступнішою, ніж не повна.

Невербальні засоби комунікації – надзвичайно важлива складова процесу спілкування. Вони доповнюють інформацію, що передається вербальними засобами мови. У процесі міжкультурної комунікації, знання тих чи інших особливостей невербального стилю представників певної культури дозволить уникнути міжкультурного непорозуміння, викликаного неправильною інтерпретацією того чи іншого знаку, а також допоможе більш глибоко зрозуміти іншу культуру, її особливості.

Список використаних джерел:

1. Особливості невербальної передачі інформації в процесі міжнародної комунікації. URL: <https://naub.org.ua/?p=270> (дата звернення: 20.05.2022)
2. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. Київ : вид-во «Освіта України», 2014. 289 с.
3. Байбакова О. О. Невербальні засоби спілкування в міжкультурній взаємодії. *Педагогіка, соціальна робота*. Випуск 35. 21–23
4. Вечерок О. М., Трусова Л. В., Скальська С. А. Невербальна комунікація в контексті міжкультурного спілкування. URL: <http://elib.umsa.edu.ua/jspui/bitstream/umsa/15679/1/Vecherok.pdf> (дата звернення: 20.05.2022)
5. Hall, E. T. *The Hidden Dimension*. N. Y : Doubleday, 1966. 217 p.
6. Hall, E. T. *The Silent Language*. Westport: Greenwood Press, 1980. 240 p.
7. Невербальная культура. Суть і підходи до дослідження невербальних коштів комунікації, їх класифікація і типи. Загальні відмінності в невербальній культурі. Відмінності в інтерпретації найбільш і найменше поширених жестів, оцінка їх ролі і значення в різних культурах. URL: http://4ua.co.ua/psychology/qa2bc69a5d43b89521216d26_0.html (дата звернення: 20.05.2022)
8. Підгородецька І. Ю. Міжкультурна комунікація: невербальний аспект. *Virtus: Scientific Journa*. 2017. №14. С. 162-165.

УДК 398:038

*Хороленко Олександра, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник канд. філол. наук Вишневецька Г. Б.*

ФОЛЬКЛОРИСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ЛЕКСИКОГРАФІЮ

Століттями український фольклор дивує своєю багатогранністю та неповторністю. Це коріння народу, іскра з минулого, яка дає можливість створювати майбутнє.

Володимир Гнатюк – український науковець та, передусім, фольклорист. Важливе місце у своєму житті приділяв народній творчості, українській культурі, історії звичаїв. Його дослідження є основою багатьох праць не лише з фольклористики, а й з лексикографії, історії, етнографії та інших галузей.

Метою роботи є аналіз досліджень В. Гнатюка, та їх вплив на сучасну лексикографію. Виявлення відмінностей та подібностей міфонімів у гнатюкових та сучасних словниках.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що вперше було зроблено спробу описати вплив фольклористичних досліджень В. Гнатюка на сучасну лексикографію шляхом порівняння міфонімів із праць науковця та міфонімів із сучасних словників Д. Корній. Також було створено порівняльну таблицю міфонімів

Методи і прийоми дослідження: аналіз науково-методичної літератури, порівняльний метод; описовий метод, зіставний метод, системний аналіз.

«Українська міфологія є цінним залишком нашої давньої культури. Якщо переглянути праці зі слов'янської міфології, видно, що найбільша частина матеріалу, на які вони спираються, – українська» [1, с. 1].

У працях з фольклористики В. Гнатюка доволі часто зустрічаються міфологічні образи, що й не дивно, адже багато історій науковець записав із уст гуцульських оповідачів. А «Гуцули – дуже оригінальний народ з багатою фантазією, зі своєрідною психікою. Глибокий язичник – гуцул все своє життя, до смерті проводить в боротьбі зі злими духами, що населяють ліси, гори і води. Християнством він скористався лише для того, щоб прикрасити язичницький культ. Скільки тут красивих казок, переказів, вірувань, символів»: пише М. Коцюбинський [2, с. 1].

Н. Подольська визначає поняття міфонім так: «Міфологічне ім'я (міфонім) – ім'я видуманого об'єкта будь-якої сфери ономастичного простору в міфах чи казках» [3, с. 334]. Якщо брати детальніше та повніше, то міфонім – це елемент міфу, споріднених оповідей (казок, легенд), власна назва об'єкта або суб'єкта, що фігурує в них. Вивчення міфонімів пов'язане з дослідженнями в галузі первісних релігій, фольклору, етнографії та історії.

Міфоніми досить часто мають затемнену внутрішню форму. Іноді вони зберігають сліди давніх чужомовних запозичень. Кожен міфонім потрібно аналізувати окремо, оскільки більшість із них зазнала дії «народної етимології». «Міфоніми можна поділити на кілька категорій: міфоантропоніми, міфозооніми, міфотопоніми та інші. Актуальність міфонімів у тому, що вони ще не повністю вивчені. Поодинокі з них мають у науковій літературі по декілька тлумачень» [4, с. 1].

Серед великого творчого доробку В. Гнатюка науковці виділяють десятки праць, які мають неоціненне значення. Та з погляду фольклористики, можемо виділити дві основні: «Нарис української міфології» (2000 р.) та «Знадоби до галицько-руської демонології» (1893 р.). Вирізняє їх наявність прозових записів, адже за життя науковця цінність убачали лише у піснях. Основою дослідження також стали словники Д. Корній, а саме: «Чарівні істоти українського міфу: домашні духи» (2021 р.) та «Чарівні істоти українського міфу: духи природи» (2016 р.).

Результати дослідження:

Тотожно висвітлюються поняття: Долі та Недолі, нявки. Визначення походження «долі та недолі» у обох письменників співзвучне, співпадає також опис недолі та долі: перша – чепурна, гарна, Д. Корній додає ще епітет «роботяща». Друга – ледача. Схожими є твердження і про образ появи долі та недолі. Щодо поняття існування долі при людині, то В. Гнатюк зазначає, що вона не завжди існує при чоловіку та іноді її треба шукати. Д. Корній згадує про наявність хустини у долі та недолі. А фольклорист описує характер понять: доля – скромна, а недоля – навпаки. Підсумовуючи, можна сказати, що у обох визначеннях наявні схожі описи, тотожна характеристика, але разом з тим кожен опис має щось унікальне в собі. Це свідчить про розвиток української міфології, та розширення світогляду авторів.

Думки письменниці та науковця корелюють й у описі краси мавок, їхній здатності залоскотати на смерть. Щодо визначення міфоніму мавка у В. Гнатюка, то він неоднозначний: незрозумілим залишається характер мавки: незлобний, чи здатний завдати шкоди: «Кокетують, а потім заскобочують на смерть...Мавки незлобні; вони щонайбільше зваблюють хлопців до себе на танці, але коли їх хто пострашить, вони втікають» [5, с. 127].

Зауважимо, що попри все у кожному визначенні залишається багато перегуків та перифраз. Щодо розбіжностей, то Корній подає пояснення появи мавок, Гнатюк акцентує увагу на більш загальних твердженнях. У кожного автора поняття Нявка ототожнюється мавці.

Обидва визначення мають згадку про обереги від мавок: у В. Гнатюка це часник та оделян, у Д. Корній часник та полин.

Більше відмінностей виявлені у поняттях: русалка, домовик. У визначенні міфону́му виникла розбіжність в описі зовнішності. Співпадає лише довге волосся, одяг та загальна краса русалок. У В. Гнатюка русалка – звичайної більш людської зовнішності, у Д. Корній – зеленоволоса, синьошкіра та із чорними очима. Звідси бачимо, як з часом видозмінився міфону́м. У В. Гнатюка русалка набуває більш пустотливих та злих рис характеру. Наприклад, переляк людей. Д. Корній описує міфону́м більш позитивно, додаючи до бешкетів ще й хороші риси, такі як: зміна погоди, оберігання полів тощо.

У обох визначеннях наявні згадки про можливість русалок виходити за межі озера у певний час (10 травня або на Навський тиждень). А також описано однакові види бешкету довговолосих красунь.

Наявні перегуки у визначенні «домашній дух», проте далі погляди розходяться: у В. Гнатюка домовик постає в більш суворому образі. Висвітлюються моменти про втрату щастя, втрату душі при купівлі духа. Натомість, у Д. Корній домовик висвітлюється, як суто хороший дух-вартовий. Різняться також думки про появу духа в оселі. Щодо вигляду, то визначення доволі схожі. У Д. Корній про зовнішність йдеться більше, ніж у В. Гнатюка: «Здебільшого зовні це старий низенький дід... Тіло домовика геть укрите шерстю, навіть долоні. Колір шерсті зазвичай такий, як волосся в господаря дому...» [6 с. 15], натомість, науковець приділяє більше уваги згадальному опису: «Домовики – се домашні духи ... сидять по хатах і при запаленій страстній свічці можна їх видіти. У багача домовик у шерсті, у бідака лежить хворий...» [7, с. 103].

Отже, можемо зробити висновок: В. Гнатюк залишив неймовірну кількість праць із різних галузей науки та культури, серед них і праці з міфології, завдяки яким сучасна лексикографія має основу для подальшого розвитку у сфері створення та покращення міфологічних словників.

Переконані, що актуальність та популярність фольклористичних досліджень В. Гнатюка у галузях науки та культури лише зростатиме, адже й сьогодні багато визначень сучасних міфону́мів збігається із визначеннями науковця, що і засвідчують міфологічні праці сучасної нам Дари Корній.

Список використаних джерел:

1. Гнатюк В. Нарис української міфології; іл. О. Кульчицька. Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2000. 263 с. : іл. URL: <http://1576.ua/books/5575> (дата звернення : 17.06.2021)
2. Семенюк Г. Михайло Коцюбинський. URL: <https://ukrlit.net/textbook/ukrlit10/32.html> (дата звернення : 17.06.2021).
3. Даніліна В. Поняття про міфічний простір та його основні одиниці найменування персонажів (міфону́ми). 2012. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/philology/article/download/2619/2690> (дата звернення : 17.06.2021)
4. Дописувачі Вікіпедії. Міфону́м. Українська Вікіпедія. 7 грудня 2019.16:12; UTC [цитовано 16.06.2021]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D1%84%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%BC> (дата звернення : 17.06.2021).
5. Гнатюк В. Знадоби до галицько-руської демонології: етнографічний збірник. 1904. URL : <https://elib.nlu.org.ua/view.html?id=303>

6. Корній Д. Чарівні істоти українського міфу. Домашні духи. Харків : Vivat, 2021. 352 с.: іл. (Оберіг)

7. Корній Д. Чарівні істоти українського міфу. Духи природи. Харків : Vivat, 2018. – 320 с.: іл.

УДК 811.161.2:821.161.2

*Ярош Софія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник канд. філол. наук Вишневська Г. Б.*

МІФОНІМИ У ТВОРЧОСТІ ВОЛОДИМИРА АРЕНЄВА

Значну роль у світосприйнятті людини відіграють міфологічні уявлення. Знання та розуміння міфології допомагають побачити первісне бачення світу і пояснити походження усього, що ми бачимо. Запропонована тема є досить актуальною оскільки вона вивчає утворення міфонімів, якими наповнюють твори містичного характеру або жанру фентезі. Також міфоніми дедалі частіше стають об'єктом досліджень.

Термін «міфонім» вивчали у своїх працях дослідники: В. Гуторов, В. Вересаєв, І. Железняк, Н. Колесник, Н. Подольська та інші. Дослідження міфонімів тривають і досі, доказом цього є статті Г. Вишневської й Т. Вільчинської «Міфоніми в українській етнокультурі й творчості письменників кінця XIX – початку XX століття», Л. Масенко «Антична назва в українській поетичній мові», Т. Крупеньової «Міфоніми в драматичній поемі Лесі Українки «Лісова пісня», Ю. Карпенка «Антична міфологія як поетична зброя».

Метою роботи є дослідження міфонімів у творчості Володимира Арєнєва. Виявлення закономірностей походження й тлумачення міфологічних номінацій у художніх творах.

Дослідниці Г. Вишневська й Т. Вільчинська відзначають, що «міфологічні найменування дедалі частіше стають об'єктом досліджень, отже, існує потреба у проведенні контекстуального аналізу на прикладі творів окремих авторів. Особливе зацікавлення викликають питання дослідження та специфіки авторських міфологічних новотворів» [3].

«Міфонім – елемент міфу та споріднених оповідей, власна назва об'єкта або суб'єкта, що фігурує в них. Безпосереднє вивчення міфонімів пов'язане із дослідженнями у сфері фольклору, первісних релігій та історії» [2].

В українській мові та літературі міфоніми є досить поширеним поняттям. Перші міфи можна знайти в різноманітних фольклорних творах, значна частина яких, бере свій початок ще в давньоруські часи. В українській мові їх репрезентують на два рівні слов'янської міфології:

- Нижчу, до якої належать особи, що містять у собі особисту характеристику якостей, роду занять чи місця проживання. Наприклад: лісовик, русалка, мавка, водяник тощо.

- Вищу, що її, зазвичай, становлять антропоморфні божества, що мають особові імена, які в науковій літературі частіше кваліфікуються як теоніми.

«Міфоніми поділяються на такі категорії: міфоантропоніми, міфозооніми та інші. Міфоантропоніми – це імена людських істот із оповідей. Міфозооніми – імена тварин, яких не існує, проте людина в них вірить. Наприклад: Злий Сірій Вовк, що вкусить за бочок. Більшість з них ще не вивчено. До міфонімів належать такі вигадані істоти: Вій, мавка, водяник, лісник, Івасик-Телесик та інші. Теонім – власна назва, найменування божеств (Перун, Волос, Троян тощо)» [1].

Дослідники поділяють міфоніми за будовою на однослівні та двослівні. Наприклад:

1) власне однослівні: Баран, Лисиця, Ведмідь, Рукавичка;

2) двоосновні: Котигорошко – котиться горошина;

Багатослівні найменування теж поділяють на підпункти:

- ім'я + апелятив: Іван-царевич;
- ім'я + по батькові / родова приналежність: Альоша Попович,
- ім'я + прізвище / прізвисько: Чахлик Невмирущий
- міфонім + апелятивна сполука: Баба Яга кістяна нога [4].

Поняття «міфонім» активно використовує у своїх творах Володимир Аренев. Автор вигадує цікаві образи та щоразу дивує своїх шанувальників надзвичайно захоплюючими творами. Його роботи дуже цікаво досліджувати та відкривати для себе нових персонажів.

В одному із перших абзаців твору «Порох із драконових кісток», Володимир Аренев, розповідаючи про своєрідне хобі головної героїні, торкається опису рослини, що зветься мандрагорою. Багато людей вважають, що мандрагора це вигадана рослина з кіно-всесвіту «Гаррі Поттер», але ж ні. Вона існує насправді. «Ця рослина є отруйною та використовувалась раніше як сильний галюциноген. Проте окремих підвид мандрагори лікарської має їстівні плоди з лікувальними властивостями» [5]. В міфології є багато легенд про цю своєрідну рослину. Через людиноподібне тіло їй приписували магічну силу. Вважалося, що викопуючи мандрагору, та випускала крик, що вбивав людину. Зокрема саме цей міф було зображено у всім відомому фільмі. До того ж були окремі дослідники, що радили як краще викопувати мандрагору, уникаючи летальних випадків, одним із них був Йосип Флавій. Чоловік радив прив'язати пса до обкопаного кореня й піти геть. Той в бажанні вислизнути, смикне за корінь й загине замість господаря. Інший вчений Лоран Кейтлан стверджував, що мандрагора проростає під шибеницями на землі, куди потрапила сперма повішеного злочинця.

Також досить яскравим міфонімом у творі виступає Аделаїда Штейнер. Навіть один із героїв вказував на її дивовижне походження. «Ельфійка чи інопланетянка, кажу тобі! – хмикав Стефан-Миколай» [6, с. 5].

Якщо інші однокласники героїв й гадки не мали, що схожі створіння існують, то Марта зі своїми друзями знала про це напевне. Вони утворювалися через магічний пил, що покривав місто під час падіння дракона. Такі люди жили недовго, часто згасали, перетворювалися на старих людей. «Йому снилися двері. Точніше – Двері» [7, с. 1]; «Двері – отвір у стіні для входу і виходу» [8].

Володимир Аренев надав цьому об'єкту ширше значення. Через широковідомий предмет, автор намагався передати перехід до світу мрій, місця куди тікали від реальності зі своїх світів. «Місто Охи – це вигадане місто, що магічним способом створив маляр, для життя із принцесою» [6].

Птахів у цьому містечку називають гвінпінами [6]. Якщо розібрати це слово на склади і скласти його заново, можна отримати назву нелітаючих птахів пінгвінів. До речі, гвінпіни із твору також живуть у холоді. На відміну від пінгвінів, гвінпіни вміють розмовляти.

Вважається, що «порадник – це той, хто дає поради» [6]. У творі це слово виступає в зовсім іншому значенні. Порадники – це своєрідні представники патрульної поліції, що шукають порушників.

«Сигізмунд Брехло сприймав цей факт як особисту образу. Він вважав: те, що Порадники знаходять так мало злочинців, зовсім не означає, що злочинців мало. Просто Порадники погано шукають» [6].

Усім відомо, що «тризуб – це офіційний герб України» [6]. У творі «Місто тисячі дверей» тризубом називають три дерева, що росли з однієї точки і тісно переплелися віттями.

Окрім міфонімів, зображених в творах Володимира Арєнєва, існують ще безліч різноманітних прикладів цього явища в українській літературі.

Мавка – казкова лісова істота в образі гарної дівчини з довгим розпущеним волоссям [3]. На думку частини дослідників, первісною назвою цих істот була «навка»: («мрець»); з того ж кореня походять українські слова нав і нава («домовина», «труна»), а також навк («мрець»). Варіанти «мавка» і «нявка» виникли пізніше внаслідок зближення з мавкати («нявкати»). За іншою версією, якої дотримувався Олександр Афанасьєв у своїй праці «Поетичні погляди слов'ян на природу», де вказував, що жителі України на той час вживали слова «нави», «навський», не допускаючи зміни початкового звуку. Та вважав, що назва походить від слів «мал», «малий»; так «малко» – дитина (малюк), «малка» – малоросла жінка. Таким чином, мавка означає «істота маленького зросту» [3].

Потерча – дитина, що вмерла нехрещена. За походженням слово «потерча» пов'язане з дієсловом «потеряти» – цікаво, що засвідчено вираз «потеряти дитя» («зробити викидень») [6]. За переказами, «душі потерчат сім років літають і просять: "Хреста!". Їхні голоси подібні до жаб'ячого кумкання. Хто почує голос потерчати, кажуть повір'я, повинен пожаліти нещасну душу: кинути хустину, рушник або шматок полотна – як крижмо для хрещення – і промовити: "Іван та Марія! Хрещу тебе в ім'я Отця, Сина і Святого Духа. Амінь", – і дати ім'я дитині. Тоді померле немовля стає янголом» [3].

В українській етнокультурі назвою водяний (Водяник) номінують злого духа, втілення водної стихії як негативного й небезпечного явища. «Водяник – злий дух, що живе в озерах, річках тощо й приносить людям нещастя» [6].

Отже, міфологія надзвичайно цікавий галузь для дослідження. Слід відзначити, що постійно до відомих все частіше додаються нові. Адже багато письменників зображують у своїх творах вигаданих істот, які лише збагачують різноманіття міфів. Саме таке явище спостерігали у запропонованому дослідженні (на прикладі творів В. Арєнєва). На нашу думку, запропонована тема ще не до кінця досліджена, що відкриває широкі перспективи. Переконані, що в цьому і є особливість міфології.

Список використаних джерел:

1. Белімова Т. В. Традиційний український міфопростір у фантастичних романах Дари Корній. Слов'янська фантастика : зб. наук. пр. К. : Освіта України, 2015. 526 с.
2. Бібліотека української літератури (Арєнєв В. «Місто тисячі дверей»). URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=15358&page=2> (дата звернення 19.05.2022).
3. Вишнеvsька Г., Т. Вільчинська. Міфоніми в українській етнокультурі й творчості письменників кінця XIX – початку XX століття. Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2019. Випуск 71. Ч. II. С. 186–195.
4. Гарін В. Б. Міф і міфологія. Українське релігієзнавство, 2022. 16–23 с. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/14913/2-Garin.pdf?sequence=1> (дата звернення 22.05.2022).
5. Дев'ятко Н.В. Можливості впливу сучасних жанрів: фантастика, фентезі, казка. Український фантастичний оглядач. 2009. 59с.
6. Міф. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D1%84> (дата звернення 20.05.2022).

7. Що таке міф? Його визначення та значення 2022: веб-сайт. URL: <https://uk.awordmerchant.com/mito> (дата звернення 20.05.2022).

СЕКЦІЯ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ ТА ТУРИЗМУ

УДК 908:379.85 (477)

*Косар Юлія, здобувач фахової передвищої освіти
III курсу спеціальності «Туризм»,
науковий керівник Паршин Л.А.*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНСТА-ТУРУ В МЕЖАХ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНОЇ ХЕРСОНЩИНИ

Війна внесла свої негативні корективи у розвиток туризму України, зокрема на тимчасово окупованих територіях та на лінії фронту. Але її завершення неминуче, саме тому варто очікувати на збільшення туристичних потоків в ті регіони, які в першу чергу зазнали окупації та руйнувань. Херсонщина – це регіон поширення справжніх природних див, цікавих в першу чергу для інста-туристів. Перебуваючи з перших днів війни під окупацією напевно не можемо сказати в якому стані знаходяться ті чи інші туристичні магніти області.

Овертуризм, або надмірний наплив відвідувачів у визначені туристичні зони, – туристичне явище ненове, і викликано воно, звичайно, не тільки захопленням Інстаграмом. Ще до появи соцмережі туристична інфраструктура деяких міст, регіонів перестала відповідати вимогам постійно зростаючого числа відпочиваючих [1].

З розвитком тревел-блогерства під загрозою опинилися і менш відомі об'єкти. Адже звичайні екскурсії до типових пам'яток інстамандрівникам вже нецікаві, вони намагаються відкривати неходжені стежки, незнані для широкого кола об'єкти. Бути простим туристом в епоху Інстаграму вже немодно. Тепер кожен намагається стати інстамандрівником, дослідником незвіданих стежин, про яких знають тільки місцеві. Ось тільки незвіданими будь локації перестають бути дуже швидко: варто показати їх в Інстаграмі з відповідним хештегом.

У 2010 році, на зорі свого існування, Instagram був зовсім іншим. Він задумувався як геолокаційна соцмережа, основна функція якої – дозволяти користувачам відзначитися в різних місцях. Однак тоді творці відмовилися від цієї ідеї на користь можливості легко і швидко ділитися фотографіями. Був час, коли ставити геотеги в додатку взагалі було не можна.

Зараз уявити собі Instagram без геолокації неможливо. А #travelgram – найпопулярніший хештег в соцмережі, по ньому знаходиться 104,5 млн публікацій. Покоління міленіалів часто вирушає в подорож виключно для того, щоб поставити горді «грати» під фото. Другий за популярністю хештег в соцмережі – #instatravel, Бути простим туристом в епоху Інстаграму вже немодно. Тепер кожен намагається стати інстамандрівником, дослідником незвіданих стежин, про яких знають тільки місцеві.

Покоління міленіалів вибирає місця для відпочинку по-новому. Раніше, плануючи відпустку, ми керувалися особистими перевагами: подивитися архітектуру, дізнатися історію, поніжитися на пляжі. Тепер в моді туризм, який отримав назву геотегинга: ми шукаємо напрям для поїздки з допомогою геолокаційних відміток в Інстарграм. Також для міленіалів актуальними є саг-тури по заповідниках, де є можливість зробити фото на тлі незайманих пейзажів, унікальних локацій. Власне для такого покоління нами розроблено новий тур під назвою «Інстаграмна Херсонщина».

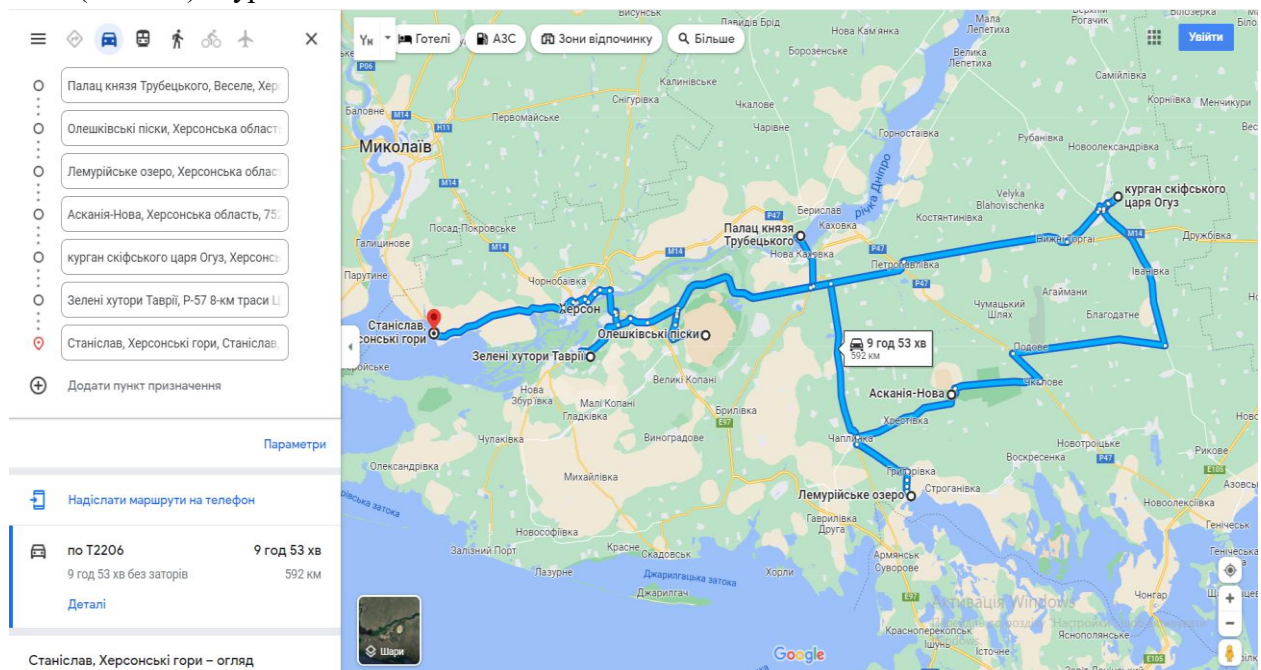
Тур - це програма, в межах якої реалізується мета перебування людини поза постійним місцем проживання, складена з урахуванням індивідуальних побажань, і комплекс заходів по її реалізації на відповідному якісному рівні.

Складовими туру є маршрут, програма та комплекс послуг по життєзабезпеченню туриста, в межах яких реалізується на відповідному якісному рівні мета подорожування. Маршрут і програма забезпечують мету подорожування, а заходи з життєзабезпечення туриста під час подорожування - безпеку та комфортність при реалізації цієї мети [2].

Херсонщина багата цікавими локаціями для Інста-туризму. Нами розроблено новий тур в межах зазначеного регіону.

Назва туру: «Інстаграмна Херсонщина».

Даний тур сформований за таким маршрутом: Херсон – с. Веселе, Олешківський район – Лемурійське озеро – заповідник Асканія-Нова – смт. Нижні Сірогози – м. Гола Пристань – с. Станіслав (Мал. 1.). Тур на 3 дні/2 ночі.

Мал. 1. Маршрут туру «Інстаграмна Херсонщина»

За метою подорожі тур є пізнавальним, інста-тур; за видом маршруту – комбінований; за сезонністю – цілорічний; за тривалістю – короткотривалий, тур «вихідного дня»; за кількістю учасників – груповий, до 15 осіб; за видом послуг – В&В; за видом транспорту – автобусний.

Туристичні об'єкти у турі: Олешківські піски, Лемурійське озеро, замок Трубецького, заповідник «Асканія-Нова», історико-розважальний комплекс "Зелені Хутори Таврії", Херсонські гори (Станіславські), курган «Огуз».

Олешківські піски є найбільшим піщаним масивом у Європі. Складається пустеля із безмежних барханів розташованих в лівобережній частині пониззя Дніпра, простягається на 158 км від берегів Чорного моря на заході до м. Каховка на сході [3].

Лемурійське озеро затоки Сиваш – це унікальне і дивовижне місце, яке є багатством та інста-магнітом області. Воно відоме лікувальними грязями та цілющою водою [4].

Шато Трубецького насправді унікальне. По-перше, це єдине історичне шато в Україні. По-друге, тут відновили повноцінне виробництво за класичними французькими технологіями[5].

Асканія-Нова – справжнє диво не лише Приазов'я, а й усієї України. Це найстаріший степовий біосферний заповідник планети та найбільша європейська степова заповідна територія. У тутешніх екосистемах налічується більше 500 видів вищих рослин і понад 3 тисячі

видів тварин. У 1984 році рада ЮНЕСКО внесла Асканію до списку еталонних територій планети [6].

Найбільший курган причорноморського степу, був розташований біля важливого давнього перехрестя Лівобережжя. Згідно з дослідженнями Болтрика, з великою ймовірністю, Огуз може бути усипальницею нащадка скіфського царя Атея [7].

Зелені Хутори Таврії - єдиний в східній Європі комплекс, розташований на незайманій природі Таврійської лісостепової зони - це Україна в своїй історичній і культурній мініатюрі. Територія хуторів займає більше 100 га. Тут можна дізнатися все про народні українські ремесла, пройти майстер-клас або купити товари ручної роботи, покататися на конях, злетіти на тарзанці або зайнятися скелелазінням, відвідати мотузковий парк або з'їсти смачний український обід [8].

Херсонські гори, вони ж Станіславський Гранд-каньйон – одне з найдивовижніших і найкрасивіших місць України, розташоване в Херсонській області на березі Дніпровсько-Бузького лиману між селами Олександрівка та Станіслав. З вершини мису з одного боку відкриваються прекрасні краєвиди на лиман, з іншого – чудові степові краєвиди [9].

Розробка туру пропонує перевезення, проживання, харчування туристів на умовах В&В та екскурсійне обслуговування. Маршрут туру можна використати не лише для реалізації на туристичних фірмах, а й для індивідуального неорганізованого туризму.

В процесі розробки туру сформовано технологічну картку маршруту туру з програмою обслуговування (Таблиця 1.) та розраховано вартість туру станом на 1.01.22р. – 3450 грн/особа. У вартість туру включено: проїзд з Тернополя; проживання з харчуванням по типу В&В; екскурсії та вхідні квитки; вартість страхування.

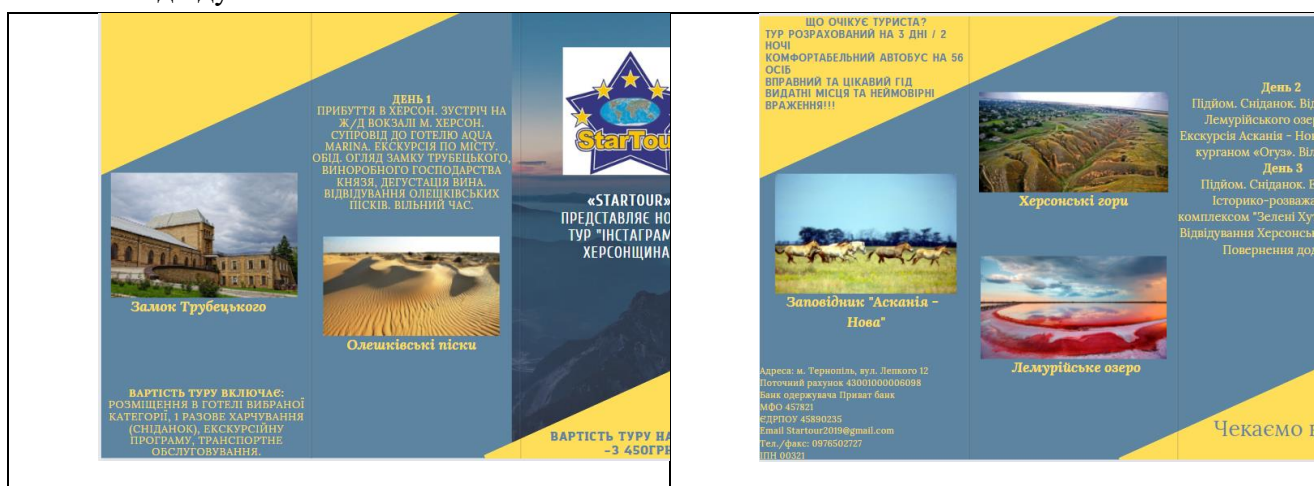
Таблиця 1.

Програма обслуговування туристів за маршрутом туру

Населені пункти, відстань між ними, способи пересування, час прибуття до пункту та виїзду з нього	Найменування туристських підприємств та умови розміщення	Заплановані туристські послуги	Внутрішньомаршрутні перевезення на маршруті (в місці перебування) здійснюються
с. Веселе, 12:00 (1 день)		Екскурсія та огляд замку Трубецького	Транспортний перевізник ПП «Тернопіль Travel»
с. Веселе – Олешківські піски, 68 км. 15:00 – 18:00 (1 день)	Готель «Аqua Marina» (м. Херсон)	Екскурсія Олешківськими пісками, фотосесія	Транспортний перевізник ПП «Тернопіль Travel»
Лемурійське озеро – Асканія – Нова, 37 км. 9:30 – 12:30 (2 день)		Екскурсія на Лемурійське озеро, фотосесія, відвідування Асканії - Нової	Транспортний перевізник ПП «Тернопіль Travel»

с.м.т. Нижні Сірогози – м. Херсон, 155 км. 16:00 – 19:00 (2 день)	Готель «Аqua Marina» (м. Херсон)	Огляд кургану «Сірогуз», фотосесія	Транспортний перевізник ПП «Тернопіль Travel»
С. Гола Пристань – с. Станіслав, 83 км. 11:00 – 14:00 (3 день)		Екскурсія Історико-розважальним комплексом "Зелені Хутори Таврії"	Транспортний перевізник ПП «Тернопіль Travel»
с. Станіслав - м. Херсон, 40 км. 12:00 – 16:00 (3 день)		Відвідування Херсонського каньйону Станіславських гір, фотосесія	Транспортний перевізник ПП «Тернопіль Travel»

Для налагодження каналів збуту сформованого туру автором розроблено рекламний буклет (Мал. 1.), який слугуватиме додатковим стимулом для аквізиції туристів. У ньому звернено увагу на фірму, що обслуговуватиме на маршруті туристів, умови туру, та основні об'єкти відвідування.

Мал. 2. Рекламний буклет туру «Інстаграмна Херсонщина»

Висновки. Отже, розроблений тур є унікальним за тематикою та поєднанням об'єктів відвідування. Знаємо, що під час подорожей зустрічаємо те, що хочеться закарбувати в пам'яті на завжди, адже подорожуючи неодноразово натикаєшся на безліч вдалих локацій для фото. Україна сповнена таких місць, які варто додавати у власну галерею світлин. Додатково пропонуємо в турі використати за платну послугу професійного фотографа, який ловитиме лише найкращі моменти.

Список використаних джерел:

1. Що таке овертуризм і як він змінює ставлення людей до подорожей URL: <https://inspired.com.ua/world/travel/shho-take-overturyzm-i-yak-vin-zminyuye-stavlennya-lyudej-do-podorozhej> (дата звернення: 28.04.2022)
2. Любіцева О. О. Тур як основний продукт діяльності туристичного підприємства URL: <http://elcat.pnpu.edu.ua> (дата звернення: 30.04.2022).
3. Олешківські піски URL: <https://7chudes.in.ua/nominaciyi/oleshkivski-pisky/> (дата звернення: 05.05.2022).

4. Лемурийське озеро URL: http://kakhovka-rada.gov.ua/ua/lemurijske_ozero (дата звернення: 04.05.2022).
5. Замок Трубецького URL: <https://tripmustgoon.com/trubetskoy-chateau> (дата звернення: 06.05.2022).
6. Асканія - Нова URL: <https://ukrainer.net/askaniya-nova> (дата звернення: 07.05.2022).
17. Курган «Огуз» URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 09.05.2022).
8. Історико-розважальний комплекс "Зелені Хутори Таврії" URL: <https://hutora.com.ua/> (дата звернення: 08.05.2022).
9. Херсонські гори URL: <https://tripmustgoon.com/kherson-rocks> (дата звернення: 10.05.2022).

УДК 379.851

*Паршин Яна, здобувач фахової передвищої освіти
III курсу спеціальності «Туризм»,
науковий керівник Вовчук О.М.*

ОСОБЛИВОСТІ ОБСЛУГОВУВАННЯ КЛІЄНТІВ В ГОТЕЛЯХ МЕРЕЖІ «RADISSON BLU»

Якісне обслуговування клієнтів в готелі – це в першу чергу дотримання стандартів надання послуг. Міжнародні стандарти, які розробляються дають найбільш загальні приписи й критерії. Для того, щоб ці загальні стандарти виконувалися, необхідна чітка технологія обслуговування в готелі й детальні покрокові інструкції для персоналу. Причому не просто скласти документи, але й організувати постійний контроль і покращення всього процесу. Всі методи обслуговування клієнтів в готелі повинні перевірятися на практиці та, за необхідності, коригуватися [1].

В поняття обслуговування в готелі входить весь спектр основних та додаткових послуг, які надаються клієнтам: розміщення в номері з можливістю онлайн-бронювання та оплати наперед, різноманітний сервіс від тапочок до сніданку в номер чи виклику таксі. І все це передбачає визначений порядок дій та дотримання правил.

Порядок обслуговування гостей в готелі від моменту їх прибуття в готель і до остаточного виїзду є циклічним: послідовним повторенням визначених кроків. Також окремо потрібно врахувати визначені послуги для клієнта ще до його появи в готелі [2].

Такий цикл обслуговування гостя –це уніфікований стандартний набір послуг, яким має намір скористатися клієнт, з визначеною послідовністю та часом надання. За кожною з таких послуг стоїть ціла система певних дій і правил, які потрібно виконувати бездоганно, щоб отримати зростання лояльності клієнтів, а отже, й підвищення прибутку.

При необхідності, ще до прибуття гостя виконується остаточна підготовка до його прийому: санітарна підготовка номеру, попереднє замовлення додаткових послуг у зовнішніх партнерів, а також зустріч гостя в аеропорті чи на вокзалі.

Центральною послугою готелю є, очевидно, проживання постояльця в номері. І якщо період проживання більше однієї доби, а також у визначених випадках, кожен такий зайнятий номер потребує прибирання не тільки після виїзду гостя. В тому числі сюди входить періодична або за потребою зміна постільної білизни, рушників, поповнення витратних матеріалів (в тому числі, засобів гігієни). Щоб подібне обслуговування номерів готелі не приносило гостям неприємних вражень, потрібно дотримуватися таких правил при будь-якому типі прибирання:

- проводити прибирання в номері можна лише за відсутності постояльця або отримавши його згоду;
- покоївки повинні виконувати прибирання номеру максимально оперативно, не перериваючись та не відволікаючись на особисті справи;
- не чіпати особисті речі постояльців, не читати записи;
- як при прибиранні номерів, так і при прибиранні поверхів та місць загального користування, технічний персонал повинен мінімально «потрапляти на очі» гостю, – для цього графік прибирань бажано складати в години найменшої присутності постояльців;
- по завершенню потрібно прибрати інвентар та інструменти у визначене місце, не залишаючи їх в місцях загального користування [3].

Технологія обслуговування у сфері гостинності - це важливий фактор, що зумовлює вплив на якість процесу обслуговування, на фінансово-економічну ефективність функціонування, процес управління готельним підприємством. Організація технологічного процесу обслуговування у готелях є стандартною щодо цього типу підприємств, водночас у кожному підприємстві згідно розмірів, структури організації, категорії, типу (орієнтація на ринковий сегмент) технологічний процес характеризується певною ідентичністю [4].

Технологія обслуговування клієнтів у готелях характеризується циклічністю - послідовним повторенням процесу обслуговування гостя від часу його прибуття у готель до остаточного від'їзду з готелю.

Технологічний цикл обслуговування клієнта – це уніфікований стандартний обсяг послуг з певною послідовністю надання, яким має намір скористатись клієнт і які пропонує засіб розміщення під час перебування клієнта у готелі. Перелік послуг, їхня якість, у технологічному циклі можуть бути доволі варіативними, проте головні етапи, послідовність надання головних послуг на кожному етапі завжди забезпечується у певній послідовності.

Технологічний алгоритм гостьового циклу умовно поділяється на чотири етапи:

1. До прибуття у готель - бронювання (Reservation);
2. Прибуття клієнта у готель (Arrival), реєстрація (Check in Procedure) і розміщення клієнта (Accommodation);
3. Проживання (Staying) і обслуговування гостя у готелі;
4. Виїзд (Departure), остаточна оплата гостем послуг готелю.

Перша фаза гостьового циклу починається з моменту першого спілкування потенційного клієнта з персоналом готелю задовго до прибуття гостя у засіб розміщення. Спілкування здійснюється через телекомунікаційні засоби і пов'язується з можливістю попереднього замовлення (бронювання) послуг готелю.

Упродовж першої фази гостьового циклу здійснюється остаточна підготовка засобу розміщення до прийому гостя: до прибуття гостя підтверджується факт його приїзду, ймовірна часткова зміна терміну прибуття, необхідність трансферу (якщо передбачений у послугах готелю), екскурсійні послуги з ознайомлення з культурно-історичними особливостями міста. У переддень поселення здійснюється остаточна санітарна підготовка номера [5].

Друга фаза гостьового циклу пов'язується з зустріччю гостей на вокзалі, аеропорту, трансфером у готель, реєстрацією і розміщенням клієнта у готелі. Зустріч гостей і трансфер у готель відіграють важливу психологічну і анімаційну функцію, адже перші враження від контакту з персоналом, містом, готелем найяскравіше і найдовше запам'ятовується клієнтами. Водночас, зустріч і трансфер менше втомлюють гостей. Важливий момент у готельному бізнесі: надто втомлений, невдоволений клієнт – це втрачені кошти від невикористання ним додаткових

послуг готелю. В процесі трансферу важливим є надання інформації клієнту про особливості положення готелю щодо важливих об'єктів соціально-культурної, ділової інфраструктури міста.

З прибуттям у готель друга фаза гостьового циклу пов'язується з організацією поселення гостей. Клієнт отримує інформацію про послуги, особливості організації роботи засобу розміщення, його планування. У цій фазі здійснюється попередня оплата за проживання і наперед обумовлені додаткові і супутні послуги готелю. Таким чином, ця фаза відіграє водночас важливі інформаційну, адаптаційну і комунікаційну функції [6].

Третя фаза гостьового циклу найтриваліша і пов'язується з обслуговуванням гостей під час проживання у готелі.

Для комфортного проживання, готелі окрім пропозиції номерів повинні надавати згідно категорії, спеціалізації, розмірів тощо, певний обсяг додаткових послуг. Незалежно від функціональних характеристик, будь-яке готельне підприємство повинно ставити перед собою головну мету - упродовж усього терміну перебування в ньому гостей наблизити умови проживання клієнта до домашніх, створити умови для ефективної роботи, відпочинку, розваг. У готелях з високим рівнем обслуговування обов'язковими є бізнес-центр, бюро обслуговування, оздоровчий центр, послуги з пропозиції автотранспорту та ін. Додаткові і супутні послуги також є важливими у забезпеченні доходів готелів. Частка доходів від пропозиції додаткових послуг може сягати 30%.

Четверта фаза гостьового циклу пов'язується з повним розрахунком клієнта за проживання і надані додаткові платні послуги. При остаточному розрахунку необхідно перевірити точність рахунку, переглянути разом з клієнтом відповідність всіх нарахунків за термін його перебування у готелі. Необхідно завжди звернути увагу гостя перевірити правильність нарахування суми. Якщо була допущена помилка, необхідно внести відповідні зміни і вибачитись перед клієнтом. Підтвердженням правильності рахунку є підпис клієнта.

Завершальна фаза гостьового циклу в окремих готелях пов'язується з трансфером гостей на вокзал. Запровадження цієї послуги у готельному бізнесі стимулюватиме гостей повторно відвідати засіб розміщення завдяки комфортності, індивідуальному підходу в процесі надання послуг [4].

Radisson Hotel Group – одна з найбільших готельних компаній, [портфель](#) якої налічує вісім різних [брендів](#) і більше 1400 відкритих готелів, що готуються до 114 країнах світу; один із найбільших гравців у сфері [готельного бізнесу](#).

Історія компанії Carlson – класичний приклад американського підприємництва. У 1938 р. Кертіс Карлсон придумав спеціальну програму для залучення клієнтів, зайняв 55 доларів у власника квартири, яку він винаймав, і заснував Gold Bond Stamp Company в [Міннеаполісі, штат Міннесота](#). Протягом наступних 80 років сімейне підприємство Карлсона зростало і розвивалося та перетворилося на міжнародну корпорацію, що надає туристичні та готельні послуги [7].

У 1962 р. Карлсон придбав частку у своєму першому готелі в Міннеаполісі, названому на честь французького мандрівника [П'єра-Еспрі Радіссона](#). Через два роки він отримав повний контроль над цим готелем. У 1982 р. реконструкцію першого готелю Radisson було визнано нерентабельною, і будівлю було знесено. На той час Карлсон відкрив два успішні готелі - Radisson South Bloomington і Radisson Inn Minneapolis, що дозволило йому звести нову будівлю готелю Radisson на місці знесеного [8].

У 1994 р. скандинавська компанія SAS International Hotels (пізніше Rezidor) підписала з Carlson ексклюзивний договір про франчайзинг щодо роботи під брендом Radisson у Європі, на

Близькому Сході та в Африці. Як перший спільний підприємства двох партнерів була створена компанія Radisson SAS, яка згодом була трансформована в бренд Radisson Blu.

Готельні комплекси мережі «Radisson Blu» є надзвичайно важливим елементом соціальної сфери, що грає велику роль у підвищенні ефективності суспільного виробництва і відповідно зростання життєвого рівня населення [9].

Отримані під час написання наукової роботи дані дають змогу дати характеристику готелів мережі «Radisson Blu» і зробити аналіз відповідності категорії готелів відповідно до міжнародних стандартів. Судячи з відгуків гостей можна сказати, що готелі повністю відповідають категорії «****», маючи лише один мінус через відсутність басейну. Проте якість надання інших послуг повністю задовольняє споживачів, про що свідчить велика частка постійних клієнтів і завантаженість готелю, яка доволі часто складає 100%.

Список використаних джерел:

1. ДСТУ 4269:2003 Послуги туристичні. Класифікація готелів. [Чинний від 23 грудня 2003]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2003 13 с.
2. ДСТУ 4527:2006 Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення. [Чинний від 01 жовтня 2006]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2006 18 с.
3. М.П. Мальська, І.Г. Пандак, Ю. С. Занько Організація туристичного обслуговування : підручник Київ : Знання, 2018. 366 с.
4. Мариняк Я.О. Туризмознавство. Вступ до спеціальності. Навч.-метод. посіб. Тернопіль : Вектор. 2014. 168с.
5. Тягунова Н.М. Основи організації туристичного бізнесу: кредитно-модульних курс Київ: Центр учбової літератури, 2014. 130с.
6. Самодай В. П. Технологія готельної справи : навч. посіб. Суми : Вид-во Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. 308 с
7. Офіційний сайт URL:<https://www.radissonhotels.com/en-us/brand/radisson> (дата звернення: 18.04.2022)
8. Офіційний сайт Park inn by radisson URL: <https://www.radissonhotels.com/en-us/brand/park-inn> (дата звернення: 19.04.2022)
9. Офіційний сайт Radisson Blu Resort Bukovel URL: <https://www.radissonhotels.com/> (дата звернення: 6.05.2022)

УДК 640.432

Плескун Віра, здобувач фахової передвищої освіти III курсу спеціальності «Готельно-ресторанна справа», науковий керівник Гладчук О.П.

ЗАКЛАДИ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА ТЕРНОПОЛЯ, ДРУЖНІ ДО ДІТЕЙ

Успіх підприємств ресторанного господарства залежить від багатьох складових, не останнє місце серед яких, займає перелік послуг, які пропонуються споживачам. Розгляд аспектів конкурентоспроможності закладів харчування є актуальним, так як підвищує здатність задовольняти потреби споживачів у послугах та сприяє ефективній діяльності в умовах нестабільності ринку.

Підприємства ресторанного господарства надають споживачам різноманітний комплекс послуг, які за своїм характером поділяються на послуги харчування; послуги з виготовлення кулінарної продукції та кондитерських виробів; послуги з реалізації продукції; послуги з організації обслуговування споживачів (реалізація продукції та організація її споживання); послуги з організації дозвілля; інформаційно-консультативні послуги; інші послуги. До інформаційно-консультативних послуг належать організація навчання кулінарній майстерності [2, с. 27].

При впровадженні послуг враховують тип, клас закладу, його концепцію, основний контингент, цінову політику тощо. Кожен продукт, в тому числі ресторанный, орієнтований на певний сегмент в суспільстві. Для того, щоб товар або послуга успішно продавалися, необхідно визначити цільову аудиторію.

Заклади ресторанного господарства пропонують різні за об'ємом послуги, щоб максимально задовольнити потреби гостей. Серед контингентів, на які орієнтуються ресторатори є заклади, спрямовані на надання послуг сім'ям з дітьми.

Окрім звичайних закладів, які не акцентують свою увагу на ставленні до гостей з дітьми є і такі, які чітко визначилися з цим.

Останнім часом все більше закладів долучається до новомодної течії Childfree, тобто без дитини – сама концепція закладів не є забороненою для маленьких відвідувачів, але їм мало раді і навіть встановлюють про це попереджувальні відмітки на вході.

Інший діаметрально протилежний підхід до питання гостей з дітьми мають заклади child friendly. Прийти в ці ресторани, кафе можна разом з дітьми різного віку і всім буде цікаво, весело та смачно.

Дитяче кафе – підприємство ресторанного господарства, призначене для обслуговування споживачів з дітьми. Кафе може приймати індивідуальні та колективні замовлення на організацію святкових обідів, вечорів з нагоди дня народження, закінчення навчання, а також на обслуговування дітей-екскурсантів. Інтер'єри залів оформлюються за мотивами казок і мультфільмів. У залах встановлюють дитячі меблі, використовується спеціальний посуд і столові прибори [3, с. 31].

Бар – заклад РГ, в якому алкогольні, безалкогольні, змішані напої та страви до них і закупні товари продають через барну стойку [1].

Найвдаліші типи закладів ресторанного господарства, для дітей – це кафе, сімейні ресторани. Але послуги для маленьких відвідувачів не вписуються в концепцію барів і пабів. Діти й культ алкоголю явно не поєднуються.

Далеко не завжди є змога залишити дитину з кимось, а смачно поїсти або просто поспілкуватися з друзями не в домашніх умовах хочеться. Тому передусім батьки шукають заклади з дитячою кімнатою.

Заклади, дружні до дітей, мають атмосферу для спільного відпочинку, окрему дитячу кімнату з нянею, спеціальне меню, столики, туалети й ігрове обладнання, спеціальне дитяче меню, ігровий куточок з іграшками та міні-будиночки, пеленатор для немовлят. У святкові дні маленьким гостям пропонують різні майстер-класи – кулінарні, за розписом футболок, виготовлення листівок, аквагриму та ін.

Дитяча кімната в закладі ресторанного господарства – це тренд в ресторанному бізнесі. Раніше їх наявність була нормою у торгових і розважальних центрах.

Завдання дитячої кімнати в ресторані – забавити дитину, відвернути увагу дитини, щоб батьки змогли провести час без переживань і турбот. В меню мають бути страви, які є

безпечними, корисними та улюбленими. Можна надати дитині змогу самостійно обрати страву за окремим меню.

Дитяча кімната в закладі ресторанного господарства дозволить відпочивати батькам з дітьми, знаючи, що діти будуть мати розваги, простір для спілкування з іншими дітьми, де вони зможуть разом гратися, розвиватися та їсти.

Дитяча кімната забезпечить стабільну наповненість закладу харчування у денний час та на вихідних. Завдання персоналу – зробити так, щоб наступного разу діти самі привели батьків саме до цього закладу, бо тут сподобалося.

Підприємства, дружні до дітей, тобто обладнанні пеленальними столиками, дитячими кріслами, манежами або ігровою зоною, або ж навіть мають нянь, охопили не лише Київ, хоча тут найбільше кідс френдлі місць, а й Львів, Луцьк, Чернівці, Тернопіль, Одесу, Івано-Франківськ [4].

Дитячі кімнати у поєднанні з майстер-класами, дитячим меню, бенкетними залами в Тернополі пропонують: пастерія «Фламінго», клуб-кафе «Happiness», клуб-кафе «KaZkA», ресторан «Versal», мережа закладів «Автопорт», сімейне кафе «The Best Kids», Фабрика піци, сімейна ресторація «Три Миколи», ресторан «Arcobaleno» [5].

Ці заклади child friendly – одні з них мають концепцією дитячого відпочинку, інші – пропонують послуги для сімей з дітьми як додаткові.

Отже, заклади ресторанного господарства child friendly набули поширення. Батьки намагаються проводити більше часу зі своїми дітками, разом з ними відпочивати, святкувати дні народження, випускні, тому попит на такі послуги постійно зростає.

Ресторани, орієнтовані на багатший сегмент населення і бізнес-аудиторію не впроваджують додаткові послуги для сімей з дітьми, або обмежують час відвідування їх. За останні роки завдяки стрімкому розвитку Інтернет-технологій, рекламі в соціальних мережах популярність підприємств child friendly тільки зростає. В Тернополі також є заклади ресторанного господарства, дружні до дітей, які надають якісні послуги даному сегменту населення.

Список використаних джерел:

1. ДСТУ 4281:2004. Заклади ресторанного господарства. Класифікація. [Чинний від 2004-07-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2004 18 с.
2. Мостова Л.М., Новікова О.В., Ракленко І.М. Організація обслуговування в ресторанному господарстві: підручник. Харків: Світ Книг, 2018. 657.
3. Новікова О.В., Радченко Л.О., Вінніченко К.П., Льовшина Л.Д., Пивоваров П.П., Чубар Л.І., Організація харчування та обслуговування туристів на підприємствах ресторанного господарства: Навчальний посібник. Харків: Світ Книг, 2018. 411 с.
4. Child-friendly місця в Україні. [Софія Настишин](https://osvitanova.com.ua/posts/548-child-friendly-mistsia-v-ukraini) журналіст «Освіта Нова», науковий блогер. <https://osvitanova.com.ua/posts/548-child-friendly-mistsia-v-ukraini> (дата звернення 26.04.2022)
5. Заклади з дитячою кімнатою Тернополя <https://list.in.ua> (дата звернення 6.05.2022)

СЕКЦІЯ ДИЗАЙНУ

УДК 7.067

*Возьна Юлія, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Технології легкої промисловості»,
науковий керівник Питель Н.С.*

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ ЕКОДИЗАЙНУ В СУЧАСНІЙ МОДІ

Стаття присвячена дослідженню і вивченню питання впровадження екодизайну в моду. Окреслено основні напрямки розвитку екологізації в ХХІ столітті. Розглянено формування нових концепцій в дизайні з урахуванням екопроблем. Проаналізовано застосування вище згаданих концепцій в роботі світових та українських брендів.

Тема екологічності моди є надзвичайно важливою у наш час, оскільки мода стрімко збільшує темпи виготовлення продукції, зменшуючи при цьому терміни її використання.

На сьогоднішній день лише 1% волокон одягу переробляється, тоді як 75-80% використаного одягу, зібраного в Європі, утилізується, найчастіше шляхом спалювання. Повторне використання одягу таким, яким він є, безумовно, є найкращим рішенням для продовження терміну служби одягу. Продовживши використання одягу лише на 9 місяців, можна зменшити його вплив на навколишнє середовище приблизно на 30%. Стає зрозумілою, необхідність мінімалізації гардеробу за рахунок використання речей довготривалого користування (речей базового гардеробу). З точки зору проведених науковцями досліджень та розробок переробка волокон є дорогою та складною операцією, яка потребує значного пришвидшення. Це сфера з великим потенціалом, але сьогодні вона все ще дуже обмежена і вимагає інвестицій.

Очевидно, що на сучасних дизайнерів, покладено особливу відповідальність за раціональне використання природних ресурсів. Одним зі шляхів зменшення тиску модної індустрії на природу є екодизайн.

У сучасному розумінні “екодизайн” — це складний науково-практичний комплекс, що охоплює науку, освіту, суспільно-практичну та проектну діяльність. Провідними завданнями екодизайну є поліпшення екологічної ситуації шляхом створення нової культури щодо потреб та цінностей суспільства. Інакше кажучи, екодизайн — це новий напрям дизайну, який спрямований на розробку технологій збереження енергії та зменшення відходів виробництва [2].

Стурбованість суспільства екологічними проблемами стала однією з причин формування нової концепції в дизайні, що радикально переглядає засоби, методи й цінності дизайну. У модній індустрії останніх років відбувається екотехнологічна революція. Поширеним стає термін «екологічна стабільність» або «свідома мода» — використання природних ресурсів планети та гарантування екологічної і соціальної безпеки.

Популярності також набув термін «вторинне використання» (від англ. — *upcycling*). Даний термін характеризує процес, який дає нове життя об'єкту або відходам не лише з точки зору якості, але й креативності, надаючи йому нову естетичну функцію порівняно з оригінальним об'єктом. У випадку матеріалів попереднього споживання, техніка дає змогу покращити матеріал, який призначений стати відходом, перетворюючи його на новий продукт.

Перевагами «апсайклінгу» вважаються його економічні, екологічні та соціальні складові. Він обмежує використання сировини та енергії, зменшує викиди парникових газів, з цієї причини він визнаний більш екологічним видом діяльності, ніж переробка. З практикою переробки відходи набувають якості та цінності, а кінцеві продукти мають більшу естетичну та функціональну цінність. При переробці отриманий матеріал має нижчу цінність, ніж вихідний. З іншого боку, перероблені продукти набувають додаткової цінності унікальності та майстерності. Тому ці дві практики доповнюють одна одну.

Екологічний дизайн є вираженням нового світогляду людства, яке прагне налаштувати зв'язок із природним довкіллям.

У дизайні одягу екологізація проходить за різними напрямками, зокрема:

- повернення до речей довготривалого користування (базових);
- мінімалізація гардеробу, популяризація вінтажю;
- скорочення виробництва синтетичних тканин, на зміну яким приходять натуральні матеріали: льон, шовк, бавовна, вовна, бамбук, конопля;
- безвідходне виробництво (скорочення або відсутність текстильних відходів при виготовленні одягу);
- вільний крій одягу, відсутність некомфортних виробів у колекціях;
- застосування екопринтів за природними мотивами: зображення рослин, дерев, листя, а також тварин, комах, птахів [3].

Багато світових і вітчизняних брендів застосовують ці напрямки у своєму бізнесі та виробництві.

Дім моди Valentino для скорочення природних ресурсів намагається замінити машинну працю ручною. Без сумніву, такі речі дорожчі, але в цьому їхня перевага: скорочення бездумного споживання одягу компенсовується одним-двома дизайнерськими виробами, які служитимуть роками. Бренд випускає одяг елегантного класичного крою, який практично не виходить з моди [1].

Моделі інноваційного трикотажу Людмили Норсоян — універсального крою і розміру, в'язані без жодного шва, що робить виробництво безвідходним (об'ємні светри не мають ні лицевого боку, ні вивороту, ні заду, ні переду — їх можна одягати будь-яким чином на будь-які розміри та фігури) [3].

Яся Хоменко заснувала екобренд «RCR KHOMENKO», експериментує з тканинами, текстурами та малюнками, перешиває речі із «секонд-хендів». Вироби зшиті з вінтажних тканин і з якісним друком. Образно моделі іронічні, грайливі, мультиплікаційні. Екобренд використовує утилізовані матеріали [4].

Дизайнери бренду «Oversized Studio» не використовують нові тканини для своїх виробів. Усі речі створені з вінтажних костюмів, жакетів, штанів або сорочок, які збирають по всьому світу. Бренд працює виключно з предметами чоловічого гардеробу і трансформує їх у жіночі.

Бренд одягу «Lessless» випускають речі виключно із натуральних матеріалів — шовку і льону. Аля Гонта, власниця бренду, однією із перших в Україні почала використовувати екокашемір, частково виготовлений із перероблених волокон. Підхід «свідома мода» транслюється навіть у етикетках та упаковках [1].

Еконапрямок пропагує і українська дизайнерка Ксенія Шнайдер. З джинсів «Levis» вона виготовила першу модель Demi-Denims, викроєні так, що поєднують у собі штани - кюлоти і джинси - skinny. У 2016 році дана модель набула популярності не тільки в Україні, але й у світі,

ідею застосував мас-маркет Mango. У колекціях використовує вінтажний джинс і спортивну форму. З джинсів виготовляє шорти, спідниці, плащі, піджаки, зі спортивного одягу – бомбери, сукні та костюми. Для виготовлення однієї пари Demi-Denims необхідно дві-три пари старих джинсів, а на один тренч в середньому іде шість-вісім пар. За час існування бренду команда Ксенії переробила близько 10 000 пар джинсів (станом на 2020 рік) [6].

Вінтажний магазин Humana, є сучасним відкриттям. Humana Vintage пропонує до восьми колекцій на рік, дотримуючись сезонності та зосереджуючи увагу на двох відмінних елементах: унікальності стилю та співвідношенні ціни та якості. «Насправді, ми вважаємо, що стійкість має бути доступною кожному, тільки в цьому випадку масштаби змін у секторі моди будуть значними», — Лука, менеджер з роздрібною торгівлі Humana. Одяг, який є в магазинах, надходить із вуличних контейнерів Humana (контейнери для одягу потенційних покупців, з метою надання виробам «нового життя»). Кожен предмет одягу ретельно аналізується, щоб отримати найкращу оцінку. Завдяки такому жесту покупки суспільство робить свій внесок у реалізацію світових соціально-екологічних проєктів, створюючи таким чином позитивний вплив на планету. Сучасна молодь продовжує купувати вінтаж з вагомих причин: він стійкий, унікальний і вони можуть собі це дозволити [5].

Висновки. Сприйняття екодизайну в Україні, як і в Європі продовжує змінюватися і його стійкість стає тенденцією, яка вже відчувається багатьма компаніями-виробниками та споживачами. Суспільство стало більш підготовленим до застосування продуктів екодизайну у повсякденне життя. Підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що філософія екодизайну розвивається в різних напрямках і вони існують абсолютно незалежно один від одного. Виробники одягу усвідомлюють перспективність розвитку концепцій екодизайну, це спостерігається в ініціативній популяризації екологічної культури, як складової індустрії моди.

Список використаних джерел:

1. Матеріали науково-практичної конференції «Художні практики на початку XXI століття: новації, тенденції, перспективи». 25 листопада 2016 року: Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. Михайла Бойчука, 2016. 113 с.
2. Близнюк М.М. Екологічний напрям дизайнерської творчості. Художній авангард: пошук нової мистецької парадигми / Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (8—10 квітня 2015р.), ХНТУ: за ред. Білик А.А. Херсон, 2015. 185 с.
3. Тканко З.О., Тканко О.О. Екологічний дизайн в індустрії моди початку XXI ст.: Вісник Львівської національної академії мистецтв: Вип. № 39, 2019. 161-169 с.
4. Яся Хоменко. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/city/specials-city/308723-made-for-bulleit-3> (дата звернення: 13.05.2022).
5. Вінтаж — новий тренд. URL: <https://humanaitalia.org/blog/moda-pre-loved-un-nuovo-trend/> (дата звернення: 23.05.2022).
6. Ксенія Шнайдер. URL: <https://www.vogue.com/article/falls-coolest-new-jeans-come-from-a-very-unlikely-place> (дата звернення: 23.05.2022)

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ДОГЛЯДУ ЗА ВОЛОССЯМ

Салонний догляд за волоссям – це не тільки стрижка, фарбування і стайлінг, а також лікувальні процедури по їх відновленню. Рекомендується попередньо зробити комп'ютерну діагностику стану шкіри голови та волосся, що допоможе точно визначити головні напрямки вирішення проблем з волоссям.

Оздоровчими процедурами є наступні: озонотерапія; ампульне терапія; масляні обгортання; кератинізація; біоревіталізація.

Озонотерапія. До озонотерапії вдаються в тих випадках, коли порушена робота сальних залоз, є свербіж і випадає волосся. Важливо відзначити, що проводити процедуру по відновленню волоссяного покриву можуть лише ті центри, які отримали ліцензію на надання медичних послуг. За допомогою даного виду лікування з поверхні голови усуваються бактерії, поліпшуються обмінні процеси, регенерується коріння волосся і нормалізується робота сальних залоз. Показання до проведення: надмірна сальність коренів волосся; наявність лупи, лущення шкіри голови; необхідність зміцнити ослаблені цибулини; необхідність нормалізувати процес росту волосся, усунути їх підвищену ламкість [1]. Процедура проводиться шляхом збагачення шкіри голови киснем і іншими активними компонентами. Це можливо здійснити або за допомогою ін'єкцій, або за допомогою застосування спеціального ковпака. Якщо використовувати ін'єкційний спосіб, то препарат буде вводиться безпосередньо в шкіру голови.

Ампульна терапія. Цю процедуру також можна зустріти під іншим назвою – «шокова терапія». Для її проведення використовуються коктейлі, що містять швидкодіючі компоненти (вітаміни, амінокислоти, антиоксиданти та ін.). Тривалість процедури всього 2-3 хвилини, однак для більшої ефективності можна провести деякі додаткові маніпуляції. Наприклад, іноді вдаються до попереднього очищення поверхні голови і волосся за допомогою пілінгу або шампуню. Більш того, допоміжні процедури можуть бути продиктовані і специфікою самого лікувального препарату, його спрямованістю. Якщо говорити більш конкретно, то більшість ампульних процедур по відновленню волосся передбачають вплив на шкіру голови, тому проводити її попереднє очищення необхідно.

Гаряче масляне обгортання застосовують в тих випадках, коли пошкодження волосся проявляється в їх зайвій ламкості. Для усунення цієї проблеми кожен окремий локон ретельно обробляється спеціальним масляним засобом, після чого волосся прибирається під нагрітий рушник. Підвищена температури сприяє більш глибокому проникненню інгредієнтів препарату в структуру кожної волосини. В такому стані клієнт проводить близько 30 хвилин, після чого засіб змивається, а на волосся наносять органічну маску [2].

Кератинізація. В процесі цієї терапії волосся збагачуються кератином, який відновлює їх зсередини. Препарат наносять на кожен локон, а після змивають з допомогою шампуню. Кератинізація може виступати і в якості доглядової процедури, спрямованої як на повернення волосся здоров'я, так і на їх випрямлення [3]. Під час процедури біологічно активні речовини вводяться всередину кожної волосини й закупорюються там. Ефективність дії коктейлю посилюється завдяки впливу на волосся гарячими щипцями.

Біоревіталізація. У салонах найчастіше ця послуга фігурує як «мезотерапія для волосся». Це інвазивна методика, спрямована на відновлення волосся зсередини. Показання до проведення: швидко брудняться волосся; ламкість волосся, уповільнення темпів їх зростання; сухість волосяного покриву, наявність посічених кінчиків; діагностована себорея. Спеціаліст за допомогою ін'єкцій вводить препарат в шкіру голови. Кількість сеансів, дозування лікувального препарату для кожного пацієнта призначають, виходячи з його індивідуальних особливостей [3].

Ламінування волосся поряд з поліпшенням зовнішнього вигляду здійснює захист волосяного покриву. Ця процедура дуже затребувана володарками довгого волосся, а тому її надають в більшості салонів краси. Під час надання цієї послуги майстер обробляє волосся препаратом, що містить вітаміни, завдяки чому всі волоски окремо покриваються тонкою захисною плівкою. В результаті цих маніпуляцій активні речовини проникають всередину волосини, закупаються там, надаючи пасмам бажаний блиск і здоровий вигляд. Види ламінування: прозоре – сприяє появі глянцевого блиску, об'єму, не змінює колір волосся; кольорове – фарбує волосся і сприяє більш тривалій стійкості кольору, надає сяйво і обсяг волосся; біоламінування – до складу препарату входять тільки органічні речовини, найбільш підходить для чутливої шкіри голови [4].

Глазування волосся. Ця процедура по відновленню волосся знаходиться зараз на піку. Вона затребувана тими, хто хоче повернути життя тонкому і пошкодженому волосся, надати йому об'єму і сяйва. Відгуки клієнтів говорять про прекрасні результати: локони отримують гладкість, блиск, проблема посічених кінчиків поступово зникає. Хід процедури: волосся обробляються препаратом, в якому немає аміаку, але містяться кераміди і зволожуючі інгредієнти. В результаті на волоссі з'являється тонка плівка, що володіє захисними властивостями [4].

Екранування волосся забезпечує всебічний вплив на волосся з метою їх зволоження, харчування, відновлення структури після ушкоджень. Результатом цієї процедури стає надання гладкості і блиску волосся. Хід процедури: волосся покривається екрануючим складом, що містять амінокислоти, масла, рослинні екстракти і соєвий білок. Даний коктейль живить волосся, запечатує кожен волосок захисною плівкою, оберігаючи від згубних впливів природно-кліматичних факторів. Поживні речовини, потрапивши всередину волосини, залишаються там назавжди, вимивання їм не загрожує.

Полірування волосся. Дана процедура призначена для усунення проблеми посічених кінчиків за допомогою їх обрізання. Для цього застосовуються машинки з профільними насадками. Сеанс протікає в такий спосіб: волосся випрямляють праскою, поділяють на окремі локони і полірують. Існує можливість проведення полірування не тільки в салоні, але і вдома – для цього потрібно всього лише придбати машинку з відповідною насадкою. Залежно від індивідуальних особливостей волосся і догляду за ними, результат може зберігатися на протязі від півтора місяців до півроку. Плюси: невисока ціна в порівнянні з раніше представленими процедурами по відновленню волосся; посічені кінчики можуть бути видалені повністю; можливе проведення полірування як в салоні, так і в домашніх умовах (що дозволяє заощадити); оскільки обрізається всього кілька міліметрів, довжина волосся залишається практично незмінною; це єдина методика, при якій посічені кінці усуваються по всій довжині волосся [5].

Молекулярне відновлення волосся. Під впливом екологічних, механічних і термічних факторів білок в волоссі розпадається, випускаючи воду. В результаті цього волоски виглядають тьмяно і мляво, потерпають від браку води і вітамінів. Поступово волосся втрачає

свою силу і починає випадати [6]. Така ситуація робить необхідним систематичне відновлення волосся на молекулярному рівні. Хід процедури: призначена для процедури прилад-праска розігрівається до 180°C, після чого на нього наноситься препарат, основний інгредієнт якого в більшості випадків кератин; за допомогою гарячого прасування препарат розподіляється по волоссю, нагрів сприяє розкриттю волоссяних лусочок і проникненню поживних речовин всередину, де вони і запечатуються; нововведений кератин займає місце зруйнованого білка, тим самим відновлюючи структуру волосся, повертаючи йому силу, природне сяйво і густоту, помітні відразу після закінчення процедури; за наступний місяць волосся акумулює силу, добре зволожено, завдяки чому всі корисні інгредієнти введеного препарату поширюються рівномірно по всій довжині.

Висновки. Здорове і занадто вродливе волосся говорять про успіх й добробут. Зачіска - одне з головних складових в іміджі людини. Волосся потребує постійного догляду. У зв'язку з існуючими чинниками, що впливають на стан волосся (забарвлення, атмосферні впливи, загальний стан організму) виникатимуть різні хвороби волосся. Якщо у процесі на волосся їм повертається їх захисні функції, то можливість появи хвороби різко зменшується. Зачіска була й залишається своєрідним паспортом людини. Інтерес Вільгельма до її історії, моді її у стало приводом до виникнення унікальних музеїв перукарського мистецтва у різних країнах світу, і навіть проведенню конкурсів, фестивалів майстрів перукарського мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Бочак Н. Бытовое обслуживание: парикмахерские услуги. - Фактор. 2004
2. <https://www.brocard.ua/ua/news/post/aktualni-zachisky-2021-2022>
3. https://studwood.ru/616953/prochie_distipliny/harakteristika_istorichnoyi_epohi_periodu
4. Горбатюк Н.А. Основы перукарської справи. К.: Грамота, 2005.
5. Гутиря Л.Г. Парикмахерское мастерство X.: Фолио, 2003.
6. <http://ua.textreferat.com/referat-13918-2.html>

УДК 687.076

Гудима Ганна, здобувач ОКР молодшого спеціаліста IV курсу спеціальності «Технології легкої промисловості», науковий керівник Бончук Н.М.

АНАЛІЗ РОЗРОБКИ ФОРМИ ОДЯГУ МЕТОДОМ НАКОЛЮВАННЯ

Стаття присвячена дослідженню і вивченню методу наколювання. Він є найлегший, але й найзатратніший метод конструювання одягу. Цей метод в моделювання одягу, в основі якого лежить творчий пошук об'ємної форми на манекені або на фігурі людини. Метод наколки враховує всі індивідуальні особливості конкретної фігури. Цей метод унікальний, ним можна користуватися при наколюванні не тільки простих форм одягу, але і складних форм і силуетів із застосуванням драпіровок; при пошуку нових форм авангардного напрямку.

Цей метод використовується як засіб творчого пошуку нових об'ємних форм швейних виробів, їх деталей, як засіб перевірки можливостей використання різноманітних матеріалів для отримання тих чи інших об'ємних форм, спосіб розробки лекал нових нетрадиційних об'ємних форм моделей одягу і, врешті, як метод розкрою тканин без лекал. Сьогодні метод переживає

своє відродження та розквіт. Саме завдяки його використанню можна отримати нові несподівані авангарді художньо-композиційні рішення, які суттєво відрізняються від типових форм одягу, що заповнили торгові мережі.

Історичний розвиток форми костюма в ХХ столітті показав послідовне подавання нових концепцій до вже існуючих, на початку ХХ століття інтенсивність зміни форми костюму є вищою, відповідно, орієнтування у нових концептуальних підходах до форми є важливою складовою сучасної дизайнерської практики.

Метод наколки є одним з найстаріших методів, яким віртуозно володіли кутюр'є в минулому столітті. Метод вважався методом Високої майстерності. Традиції Високої майстерності розвивали і використовували Будинки Haute Couture, всі найбільш відомі майстри кінця ХІХ століття – початку ХХ століть: Фредерік Ворт, Поль Пуаре (див. додаток А, рис. 1), Ельза Скіапареллі, Коко Шанель (див. додаток А, рис. 2), Мадлен Віонне (королева косоного крою), Жанна Ланвен (див. додаток А, рис. 3), Мадам Гре (див. додаток А, рис. 4) (Франція) (роботи якої вважаються неперевершеними донині), Надія Ламанова та інші. Із сучасних митців цього мистецтва можна назвати Ів Сен Лорана, Емануеля Унгаро, Донну Каран тощо.

Даний метод враховує всі індивідуальні особливості конкретної фігури, якщо наколка ведеться на фігурі або на індивідуальному манекені, мірки якого відповідають живій фігурі. Метод наколки не придатний для масового виготовлення одягу в промислових умовах. Наколка здійснюється на манекені в натуральну величину або на живій фігурі манекенниці або замовника. Іноді користуються масштабним манекеном (1/2, 1/3, 1/5 фігури людини), коли необхідно переглянути основні пропорційні співвідношення. Якщо наколка проводиться на живій фігурі, то для зручності і точності посадки форми використовують спеціальні нагрудники або виробляють наколку, яка щільно сидить на тілі, на трикотажну майку або футболку. На манекені, так само як і на живій фігурі, обов'язково попередньо прокладають тасьму або кромки тканини, відзначаючи конструктивні пояси по окружності шиї, окружності грудей по виступаючих точках, окружності талії, окружності стегон по самим виступаючим частинам сідниць або на 20 см нижче лінії талії (якщо стегна мають згладжену форму), а також лінію плеча, середину переду, середину спини, середину боку. Наколку проводять по правій стороні манекена або манекенниці. Шпильки необхідно гарувати в одному напрямку (горизонтальному, вертикальному, діагональному, справа наліво або зліва направо (для лівшів), щоб в процесі наколки не поранити руку. Для кравецьких шпильок необхідно приготувати браслет для вколювання шпильок. Не можна шпильки брати в рот.

Макетна тканина повинна бути чіткої структури, достатньо апретована, щоб наколка не перекошувалася в різних напрямках. Нитки основи і нитки піткання повинні добре проглядатися. Основне правило наколки - відповідність вертикалі напрямку ниток основи макетної тканини і відповідність горизонталей напрямку ниток піткання макетної тканини.

Сучасні підходи до дослідження форми є різноманітними і часто виступають у ролі доповнення одне одного. Основні дослідження формоутворення в галузі дизайну можна віднести до дослідження базових композиційних основ формоутворення – тектонічного формоутворення та дослідження безпосередньо процесу формоутворення як проміжного етапу проектування.

Для сучасного дизайну одягу характерним є полістилістичне середовище, у якому співіснують продукти не лише різні за своїми художньо-образними та конструктивними рішеннями, але, в першу чергу, як продукти різних концептуальних рішень. Форма костюму як базова характеристика дизайн-продукту є безпосереднім виразником концептуального змісту продукту. Відповідно до досліджень під концепцією формоутворення слід розуміти систему

поглядів на основну ідею та процес становлення і творення форми костюму відповідно до авторського задуму, принципового напрямку, структури, методів та прийомів формоутворення. Концепція формоутворення нерозривно пов'язана із загальними тенденціями розвитку проектної культури, тобто в концепції відображаються не лише індивідуальний світогляд автора, але й загальний стан культури і суспільства.

Дизайнери звернули свою увагу на техніки декоративно-прикладного мистецтва, відбувся сплеск уваги до екологічно орієнтованих форм як з позицій ресурсів, так і з позицій принципів використання, розвиток 3D моделювання доповнив форму костюма новою технологічною естетикою, окремі експерименти в текстильній галузі посприяли виведенню матеріалів та їх фактурних рішень на один рівень із засобами формоутворення. Різноманітність формотворчих рішень в колекціях дизайнерів та наповненість концептуальним змістом експериментів з формою дозволяють стверджувати про таке явище як поліконцептуалізм – одночасне існування різних концепцій в дизайні. Іншим напрямком у сучасному дизайні, який сформувався в умовах тенденції «швидкого» дизайну, але в результаті оформився в окремий концептуальний напрямок – авторські концепції форми, які презентують творчий потенціал та почерк дизайнера, притаманну йому манеру, яка може відрізнитися від загальних тенденцій в моді, але при цьому мати постійне коло споживачів та запит окремих суспільних груп на продукт дизайну.

Сучасні формотворчі експерименти дизайнерів одягу мають різну спрямованість за пошуком засобів виразності. Класичні прийоми формоутворення, які базуються на конструктивній складовій, залишаються актуальними, але поряд з ними активніше застосовуються й інші прийоми, які раніше виконували суто декоративну чи оздоблювальну функцію. В першу чергу, мова йде про текстильні фактури, які довгий час виконували другорядну роль у формоутворенні і могли лише увиразнювати та доповнювати основну форму. Однак сучасність диктує інші вимоги та підходи до сучасного формоутворення. Фактура тканини перестала бути окремо від процесу формування об'ємно-просторової структури виробу, а стала безпосереднім активним засобом у формоутворенні одягу.

Даний метод наколювання при проектуванні одягу є дуже поширеним серед відомих дизайнерів, які створюють єдині, особливі, неперевершені авторські колекції. Вони завжди в пошуку незвичайних форм і силуетів, тому даний метод використовують постійно і застосовують де тільки можна.

Список використаних джерел:

1. Використовування методу наколки при проектуванні одягу
<https://studfile.net/preview/9779411/page:3/>
2. Переваги і недоліки
<https://ppt-online.org/58548>
3. Кісіль, М.В. (2011). Макетування в дизайні одягу: навчально методологічний аспект. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв, ст. 10, 39-41.
4. Метод раскроя муляжированием: [пер. с француз. Т. В. Третьяковой, Н. Э. Капиценой]. – М.: Легкая индустрия, 1967. – 80 с.
5. Пузанов В. И. Проектное осознание формы / В. И. Пузанов // Техническая эстетика. Проблемы формообразования и композиции промышленных изделий. – No11. – М.:ВНИИТЭ, 1975. – 188-206 с.
6. Стебельский М. В. Макетно-модельный метод проектирования одежды / М.В. Стебельский. – М.: Легкая индустрия, 1979. – 160 с.

7. Чупріна Н. В. Принципи комбінування форм в костюмі / Н. В. Чупріна // Дизайн-освіта 2008: умови адаптації до європейського освітнього та наукового простору // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної конференції, 15 квітня 2008р., м. Харків / за загал. ред. Даниленка В. Я. – Харків: ХДАДМ, 2008. – С.162-165.
8. «МСП» Гайдук, Л.М., Васильєва, І.В. (2008). Сучасні технології моделювання і художнього оздоблення одягу. Київ: КНУТД
9. Композиция костюма: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. 2-е изд./ Г.М. Гусейнов, В.В. Ермилова, Д.Ю.Ермилова и др. М.: Академия, 2004. 432 с.
10. Проектування пластичної форми одягу. Навчально-методичний комплекс з дисципліни для студентів спеціальності 182 Технології легкої промисловості, освітньої програми Моделювання, конструювання та художнє оздоблення виробів легкої промисловості денної і заочної форм навчання / упор. І.В. Васильєва. К.: КНУТД, 2018. 110 с.

УДК 727

*Дитюк Мар'яна, здобувач
фахової передвищої освіти IV курсу спеціальності “Дизайн”,
науковий керівник Зозуля С. М.*

ВПЛИВ МИСТЕЦЬКИХ КЛАСТЕРІВ НА РОЗВИТОК ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ ТЕРНОПОЛЯ

Перші зусилля по формуванню кластерів в Україні були зроблені ентузіастами з науки й бізнесу в регіоні Поділля ще в середині 1990-х. В липні 1998 року ними була створена асоціація «Поділля Перший», яку очолив ректор Національного університету Поділля Радомир Сілін. Для новачків об'єднання зусиль підприємців, представників влади, науки, освіти та громадських організацій виявилось непростю справою. А у 1998 році з'явився перший в Україні будівельний кластер, який очолив Микола Малий. Можливість створення і розвитку в ті непрості роки будівельного кластера в Хмельницькій області пояснюється наявністю на території області корисних копалин, які використовуються в будівельній індустрії, наукової-виробничої бази [4].

Формування поряд з будівельним супутніх кластерів — туристичного, швейного, харчового та їх успішне функціонування, підтверджувало перспективність руху в цьому напрямку.

Концепцію об'єднання інтеграційних зусиль через кластери підхопили і багато інших регіонів України, розглядаючи Хмельниччину як навчальний центр, платформу, в рамках яких проводиться пошук найбільш придатних для своїх регіонів моделей об'єднання своїх природних та інтелектуальних ресурсів.

На початку ХХІ сторіччя слід ввідзначити південні регіони — **Одеську, Херсонську області**, а також Карпатський регіон — **Івано-Франківську, Закарпатську та Львівську області**. Практично у всіх зазначених регіонах (та й тих, які їх прагнуть наздогнати) спостерігався перший етап кластеризації регіональної економіки, тобто об'єднання зусиль бізнесу, науки й влади здійснювалося у сферах максимально швидкого повернення вкладеного капіталу й отримання прибутків, тобто в галузі туризму, будівництва, а також або АПК, або в легкій промисловості [4].

З давніх давен люди вкладали душу та усі звичаї у творчі надбання. Саме це допомагало людям у складні часи. Та й і у сьогодні народ України вкладає душу у створення чогось

художнього та креативного. Для цього потрібні певні простори щоб можна було творити та показувати свої творіння на всеогляд. Тернопіль одне з таких міст де люди творять свою культуру і показують її іншим.

Мистецький кластер Тернополя – це неформальне об'єднання установ галузей культури, освіти, соціального захисту, мистецьких організацій, спілок міста й області. Метою якого є забезпечення активної взаємодії установ галузей, створення нових мистецьких форм, колективів, програм, взаємовикористання матеріально-технічних баз, площадок, вдосконалення логістики планування заходів.

Об'єднання, координація, супровід та реалізація мистецьких проектів, їх інформаційне поширення та популяризація, а також об'єднання всіх мистецьких закладів, творчих спілок, об'єднань, громадських організацій, для досягнення спільної мети художньо-естетичного, національно-патріотичного виховання дітей, молоді та громади міста [2, с.36].

Мистецький кластер Тернополя – це нова, мультифункціональна, мульмистецька культурна платформа міста [3].

Особливо цінним у кластері є можливість взаємної ресурсної підтримки його учасників, а також створення всередині нього структур на різних рівнях: методологічному, теоретичному, емпіричному. Це має безпосереднє відношення до інтеграційних процесів у мистецькій освіті [1, с.52].

До Мистецького кластеру Тернополя вже увійшли Тернопільська дитяча художня школа ім. Бойчука, управління культури і мистецтва Тернопільської міської ради, управління освіти і науки Тернопільської міської ради, Тернопільський обласний навчально-реабілітаційний центр, Галицький коледж ім. В. Чорновола, Тернопільська дитяча музична школа №2, музичне училище училище ім. С. Крушельницької, Тернопільська міська централізована бібліотечна система, Центр творчості дітей та юнацтва, Тернопільська обласна експериментальна комплексна школа мистецтв ім. І. Герети, інститут мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, Тернопільський центр дозвілля та молодіжних ініціатив ім. О. Довженка, креативна студія «ІРІска», Тернопільська кінокомісія, мистецьке об'єднання «Коза», платформа альтернативної освіти «Коло», соціальна ініціатива «Єднання поколінь», Тернопільський ІТ-кластер, Палац культури «Березіль». Долучитись до Мистецького кластеру Тернополя можуть всі бажаючі мистецькі організації та митці. Митцям наголосили, аби отримати можливості, потрібно показати результати.

Як зазначив начальник управління культури Олександр Смик:

“– Ми знаємо, що є у Тернополі проект «Слимак», який збирає митців у підвалі. Для того, щоб, до прикладу, отримати приміщення, потрібно заявити про себе і свої результати. Це означає, що митцям слід написати проект, а нам перевірити його ефективність. Тоді можливості розширюватимуться”[6].

Також, ватро звернутати увагу не лише на мистецькі кластери, але й на ті які дають змогу показати митцям сучасності свою творчість.

Креативний кластер На пошті єдина галерея сучасного мистецтва й арт-центр у Тернополі.

На пошті – не випадковий топонім, адже вони перетворюють простір колишньої центральної пошти у новий креативний кластер. Відстані між містами вимірюються від центральних поштамтів, отже, вони знаходяться у самісінькому центрі міста на площі 300 кв. м.

Почали роботу зовсім нещодавно, 28 грудня 2020 року з виставки «Коли ти думаєш про дерева» Олі Михайлюк, і за два місяці організували ще дві виставки та кілька концертів [3].

Працюють як мобільний простір – концертний майданчик і лекторій, коворкінг та арт-галерея – з метою розвивати творчий потенціал містян і знайомити їх із кращими культурними проєктами України.

Це простір який надає не лише приміщення, але й допомагає у створенні чого неординарного.

Також сформовано кластери не лише у самому місті тернопіль, але й в області відтак у райцентрі Бучач на Тернопільщині презентували новий туристичний кластер з тематичними продуктами для мандрівників переважно на основі природної спадщини.

“Туризм, зокрема й у бучацькій громаді, – це не просто якась одна окрема галузь, а сфера, до якої причетні суміжні економіко-соціальні, історико-культурні, бізнесові аспекти. Задумали об’єднати усі ці складники задля того, щоб привабити туристів у Бучач, околиці, інші куточки регіону. Головне, щоб турист почував себе комфортно під час такої подорожі. Тому розуміли, що важливо чітко скоординувати дії кожного, хто входить у туристичний кластер, – як окремих організацій, так і конкретних осіб, що відповідають за ту чи іншу туристичну локацію. Тобто, мова про створення сучасного туристичного продукту високої якості, безпечного, цікавого і доступного для туристів”, – розповіла Світлана Борак [5].

Під час презентації туристичного кластеру присутні дізналися про нову айдентичку Бучацького району, символіку, певний впізнаваний туристичний бренд краю.

Йшлося і про паломницько-релігійний туризм, замки та фортифікаційні споруди краю як туристичні локації.

Також варто розповісти про спадщину славетного скульптора XVIII століття Іоанна Георга Пінзеля, який творив у Бучачі, місця, які особливо цікавлять певну категорію подорожувальників, шанувальників мистецтва.

“Дуже добре, що об’єдналися представники місцевого бізнесу з активними громадянами та організаціями, яким небайдуже, як надалі розвиватиметься район. І це круто, що тутешній бізнес повірив у перспективність кластеру і підтримує туристичний розвиток території. У самому ж кластері створено тематичні туристичні продукти, основою для яких є природна спадщина. Це, насамперед, національний парк "Дністровський каньйон", замки та фортифікація Бучацького району, релігійні та паломницькі об’єкти – Бучацький монастир отців василіян, Язловецький монастир та печерна церква в Рукоміш. У цьому переліку і культурно-мистецькі події та спадщина відомих особистостей краю, передусім, скульптора Пінзеля та уродженця міста, лауреата Нобелівської премії з літератури Шмуеля Агнона”, – розповів експерт з туризму, координатор з розвитку мережі Greenways Ukraine Сергій Підмогильний [5].

Висновки. Отже, основними ідеями кластерів є об’єднання просторово-мистецької діяльності, поєднання музеїв, створення форуму мистецтв та науки; ведення відкритих концертів та кінопоказів; використання музеїв та інших приміщень як додаткових виставкових площ. Адже кластери бувають різними, є й такі, які спрямовані виключно на туризм, де також презентують художні роботи відомих людей.

Список використаних джерел:

1. Олексюк О. Інтегрований підхід до організації освітнього кластера в мистецькій освіті / Наукові записки, 2019. №178. 52-56 с.
2. Криворучко Ю. Культурно-освітньо-мистецькі кластери містобудівній тканині та середовищі міста / Ю.Криворучко О.Криворучко, Г. Петришин / Досвід та перспективи розвитку міст України, 2013. № 24. 33-46 с.

3. Креативний кластер На пошті. Головна сторінка. URL: <https://www.yoku.fund/ok/kreatyvnyyi-klaster-na-poshti> (дата звернення: 16.05.2022).
4. На Тернопільщині з'явився новий кластер. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/3062463-na-ternopilsini-zavivsa-novij-turistichniy-klaster.html> (дата звернення: 14.05.2022).
5. Становлення українських кластерів. URL: <https://ucluster.org/universitet/klastery-ukraina/> (дата звернення: 10.05.2022).
6. У Тернополі презентували Мистецький кластер. URL: <http://nova.te.ua/statti/u-ternopoli-prezentuvaly-mystetskyj-klaster/> (дата звернення: 16.05.2022).

УДК 687.51/53 (075.9)

*Кузевич Софія, здобувач ОКР молодший спеціаліст
III курсу спеціальності «Дизайн»
науковий керівник Манчевська Н.О.*

ВИКОРИСТАННЯ ПОСТИЖЕРНИХ ВИРОБІВ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Постижна справа – це мистецтво виготовлення перук та інших виробів з волосся, яке потребує великого вміння. В перекладі з французької слово «постиж» означає не натуральне волосся. А в перекладі з німецької - підроблене волосся. «Постижер» - це майстер по виготовленню перук [1]. Постижерну справу люди знали за багато років до нашої ери, а найбільш бурхливий розвиток це мистецтво здобуло в XVII-XIX ст., коли мода на перуки поширилась в більшості країн Європи. По багатству оздоблення та формі перуки того часу, судили про становище в суспільстві власника. Майстерність виготовлення перук було відомо не багатьом і передавалась спадкоємцям, від батька до сина, як скарб і велика цінність.

Різноманітні перуки, шиньйони, штучні коси, накладки, окремі пасма, локони, вії, брови застосовуються і сьогодні не тільки як експонати музеїв чи історичний матеріал для вивчення, не тільки на театральній та естрадній сценах, демонстраціях і конкурсах, не тільки під час рекламних компаній, на манекенах, у вітринах магазинів, а й у повсякденному житті сучасної людини.

Прикраси клеєні з волосся, постижерні доповнення до зачісок забезпечують втілення найфантастичніших задумів модельєрів, досягненні несподіваних зорових ефектів, що посилюють естетичність сприйняття зачісок як витворів мистецтва. Постижер - майстер, який займається виготовленням накладних зачісок, париків, шиньйонів з натурального або штучного волосся, клейових прикрас.

Постижерні вироби широко застосовуються в гримі, укупі з мальовничим і пластичним методом, дозволяють досягти вражаючих ефектів і повністю змінити зовнішність актора, зробивши все відповідно режисерської задумом.

У перукарській теорії та практиці постижерна справа відокремлюється як самостійний вид робіт. Уміння та навички виготовлення й використання виробів з волосся потрібні кожному перукарю - від початківця до досвідченого фахівця. Майже в кожній вечірній, весільній, видовищній, конкурсній, зачісці використовуються постижерні прикраси. Фантазійні зачіски можуть на 90% складатися з постижерних виробів і декоративних доповнень. Підготовлені заздалегідь деталі дають змогу значно прискорити виконання складної зачіски, урізноманітнити модель, досягти ефекту наявності власного довгого волосся, об'ємності.

Крім мистецтва гримування, постижерні вироби можуть застосовуватися в естетичних цілях, при створенні складних урочистих і святкових зачісок. Шиньйони, перуки і накладки різних видів і фасонів можуть бути корисні тим, хто мріє перетворити за короткий час, або ж вирішити проблеми з волоссям, не бажаючи псувати свої волосся постійної забарвленням та іншими процедурами, але змінюючи свою зовнішність і імідж без шкоди для здоров'я. У цих цілях використовуються постижерні вироби більш стриманого і природного вигляду, ніж театральні.

За останні роки обсяг виробництва постижерних виробів по замовленнях населення в Україні значно виріс і це перетворилося на самостійний вигляд послуг. Кращим матеріалом для виготовлення постижерних виробів є натуральне волосся людини. Воно красиве і легко піддається різним видам обробки: миття, фарбування, хімічна завивка тощо. Однак натуральне волосся надходять у виробництво в обмеженій кількості, тому виникає необхідність в матеріалах, які їх замінюють.

У сучасному постижерному виробництві застосовують як пофарбоване, так і незабарвлене натуральне волосся. Незабарвлене волосся після обробки та сортування по довжині надходять у виробництво. Це волосся вищої якості: гнучке, м'яке, блискуче і шовковисте. Вироби з такого волосся мають природний вигляд, забарвлення їх більш стабільне. Волосся перуки можна укладати феном, завивати щипцями, можна змінювати зачіску перуки. Але вироби з натурального волосся не зберігають завивки протягом тривалого часу і поступово стають абсолютно прямими, тому виникає необхідність у хімічній завивці.

Волосся, що відносяться до азійської групи, також високо цінують у виробництві постижу. З них в даний час виготовляється близько 80% усіх випущених у світі перук та шиньйонів. Волосся цієї групи піддають спеціальній хімічній обробці (облагороджують), в процесі якої їх стоншують, повністю висвітлюють і потім фарбують в необхідний колір. Після фарбування пори волосся заповнюють спеціальними складниками, в результаті чого волосся набуває красивий і цілком здоровий зовнішній вигляд. Проте надалі вироби з такого волосся не можна піддавати хімічній завивці, забарвленню та іншим видам обробки.

В даний час для виготовлення постижерних виробів у великих кількостях використовують спеціально розроблені для цих цілей штучні волокна - канекалон, лафін та інші. Ці волокна мають переваги і недоліки і відрізняються лише хімічними доповненнями і формою поперечного перерізу [3]. Синтетичні волокна - замітники натурального волосся, призначені для виготовлення постижерних виробів, повинні відповідати наступним вимогам: як можна краще імітувати натуральне волосся як по природному м'якому блиску, кольору, так і на дотик; зберігати колір і форму завивки після миття; бути стійкими до температурних змін [4].

До постижерного виробництва можна віднести тресування, тулірування, виконання постижерних прикрас, тамбурування вій, перук, накладок, борід, вус. Сьогодні створення постижних прикрас - це окрема сфера мистецтва. Використання штучних прикрас в зачісці допомагає жінці часто і кардинально змінювати зовнішній вигляд, що робить її по-справжньому таємничою і загадковою. На сьогоднішній день постижерна справа є популярною і високо цінується. Дуже часто перукар не може обійтись без постижного виробу при виконанні зачіски, тому що за допомогою цих виробів можна збільшити об'єм, зробити довшим волосся, доповнити зачіску прикрасами з волосся. З волосся можна зробити різноманітні квіточки, листочки, грона винограду, навіть створити цілу композицію. При виконанні постижних виробів, особливо прикрас, постижер має мати добре розвинену уяву. Постижний виріб може надати зачісці довершеного вигляду. Постижні вироби широко використовуються у вечірніх, конкурсних, весільних та фантазійних зачісках.

Сучасні перуки представлені сьогодні різноманітними моделями: від традиційних до креативних, і задовольняють смак найвибагливіших клієнток. За допомогою шиньйонна можна волосся надати відповідної довжини, або створити зачіску, не тільки для повсякденно вигляду, а й для випускного вечора. А зараз за дві години можна перетворити свою зовнішність, отримавши довге, густе, красиве волосся, завдяки технологіям нарощування волосся. Тепер у всіх дівчат, що не мають красивого волосся від природи і у тих, хто просто хоче щось змінити в своєму житті, є всі можливості стати такими, якими хочеться бути. Це є найпопулярніша на сьогоднішній день процедура, за допомогою якої можна за декілька годин отримати розкішну густу зачіску. За свої кінематографічні витоки нарощування волосся стало іменуватися голлівудським, і проводиться воно шляхом прикріплення до натурального волосся вузьких пасом волосся з клейкою поверхнею. Сучасний Голлівуд з його романтичними кіногероїнями на екрані і гламурними дівами на червоних доріжках немислимий без нарощування волосся.

Висновки. З огляду на вищевикладене можна сказати, за останні роки обсяг виробництва постижерних виробів на замовлення населення в Україні значно виріс і це перетворилося на самостійний вид послуг. На сьогоднішній день постижерна справа є популярною і високо цінується. Щодня перукар не може обійтись без постижерного виробу при виконанні зачіски, тому що за допомогою цих виробів можна збільшити об'єм, зробити довшим волосся, доповнити зачіску прикрасами з волоссям чи плетінням. Віртуозні майстри створюють нові модні та яскраві образи. Результатом творчої праці стало багаторічне співробітництво компанії з кіностудіями, театрами, рекламними та модельними агентствами. Естетичну оцінку композиції постижерного виробу надають з погляду логічної завершеності та художньої цінності форми в контексті визначеного задуму і включення у систему культури. Постижерне мистецтво є сучасним елементом у створенні іміджу.

Список використаних джерел:

1. Основи перукарської справи/ Н.А. Горбатюк та ін. Київ: Грамота, 2005. 576с.
2. Гутиря Л.Г. Перукарське мистецтво – Харків: Фоліо; Ростов-на-Дону: Фелікс; Київ: Абрис, 2000.
3. Оболенська І.І. Тургай Л.С. Шевелюр С.Б. Історія перукарської справи. К.: Грамота, 2005.
4. Основи перукарської справи за загальною редакцією доктора педагогічних наук В.Ф. Орлова. К.: Грамота, 2005.

УДК 747: 725.71 (045)

*Кузик Емма-Марія, здобувач фахової
передвищої освіти II курсу спеціальності «Дизайн»,
науковий керівник Ткачук Ю. П.*

РОЛЬ ДЕКОРАТИВНОГО ЖИВОПИСУ В ХУДОЖНЬОМУ ОФОРМЛЕННІ ІНТЕР'ЄРУ

Оформлення інтер'єру приміщень вимагає неповторності, яку можна створити не тільки за допомогою унікального художньо-декоративного оформлення, але і застосовуючи композицію, що складається зі звичайних стандартних елементів. Головні елементи декоративного зображення повинні гармоніювати з інтер'єром. Декоративно-прикладне мистецтво – це

створення художніх творів, які мають практичне значення в громадському і власному побуті, художнє оформлення витворів мистецтв (меблі, тканини, прикраси, засоби праці, засоби пересування тощо) [1, с.15].

У всі часи цінувалися унікальні, індивідуальні інтер'єри. Такі інтер'єри прирівнюються до творів мистецтва, вони індивідуальні, і ця індивідуальність визначається рядом особливостей, обробкою підлоги і стелі, меблями, яка встановлюється в кімнаті і декором.

Сьогодні художнє оформлення інтер'єрів популярно не тільки в роботі з комерційною нерухомістю, а й вельми популярне в інтер'єрах квартир і приватних будинків. Це легко пояснити тим, що такий варіант оформлення дозволяє створювати абсолютно неповторні образи і закінчені художні ансамблі. Крім розпису на стінах сьогодні художні техніки широко застосовуються для розпису предметів меблів, різних декоративних елементів та інших дрібниць, що в сукупності дозволяє створити неповторний образ, не схожий ні на що інше.

Декоративний живопис – це сукупність художніх атрибутів, що підсилюють емоційну виразність і художню організованість пластичних творів у предметному середовищі людини. Важливу роль у створенні ефекту відіграють виразна природна фактура оздоблення та матеріалів та властиві їй форма, композиція, організація лінійного ритму, об'єм і колірна точка форми, інтенсивність кольору, виразна сила та фактура кольору тощо [2, с.125].

Живопис виконує пізнавальну, релігійну, світоглядну, соціально-моральну, виховну, естетичну чи філософську функцію і є частиною естетичної цінності, створеної в процесі образного осмислення світу за законами краси та досконалості.

Основним виразним засобом декоративного живопису є колір. Своїми якостями колір впливає на чуттєве сприйняття, посилює емоційний вплив зображення і обумовлює широкі образотворчі і декоративні якості живопису. У творах декоративного живопису колір утворює цільну систему – колорит. Зазвичай застосовується той чи інший ряд взаємозалежних квітів і їхніх відтінків – колірної гами, хоча існує також живопис відтінками одного кольору – монохромний [3, с.211].

Вибираючи настінний живопис необхідно також пам'ятати і про те, що розпис стін – це довговічне прикраса інтер'єру, тому потрібно враховувати такі характеристики приміщення як загальний стиль, колірна гамма, фактура і простір.

Продуманий і красивий живопис на стінах може стати домінуючим елементом всього дизайну. Тому не дивно, що на стінах міських квартир все частіше можна побачити пасторальні сільські квартири, античні дворики або вулички, сади або морські пейзажі. Все це дозволяє не тільки візуально розширити маленьке приміщення, а й збільшити його простір в глибину [4].

Не менш важливим критерієм при виборі малюнка є і його масштаб. Він повинен бути порівняний з масштабом самого приміщення і з ростом людини. Одночасно з настінним живописом дуже актуально і застосування візуальних технологій розширення простору. Наприклад, можна візуально розширити приміщення і підняти стелю, якщо використовувати світлі тони, причому для стелі необхідно вибирати колір на кілька тонів світліше. Візуально підняти стелю можна і за допомогою декоративних панелей, кесонів і мальовничих настінних фризів.

Дуже багато чого в настінного живопису залежить від вибору технології і техніки розпису стін. Кожна з них має свої особливості, які необхідно враховувати при виборі настінного розпису. Настінний живопис формуючи обстановку в будинку, стосується уяви, залишаючи незабутні відчуття.

Мистецтво інтер'єру – це способи створення виразного внутрішнього середовища будови. Організація простору будови залежить від її призначення (житлова, суспільна, виробнича, навчальна та ін.) і підкоряється загальним вимогам.

Художній розпис стін — спосіб оздоблення приміщень, який за кілька тисяч років пройшов дивовижний еволюційний шлях від наскальних малюнків до монументального стінопису Ренесансу, бароко, класицизму і далі до сучасної абстрактного живопису, стилізації, колажів. Це особливий вид мистецтва, яке завжди було предметом розкоші, здатним створити дивовижне, самобутнє оздоблення вашого інтер'єру. Виконаний вручну, він є не просто декоративною обробкою приміщення, а створює його енергетику [5].

При виборі сюжету для розпису необхідно пам'ятати, що малюнок здатний не тільки прикрасити простір, але і вирішити багато прагматичних завдань; візуально розширити простір, розділити на зони, створити стиль певної епохи. Найпоширеніший візуальний ефект — це традиційний прийом «обманки». Він особливо підходить для приміщень з неправильною геометрією. За рахунок перспективи і ефекту прориву простору приміщення візуально розширюється або збільшується у висоту [6].

У невеликій вітальні можна створити ілюзію веранди з видом на блакитне море або осінній ліс. Фальш-вікно з написаним пейзажем приховає непривабливу стіну. Багатоплановий пейзаж, гірський ландшафт або морські види створюють ілюзію відкритого простору. Якщо потрібно прикрасити художнім розписом громадське приміщення, ресторан, кафе, то відправною точкою послужить загальна концепція і стилістика закладу. Стіни приміщення, обраного вами для втілення творчих задумів можна прикрасити графічними зображеннями, які наносяться штрихами і лініями за допомогою олівця, вугілля, кисті, крейди, і інших інструментів.

Основними виражальними засобами виступають пляма, штрих, фон (зазвичай білий), контурна лінія. З їх допомогою малюнок утворює нюансне або контрастне співвідношення. Це можуть бути як ретельно розроблені і продумані композиції, так кілька швидких, швидко виконаних начерків. Колір відіграє в графіці швидше допоміжну роль, оскільки графічний малюнок на увазі використання одного, максимум двох кольорів. Якщо ви хочете підкреслити елегантність і витонченість вашого інтер'єру чи віддаєте перевагу мінімалізму, то графіка на стінах саме те, що вам потрібно.

Сучасні топові дизайнери зараз доволі часто використовують такий прийом декору, як художній розпис стін. Не зважаючи на те, що це мистецтво зародилось тисячі років тому, воно користується популярністю і в сучасному дизайні. Чимала варіативність технік та сюжетів ніяк не обмежує фантазію дизайнерів та замовника. Крім надзвичайної краси, однією із причин, чому розпис використовують в сучасному дизайні – його екологічність. Адже теперішні акрилові та масляні фарби – витривалі та не потребують спеціального догляду.

Також досить цікаве поєднання різних технік декорування із художнім розписом стін, наприклад розпис по рельєфу або в поєднанні із інтер'єрним водоспадом.

Хіміки розробили дуже багато корисних матеріалів, але найкращою їх розробкою є акрилова фарба. Важко знайти досконаліший матеріал для декоративного оформлення стін, який би поєднував у собі стільки переваг. Акрилові фарби швидко висихають, не токсичні, легко наносяться на будь-яку поверхню, мають яскраву та багату кольорову палітру. Крім того, акриловий розпис вражає дивовижними образотворчими ефектами, світло- і вологостійкістю, еластичністю і довговічністю. А той факт, що вона не потребує спеціального догляду, є додатковою перевагою, яка радує власників акрилового настінного розпису.

Акрилова фарба настільки універсальна, що дає художникам можливість використати її у змішаних техніках. Малюнки, виконані цією унікальною фарбою, чудово передають природну гру світла та об'єм, тому зображення здається реальним та живим.

Жодна інша техніка, крім об'ємного розпису, не здатна настільки кардинально змінити візуальне сприйняття приміщення. З її допомогою можна прибрати стіни, підняти стелю, додати зайве вікно або двері, побудувати в кімнаті колони і т.д. Тільки об'ємний розпис дає повне відчуття присутності інших світів. Яскравим прикладом може бути зображення, наприклад, відкритої тераси з виходом до моря або в ліс. Малюнок виходить настільки реальним, що здається, ніби варто зробити ще один крок, і ти опинишся на морському узбережжі або лісовій галявині.

Створити декоративний розпис обсягом під силу лише справжньому професіоналу. Причому простої освіти тут замало. Не менш важливим є талант і досвід художника.

Висновки. Декоративний живопис – спосіб зображення реальної дійсності шляхом виявлення виразності засобами колориту і пластичними прийомами, пов'язаними з узагальненістю, стилізацією, орнаменталізацією, з дотриманням заходів умовності зображення, відмовою від другорядних подробиць, перетворюючи поверхню картини в кольорова пляму – символ або знак [7].

Список використаних джерел:

1. Білякова Л. Чарівність петриківського розпису // Україна і світ сьогодні. 2000. №6. 50 с.
2. Сокольникова Н. М., С597 Історія зображального мистецтва: підручник для студ. висш. пед. навчань. закладів: в 2 т. Т. 1 / Н. М. Сокольникова. 2-е изд., стер. М.: Видавничий центр «Академія», 2007. 304 с.
3. Українське народне малярство XIII – XX століть: Світ очима нар. митців: Альбом / Авт. упоряд. В.І. Свенціцька, В.П.Откович. К.: Мистецтво, 1991. 304 с.: ілюстр.
4. Розпис стін в інтер'єрі сучасної квартири, художній розпис. URL: <https://jak.koshachek.com/articles/rozpis-stin-v-inter-eri-suchasnoi-kvartiri.html> (дата звернення: 18.05.2022).
5. Декоративний розпис стін: оригінальний декор своїми руками. URL: https://tigerdoor.ru/uk/design/dekorativnaja_rozpis_sten_originalnyjj_dekor_svoimi_rukami/ (дата звернення: 18.05.2022).
6. Художній розпис у сучасному інтер'єрі, на фасаді. URL: https://goldartline.com/ua/art_paintings/ (дата звернення: 17.05.2022).
7. Декоративний розпис стін в інтер'єрі: розбудіть в собі художника. URL: <http://tehnoplus.com/steny/xudozhestvennaya-rozpis-sten-svoimi-rukam/index.html> (дата звернення: 17.05.2022).

УДК 66.03

*Лесько Олеся, здобувач фахової передвищої освіти
II курсу спеціальності «Технології легкої промисловості»,
науковий керівник Марисюк М.О.*

АНАЛІЗ ТИПІВ ТА КОНСТРУКЦІЙ МЕМБРАН ТА ВИКОРИСТАННЯ ЇХ В ОДЯЗІ

Стаття присвячена порівняльному аналізу типів та конструкцій мембран та використанню їх в одязі. Мембранна тканина – це інноваційний матеріал із виборчою проникністю. Має підвищені захисні властивості. Використовується для дитячого, спортивного

одягу, екіпірування прихильників активного зимового відпочинку, представників екстремальних професій.

Появою мембран світ туристичного, і не тільки, спорядження зобов'язаний американському хіміку-технологу Бобу Гору. В результаті його експериментів, проведених в кінці 1960х років, була виявлена можливість розтягування політетрафторетилену (PTFE) в нагрітому стані.

Політетрафторетилен (PTFE) – унікальний полімер з високими фізичними та хімічними властивостями. В СРСР дане з'єднання мало назву фторпласт-4. За своїми хімічними властивостями перевершує всі відомі на сьогоднішній день синтетичні матеріали і навіть благородні метали. Не піддається впливу лугів, кислот і навіть суміші азотної і соляної кислоти. Так само даний полімер має назву «Тефлон», але так як дане слово є зареєстрованим товарним знаком французької корпорації DuPont, інші виробники змушені користуватися повною назвою. [1, с.25-48]

Другим видом являються мембрани з гідрофільних матеріалів, які працюють за принципом дифузії. Такі мембранні покриття не містять пор, а пар виводиться назовні на молекулярному рівні – молекули пару передаються всередині тіла мембрани по ланцюжку від однієї гідрофільної частки до іншої. Важливим нюансом є те, що молекули пару будуть рухатися з більш вологого середовища в більш сухе. З цієї причини гідрофільні мембрани працюють з невеликою «затримкою» – поки всередині під курткою не утворюється більш вологе середовище («парова лазня»), аж до утворення конденсату. Мембрана починає буквально набухати, вбираючи в себе пар. Під впливом більш високих температур молекули пару починають швидше рухатися в результаті чого гідрофільні полімери розширюються, і дифузія прискорюється – якщо по простому, чим вище навантаження, тим більше вологи може вивести мембрана. [2, с.18-33]

Перші мембрани мали найпростішу конструкцію, в якій мембрана приєднувалася до зовнішньої захисної тканини і більше не мала ніяких захисних покриттів. Така конструкція отримала назву двошарової. Незабаром був виявлений істотний недолік даної конструкції – не маючи захисту, мембрана легко ушкоджувалася в результаті носки від механічного впливу. Для захисту мембрани в такі куртки додалася захисна тканина або сітка, що не з'єднані на пряму з мембраною. На сьогоднішній день дана куртка в основному використовується в міському і гірськолижному одязі. У зв'язку з відносно великою вагою дана конструкція практично не використовується в туристичних куртках і штанах.

Крім мембрани в штормових куртках і штанах велике значення має зовнішня тканина. Зазвичай для цих цілей використовуються міцні і легкі нейлон або поліестер з полімерним водовідштовхувальним покриттям (DWR). Основним завданням зовнішнього матеріалу є зведення до мінімуму прямого попадання вологи на мембрану, при цьому є важливим неперешкоджання проходженню пару крізь матеріал. Для приєднання мембрани до зовнішньої тканини існують дві технології:

Покриття (coating) – мембрана накочується на підкладочну сторону зовнішньої тканини у вигляді рідкого розчину. Така технологія істотно дешевше у виробництві і часто забезпечує малу вагу виробу. Недоліком такої мембрани є низька зносостійкість. Найчастіше використовується в 2,5-шарових конструкціях. Найяскравішим прикладом цього методу нанесення мембрани є модель Marmot PreCip Jacket, яка відсвяткувала в 2018 році 20-річчя з моменту випуску першої куртки і по сей день є однією з найбільш популярних штормівок у всій outdoor-індустрії.

Ламінат (laminate) – в даній технології мембрана має вигляд суцільного шару, який приєднується до внутрішньої сторони зовнішньої захисної тканини. Така конструкція хоч і дорожче у виробництві, є істотно витривалішою в порівнянні з покриттями. Найчастіше ламінати мають більш високі показники водостійкості і паропроникності. На сьогоднішній день ламінатні мембрани є найпоширенішими у всій індустрії і найчастіше ми стикаємося саме з ними. [3, с.30-52]

Одежа в туризмі і альпінізмі є таким же спорядженням, як намет або карабін. І як у будь-якого спорядження у мембранного одягу є технічні характеристики, які вказують ступінь водонепроникності і паропроникності використовуваних матеріалів.

Водонепроникність – здатність матеріалу не пропускати крізь себе певну кількість водних опадів. Вимірюється в міліметрах водяного стовпа. В якійсь мірі заява виробником про 100% водонепроникності є лукавством – при сильному натиску води мембрана почне протікати або і зовсім буде розірвана. [4, с.56-70]

На жаль, все менше виробників готові надавати у відкритому доступі повну інформацію за результатами тестів на водостійкість і паропроникність. В цьому плані варто відзначити американську компанію Marmot на офіційному сайті якої представлена максимально повна інформація по використовуваних технологіях мембранних тканин.

В останньому ж знайти повну інформацію про мембрани у відкритому доступі вельми проблематично. Зокрема, той же Gore-Tex вже протягом багатьох років на бірках виробів зі своєю мембраною не вказує абсолютно ніякої інформації за результатами тестів водостійкості і паропроникності. [5, с.60-90]

Мембрани, що застосовуються в легкій промисловості, прийнято ділити на порові (що містять пори) та безпорові (нібито не містять пори). Поділ цей умовний, але поширений. Доцільно його використати.

Мембрани з порами – це тонкі полімерні прошарки з дуже маленькими отворами, через які молекули газоподібної води (пара) зсередини проникнути можуть, а краплі туди не поміщаються. Нагадаємо, курс школи: у краплі молекули води «злипаються» - знаходяться у вигляді асоційованих груп. У пароподібному стані молекули води самотні, відстань між ними не дозволяє об'єднатися. Американська компанія Gore-Tex виготовляє з тефлону мембранні тканини, на 1 см 2 яких є близько півтора мільярда мікроотворів – пір.

Мембрани діють інакше. Вони також містять безліч мікроосередків зі складною, звивистою формою, що нагадує структуру губки. Пара від шкіри всмоктується в осередки, насичує мембрану, перетворюється на конденсовану вологу і за рахунок різниці парціального тиску (це поняття також зі шкільних курсів) виділяється назовні. Такий принцип виділення можливий тому, що всередині пар більше, ніж зовні. Якщо гіпотетично власник одягу потрапить у ній в сауно або інше приміщення з дуже високою вологістю, волога так само надійде всередину.

У деяких матеріалах різні мембрани поєднують, зовні укладають шар без пір, усередині – із пір'ям. Тканина ефективна, але дорога.

Протягом багатьох років, доки діяв патент, компанія W. L. Gore була єдиним виробником особливої одягу з мембранної тканини. Компанія випускала на ринок куртки, здатні захищати свого власника від проникнення вологи і згубного впливу вітру. З часом з'явилися спеціалізовані куртки для альпіністів і представників зимових видів спорту. Трохи пізніше з даного матеріалу почали робити намети.

Список використаних джерел:

1. Ю. І. Дитнерский, В. П. Бриков, Г. Г. Каграманов. Мембранне розділення газів, Москва, Хімія, 1991.
2. Мембрана // Термінологічний словник-довідник з будівництва та архітектури / Р. А. Шмига, В. М. Боярчук, І. М. Добрянський, В. М. Барабаш; за заг. ред. Р. А. Шмига. Львів, 2010. С. 122.
3. О. А. Кузін, Р.А. Яцук. Матеріалознавство та термічна обробка матеріалів. Підручник. Львів: Афіша, 2002. 304 с.
Електронні джерела:
4. Мембранний верхній одяг,
доступ: <https://biz.liga.net/ua/all/all/cards/chto-takoe-membrannaya-verhnyaya-odejda-i-kakie-ee-preimuschestva>
(дата звернення: 10.04.22р.)
5. Порівняння мембранного одягу,
доступ: <https://magicprivorot.ru/uk/thrush/chto-takoe-membrana-v-chto-takoe-membrannaya-odezhda-sravnenie-uslovii.html>
(дата звернення: 15.04.22р.)
6. Види мембран та технології,
доступ: <https://shambala.com.ua/ua/membrany-vidy-i-tehnologi/>
(дата звернення: 25.04.22р.)

УДК 687.51

*Стефанишин Яна, здобувач ОКР молодший спеціаліст
III курсу спеціальності «Дизайн»
науковий керівник Бачуріна Т.І.*

ВІЗИТНА КАРТКА ПЕРУКАРСЬКОГО САЛОНУ

Дизайн салону краси запам'ятається клієнтам тільки в тоді, коли він буде унікальним. Жінки, та й чоловіки, ходять в салон не тільки для того, щоб перевтілитися. Сьогодні багато студій пропонують не тільки послуги б'юті-фахівців, але ще і комфортабельну зону очікування.

Перед тим, як почати створювати дизайн перукарського салону, потрібно визначитися, що є бажаним побачити в кінцевому результаті. Але не кожна людина може промалювати собі в голові робочу концепцію, а відходити від чогось треба. Для цього потрібно взяти листок та ручку і написати все, що є бажаним відтворити в своєму салоні краси. Список не має бути упорядкованим. Наступним етапом – є розгрупування цього усього написаного за видами. Потрібно структурувати результати отриманих результатів. Все, що стосується матеріалів, - написати в один рядочок, а все, що стосується до декорів – в інший і т.д. Це можуть бути студенти, працюючі категорії або представники елітного класу. Обов'язковим є визначитися, на кого розрахований салон – на чоловіків або на жінок. Зіставити підсумки мозкового штурму з тим типом людей, який планується обслуговувати. Якщо все підходить, то можна переходити до другого наступного пункту проектування.

Дизайнерська освіта України іде своїм корінням у давні часи. Розвиваючись у межах загальноєвропейських процесів, Україна проходила типові для європейських країн стадії

розвитку художньо-промислової освіти. До спеціалізації справа дійшла за доби Відродження. Дизайн сьогодні – це не тільки естетичний вираз духовного і матеріального життя людини, але й інструмент управління і контролю над суспільством. У книзі «Річ. Форма. Стиль. Введення у філософію дизайну» доктор філософських наук, професор Т.Ю. Бистрова поділяє функції дизайну в певні групи і вивчає їх з точки зору буття, культури і людини. Естетичне ставлення виконує унікальну функцію в житті людини: воно дозволяє вийти за вузькі рамки суто природного існування і сприяє збереженню та утвердженню «положення людського сенсу» (А.Ф. Єремєєв) предметів, явищ дійсності і проявів людини [1].

Ергономічний дизайн для робочого місця – забезпечити стіл з достатньою кількістю ящиків, подвійною стільницею, додатковими шафами та візком. За стандартом стіл має довжину 1,5 м, ширину 45 см і висоту 70 см до верхньої частини стільниці. Доцільно використати крісло з регулюванням висоти. Робоче місце майстра-перукаря обладнується робочим столом і кріслом. Існує дуже багато видів перукарських робочих столів. Зазвичай це столик, оброблений пластиковою оболонкою, з вбудованою в нього мийкою або без неї. У столі є висувні ящики для інструментів, пристосувань, парфумерії і білизни. Над столиком встановлюється прямокутне або овальне дзеркало розміром не меншим ніж 100x60 см.

Дизайн інтер'єру салону краси – це перше, на що звертають увагу відвідувачі. Дизайн салону має бути виконаний у відповідності до сучасних вимог, створювати особливу атмосферу та нести тільки позитивні емоції. Потрапляючи всередину перукарні, будь-який клієнт бажає опинитися в комфортній обстановці, тому затишок – це перша з важливих вимог. Але також потрібно робити акцент і на стиль, адже перукарня має відповідати напрямкам своєї діяльності. І якщо дизайн інтер'єру буде незвичним і вишуканим, то одразу буде складатися враження, що в цьому закладі розуміються на смаку і точно зможуть змінити і підібрати неповторний образ. В першу чергу, потрібно продумувати дизайн екстер'єру, тобто фасад будинку (або його частину), в якому салон має розміщуватися. Його бажано зробити яскравим, щоб потенційні клієнти одразу ж звернули на нього увагу [2].

Колір є ключовим компонентом дизайну інтер'єру. Це впливає на людину емоційно, фізично та психологічно. Правильний колір дарує людям мотивацію, тепло і комфорт. Згідно з дослідженнями аналогів, клієнти зазвичай віддають перевагу нейтральним, м'яким тонам. Такий відтінок підкреслює статус закладу, дозволяючи клієнтам заспокоїтися і розслабитися. Для яскравих інтер'єрів цього салону найкращим рішенням буде використання контрасту – поєднання світлих стін і яскравих меблів, і навпаки [3]. Якщо тони максимально доповнюють один одного, інтер'єр також буде гармонійним.

Розташування робочих столиків і крісел в робочому залі перукарні має бути різним в залежності від площі і форми приміщення. Туалетні столи розміщують вздовж стіни або ж по центру залу. Можна також компоувати їх по два-три. Головною умовою, яка має бути виконана при розміщенні обладнання, — це дотримання установлених відстаней між кріслами. Робоча зона майстра не повинна бути віддалена від вертикальної осі крісла більш ніж на 85 см. Отож, мінімальною відстанню між центрами двох сидінь є 180 см. Якщо робоче крісло розташоване біля стіни, відстань між кріслом і стіною має бути не меншою аніж 70 см.

На робочому столі в точному порядку (з права наліво) потрібно розташувати необхідний інвентар: деззасіб, ватницю, баночку з дезінфікуючим розчином, пудреницю, мисочку для порошку, баночку з перекинем водню і т. п. При цьому слід керуватись основними правилами — як часто використовують в роботі якийсь предмет, тим ближче до стиліста він має знаходитись. Це дає можливість перукарю зменшити до мінімуму кількість рухів і, отож, зменшиться стомлюваність.

Покриття має бути зносостійким, так як відвідуваність і прохідність в перспективі будуть високі. Також підлога має бути без щілин і явних стиків, адже в них будуть забиватися пилюка, зстрижене волосся, і це буде негігієнічним та мати неестетичний вигляд. Стіни можна покривати або водостійкими фарбами, або панелями, що буде практично та легко мити від забруднення.

Висновки. Сучасний світовий тренд вимагає найцікавіших рішень в оформленні інтер'єру салонів краси для підвищення конкурентоспроможності існуючих закладів. Саме тому концепція салону є креативною та виражає індивідуальність, поєднуючи красивий зовнішній вигляд та гармонійні і зручні перегородки та враховуючи потреби клієнтів у зоні обслуговування.

Для вирішення поставленої задачі необхідно розібратися в необхідному обсязі літератури, присвяченій будівельно-технічним умовам, проектування та зонування громадських місць, що надають побутові послуги. На основі аналізу цих даних визначаються основні принципи оформлення інтер'єру салону краси: актуальність, функціональність, ергономічність, краса приміщення. Ергономіка, протипожежний захист, гігієна та санітарія тощо. Він також охоплює схему планування основної функції та спосіб зонування, характеристики матеріалу, тип освітлення та спосіб роботи салону краси. Вибір салонних меблів та обладнання відповідає всім вимогам дотримання нормативних показників, таких як допустиме денне освітлення та розміри процедурного кабінету.

Список використаних джерел:

1. Айсмен Л. Се Тао. М.: ЕХМО, 2005. 176 с
2. Бадалов В.В. - це просто ергономіка. СПб.: Страта, 2019. 1619 с.
3. Бетті П. Анатомія кольору. Про історію інтер'єрної фарби та колірних рішень. М.: Манн, Іванов і Фербер, 2020, с.336.

УДК 7.071.1

Тетюк Діана, здобувач ОКР молодшого спеціаліста III курсу спеціальності «Перукарське мистецтво та декоративна косметика», науковий керівник Шпак А. Р.

ПОСТІМПРЕСІОНІЗМ ВІНСЕНТА ВАН ГОГА ТА ЙОГО ПОСЛІДОВНИКИ В УКРАЇНІ

У статті розглядається творчість Вінсента Ван Гога, Айвазовського Івана Костянтиновича та Неділка Миколи Семеновича, адже їх постімпресіонізм та творчий доробок зараз як ніколи є актуальним, оскільки це є ще одна можливість затвердити українську культуру на міжнародному рівні, а також щоб і ми самі пригадали та не забували про творчість українського народу [1, с. 6-15].

Ван Гог та його постімпресіонізм мають свою глибинну та далеку історію, котра тривала не одне десятиліття. Для того, щоб зрозуміти постімпресіонізм слід зазернути у життя Ван Гога, як найвідомішого митця цього напрямку. Життя цього художника було складним, оскільки ніхто окрім вірного брата Тео не розуміли внутрішніх переживань Ван Гога. Писати митець почав ще у молоді роки, шукаючи розуміння змінив не одну роботу та втратив не одного соратника. Свої внутрішні переживання передавав картинами та доповнював свої творіння листами до Тео. Художник намагався передати свої враження, сприйняття через колір.

Заглиблення кольору у митця почалось не зразу проте використав свої незвичайні вміння у картині «Їдці картоплі» саме у ній він зобразив простих селян у помешканні, котрі при поганому освітленні вечеряли після тяжкої праці на полях, у цьому творінні митець використав незвичне подання тіні, синіми, зеленими, червоними кольорами цим самим підкреслив усю глибину витвору. Дедалі у творіннях Ван Гога стали помітніші впливи імпресіонізму, тобто використання яскравих та контрастних поєднань кольорів, частіше використовувалась техніка мазків, це можна спостерігати в картині «Монмантр :вітряки і грядки» його живописна манера набула духу безпосередності, а темні тони «Їдців картоплі» замінили виразні сині, жовті, і зелені кольори, перетворюючи пейзаж на променисте втілення залитого сонячним світлом дня. Червоний колір поцяткований яким, передній план картини передає глибину з якою Ван Гог бачив барви світу. Визнання художник набув лише після смерті. Як усім добре відомо за життя Ван Гогу вдалося продати лише одну свою картину, незважаючи на всі намагання його брата Тео. Художник не вмів виражати свої емоції в звичній для людей формі, проте завдяки своєму таланту виражає їх і до сьогодні у візуальній формі. Його мистецтво і надалі промовляє до нас понад століття після його смерті. [2, с. 40].

Багато художників почали захоплюватись творіннями Ван Гога, намагались відтворити майстерність митця. Одним із найвідоміших вітчизняних художників-постімпресіоністів став Айвазовський Іван. Митець народився в сім'ї вірменського крамаря родина якого переселилася в Крим з Галичини. Сім'я його була дуже бідною і Іван понад 10 років працював у кав'ярні. Він прекрасно співав та грав на скрипці проте найбільшою розрадою для нього було малювання вугіллям на стінах будинків. Цей «настінний живопис» помітив архітектор Яків Християнович Кох, який подарував Івану перші олівці і папір, а потім показав малюнки градоначальнику Казначесьву Олександровичу Івановичу. надалі юнак реалізовує себе у гімназії, навчається у Петербурзькій Академії мистецтв і в подальшому вирушає за визнанням у світ. Його картини висять в галереях Риму, Венеції, Парижі, Лондоні, Амстердамі. Також протягом 45 років працював у Стамбулі за запрошенням султана. Написав для них 30 робіт, котрі висять в музеї імперії у стамбульському палаці Долмабахче [3].

Проте думка про рідні землі не покидала його, після довгої подорожі художник повернувся у Феодосію та збудував невеличкий будинок та майстерню. Гроші за продані картини віддавав на благодійність, збудував декілька училищ, академій мистецтва, також провів воду у Феодосії, що свідчить про його щире серце.

Ранні картини Іван Костянтинович писав під впливом романтизму такі, як «Морський берег» (1840), «Дев'ятий вал» (1850) та ін.

Саме «Дев'ятий вал» є однією із найзнаменитіших картин з творчого доробку Айвазовського. На ній митець зображує море після величезного нічного шторму й людей, потерпілих у корабельній аварії. Промені сонця освітлюють величезні хвилі. Найбільша з них — дев'ятий вал, готова обрушитися на людей, які намагаються врятуватися на уламках щогли. Темні та холодні кольори говорять про велич і могутність морської стихії і безпорадність перед нею людини. Теплі тони картини роблять море не таким суворим і дають глядачеві надію, що люди будуть врятовані. Пізніше у творчості художника з'явилися реалістичні мотиви. Надалі живописні твори митця поєднували в собі яскраві та холодні тони для передачі величі та втіхи, кожна із написаних картин справляє великі враження на спостерігача. Митець надихався морем, океанами, саме тому більшість картин написані із зображенням морської стихії

Наприкінці життя передав у дарунок рідному місту будинок, майстерню, картини й скульптурні композиції. Навіть за кілька годин до смерті художник працював над картиною — «Вибух турецького корабля» [4].

Проте не лише Айвазовський перейняв дух постімпресіонізму, а й Микола Неділко, картини цього митця грають барвами. Народився на Сумщині, в селі Ющенівка. Сприйнятливий до тонкої краси природи юнак не захотів іти шляхом батька-лікаря і вступив на факультет живопису Київського художнього інституту. Недовгий період участі у групових виставках помітно допоміг молодому художникові відкрити своє справжнє «я». Він із задоволенням пише пейзажі і натюрморти, інколи — портрети, прагнучи розкрити свій колористичний дар. Живопис, орієнтований на будні трудового народу його не захоплював. Тому майстер шукає порятунку на нейтральній території — в театрі [5].

Після приходу німців у Львові організують Спільку образотворчих митців, він став одним із перших її учасників. Саме у воєнний період його картини користувалися найбільшою популярністю. Глядачі захоплювалися його роботами за свій багатий колорит.

Працюючи над весняними львівськими пейзажами, майстер відкриває себе як тонкий лірик і чуйний колорист. Прекрасно відчуваючи красу природи в період міжсезоння, він часто працює на пленері за містом, або в Стрийському парку. Натхнений серією виставок і хорошими відгуками колег та критиків щодо своїх полотен, Микола Неділко мріє повністю присвятити себе улюбленій справі. Він активно бере участь у виставках у Києві та Львові, демонструючи глядачеві свій неповторний експресивний стиль.

Картина з соняшниками, які наче сперлися на дерев'яний паркан, одна із найвідоміших картин цього митця. Яскраві соняшники грають барвами, наче манять погляд глядача, створюють відчуття теплого дому. Вони за парканом, який фарбований у холодні глибокі кольори наче соняшники в неволі, спостерігаючи цю картину з'являється бажання звільнити їх, прогулятися соняшниковим полем, вдихнути їх запах. Є однією з найвідоміших витворів серед його творчого доробку.

Не відчуваючи себе вільним в радянській ідеології змушений покинути домівку та емігрує до Німеччини. Нью-Йоркські поціновувачі стверджують що їх привабили яскравість, експресія, несподівані кольори- саме це і є родзинкою видатного митця- українського Ван Гога [6].

В результаті дослідження творчих доробків українських постімпресіоністів можна з впевненістю сказати, що Українська земля народила чимало геніїв. Та часто траплялося так, що вирощувала їхній талант чужина. З їхньою творчістю знайомі фахівці мистецтва, однак для широкого загалу вони залишаються невідомими. Визнані світом, та маловідомі на батьківщині, ці митці сьогодні заслуговують на те, щоб їхні імена знав кожен українець.

Список використаних джерел:

1. Джордж Роддам і Катрін Інграм «Це Ван Гог». Видавництво «Старого лева», 2015. 6-15 с.
2. Джордж Роддам і Катрін Інграм «Це Ван Гог». Видавництво «Старого лева», 2015. 40 с.
3. Біографія Айвазовського Івана Костянтиновича.
URL:https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B9%D0%B2%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD_%D0%9A%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8F%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87
(дата звернення: 29.03.2022).
4. Інформація про «Дев'ятий вал»
URL:[https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%B2%27%D1%8F%D1%82%D0%B8%D0%B9_%D0%B2%D0%B0%D0%BB_\(%D0%BA%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%BD](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%B2%27%D1%8F%D1%82%D0%B8%D0%B9_%D0%B2%D0%B0%D0%BB_(%D0%BA%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%BD)

[%D0%B0 %D0%90%D0%B9%D0%B2%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE\)](#)

(дата звернення: 20.05.2021).

5. Інформація про Миколу Неділка

URL: <https://m.day.kyiv.ua/uk/article/taym-aut/ukrayinskiy-van-gog>

(дата звернення: 22.09.2012).

6. Інформація про творчий доробок Миколи Неділка

URL: <https://uartlib.org/ukrayinski-hudozhniki/nedilko-mykola/>

(дата звернення: 12.04.2022).

УДК 687.129

*Хемій Таня, здобувач ОКР молодшого спеціаліста
IV курсу спеціальності «Технології легкої промисловості»,
науковий керівник Ющак Н.А.*

ОДЯГ З ДОПОВНЕНОЮ РЕАЛЬНІСТЮ. МОДА В ЕПОХУ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасні люди живуть в епоху новітніх технологій, рушійною силою яких є інформація. Вона оточує нас всюди і скрізь. Будь-яка діяльність людини пов'язана з використанням та споживанням інформації. Тому сучасне суспільство можна сміливо назвати інформаційним.

На ринку все більше з'являється продуктів, які забезпечують ефективну інформаційну та комунікативну взаємодію між розробником та споживачем. З позиції виробника інформаційний продукт — це сукупність даних, сформованих виробником для їхнього поширення. Тому в епоху новітніх технологій одяг повинен бути не лише функціональним чи ергономічним, а й нести певну інформацію для споживача. Багато відомих дизайнерів створюють колекції, які наділені певною сукупністю даних. Саме тому в епоху новітнього часу формуються зовсім інші головні риси одягу.

Одна з перших рис новітнього одягу – це звернути увагу споживача на сучасні проблеми людства, та навіть допомогти в їх вирішенні. Наприклад, у XXI столітті є дуже актуальною проблема екології: вирубано багато гектарів лісів, часті викиди небезпечних речовин в атмосферу, а ще значне матеріальне забруднення довкілля. У такий час багато брендів агітують повторне використання матеріалів, зокрема пластику, який розкладається в природі більше тисячі років. PUMA випустила колекцію одягу з двох мільйонів перероблених пластикових пляшок. Бренд створив лінію одягу та взуття в колаборації з глобальною організацією First Mile, що займається переробкою пластикових відходів. Колаборація стала частиною програми PUMA Forever Better («Завжди краще») — її метою є зменшити вплив на довкілля. У колекцію ввійшла лінія тренувального одягу — футболки та легінси з технологією dryCELL, яка дозволяє шкірі дихати скрізь тканину, спортивні бра, штани та куртки з технологією захисту від холоду та вітру windCELL, а також анораки. Більшість речей виготовлені з тканини, що містить не менше як 83% переробленого пластику, а деякі моделі повністю створено з такого матеріалу. Наприклад, на виготовлення куртки чи легінсів переробляється близько 12 пластикових пляшок, на анорак — 16, а корпус кросівок з колекції у своєму складі містить не менше як 50% переробленого пластику [3].

Ще однією, не менш важливою характеристикою сучасного одягу є його функціональність та багатогранність. Одяг-конструктор – це ідеальне рішення для людей, які

хочуть аби одну модель одягу можна було носити по-різному. На подіумах цього року простежувалися такі моделі. NCYZIP – український бренд одягу-конструктора, заснований у 2019 році. Для виготовлення одягу бренд використовує власну переробку деніму й апсайклінг (повторне використання речей для створення нових виробів). NCYZIP випустив тренч-конструктор. Його особливість полягає в тому, що ви можете самостійно змінювати колір чи довжину тренча, замість того, щоб купляти новий. «Тренч-конструктор складається з 6 елементів, маючи, наприклад, 3 додаткові елементи покупець зможе створити майже 40 різних варіацій: тренчів, курток, жилетів. І коли в наступному сезоні в «моду» увійде новий, колір, крій, фасон чи фактура (наприклад, вельвет) дівчина чи хлопець більше не будуть змушені забувати про свій старий тренч», – коментують у NCYZIP [4].

Також сучасний одяг здатен привертати увагу до історії, аби люди пам'ятали про своє минуле. Наприклад, українські дизайнери й бренди одягу все частіше звертаються до культурних надбань минулого, створюючи окремі моделі й цілі колекції. Нещодавно Український бренд Touchof і громадська організація "Мапа Реновації" створили лімітовану колекцію одягу *kyiv[re]novation*, яка присвячена закинутим будівлям Києва. Запуск колекції приурочений до Дня Києва. Колекція артикулює до проблеми втрати автентичної архітектури та має на меті показати, що спільнодія жителів здатна врятувати Старий Київ від забуття. Лінійка одягу складається з бавовняних унісекс футболки, на яких зображені шість культових і закинутих будівель Києва, та апсайкл-шортів з вінтажного вельвету та деніму у різних кольорах. Через застосування апсайклінгу автори колаборації прагнуть донести ідею перевикористання як одягу, так і закинутих будівель. Ця колекція — про відповідальне ставлення до середовища, де ми живемо, — до міста з його історією і довкіллям [5].

Ще одним трендом в епоху новітніх технологій є віртуальні колекції, їх показ та навіть примірка. Такі новинки є дуже зручними як для продавця так і для споживача. Для прикладу, український бренд UkrLook представив віртуальну колекцію етноодягу. Це перший у світі етнобренд, що створив сучасні національні костюми у форматі цифрової моди. Діджитал моделі, натхненні традиційним українським вбранням з вишивкою, ексклюзивно представлені на міжнародній платформі Dress X. Одяг доступний для примірки та покупки онлайн. Цифрова модель завантажується на будь-яку фотографію власниці, підлаштовуючись під фігуру та позу. 3D колекція є екологічною ініціативою, завдяки якій новий одяг створюється без забруднення природи виробництвом. Бренд UkrLook давно підтримує тенденцію *sustainable fashion*, випускаючи колекції невеликими дропами, працює з природними тканинами та не використовує поліетилен для пакування. Засновники бренду UkrLook вважають діджитал колекцію поєднанням реального та підсвідомого. «3D одяг — це майбутнє, яке ми бачимо у підсвідомості та втілюємо у реальності». Діджитал одяг, що поєднує сучасні силуети та традиційні орнаменти, поширює генетичний код української нації та допомагає просувати українську культуру у світі [6].

Та найактуальнішою новинкою в час новітніх технологій є одяг з доповненою реальністю. Такі моделі відкривають нову сторінку в світі моди. Головна перевага одягу з доповненою реальністю – це можливість мати декілька образів, купивши лише одну річ. На відміну від цифрового, AR-одяг існує як фізичний об'єкт і на ньому розміщено зображення для створення доповненої реальності (англ. *augmented reality* – доповнена реальність, звідси AR-одяг). Візуальні ефекти стають видимими на екрані смартфона після запуску спеціальної програми при наведенні камери на AR-одяг. В 2019 році Carlings першими розробили інтерактивну футболку *Last Statement T-shirt*. На ній розміщено

невеликий принт, що дозволяє за допомогою спеціального додатку на смартфоні накладати на виріб певний набір різних анімованих зображень [7].

Український бренд одягу FINCH і студія з розробки продуктів у доповненій реальності FFFACE випустили капсулу напіввіртуального одягу.

Творці капсули пропонують замість того, щоб купувати більше одягу заради створення модних фотографій і відео, перевести таке споживання в діджитал. Тим самим звільняється місце в гардеробі та підтримується ідея сталого споживання. Щоб активувати AR-шар, досить просто відкрити Instagram-ефект і навести на принт. Активуючи анімацію, можна відразу постити контент і отримувати лайки. Для активації AR не потрібно встановлювати додаткові застосунки. Завдяки реалізації функціоналу на базі Instagram-фільтра ефект не тільки доступний усім, але й може постійно оновлюватися без змін у фізичній версії одягу. Уже за місяць після створення капсули FFFACE додали другий AR-шар до кожного предмета одягу. Таким чином власники, маючи одну фізичну річ, отримали два і більше цифрових образи.

Бренд одягу FINCH першим в Україні створили одяг з доповненою реальністю (AR) — звичайний принт на футболці, коли на нього наводиш смартфон, немов оживає. Рухливі віртуальні 3D-втілення видно тільки на екрані гаджета. Такий одяг потрібен активним користувачам соцмереж для створення незвичайного контенту: відео, фото, селфі, сторіз і постів. За допомогою таких ефектів можна, наприклад, підвищити відвідуваність свого профілю в Instagram, адже користувачі будуть активно коментувати і ділитися один з одним вашими фото і відео [8].

Нещодавно FFFACE спільно з FINCH розробили колекцію мерчу з доповненою реальністю для Pepsi. Проєкт реалізували протягом двох тижнів. Це звичайні футболки зі спеціальним принтом. Коли користувач відкриває Instagram фільтр та наводить камеру смартфона на людину, одягнену в цю футболку, з принта випливають бульбашки газованої води, які можна лопати. Також фільтр поміщає і самого користувача в бульбашку. Команда FINCH розробили дизайн принта за допомогою програми для генеративного дизайну Glitche [9].

З розвитком значення соціальних мереж в житті людей значно зросла кількість покупок одягу виключно для створення фото- та відеоматеріалу. Річ одягають один-два рази і повертають назад до магазину, тримають на полиці в шафі або викидають. За таких обставин створення цифрового та AR-одягу набуває, крім практичного, також і екологічного змісту, адже створення цифрового одягу не вимагає ні витрат текстильних матеріалів, ні утилізації відходів, а AR-одяг дає змогу на основі однієї речі отримати кілька візуально різних моделей.

Отже, у XXI столітті інформація відіграє неабияку роль. Це і впливає на визначальні риси сучасного одягу. Серед яких головними є наділення речей певною сукупністю даних для привертання уваги до різних питань; багатофункціональність моделей та повторне використання матеріалів; цифровий та віртуальний одяг; можливість, купуючи одну річ, отримати декілька образів. Та найактуальнішою новинкою у моді в епоху новітніх технологій є одяг з доповненою реальністю. Такий одяг появився недавно, але з кожним днем стає все більш актуальним. Його сміливо можна назвати одягом майбутнього, бо поєднує в собі визначні риси, які характеризують сучасний одяг.

Список використаних джерел:

1. Інформаційні продукти і послуги [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://buklib.net/books/25419/>.

2. Особливості розвитку інформаційного ринку: Монографія / Ін-т економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк: ТОВ “Юго-Восток, Лтд”, 2005. 217 с.

3. PUMA випустила колекцію одягу з двох мільйонів перероблених пластикових пляшок [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://donttakefake.com/puma-vipustiv-kolektsiyu-odyagu-z-dvoh-miljoniv-pereroblenih-plastikovih-plyashok/>

4. Тренч-конструктор від українського бренда NCYZIP [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://www.the-village.com.ua/village/service-shopping/style_buy/303735-trench-konstruktor-vid-ukrayinskogo-brenda-ncyzip

5. Бренд Touchof і "Мапа Реновації" випустили колекцію одягу, присвячену закинутим будівлям Києва [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://bzh.life/ua/mesta-i-veshi/brend-odyagu-touchof-z-mapoyu-renovacziyi-vipustili-kolekcziyu-odyagu-prisvyachenu-zakinutim-budivlyam-kieva/>

6. Віртуальна вишиванка: бренд UkrLook випустив першу у світі колекцію цифрового етно-одягу [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://ukrainian.fashion/virtualna-vishivanka-brend-ukrlook-vipustiv-pershu-u-sviti-kolekciyu-cifrovogo-etno-odyagu/>

7. Wearers can update political messages on Carlings' augmented-reality T-shirt [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.dezeen.com/2020/01/14/carlings-last-statement-tshirt-political-slogans-ar/>

8. Український бренд створив одяг із доповненою 3D-реальністю [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://shotam.info/ukrainskyu-brend-stvoryv-odiah-iz-dopovненою-3d-realnistiu-video/>

9. У Pepsi з'явився одяг з доповненою реальністю [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://telegraf.design/news/u-pepsi-z-yavyvsya-odyag-z-dopovненою-realnistyu/>

УДК 004.738.5 (076)

*Щербяк Софія, здобувач фахової передвищої освіти
II курсу спеціальності «Дизайн середовища»,
науковий керівник Ткачук Ю. П.*

МІНІМОРФІЗМ – ЯК НОВИЙ НАПРЯМОК У ВЕБ-ДИЗАЙНІ

Мініморфізм – це відносно новий стиль веб-дизайну, один із напрямків мінімалізму, метою якого є передача потрібного сенсу чи асоціацій за допомогою найменшої кількості елементів оформлення. Простіше кажучи, мініморфізм – це мінімалізм із змістом [1, с.87].

Від мінімалізму мініморфізм взяв зовнішню складову, а саме: невелику кількість деталей, візуальну чистоту та відсутність всього зайвого, непотрібного і безглузлого. На перший погляд мініморфізм може взагалі не відрізнятися від мінімалізму, але при більш уважному розгляді в ньому завжди можна знайти якісь деталі або рішення, що мають якесь значення. Так, наприклад, у звичайному мінімалізмі кольору використовуються лише для того, щоб зробити макет більш естетично привабливим, а ось у мініморфізмі ними може бути зашифрований якийсь додатковий зміст [2, с.52].

Іноді для створення потрібного ефекту може використовуватися характерна типографіка, оскільки шрифт завжди був і залишається одним із головних елементів будь-якого дизайну. При цьому мініморфізм далеко не завжди ґрунтується на асоціаціях першого порядку, безпосередньо пов'язаних з темою проекту. Вторинний сенс може бути заснований на метафорах, алегоріях та різних креативних методиках [3].

Прямі асоціації теж нерідко застосовуються в мініморфізмі, але їх слід робити не дуже «кричущими». Оптимальним варіантом буде, якщо додати в дизайн щось легке та ненав'язливе.

Мініморфізм не обмежується кольором, типографікою чи фоновими візерунками. Цей стиль дає дизайнеру дуже великий ступінь свободи і вимагає лише дотримання візуальної чистоти та сенсу в елементах оформлення. Можна використовувати абсолютно будь-які візуальні ефекти, якщо вони самі по собі мають якесь значення.

Мініморфізм, як і мінімалізм, не вимагає від дизайнера дотримання якихось конкретних та жорстких правил. Поки макет виглядає чисто та акуратно, можна використовувати будь-які графічні та технічні прийоми, щоб наділити свою роботу сенсом. Головне, щоби цей сенс був.

Основні атрибути мініморфізму: максимально точно відображення тематики проєкту та відсутність великої кількості деталей. Завдяки лаконічному розташуванню деталей та відсутності яскравих кольорів проєкт легко читається і не дратує очей, а присутні деталі чудово відображають суть проєкту – архітектуру [4].

Можна назвати основні особливості цього цікавого стилю. До них відносяться: проста структура макету, обмежена палітра, невелика кількість шрифтів, обмежена кількість деталей. І найважливіше: всі елементи оформлення надсилають до тематики проєкту.

Мініморфізм є відмінним продовженням мінімалізму, який вже довгий час не втрачає своєї популярності. Він допомагає максимально точно передати тематику проєкту без надмірного навантаження на сприйняття глядача. У цьому й суть сучасного веб-дизайну — працювати з деталями та акцентами, а не яскравим та марним оформленням.

Цей стиль підкреслює незвичність, креативність і запам'ятовуваність, але часто завдає шкоди смислового навантаження та функції. Мініморфізм поєднує в собі найкраще з обох підходів і дозволяє створювати оригінальні та змістовні макети, які не перевантажені візуальним шумом.

Успіх сайту багато в чому залежить від якості дизайну. Важливо розуміти основні тренди веб-дизайну цього року, тому що те, що було популярним ще кілька років тому, сьогодні вже не актуальне. Щоб сайт був ефективним, привертав увагу нових клієнтів і залишив усіх конкурентів позаду – необхідно стежити за всіма тенденціями моди. Адже немає нічого постійного. Мало створити хороший електронний ресурс, важливо постійно його розвивати і вдосконалювати. Потрібно розуміти, на що слід звернути увагу в роботі, в який бік рухатися і які інструменти для цього застосовувати.

Раніше білий фон визнавали мало не єдиним виходом, щоб забезпечити наявність вільного простору. Однак, в останні роки різні відомі компанії, такі як Apple або Hublot, стали додавати в свої портфолію темні тони, завдяки чому сайт виглядає стильним і елегантним одночасно.

Крім того, дослідження виявили, що такі тенденції дизайну веб-сайтів сприяють більш економній витраті заряду пристрою і краще сприймаються людським оком, так як темний колір створює меншу напругу для очей.

Все більш популярним стає мінімалізм у всіх сферах життя. Його основна суть – позбутися від усього зайвого, акцентувавши увагу відвідувача виключно на найголовнішому. Всі елементи, розміщені на сайті, повинні виконувати свою функцію. Якщо цього не відбувається – їх можна сміливо видаляти.

Між деталями обов'язково має бути вільний простір, а інтерфейс необхідно робити простим і зручним для повсякденного користувача. Дизайн і його тенденції в UX/UI дозволяють зосереджуватися на контенті, а не формі його подачі. Тому публікації повинні бути корисними і цікавими.

Чимало нових сайтів використовують повноекранні відео, щоб збільшити залученість відвідувачів. До того ж це зручно, так як не потрібно гортати сторінку вниз, щоб відшукати необхідну інформацію. При цьому інтерактивність може виступати як окремим елементом, так і стати стильним доповненням до створеного UI дизайну, що використовується в якості заставки [5].

Сінемаграфи представляють собою зображення з частковою анімацією. Подібні статичні ілюстрації тільки почали набирати популярність, в той час як гіфки давно використовуються в дизайні і до цих пір не здають своїх позицій.

Безперечні тренди в веб-дизайні 2022 року – використання тривимірних технологій. Також часто можна зустріти різні геометричні фігури. У рекламних роликах використовують поєднання тривимірних форм і плаваючих об'єктів, які разом створюють дивовижний футуристичний ефект.

До звичних тіней і градієнтів тепер додають більше легкості. Все це можна міксувати з пастельними тонами і 3d іконками. За фактом виходить мінімалізм, але більш об'ємний, ніж його класична версія.

Яскрава палітра, безсумнівно, входить в сучасні тренди дизайну сайтів 2022 року. Вона допоможе висловити свою індивідуальність, виділитися серед конкурентів, зробити плоский дизайн значно дорожче на вигляд.

Колаж є поєднанням фотографій, графіки, ілюстрацій, що рухаються, і тексту. Сьогодні в моді анімовані колажі, декоративні шрифти, а також художні текстури. Це ідеальний спосіб внести креативу і виділити власний бренд. Добре виглядають і не перевантажують сайт напівпрозорі кнопки. Вони відмінно виконують свої функції, але при цьому не закривають екран, візуально збільшуючи його.

Сучасні тренди веб-дизайну 2022 року рясніють закликами берегти природу і світ навколо нас. Такий графічний дизайн підвищує увагу до проблем екології і захисту навколишнього середовища. Це виражається у використанні теплих землястих кольорів, природних форм і необроблених органічних текстур.

Використання простого стилю для створення сайтів є найбільш поширеною практикою серед дизайнерів. Спираючись на вищезазначені принципи, щоб розробити дизайн в стилі мініморфізм, потрібно дотримуватися наступних правил:

1. Основна увага на важливий контент. Простота інтерфейсу передбачає прибрати з сайту все зайве. Якщо елемент не несе ніякого смислового навантаження або не допомагає виконати будь-яку задачу – він непотрібний, і його можна сміливо видаляти. Таким чином дизайнер начебто може управляти поглядом відвідувача, визначаючи, на що саме він буде звертати увагу. І це не декоративні елементи, а сам контент.

Лаконічний дизайн сайту дає можливість швидко знайти потрібну інформацію і скласти уявлення про продукт. При цьому важливо не перестаратися, і не прибрати дійсно важливі елементи, що утруднить виконання основних завдань.

2. Щоб зробити акцент саме на змісті сторінки, часто використовують негативний (пустий) простір. У японській культурі навіть прийнято використовувати такий простір, щоб підкреслити цінність об'єктів. Це дає можливість розглянути кожен елемент окремо, так як він знаходиться на певній відстані від інших. Незважаючи на те, що такий простір прийнято називати «білим», це зовсім не означає, що передбачається використання виняткового білого фону. Сайт може бути будь-якої кольорової гами, або їх поєднання, які вписуються в концепцію дизайну.

3. Варто також звернути увагу на візуальні характеристики ресурсу. Тут не потрібно використовувати тривимірні ефекти, тіні і градієнти, краще віддавати перевагу плоским структурам. Це стосується всього: від оформлення шрифтів до іконок. Особливу атмосферу створюють зображення. Однак вони теж повинні відповідати всім принципам мінімалізму, інакше вся робота над дизайном зведеться нанівець.

Обмежуються розробники зазвичай і палітрою кольорів, тому що занадто яскравий колір може відвернути глядача від основного контенту. При цьому частіше використовується один або максимум два кольори на сайт. Мінімалізм передбачає «чисті» кольори. При цьому важливою умовою є наявність хорошого контрасту між зображенням і фоном.

4. Композиція також повинна відрізнятися простотою і лаконічністю. Розташування елементів має значення. Тому часто дизайнери застосовують модульну сітку, щоб по ній вирівняти всі деталі. Однак деякі використовують і хаотичне розташування об'єктів [6].

Зосереджуючись на головному, життя стане простішим. Тому дизайнеру веб-середовища дуже важливо знати особливості стилю мініморфізм і те, як створювати правильний сучасний дизайн.

Список використаних джерел:

1. Маркотт И. Отзывчивый веб-дизайн/ Итан Маркотт. М. :Манн, Иванов и Фербер, 2012. 176 с. (Серия А Book Apart).
2. Gustafson A. Adaptive Web Design: Crafting Rich Experiences with Progressive Enhancement/ Aaron Gustafson. – Chattanooga : Easy Readers, 2011. – 144 с.
3. Приклад основних атрибутів мініморфізму в дизайні головної сторінки сайту. URL: <https://leonardo.osnova.io/8b431b83-4899-5c1f-8599-af22cf463a40/-/preview/800/-/format/webp/> (дата звернення: 18.05.2022)
4. Кращі шрифти для сайту: як підібрати. URL: <https://webtune.com.ua/statti/dyzajn/krashhi-shryfty-dlya-sajtu/> (дата звернення: 18.05.2022)
5. Мінімалізм у веб-дизайні. URL: <https://webtune.com.ua/statti/dyzajn/minimalizm-u-veb-dyzayni/> (дата звернення: 18.05.2022)
6. Основні тренди веб-дизайну. URL: <https://webtune.com.ua/statti/dyzajn/osnovni-trendy-veb-dyzajnu/> (дата звернення: 18.05.2022)

СЕКЦІЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

УДК 811.111'255

*Бойко Наталія, здобувачка фахової передвищої освіти
I курсу спеціальності “Філологія”,
науковий керівник к. філол. н. Гайда О. М.*

СПЕЦИФІКА ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ФІЛЬМОНІМІВ

Специфіка мови кіно та кіноперекладу є об'єктом дослідження філологів не випадково. Кінофільми створюють унікальну художню модель життя у всьому різноманітті її проявів і поряд із художньою літературою, публіцистикою, безпосереднім спілкуванням із носіями мови є джерелом мовознавчої і культурознавчої інформації. **Актуальність** теми зумовлена тим, що сьогоденна кіноіндустрія є потужним засобом формування масової культури, вона активно розвивається і потребує фахівців для перекладу як безпосередньо контенту фільмів, так і назв фільмів. Останні мають виняткову здатність впливати на потенційного глядача, викликати зацікавленість, спонукати до перегляду.

Метою наукової розвідки є встановлення та порівняння особливостей відтворення українською мовою англомовних фільмонімів.

У сучасному мовознавстві функціонують кілька варіантів термінів, які позначають номінативні одиниці-назви фільмів, це фільмонім, кіноназва, кінозаголовок, кінореалія. У нашій роботі використовуємо термін фільмонім [1, с. 103].

Переклад фільмонімів часто відбувається за допомогою лексичних та граматичних трансформацій. Варто зазначити, що лексичними є трансформації, які не передбачають зміни структури речення і дозволяють забезпечити міжмовний паралелізм субтитрів, хоча й з лексико-семантичними модуляціями. Зокрема, конкретизація зазвичай використовується з метою підкреслити або звузити значення, для досягнення більшої точності та для підсилення емоційного стану. Генералізацію використовують значно рідше, що, перш за все, пов'язано із властивостями лексики англійської мови. Англійські слова відрізняються більш абстрактним характером, порівняно із конкретнішими за значенням словами української мови [2, с. 63].

Причини граматичних трансформацій полягають у розбіжностях у комунікативних структурах вихідної та цільової мов; перекладацькі зміни також зумовлені необхідністю вдосконалити текст перекладу, щоб досягти рівноцінності комунікативного впливу та полегшити його сприйняття. Варто також зауважити, що граматичні зміни часто супроводжуються іншими перекладацькими трансформаціями, зокрема лексичними.

Лексико-семантичні трансформації полягають в якомога повнішій передачі контекстуального значення елементів вихідного тексту в одиницях мови. Такий лексичний прийом, як конкретизація, є досить поширеним під час перекладу з англійської мови на українську, оскільки в англійській мові існує досить велика кількість слів із ширшою семантикою, які не мають прямої відповідності в українській мові. Загалом, конкретизація значення – це лексична трансформація, внаслідок якої слово (термін) широкої семантики в оригіналі замінюється словом (терміном) вузької семантики в перекладі [3, с. 65]. В аналізованих назвах виявлено кілька таких, що перекладені саме таким прийомом, наприклад: *Apocalypse Now* — *Апокаліпсис сьогодні*. Для перекладу прислівника *now* не обрано прямий його відповідник, перекладач дещо деталізує його і використовує як еквівалент прислівника *сьогодні*. Ще однією ілюстрацією є фільмонім *Beauty and the Beast* — *Красуня і Чудовисько*, де іменник *the beast* “звір” конкретизується українським *чудовисько*. Драматичний

бойовик *Top Gun: Maverick* вийшов у кінопрокат у 2021 році. Переклад українською дещо відрізняється: *Найкращий стрілець: Маверік*, словосполучення *top gun* конкретизовано до *найкращий стрілець*.

Переклад назви кінофільму *Cars 2 — Тачки 2* також відображає лексичну трансформацію, оскільки іменник *тачки* є сленговим словом. Можливо, перекладач таким чином мав на меті привернути увагу дітей та молодіжної аудиторії до цього фільму.

Лексичною перекладацькою трансформацією, що використовується як протилежна конкретизації за своїм напрямком, є генералізація, внаслідок якої слово із вузьким значення, що перекладається, замінюється в перекладі на слово із ширшим значенням [4, с. 47]. Прийом генералізації зумовлюється певними відмінностями синтагматичної сполучуваності відповідників в англійській та українській мовах, різними стилістичними нормами мов, а також лексико-семантичними розбіжностями, часто із залученням граматичної зміни шляхом пропущення. Наприклад, у фільмонімі *Clash of The Titans — Битва титанів* загальне значення іменника *битва* є більш уживаним в українській мові, аніж прямий відповідник іменника *clash* “зіткнення”.

Особливо поширеними є лексико-граматичні трансформації назв з додаванням лексичних одиниць, порівняйте: *300 — 300 спартанців*; *300: The Rise of an Empire — 300 спартанців: Відродження імперії*; *Frozen — Крижане серце*; *Inside Out — Думками навиворіт*; *Johnny English — Агент Джонні Інглиш*; *Jurassic Park — Парк Юрського періоду*; *Logan — Логан: Росомаха*; *Madagascar: Escape 2 Africa — Мадагаскар 2: Втеча до Африки*; *Pirates of the Caribbean: The Curse of the Black Pearl — Пірати Карибського моря: Прокляття «Чорної перлини»*; *Skyfall — 007: Координати «Скайфолл»*; *Star Trek: Beyond — Стартрек: За межами Всесвіту*; *The Adventures of Tintin — Пригоди Тінтіна: Таємниця «Єдинорога»*; *The Twilight Saga — Сутінки. Сага: Затемнення*; *Transformers: Dark of the Moon — Трансформери: Темний бік Місяця*; *Up — Вперед і вгору*; *Warcraft — Warcraft: Початок*.

Крім додавання іменника *море* у перекладі назви кінофільму *Pirates Of the Caribbean At World's End — Пірати Карибського моря: На краю світу* існує ще й аспект суто граматичної трансформації, яка проявляється у перестановці слів у словосполученні *At World's End — на краю світу*. Цей прийом використовують для того, щоб глядачам була більш зрозуміла тематика фільму. Такий спосіб останнім часом стає більш уживаним. Прийом додавання зазвичай застосовується, щоб надати пояснення при перекладі тексту оригіналу. Іншим чинником є необхідність пояснювати національно специфічні одиниці-реалії [5, с. 311].

Частотним є прийом опущення, коли із назв вилучаються лексичні одиниці, наприклад: *007: No Time to Die — Не час помирати*; *Back to the Future Part 3 — Назад у майбутнє 3*; *Birdman or (The Unexpected Virtue of Ignorance) — Бердмен*; *Guardians of the Galaxy Vol.2 — Вартові галактики 2*; *Jurassic World: The fallen Kingdom — Світ Юрського періоду 2*; *Kill Bill: Volume 2 — Убити Білла. Фільм 2*; *My Big Fat Greek Wedding 2 — Моє велике грецьке весілля 2*; *Percy Jackson and the Olympians: The lightning thief — Персі Джексон та Викрадач блискавок*; *Venom: let there be Carnage — Веном 2: Карнаж*; *Wonder Woman — Диво-жінка*; *X-men Origins: The Wolverine — Люди-Х: Росомаха*.

Для відтворення англійських фільмонімів українською використовують також прийом антонімічного перекладу. Фільмонім *Get Out* має український еквівалент *Пастка*, вибір якого є цілком умотивований як прагматикою, так прогностикою функціонування цього фільмоніму в українському кінопросторі [1, с. 107].

Серед відібраних назв фіксуємо такі, що перекладені прийомом смислового розвитку, тобто відбувається заміна слова або словосполучення мови оригіналу одиницею мови перекладу, значення якої логічно виводиться із значення вихідної одиниці, наприклад: *How to train your dragon*

— Як приборкати дракона (англійське *to train* замінено на лексему *приборкати*); *Jumanji Welcome to the Jungle* — Джуманджі: Поклик джунглів (*welcome* замінено іменником *поклик*).

Серед граматичних трансформацій найбільш частотним є прийом перестановки слів, до прикладу: *Indiana Jones and the Raiders of the Lost Ark* — Індіана Джонс: У пошуках втраченого ковчега; *Kung fu panda* — Панда Кунг-Фу; *Mad Max: Fury Road* — Шалений Макс: Дорога гніву; *Mission Impossible: Ghost protocol* — Місія нездійсненна: Протокол «Фантом»; *Suicide Squad* — Загін самогубців; *The Boss Baby* — Бебі бос; *The Lion King* — Король Лев; *X-men Dark Phoenix* — Люди Ікс: Темний Фенікс; *X-men Dark Phoenix* — Люди Ікс: Темний Фенікс; *X-Men: Days of Future Past* — Люди Ікс: Дні минулого майбутнього. Такі переклади вказують граматичні відмінності між англійською та українською мовами.

Три фіксуємо заміну частин мови: *Terminator: Dark Fate* — Термінатор: Фатум; *The Matrix Reloaded* — Матриця: Перезавантаження; *Batman Begins* — Бетмен: Початок.

Синтаксичну заміну відображає такий переклад фільмоніма як *Finding Dory* — У пошуках Дорі. *Finding* це іменник, за дослівного перекладу назва мала б звучати *Пошук Дорі*, проте перекладачі вирішили використати непрямий відмінок, тобто зробити заміну членів речення, очевидно, вважаючи таку відмінкову конструкцію більш природньою для української мови.

Отже, лексичні та граматичні трансформації використовуються, якщо в українській мові немає досконалого відповідника. Ще одною причиною трансформації є підбір найкращої назви фільму для розуміння сюжету, теми та ідеї автора.

Список використаних джерел:

1. Іваницька Н. Б. Англомовні фільмоніми в українському перекладі. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*. 2021. Т. 32 (71). № 4. Ч. 2. С. 103-111. (3)
2. Конкульовський В. В. До проблеми перекладацьких трансформацій у кінотекстах комедійного жанру. *Наукові записки. Серія "Філологічна"*. Острого: Видавництво Національного університету "Острозька академія". Вип. 25. 2012. С. 62-65.
3. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2001. 446 с.
4. Чернова М. І. Основні прийоми перекладу та адаптації назв кінофільмів. Київ, 2011. 95 с.
5. Лук'янова Т. Стратегії адаптації при перекладі англомовних назв фільмів українською мовою. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2011. Вип. 15. С. 310-313.

УДК 811.111

Ваврик Анастасія, здобувачка ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Туризм»,
науковий керівник к. пед. н. Баб'юк О. В.

МОВНІ ТА ПОЗАМОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРУ «ПРОМОВА» (НА МАТЕРІАЛІ ВИСТУПІВ TED TALKS)

Аргументація є поширеним феноменом у повсякденному житті. Розуміння того, як побудувати сильний аргумент, набуває як теоретичного, так і практичного інтересу. Аргументація є поєднанням різних засобів мовного вираження. Важливими є екстралінгвістичні

фактори, які мають певний вплив на особливості функціонування аргументації в певному вербальному оточенні.

Дослідженням поняття «суперечки» займається еристика. Термін «еристика» має давню історію. З грецької він означає «мистецтво суперечки». У наш час І. В. Хоменко визначає еристику як «напрямок досліджень, мета яких полягає в розгляді різноманітних характеристик (логічних, семіотичних, психологічних тощо) такого складного комунікативного процесу, як суперечка» [1, с. 9].

За останні 50 років поживавився інтерес до цього процесу. Спроба Стівена Тулміна пояснити етичні міркування призвела до більш широко застосованої моделі неформальних міркувань. Спроба Перельмана пояснити, як міркування людей щодо справедливості призвели до відродження риторичної теорії, заснованої на аргументації. Проблема Гамбліна перед загальноприйнятою мудрістю щодо помилок підживлювала сучасний неформальний логічний рух. Ван Емерен та Гротендорст вивчали роль аргументації у критичних дискусіях, а інші, зацікавлені у «логіці діалогу», пояснювали, як відбувається аргументація в неформальних умовах. Габермас та інші теоретики наголошували на ролі спілкування у конституції суспільства та пропонували нормативні стандарти аргументації в ідеальних мовленнєвих умовах [2]. «Риторичний поворот» у спеціалізованих галузях дослідження підірвав дедуктивні моделі та відновив активну роль аргументу у формуванні сприйняття. в сучасній зарубіжній та українській лінгвістиці. У зв'язку із розширенням мовних контактів проблема передавання комічного особливо актуалізувалася.

У більш детальній та технічній дискусії про суть аргументації Ван Емерен, Гротендорст та Крюгер (1987) намагаються надати ретельний аналіз її центральних елементів. На їх думку є сім загальних рис, які позначають мову як аргументацію, а саме:

- аргументація – це в основному соціальна діяльність;
- аргументація – це інтелектуальна діяльність, яка по суті заснована на розумовій діяльності людини;
- аргументація повинна включати використання мови;
- аргументація стосується теми, щодо якої люди висловлюють свої думки;
- аргументація має на меті виправдати чи спростувати думку;
- аргументація включає сукупність тверджень або аргументів;
- аргументація прагне переконати аудиторію.

Автори, об'єднавши сім рис разом, дійшли до такого структурного визначення аргументації: «Аргументація – це соціальна, інтелектуальна, словесна дія, яка слугує для обґрунтування чи спростування думки, що складаються з сукупності висловлювань і спрямована на отримання апробації аудиторією» [3, с. 7].

Під час аналізу багатьох успішних промов на TED Talks виділено ряд різних інструментів, за допомогою яких доповідачам вдавалося переконати публіку. Серед них:

- Використання гумору.
- Розповідь анекдотів як початок формулювання судження.
- Наведення аргументів з прикладу.
- Використання потужних візуальних зображень.

Мультимодальний підхід до аналізу тексту на сьогоднішній день стає дедалі популярнішим, адже він формує методи, концепцію збору та обробки аудіальних, візуальних, паракінестичних параметрів комунікації, передбачає врахування зображального (графіки, малюнки, фотографії, відео), кінетичного (жести), просодичного (інтонація) та

комунікативного смислу. Цей підхід до аналізу тексту ставить під сумнів думку про те, що саме мова є доміантною у процесі комунікації. Незважаючи на різні ракурси дослідження, спільним для всіх напрямів є положення Г. Креса: «Мультимодальний підхід припускає, що повідомлення поширюється через усі комунікативні модули. Якщо це так, то кожен модуль – це лише частковий носій глобального значення повідомлення» [4, с. 27].

Лекції TED – це не просто текст, а саме мультимедійний текст, адже поєднує у собі усі параметри комунікації. Вони представлені у вигляді живої інтерактивної лекції. Вербальний текст лекції часто супроводжується графічними зображеннями, відео, презентаціями та навіть аудіо файлами. Спонтанна реакція аудиторії також є частиною мультимодального тексту і проявляється у відповідних невербальних реакціях, таких як сміх, оплески, жести тощо. У більшості випадків перехід з серйозної на гумористичну тональність стає можливим не тільки через мовні та мовленнєві засоби, але й іншими семіотичними ресурсами, що перетворюють мовленнєвий вплив на мультимодальний [5].

На сцені TED спікер використовує будь-який необхідний супровідний матеріал: відео доріжки, фотографії, графічні презентації, таблиці, графіки, схеми, малюнки тощо. Бували навіть приклади, коли доповідачі брали на сцену тварин, проводили експерименти на мозку, використовували сцену з метою продемонструвати віртуальну реальність, показували принцип роботи роботів, запускали дрони та інше. Всі ці приклади вважаються цілісними виступами і є частиною мультимедійного тексту, який має на меті мотивувати, переконати публіку, який покликаний доповнити вербальну інформацію образною. Зображальний семіотичний ресурс застосовується з метою фокусування уваги на ідеї промови, її наочної демонстрації, звернення уваги на певний шлях втілення ідеї тощо. Окрім того, зображальний семіотичний ресурс доволі активно застосовується для зміни тональності промови з серйозної на гумористичну [6]. Переклад текстів виступів TED Talks є складним, комплексним процесом, який є неможливим без певної стратегії. Аналіз функціональної приналежності текстів виступів TED Talks дозволяє виділити основні перекладацькі труднощі, на які необхідно звернути найбільшу увагу. Крім того, виділена комунікативно рівноцінна стратегія перекладу визначила базові механізми для вирішення встановлених особливостей науково-популярних лекцій. Однак для еквівалентної і адекватної передачі основних одиниць подібних текстів нам також є важливим звернути увагу на додаткові фактори, що впливають на механізми перекладу текстів виступів TED Talks. До даних факторів ми відносимо екстралінгвістичні характеристики виступів: структуру виступу, спосіб їх презентації та використання додаткових матеріалів [7].

Тексти TED Talks характеризуються не тільки мовними і жанровими особливостями, а й значною мірою представлені невербальними елементами, які виконують важливу інформаційну функцію. Важливим завданням бачиться підбір перекладацької стратегії, з орієнтацією на передачу когнітивної інформації, а саме термінологічних одиниць і реалій. Варто зазначити, що терміни представлені в кожному з шести тематичних розділів, і, згідно з тактики максимально точної і повної передачі когнітивної інформації, передаються еквівалентними відповідниками. Згідно зі статистичними даними, найбільш часто зустрічаються прийомами перекладу є генералізація, конкретизація і опущення, які застосовуються в рамках тактики прагматичної адаптації тексту з огляду на граматичні, синтаксичні і лексичні відмінностей між англійською та українською мовами. Найбільш повно і точно відбивається тактика правильного оформлення інформації: в 100% числа інформація була переведена іншомовним відповідником і представлена в загальноприйнятому для мови перекладу скороченому вигляді. Найбільш складну групу для перекладу представляють собою стилістично забарвлені мовні одиниці, які відповідно до тактики відтворення стилістичних характеристик тексту і тактиці відтворення

індивідуального стилю автора переводяться за допомогою різних трансформацій. Найбільш ефективними методами передачі комунікативної мети, крім загальноприйнятих генералізації, конкретизації і опущення, є модуляція, додавання, антонімічний переклад та інверсія членів речення.

Список використаних джерел:

1. Хоменко І. В. Еристика : Підручник. К. : Центр учбової літератури, 2008. 208 с. Білозерська Л.П. Термінологія та переклад: Навчальний посібник. Київ, 2010. 232 с.
2. Брутян Г. А. Аргументація (Общая характеристика). Вопросы философии. Ереван. 1982. Вып. 11. С. 43–52.
3. Van Eemeren F. H., Grootendorst R., Krugier T. Handbook of argumentation theory: A critical survey of classical backgrounds and modern studies. Dordrecht Foris Publications, 1987. 344 p.
4. Kress G. Multimodality. A social Semiotic Approach to Contemporary Communication. London: Routledge, 2010. 212 p.
5. Lyons A. Multimodality. Research Methods in Intercultural Communication: A practical guide / ed. by Zhu Hua. Oxford : Wiley-Blackwell, 2016. P. 268–280 Zabalbeascoa P. Translating jokes for dubbed television situation comedies. Manchester, 1996. 257 p.
6. 2. Андрєєва І. О. Мультиmodalний аналіз дискурсу: методологічна основа та перспективи напрямку. Одеський лінгвістичний вісник, 2016. Вип. 7. 3-8 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oliniv_2016_7
7. Белова А. Д. Комунікативні стратегії і тактики: проблеми систематики. Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. пр. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2004. С. 11–16.

УДК 811.161.2'373

Котляр Андрій, здобувач фахової передвищої освіти I курсу спеціальності «Філологія», науковий керівник Кузів Л. Б.

МОВНІ ЗАСОБИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЧНІЙ НАУЦІ

Категорія концепту є головним поняттям в сучасній когнітивній лінгвістиці. Щодня людина пропускає крізь свій мозок тисячі концептів, хоча й не помічає цього. Це відбувається тому, що процес мислення про предмет чи явище зачіпає свідомість людини, і таким чином з'являється концепт. Науковці описують також інший варіант, коли усі набуті знання людства відображаються у свідомості людини у вигляді певних концептів. У процесі пізнання людина оперує особливими лінгвокогнітивними одиницями — концептами, що виникають завдяки її здатності виокремлювати із загальної інформації про світ стійкі, типові ознаки явищ і відповідно систематизувати їх [1, с.110]

Донедавна, мало хто знав, що таке «концепт», а декілька десятиліть тому про нього взагалі ніхто не говорив. Термін «концепт» походить від лат. *conceptus*, що означає *поняття*, проте одностайного тлумачення його в лінгвістичній науці досі немає.

У мовознавстві, на думку О. Селіванової, поява концепту була зумовлена нагальною потребою нового тлумачення терміна «поняття», яке традиційно розглядалося як абстракція

окремих чуттєвих ознак, а згодом розширило свій обсяг до рівня загального, одиничного й особливого, тобто всього обсягу інформації про певний об'єкт або клас об'єктів [2, с. 410]. Саме для позначення другого тлумачення й почали вживати термін «концепт». Учена зазначає, що концепти зароджуються у процесі пізнавальної діяльності, відображають й узагальнюють досвід людини. Слово є засобом доступу до концептуального знання, однак воно може представляти різні концепти [3, с. 256].

У свою чергу В. Карасик підтверджує, що концепт – це фрагмент життєвого досвіду людини. Повторюючись ці фрагменти фіксуються у пам'яті, а якщо вони важливі для індивіда, то є неминуче пов'язаними з переживаннями, що сприяє фіксації відповідного досвіду і рефлексивній діяльності відносно нього [4, с. 33].

Неоднозначні трактування сутності концепту спричинили численні дискусії в питанні його вербалізації. В сучасному мовознавстві дослідники концептів висувають досить протилежні точки зору. Одні вважають, що концепт має невербальну природу, тобто не має словесної форми, інші – допускають можливість повної вербалізації концепту. Ще одну теорію висувають науковці, які розглядають концепт як частково вербалізований феномен. Серед них З. Попова та Й. Стернін, на думку яких концепт не обов'язково має мовне вираження, оскільки існує багато концептів, у яких немає стійкої назви, але їхній концептуальний статус не викликає сумнівів [5, с. 14-15].

У нашій роботі ми розуміємо вербалізацію як вираження концепту або окремих його ознак за допомогою мовних засобів. У мові концепти зазвичай представлені лексемами (словами), або по-іншому вербалізаторами концептів, зокрема ключовими словами-репрезентантами та їх синонімами. Мовний знак представляє концепт у мові, спілкуванні. Слово представляє концепт не повністю, воно своїм значенням передає кілька основних концептуальних ознак, доречних до повідомлення. Весь концепт у повному обсязі свого змісту теоретично може бути виражений лише сукупністю засобів мови, кожне з яких розкриває лише його частину. Саме слово є тим ключем, що «відкриває» для людини концепт як одиницю розумової діяльності та робить можливим скористатися ним у розумовій діяльності. Мовний знак можна також уподібнити до вмикача – він включає концепт у нашій свідомості, активізуючи його в цілому і «запускаючи» його у процес мислення [6, с.14-15].

Концепти можуть бути стійкими, які мають закріплені за ними мовні засоби вербалізації, є актуальними для мислення та спілкування, регулярно вербалізованими, та нестійкими, які не мають закріплених за ними засобів вербалізації, є нестабільними, такими, що ще формуються, рідко або практично зовсім не вербалізованими.

Наявність мовного вираження для концепту, його регулярна вербалізація підтримують концепт у стабільному, стійкому стані, роблять його загальновідомим (оскільки значення слів, якими він передається, загальновідомі, вони легко інтерпретуються носіями мови, відбиваються у словниках).

Отже, мовні засоби необхідні не для існування, а повідомлення концепту. Слова, інші готові мовні засоби в системі мови є для тих концептів, які мають комунікативну релевантність, тобто необхідні для спілкування, часто використовуються в інформаційному обміні [6, с.15].

Мовні засоби можуть утворювати досить широке номінативне поле концепту. Зокрема Попова З. та Стернін Й. виділяють такі мовні засоби:

- прямі номінації концепту (ключове слово-репрезентант концепту, яке обирається дослідником в якості імені концепту і імені номінативного поля, і його системні синоніми);
- похідні номінації концепту (переносні, похідні); однокореневі слова, одиниці різних частин мови;

- контекстуальні синоніми;
- оказіональні індивідуально-авторські номінації;
- стійкі поєднання слів, синонімічні ключовим словом (фруктовий сад, підводний човен, капітан команди і ін.);
- фразеологізми, що включають ім'я концепту (перша ластівка, залізниця, біла ворона та ін.);
- паремії (прислів'я, приказки та афоризми)
- метафоричні номінації
- стійкі порівняння з ключовим словом
- вільні словосполучення, які номінують ті чи інші ознаки, які характеризують концепт [7, с. 33].

Як бачимо, розмаїття мовних засобів вербалізації концептів досить значне. Та попри те, що мова є інструментом, який здатен найкраще визначати природу концепту, він (концепт) не завжди має вербальне вираження. Концепт не пов'язаний з конкретним мовним знаком і може бути репрезентованим за допомогою сукупності різноманітних мовних засобів. І тільки розглянувши всю сукупність засобів, які виступають вербалізаторами концепту у певній комунікативній ситуації, можна зрозуміти його зміст у свідомості носіїв мови.

Список використаних джерел:

1. Вільчинська Т. П. Концепт "війна": особливості мовної об'єктивації у газетному тексті. Лінгвістичні студії, 2017. Вип. 34. С. 110-114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lingst_2017_34_16
2. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
3. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
4. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград: Перемена, 2002. 477 с.
5. Попова З. Д., И. А. Стернин. Когнитивная лингвистика. Москва: АСТ: Восток-Запад, 2007. 314 с.
6. Язык и национальное сознание: Вопросы теории и методологии. Научное издание. Воронеж, 2002. 151 с.
7. Попова З.Д., Стернин И.А. Очерки по когнитивной лингвистике. Воронеж, 2003. 226 с.

УДК 81'253:821.111(73)

Притис Ірина, здобувачка фахової передвищої освіти II курсу спеціальності «Туризм», науковий керівник Сисоєва О. О.

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КОМІЧНИХ ТЕКСТІВ О.ГЕНРІ

Вивчення комічного завжди було в центрі уваги перекладачів та перекладознавців, оскільки комічний ефект не тільки досить часто зустрічається в текстах різних літературних та графічних форм, але і викликає немало труднощів в роботі перекладачів. Наукове осмислення категорії комічного почалося ще в античні часи, але навіть сьогодні не існує єдиного

визначення для поняття «комічне» та єдиного розуміння того, що саме викликає появу комічного ефекту. До сих пір науковці розробляють нові теорії, продовжують старі та розглядають комічне під новими кутами. Гумор дуже важливий для вдалої комунікації між різними народами та націями, саме тому зростає інтересу до його досліджень в сучасній лінгвістичній науці і з'являється все більше робіт пов'язаних з «комічним». Мовному втіленню комізму приділяється пильна увага в сучасній зарубіжній та українській лінгвістиці. У зв'язку із розширенням мовних контактів проблема передавання комічного особливо актуалізувалася.

Новий погляд на комічне був запропонований в середині ХХ століття Михайлом Михайловичем Бахтіним. По-перше, дослідник запропонував вийти за рамки вивчення комічного як жанру літератури та почати розглядати дану категорію в зв'язку з лінгвокультурними особливостями народу [1, с. 182]. По-друге, на думку Бахтіна, комічне породжує собою двозначність.

Наступним кроком в напрямку дослідження категорії комічного з лінгвістичної точки зору стала спільна стаття В.Раскіна і С.Аттардо «Script theory revis(it)ed: joke similarity and joke representation model», опублікована в 1991 році в журналі «Humor». В цій роботі описується загальна теорія вербального гумору (The General Theory of Verbal Humor) (GTVH). Основним досягненням даної роботи є розробка шести параметрів для аналізу жарта як жанру комічного. До даних параметрів, так званих ресурсів знань (knowledge resources), відносяться: логічний механізм, опозиція скриптів, ситуація, мета, стратегія оповіді та мова [2, с. 273].

Окрім лінгвістів–когнітивістів, на праці В.Раскіна та С.Аттардо почали звертати увагу представники лінгвістичної прагматики. Проте, початок вивченню комічного в лінгвопрагматичному ключі поклала саме робота Пола Герберта Грайса «Логіка та мовленнєве спілкування» (1985), де був описаний Принцип Кооперації, що сприяє успішній комунікації, а також ситуації, в яких даний Принцип порушується. Саме з порушенням Принципу Кооперації сучасні лінгвісти пов'язують створення комічного ефекту. До дослідників, які дотримуються цієї точки зору, в першу чергу, відносяться іспанські лінгвісти з міста Аліканте, так звані el grupo «GRIALE» [3, с.79; 4, с.30].

Починаючи з ХХ століття провідні вчені з різних областей науки пропонували нові версії. Одна теорія могла бути продовженням іншої, тому зараз їх дуже багато. Незважаючи на це, питання про те, чому люди сміються над різними речами, залишається відкритим. Це означає тільки одне: кожна культура має свої особливості в сприйнятті комічного та смішного.

Поняття «гумор» та «сатира» часто розглядаються в протиставленні один одному. Гумор можна визначити як вид комічного, який характеризується комедійним ставленням до дійсності, доброзичливо та «м'яко» до її критики, при цьому закликає не до знищення явища, а до його вдосконалення. Ю.Б. Борев зазначає, що «об'єкт гумору хоча і заслуговує на критику, все ж зберігає свою привабливість, а також допомагає розкриватися всьому суспільно цінному. Гумор – сміх дружлюбний, незлобивий, хоча і не беззубий». Анрі Бергсон вважає гумор (так само, як і іронію) однією з форм сатири [5]. Гумор дозволяє побачити звеличене в обмеженому і малому, значне в смішному і недосконалему. У сміху в гуморі не має знищувального або нестабільного характеру: це не осміяння властиве сатирі. Гумор сприймається позитивно в обох випадках, а іронія представляється собою комбінацію зовнішнього позитивного сюжету з внутрішнім негативним.

Традиційно розглядають лише мовні засоби створення комічного. Наприклад, Жук Катерина Євгенівна виділяє лексико–граматичні, синтаксичні та звукові засоби створення комічного. Згідно дослідниці, лексико–граматичні засоби комічного – це метафора, метонімія, створене порівняння, іронія, зевгма, гра слів, оксюморон, гіпербола, алюзія та епітет.

Синтаксичні засоби комічного представлені паралелізмом, прийомом наростання, антитезою та повтором. Звуковими (фонетико–фонологічними) засобами комічного є алітерація, архаїзми, репліки на іноземній мові, просторіччя, діалектні слова та вирази.

Варто також відзначити точку зору, що належить П. Сабалбеаскоа.

Вчений пропонує розділити засоби творення комічного на:

1. international (засоби, які засновані на прецедентних феноменах світової культури)
2. national–culture–and–institutions (засоби, які засновані на прецедентних феноменах одного народу або однієї соціальної групи)
3. national–sense–of–humor (засоби, які виражають особливості національного почуття гумору)
4. language–dependent (мовні засоби створення комічного)
5. visual (візуальні засоби)
6. complex (смішні засоби, що представляють собою комбінацію двох або трьох зазначених вище типів) [6, с. 235].

Перш за все необхідно визначити основне завдання перекладача при передачі комічного, яке є в текстах. Також важливо знати типологію текстів, адже це допоможе визначитися з методами підходу до перекладу та способами перекладу, тобто допустимий ступінь свободи підчас перекладу кожного з них. Так, Катаріна Райс виокремлює три типи текстів: текст, орієнтований на зміст, орієнтований на форму, та текст, орієнтований на звернення. Ступінь свободи перекладу зростає від першого типу тексту до третього. Таким чином, в типології текстів К. Райс встановлює залежність між типом тексту, параметром мови та свободою у використанні засобів «перефразування». Вона зазначає, що, з одного боку, «типологія текстів, яка відповідає вимогам процесу перекладу та поширюється на всі типи текстів, що зустрічаються в практиці; є безперечною передумовою об'єктивної оцінки перекладів», а з іншого – «саме тип тексту найбільш надійно підказує, як слід перекладати; саме тип тексту, в першу чергу, визначає вибір засобів перекладу» [7, с.79].

Для досягнення головної мети – створення адекватного перекладу, перекладачі використовують перекладацькі трансформації. Перекладацькі трансформації можуть бути класифіковані за характером одиниць мови тексту оригіналу на наступні види:

- стилістичні;
- морфологічні;
- синтаксичні;
- семантичні;
- лексичні;
- граматичні.

О. Генрі ніколи не зраджує почуттю гумору, він вміє знаходити смішну сторону в самих повсякденних та далеко не веселих ситуаціях. Однак його гумор аж ніяк не завжди веселий та добродушний. Співчуваючи «маленьким людям», він чітко вказує на причини їхнього тяжкого становища – грабїжницьку політику монополій, які наживаються на праці бідняків та прирікають їх на напівголодне існування. І тут його гумор набуває характеру гострої соціальної сатири. Відокремити іронію та гумор від оповідання О. Генрі неможливо – це його «стихія, природне середовище його таланту. Далекі не завжди ситуація новел гумористична; і все ж на які емоційні клавіші ні натискав би автор, незмінно іронічний склад його розуму надає абсолютно особливий відтінок всьому, що відбувається».

В оповіданнях О. Генрі найбільш поширеними прийомами створення авторського гумористичного ефекту є авторські порівняння, метафоричні уособлення, перифраз, фразеологізми та алюзії. Найбільш вживаним прийомом створення гумористичного ефекту є авторська іронія. Комічний ефект досягається за допомогою змішування різних пластів лексики. Фразеологізми вживаються для створення виразності та надання мові емоційності. Таким чином, найбільш вживаним способом в перекладах всіх проаналізованих текстів є контекстуальна заміна та компенсація. За допомогою даних прийомів перекладачам вдається створити адекватний переклад, тому що не всі реалії англійської мови зрозумілі українському читачеві. Саме за допомогою заміни та прийому компенсації англійських реалій в українській мові, в текстах перекладу зберігається комічний ефект, задуманий автором оригіналу.

Список використаних джерел:

1. Білозерська Л.П. Термінологія та переклад: Навчальний посібник. Київ, 2010. 232 с.
2. Attardo S., Raskin V. Script theory revis(it)ed: joke similarity and joke representation model. New–York, 1991. 348 p.
3. Ruiz Gurillo L., Padilla Garcia, X. A. Dime cómo ironizas y te diré quién eres. Una aproximación pragmática la ironía. Frankfurt am Main, 2009. 483 p.
4. Ruiz Gurillo L. La lingüística del humor en español. Madrid, 2012. 168 p.
5. Zabalbeascoa P. Translating jokes for dubbed television situation comedies. Manchester, 1996. 257 p.
6. Основні форми комічного URL:
https://studbooks.net/768101/literatura/osnovnye_formy_komicheskogo
7. Райс К. Возможности и границы критики перевода. Минск, 2002. 159 с.

УДК 811. 111

*Ричкун Антоніна, здобувачка ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник Гузик М.В.*

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Актуальність теми полягає у тому, що на сьогоднішній день дедалі частіше використовують фразеологізми не тільки в українській мові, але і в англійській. Вони збагачують та насичують зміст тексту, створюють новий образ та надають іншого забарвлення тексту і звичайно збільшують наш словниковий запас. Проте, із їх використанням потрібно бути дуже обережним, оскільки такі ідіоми у іноземній мові мають свої особливості вживання, а також свій переклад.

Дослідженням обраної тематики займалися багато перекладачів та дослідників цієї сфери, серед них Брандес М. П., Виноградов В. С., Володіна Т.С., Копанєв П. І., Кунін А. В., Проботов В. І., Рудківський О. П., Савицький В. М., Телія В. М. Серед українських варто виділити таких, як Потебня О. О., Шахматова О., Щерба Л., Поліванов Є..

Всі ми використовуємо у повсякденному житті фразеологізми та досить часто навіть не здогадуємося про те, що це є саме ідіоми. Серед них можуть бути такі, як: *rain cats and dogs* (лити як з відра), *face like thunder* (похмуріше хмари), *storm in a teacup* (буря у склянці води,

багато шуму з нічого), *chase rainbows* (гнатися за недосяжним), *fish out of water* (не у своїй тарілці), *break a leg* (ні пуху, ні пера).

Сукупність усіх цих одиниць складає цілісну фразеологічну систему, а наука, яка займається вивченням цієї системи у лінгвістичному просторі називається фразеологією. Останніми десятиліттям цій темі присвячено дуже багато різних праць: докторських, кандидатських дисертацій, монографічних праць, а також укладено багато фразеологічних словників [1, с. 34].

Оскільки фразеологічні одиниці є стійкими, вони можуть порушувати звичні для нас правила мови, тому досить важливо виокремити і запам'ятати принципи фразеологічних висловів. Одною із основних їх ознак є відтворюваність у мові, проте є такі ідіоми, які є невідтворюваними. Виходячи з цього, можна сказати, що є два види фразеологічних одиниць. До відтворюваних належить ті, які вже є заздалегідь заготовленими і не потребують компонування в реченні, оскільки можуть існувати як окреме ціле. Прикладом можуть слугувати прислів'я і приказки: «*The squeaky wheel gets the grease*», - ця фраза перекладається так: «Скрипуче колесо потрібно змастити». В україномовному варіанті є схоже прислів'я: «Поки грім не вдарить - чоловік не перехреститься». «*Always put your best foot forward*» при дослівному перекладі деякі прислів'я, такі як оце можуть бути не зрозумілими, тому що звучить так: «Завжди став кращу ногу вперед», але англійці використовують цю ідіому у значенні: «Покажи свою кращу сторону».

До другого типу, тобто до невідтворюваних фразеологічних одиниць відносять ті, які є рухомими і їх можна компонувати у реченні. Приклад: *apple of one's eye* (зіниця ока), *you can not judge a book by its cover* (не судити за обгорткою/зовнішнім виглядом) [2, с. 126].

У лінгвістичній науці загалом існує безліч визначень фразеологічної одиниці, але жодне з них досі не є визнане остаточно. Для того, щоб віднайти зміст ідіоми, варто виділити диференційні ознаки, які були б властиві лише цьому типу. Складність та неоднозначність підходу до визначення терміну «фразеологізм» пояснюється тим, що фразеологія ґрунтується на образній когнітивній складовій мислення і залежить від дискурсивної ситуації. Є такі пояснення цього терміну, як: «стійкі словосполучення з ускладненою семантикою, які не утворюються за структурно-семантичними моделями змінних поєднань» або «семантично пов'язане сполучення слів, яке, на відміну від подібних до нього за формою синтаксичних структур, не виникає в процесі мовлення відповідно до загальних граматичних і значеннєвих закономірностей поєднання лексем, а відтворюється у вигляді усталеної, неподільної, цілісної конструкції» та багато інших до цих визначень, які є одночасно і подібними між собою, проте певним чином відрізняються одне від одного [4, с. 245].

У фразеології виділяють ще такі види цих одиниць, як фразеологічні єдності і фразеологічні зрощення. Фразеологічні єдності – це семантично неподільні фразеологічні одиниці, але цілісне значення їх умотивоване значенням компонентів. Приклад: *hungry as a hunter* (голодний як вовк), *a heart to heart talk* (розмова по душах), *a hard nut to crack* (міцний горішок), *thin as a rake* (худий як сірник).

Фразеологічні зрощення — абсолютно неподільні, нерозкладні, немотивовані фразеологічні одиниці, у значенні яких «немає ніякого зв'язку, навіть потенційного, зі значенням їх компонентів». Приклад: *to be busy as a bee* (крутитися, як білка в колесі), *a fishy story* (видумка), *as like as two peas in a pod* (схожі мов дві каплі води).

Єдина відмінність між ними полягає в тому, що фразеологічні єдності відрізняються від фразеологічних зрощень семантичною складністю своєї структури, потенційним виведенням свого загального значення із семантичного зв'язку компонентів. Залишається незрозумілим,

яким чином зберігається «потенційне виведення загального значення фразеологічної єдності з семантичного зв'язку компонентів», якщо значення цілого «абсолютно не розкладене на окремі лексичні значення компонентів».

Під час розуміння значення фразеологічної одиниці використовують такі способи перекладу: переклад абсолютним еквівалентом, відносним еквівалентом, фразеологічним аналогом рідної мови, описовий переклад.

Також, фразеологічним виразам властива лаконічність, яка не може не привертати увагу під час вивчення іноземної мови. Цікавість у вивченні та використанні фразеологізмів може проявлятися під час розуміння змісту англійських ідіом, їх використання в певному контексті. Саме когнітивна гнучкість, пізнавальна цінність ідіоматичних виразів заслуговує на увагу та вивчення не тільки заради так званої етнографічної зацікавленості, а й заради можливості глибшого розуміння суті сучасних мовних зразків, явищ, процесів країни, мова якої вивчається. Використання ідіом робить мову природнішою, яскравішою, показує високий рівень володіння іноземною мовою. Насправді англійська мова відома великою кількістю фразеологічних одиниць. Їх використовують у фільмах, телепрограмах, газетах, художній літературі, дискусіях, побутових розмовах, повсякденному житті. Художня виразність, емоційна забарвленість, неформальність вираження думок досягається за допомогою ідіом. Тому для створення неповторного колориту мови, способу мислення, стилістичного забарвлення своїх творів, навіть англомовні письменники часто використовують ідіоматичні вислови.

Також, ідіоматичні вислови простежуються у прислів'ях та приказках. Прислів'я – логічно побудовані вирази, мають закінчену думку з повчальним змістом, найчастіше складаються з двох частин. Наприклад: *all is well that ends well* – все добре, що добре закінчується; *if there is a will, there is a way* – де бажання, там і вміння; *at home even the walls help* – вдома і стіни допомагають; *many men, many minds* – скільки людей, стільки і думок; *out of sight, out of mind* – чого очі не бачать, того і серцю не жаль; *live and learn* – вік живи, вік учись; *no pain, no gain* – без болю немає прогресу; *a man is known by the company he keeps* – скажи мені, хто твій друг, і я скажу, хто ти; *a sound mind in a sound body* – в здоровому тілі здоровий дух; *cheek brings success* – самовпевненість приносить успіх; *a hungry man is an angry man* – голодний чоловік – сердитий чоловік.

Англійські приказки – це усталений лексичний вираз, образна метафора, яка називає певне явище. Наприклад: *as busy as a bee* – дуже зайнятий; *to be more dead than alive* – бути дуже втомленим; *as old as the hills* – древній, як пагорби; *the eyes are the window of the soul* – очі – дзеркало душі. В прислів'ях як неподільних висловлюваннях з характерним для них семантичним значенням і в приказках, які не обов'язково можуть бути сталим висловом, але є образним висловлюванням, проявляється народна мудрість, афористичність, влучність, виявляється, як сказав відомий англійський філософ Френсіс Бекон, «геній, розум і дух націй» [2, с. 124].

Достеменно виявити справжні причини формування стійких зворотів тільки в рамках лінгвістики неможливо, адже найчастіше причини стійкості носять екстралінгвістичний характер. Тут може виявитися важливою культурна значущість вихідного тексту; підвищення престижності або поширення сфери функціонування певних фахових мов або жаргонів (поширення сленгізмів через розмовне мовлення та ЗМІ до художньої літератури); культурно-історичний контекст. Втім, багато з причин узуалізації залишаються незрозумілими. Роль власно лінгвістичних факторів узуалізації, вочевидь, є невеликою, однак суто лінгвістичні особливості мовних виразів, що сприяють узуалізації, безсумнівно, існують [3, с. 176].

Висновки. З огляду на вище викладене, важливо вказати, що в сучасній лінгвістиці поняття «ідіоматичності» пов'язується не лише з фразеологією. Ідіоматичність проявляє себе також у морфології та синтаксисі. Так, у словотворі ідіоматичність представлена простим чи складним словом, формальні складники якого не беруть участі у формуванні його семантики. Такі слова характеризуються умовною мотивацією. Причинами такої ідіоматичності значення є формальні зміни, утрата значень слів-мотиваторів або їхнє переосмислення, руйнування первісного образу, покладеного в основу творення слова, невірне калькування, ефективність вибору мотиваторів, які є випадковими, що надає слову особливої експресивності й увиразнює мовлення. У синтаксисі ідіоматичність розглядається на підставі фразеологізованих неподільних речень.

Список використаної літератури:

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології [Текст] / М. Ф. Алефіренко. – Харків: Вища школа, 2008. – 135 с.
2. Бабій О. І. Особливості зіставлення української та англійської мов (на матеріалі фразеологічних одиниць, що позначають емоційно-чуттєву сферу 186 людини) [Текст] / О. І. Бабій // Сучасні дослідження з іноземної філології: зб. наук. ст. – Ужгород: ТОВ «Борнео», 2004. – Вип. 2.– С. 123– 128.
3. Борисов О. О. Мовні засоби вираження емоційного концепту СТРАХ: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі сучасної англійської художньої прози): дис. канд. філол. наук: 10.02.04 / О. О. Борисов. – Житомир, 2005. – 252 с.
4. Олійник С. В. Оцінні фразеологічні одиниці в англійській та українській мовах: лінгвокогнітивний аспект: дис. канд. філол. наук: 10.02.17 / С. В. Олійник. – Донецьк, 2008. – 243 с.

УДК 811.112.2

*Хороленко Олександра, здобувачка ОКР молодшого спеціаліста
III курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник Галонжска О.В.*

ЛЕКСИКО – СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОГО МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ

Нині можна констатувати зростання у суспільстві інтересу до мови, мовних проблем, мовного вжитку. Проблеми змін у мові, що є прикметою нашого часу, нових тенденцій її розвитку широко дискутуються загалом.

Молодіжний сленг – це одне із складових процесу розвитку мови, її поповнення та різноманіття.

Лексикон сучасних молодих людей змінюється так швидко, як і все, що пов'язане з її життям. Нові молодіжні сленгізми швидко досягають піку популярності не тільки у внутрішньогрупових мовних контактах. Часто їх популярність зумовлює вихід у сферу міжгрупової та загально-соціальної комунікації. Проте ця популярність так само швидко спадає, новизна та актуальність образного висловлювання зникає, а багато сленгізмів продовжують жити лише у спеціальних словниках.

Німецький молодіжний сленг є дуже цікавим лінгвістичним феноменом, побутування якого обмежене не тільки певними віковими рамками, як це зрозуміло з самої його номінації, а

й соціальними, часовимим і просторовими рамками. Він існує серед молоді - в окремих більш-менш замкнених референтних групах.

Сленг - актуалізований до певного середовища. А молодіжне середовище не є тривким. Цей мовний жанр з втратою середовища зникає, розчиняється.

Філолог Володимир Чеховський називає сленг «мовною грою, що допомагає особистості заявити про себе у власному мікросоціумі та водночас відокремитись разом з ним від решти суспільства» [1, с. 181]. «Молодь постійно експериментує зі словами, деформуючи їх, утворюючи все нові і нові форми та варіанти, - каже мовознавець Наталя Хобзей. – Сленг показує здатність до мовотворення, які слова можуть адаптуватися до ситуації, а які ні.» [1, с. 183].

Функції молодіжної мови різноманітні, і важко сказати, яка з них важливіша, тим більше, що вони взаємопов'язані; крім того, в різних обставинах на перше місце виступає та чи інша функція.

Найперше, в основі лежить потреба в самоствердженні і самоідентифікації. Звідси виникають функції протесту і відмежування: мова служить знаряддям захисту і протесту проти оточення і його норм, а разом з тим засобом відмежування від світу дорослих. Нами досліджено, що в розмовах з дорослими молодь звертається до «своєї» мови саме в тих випадках, коли відчуває необхідність у самозахисті.

Далі молодіжна мова служить свідченням приналежності до своєї групи (розпізнавальна функція). Застосування мови всередині групи служить також для підтримки престижу і статусу в колі товаришів - це функція самоствердження.

Дослідники виділяють також функцію виведення надлишкових емоцій, зняття напруги, яку забезпечує молодіжна мова.

Чудова «ігрова функція» молодіжної мови відображає потребу в грі, в жартах і потребу створити щось нове, властиве молодим людям. Власне, звідси і походять образні позначення і вирази- складові привабливості молодіжної мови.

Важливу роль відіграє і пряма функція мови як засобу спілкування («комунікативна функція»). Молодіжна мова економніша і зручніша для розмови, ніж нормативна стандартна мова, вона краще пристосована для вираження особистих почуттів і настроїв і сприяє невимушеному спілкуванню. І навпаки, таке спілкування відкриває найкращі можливості для гри з мовою і словотворчості.

І хоча молодіжна мова з часом (кожні 2–3 роки) суттєво оновлюється, все ж не втрачає своїх загальних характерних рис: яскраву образність, підвищену виразність та експресивність з великою кількістю слів, що підсилюють основне значення, а також спрощену побудову фраз.

На думку Домашнєва А.І., «характерною рисою сленгу є клішеподібна описовість поняття, яскрава наочність предмета чи події, жартівливо-іронічне перебільшення та ефект несподіваності образу порівняння» [2, с. 68]. Учений зазначає, «що в основі таких молодіжних висловлювань лежить гротескне перебільшення, ризикований жарт, який балансує на межі розкутості, тому не заслуговують схвалення і є небезпечними для виховання високої мовної культури».

Молодіжний сленг може мати різне походження, хоча причина його виникнення завжди одна - бажання вирізнитися. Молодь набагато обізнаніша, вона швидше й активніше сприймає та впроваджує сленгові запозичення, прагне до короткої форми слів і способів вираження, тож якщо нема потрібного літературного варіанту в мові, то вона його винаходить.

Англійські слова пробралися в багато мов, іноді долаючи величезний опір. Німеччина є більш сприйнятливою до англо-американських запозичень.

Однак часте невиправдане запозичення слів англійського, особливо американського походження, викликає й негативну реакцію в суспільстві, оскільки все частіше з'являються висловлювання, що цей процес загрожує втратою мовної та культурної ідентичності.

Англо-американізми, розвиваючи лексичний фонд німецької мови, переплітаються із внутрішніми особливостями словникового складу і піддаються морфологічній асиміляції у мові, тобто іншомовне слово підлаштовується німецькому правопису. Іменники набувають певного роду, вони пишуться з великої літери, що пришвидшує інтеграцію іноземного компонента у мову [3, с. 164].

Отже, запозичення виступають деякою мірою чинником зовнішнього розвитку лексичного фонду, що впливає на його оновлення і забезпечують бурхливий розвиток сленгу.

Основними спільними рисами між німецьким та українським молодіжним сленгом є:

1) Німецька та українська лексика використовується молоддю для ідентифікації конкретної вікової групи.

2) Молодіжний сленг зумовлений характерністю внутрішньо - групової диференціації.

3) Схильність до вульгаризмів.

Основними відмінними рисами є:

1) Німецький молодіжний сленг відзначається насиченістю слів іншомовного походження.

2) Порівняно з німецьким, український молодіжний сленг в переважній більшості містить слова підвищеної емоційності і оціночні слова.

Висновки. Ми дослідили, що, при всій своїй популярності, «сленг» в даний час термінологічною точністю не володіє. Однак, сленг – це феномен живої і рухливої мови, яка йде в ногу з часом і реагує на будь-які зміни у житті суспільства.

Систематичні дослідження молодіжної мови почалися в Німеччині лише у другій половині 20-го століття. Сленг за своїми лексико-семантичними особливостями належить до специфічних засобів мовного спілкування, за допомогою яких реалізується людська необхідність й здатність ототожнювати власну особистість із різноманітними соціальними угрупованнями, а звідси витікає невідпинний процес утворення молодіжного сленгу.

Розуміння і знання сленгу долучає студентів до природного мовного середовища, сприяє розвитку їх комунікативної компетенції, являє собою унікальну можливість для включення в активний діалог культур. Незнання ж сленгу веде до різного роду курйозів і мовних помилок, комунікативних «збоїв», попередженню яких необхідно приділити особливу увагу.

Сленгізми формують різнопланові лексико-семантичні поля і найкількіснішим є лексико-семантичне поле на позначення людини - назви людини за віком, за соціальним становищем, за зовнішніми даними, за професійною приналежністю.

Молодіжний сленг і в Німеччині, і в Україні виконує функції протесту та відмежування, самозахисту, розпізнавання, самоствердження, гри, відведення надлишкових емоцій та комунікації.

Молодіжна лексика, відрізняючись образністю і емоційністю, збагачує мову експресивними засобами й сприяє тим самим здійсненню експресивної тенденції у мові.

Список використаних джерел:

1. Матарикіна Н.Д. Неологізми німецького молодіжного сленгу межі ХХ і ХХІ століть / Н.Д. Матарикіна. - Київ : Просвітництво, 2005. - 214 с.
2. Брандес М.П. Стилїстика німецької мови / М.П. Брандес. – Київ : Генеза, 1990. - 320 с.
3. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соц. диференціація укр. мови. / Л. Ставицька. - К. : Критика, 2005. - 464 с.

СЕКЦІЯ КОМП'ЮТЕНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

УДК 004.56.5(043.2)

*Гінзула Володимир, здобувач ОКР молодший спеціаліст
VI курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»
науковий керівник Івасьєв С.В.*

АЛГОРИТМ АСИМЕТРИЧНОГО ШИФРУВАННЯ RSA

У зв'язку з розширенням використання комп'ютерних мереж, зокрема, глобальної мережі Інтернет, по якій передаються великі об'єми інформації державного, військового, комерційного і приватного характеру, що передбачає неможливість доступу до неї сторонніх осіб, гостро постає питання вдосконалення сучасних систем захисту інформаційних потоків. Крім того, створення нових потужних суперкомп'ютерів, розвиток технологій мережевих, хмарних, паралельних та нейронних обчислень приводить до дискредитації криптографічних систем, які до недавнього часу вважалися практично досить надійними[1]. Тому виникає ряд задач пов'язаних з підвищенням інформаційної стійкості та швидкодії алгоритмів шифрування/дешифрування. Особливо це стосується асиметричних криптосистем, основними операціями яких є модулярне множення та експоненціювання над багаторозрядними числами. Наприклад, у зв'язку з розробкою нових підходів до факторизації багаторозрядних чисел для забезпечення необхідного рівня захисту на основі застосування криптосистеми RSA використовуються ключі мінімальною довжиною 1024 біт, що призводить до збільшення розрядності проміжних обчислень і, відповідно, до зниження швидкодії процесу шифрування/дешифрування. Тому важливим завданням є розробка нових підходів до виконання операцій модулярного множення та експоненціювання, які б дозволили зменшити часову складність алгоритму RSA.

Стійкість RSA базується на складності факторизації великих цілих чисел. Відкритий та закритий ключі є функціями двох великих простих чисел розрядністю 100...200 десяткових цифр і навіть більше. Відновлення відкритого тексту за шифртекстом та відкритим ключем рівносильне розкладанню числа на два великі прості множники. Багато років алгоритм RSA протистоїть численним спробам криптографічного розтину. Криптоаналіз не доводить, не спростовує безпеку алгоритму RSA, тим самим обґрунтовуючи ступінь довіри до алгоритму. У 1993 році алгоритм RSA був прийнятий як стандарт (PKCS # 1: RSA EncryptionStandard)[2].

Алгоритм RSA. Випадковим чином вибираються два великі прості числа p і q . Розраховується добуток $n = p q$.

Обчислюється функція Ейлера $\varphi(n) = (p - 1)(q - 1)$.

Випадковим чином вибирається просте число e – ключ шифрування яке відповідає умовам $e < \varphi(n)$; $(e, \varphi(n)) = 1$.

Обчислюється число d – ключом розшифрування, є оберненим числу e , тощо.

$$e d \equiv 1 \pmod{\varphi(n)}$$

Пара чисел (e, n) робиться відкритим ключем і поміщається в загальнодоступний довідник, а числа p, q тримаються в секреті, d - секретний ключ. При шифруванні повідомлення M спочатку розбивається на цифрові блоки розмірами менше n , тобто якщо p і q є 100-розрядними простими числами, то n міститиме близько 200 розрядів і кожен блок повідомлення m_i повинен мати близько 200 розрядів завдовжки. Зашифроване повідомлення C буде складатися з блоків c_i тієї ж самої довжини[3]. Формула шифрування:

$$C \equiv M^e \pmod{n}.$$

Розшифровування забезпечується операцією зведення в ступінь d модулю n прийнятого шифртексту C :

$$M \equiv C^d \pmod{n}$$

так як $C^d \pmod{n} \equiv M^{ed} \pmod{n} \equiv (M^{k(p-1)(q-1)+1}) \pmod{n} \equiv (MM^{k(p-1)(q-1)}) \pmod{pq} \equiv M$, як це показано на рисунку 1.

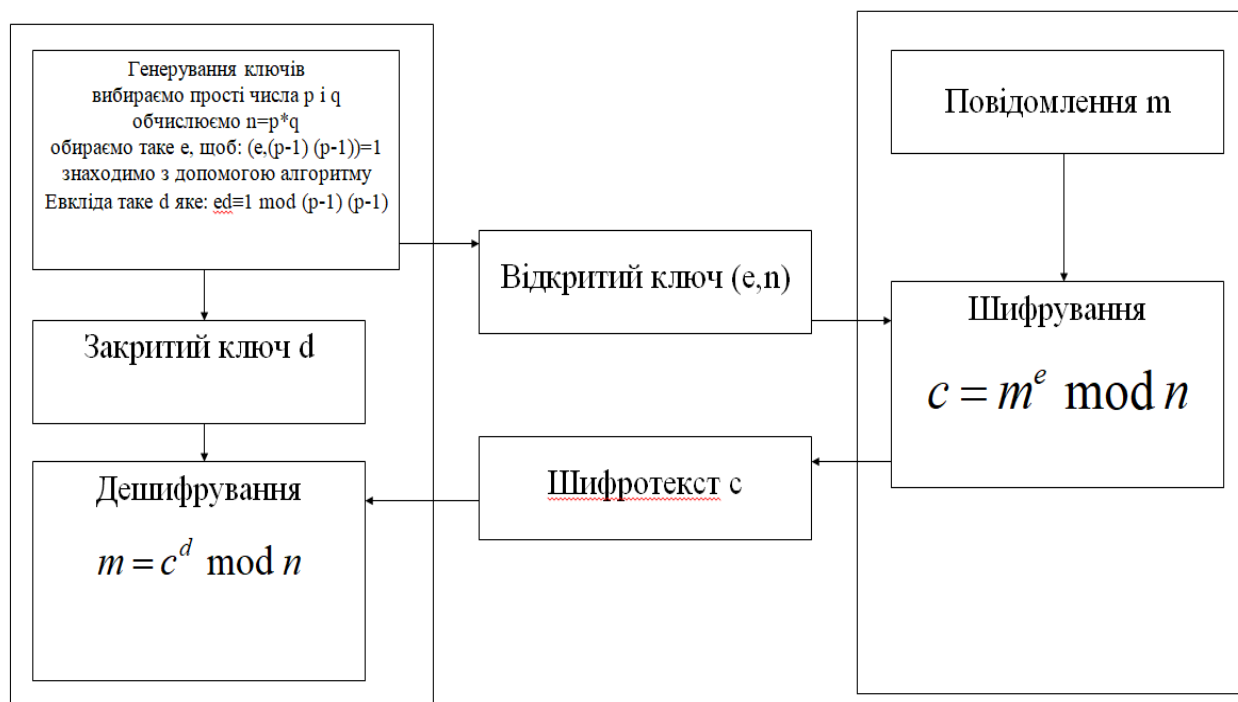

Рисунок 1 - Схема шифрування RSA

Зашифруємо абрєвіатуру RSA. Для цього літери R, S і A за кодуємо п'ятивимірними двійковими векторами, скориставшись двійковим записом їх порядкових номерів у англійському алфавіті: R = 18 = 10010; S = 19 = 10011; A = 1 = 00001. Тепер представимо це повідомлення у вигляді за послідовністю чисел, що містяться в інтервалі 0,526. Отримуємо представлення.

$$RSA = (100101001), (100001) = (M_1 = 297, M_1 = 33).$$

Нехай $p = 17$ та $q = 31$, обчислюємо $n = 17 \cdot 31 = 527$; $\varphi(527) = (17 - 1)(31 - 1) = 480$.

Вибираємо $e = 7$ і визначаємо $d = 343$. Зашифруємо повідомлення M_1 та M_2

$$C^1 \equiv 297^7 \pmod{527} \equiv 474;$$

$$C^2 \equiv 33^7 \pmod{527} \equiv 407.$$

В підсумку отримуємо шифротекст $C = (474, 407)$.

Розшифруємо повідомлення C .

$$M_1 \equiv 474^{343} \pmod{527} \equiv 297;$$

$$M_2 \equiv 407^{343} \pmod{527} \equiv 33.$$

Повертаючись до буквенного запису, отримуємо після розшифрування RSA. Блок-схема алгоритму RSA приведена на рисунку 2.

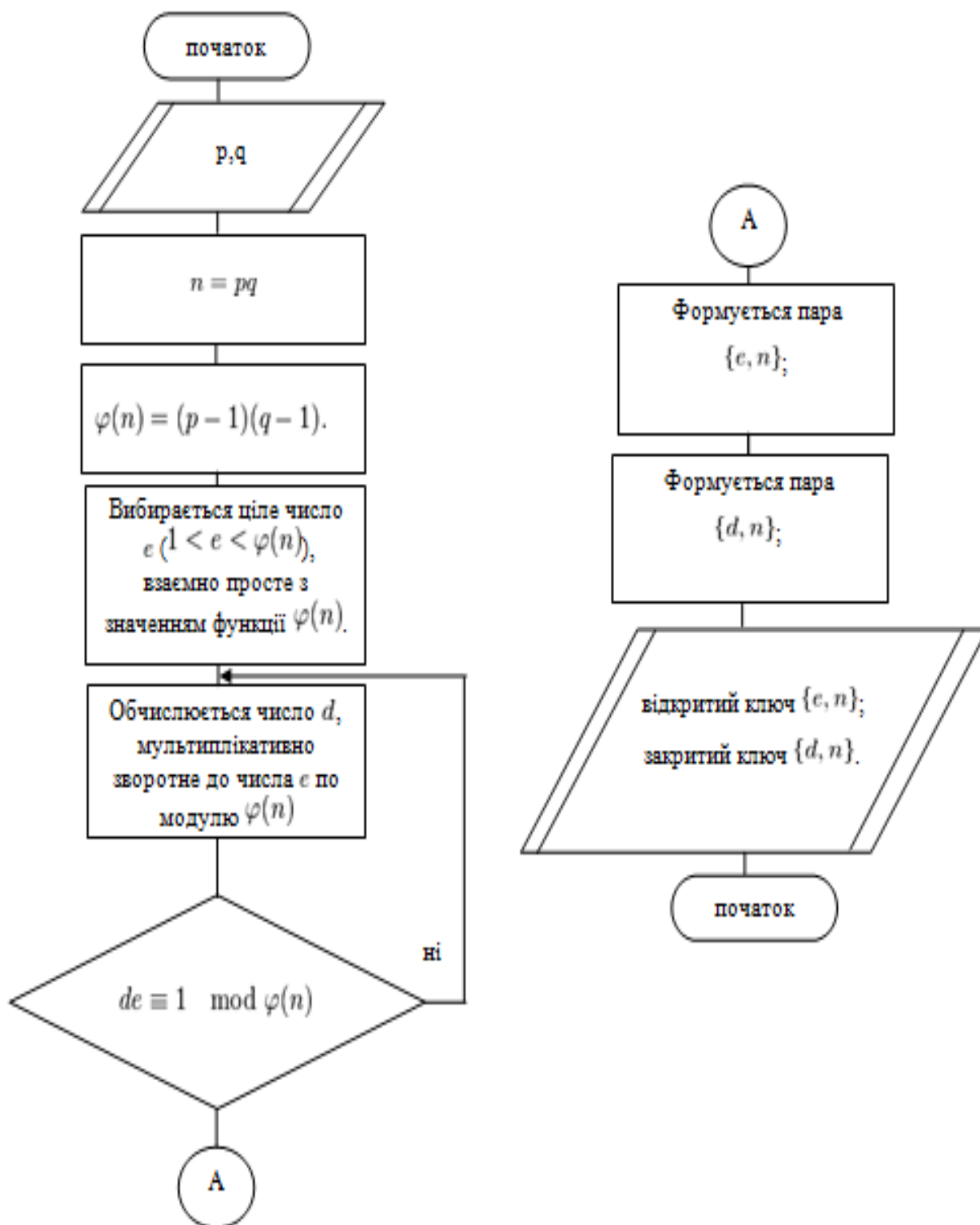

Рисунок 2 – Блок-схема алгоритму RSA

Припустимо, що ми вирішили використати 8-бітовий код ASCII для символів з розміром блоку, що дорівнює символу або літері. Нам потрібно $n \geq 28 = 256$. Нехай $p = 41$ і $q = 73$, тож $n = 41 \cdot 73 = 2993$; $\varphi(2993) = 40 \cdot 72 = 2880$. Нехай $e = 217$, так що $\text{НОД}(217, 2880) = 1$. Використовуючи алгоритм Евкліда для вирішення порівняння $217d \equiv 1 \pmod{2880}$, отримуємо

$d = 1513$. У такому разі слово MONEY, зашифроване з використанням ключем $(n, e) = (2993, 217)$, як приведено в таблиці 1.

Таблиця 1 Зашифроване слово

i	Блок	M_i	C_i
1	М	77	153 7
2	О	79	79
3	Н	78	124 6
4	Е	69	152 9
5	У	89	235

Як видно з прикладу, є число $M_2 = C_2 = 79$ не піддається шифруванню за алгоритмом RSA, що є недоліком. Кількість чисел від 1 до n , що не піддаються зашифруванню, визначається за формулою.

$$N = (1 + \text{НСД}(d - 1, p - 1))(1 + \text{НСД}(d - 1, q - 1)).$$

Стійкість алгоритму RSA залежить від важкості рішення проблеми розкладання на множники великих чисел. З технічної точки зору це неправильно. Твердження, що безпека RSA залежить від проблеми розкладання на множники великих чисел, є гіпотетичним. Ні хто і ніколи не довів математично, що для відновлення M по C і e потрібно розкласти n на множники. Не виключено, що може бути відкритий зовсім інший спосіб криптоаналізу RSA. Але якщо цей новий спосіб дозволить криптоаналітику отримати d , він також може бути використаний для розкладання на множники великих чисел.

Список використаних джерел:

1. Николайчук Я.М., Возна Н.Я., Пігуч І.Р. Проектування спеціалізованих комп'ютерних систем. Тернопіль: ТзОВ: Тернограф, 2010. – 392 с.
2. Николайчук Я.М. Теорія джерел інформації. Тернопіль: ТзОВ: Тернограф, 2010. – 536 с.
3. Задірака В.К. Олексюк О.С. Комп'ютерна арифметика багаторозрядних чисел. – К.: 2003. – 264 с.

УДК 004.4

*Горобець Діана, здобувач ОКР молодший спеціаліст
III курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник Слєпцова О.Я.*

ОНЛАЙН ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ВІЗУАЛЬНОГО ТА ВІДЕОКОНТЕНТУ У ЖУРНАЛІСТИЦІ

У сучасних умовах життя зростає значення візуального та мультимедійного контенту. Закономірно, що разом із зростанням його популярності серед великої аудиторії збільшується кількість технічних засобів для його створення. Це пов'язано з тим, що користувач щодень отримує безліч інформаційних повідомлень, і привернути його увагу здатен не лише якісний

текст, а й передусім візуальні акценти. Поруч із розвитком технологій відбувається переосмислення каналів сприйняття інформації, що зумовлює настання своєрідної візуальної епохи, часткового витіснення тексту наочним представленням.

Науковці сперечаються з питання, що є першочерговим – текстовий чи візуальний контент [1]. Від візуального контенту залежить перше враження, а в подальшому набирає сили текстовий контент, який має бути якісним та змістовним. Статистика показує, що текст не є тим інструментом, який першим привертає увагу. Навіть актуальний та затребуваний матеріал може не бути прочитаним, якщо його візуальне оформлення не привертає увагу або не враховує потреби споживача.

Під візуалізацією маємо на увазі подання текстової та числової інформації у вигляді діаграм, знаків, зображень тощо. Візуальний контент показує найвищий відсоток залучення до соціальних медіа. 35% респондентів використовували фотографії у своїх візуальних публікаціях, а 30,4% – оригінальні зображення, такі як інфографіка. На відео припадало лише 15,2%, графіки та візуалізація даних –14%, а GIF-файли та мему використовувались у 5,4% [1].

Швидка соціалізація Інтернету – особливість сучасного онлайн-середовища. Кількість соціальних мереж постійно зростає. Засоби масової інформації, намагаючись використати можливості цих мультимедійних, інтерактивних платформ та бути якнайближче до цільової аудиторії, створюють свої сторінки у соціальних мережах, поступово інтегруючи сайти з Facebook, Twitter, YouTube, Instagram тощо.

Для потокової трансляції відеоконтенту можна виділити такі найпопулярніші інструменти, які журналісти можуть використовувати: Ustream, Livestream, Vaughn Live, DaCast, Stringwire, Twitch, IRIS, Bambuser, YouTube.

Платформа Ustream позиціонує себе як сервіс потокового мультимедіа, що легко оптимізується для задоволення конкретних потреб. Цей популярний ресурс пропонує три рівні самообслуговування й офіційної підтримки, зокрема й управління проектами. На даний час Ustream дає змогу не лише транслювати, а й записувати відео, публікувати раніше записані трансляції, налаштовувати графік запуску записів в автоматичному режимі в конкретний час, створювати безперервні цикли відтворення тощо. Крім цього, дана платформа застосовує інтегрований соціальний обмін стрімами для залучення більшої аудиторії до конкретного каналу.

У мережі спостерігається поява великої кількості онлайн-інструментів для ручного і автоматичного відеомонтажу. Це такі відеоредактори, як VideoToolbox, Clipchamp, StashBox, Movie Maker, StupeFlix, InVideo, Kizoa, YouTube. З однієї сторони, усі вони не можуть конкурувати за функціональністю професійний відеоредакторів таких, як Premiere від Adobe чи Edius від Canon, але з іншого боку, такі сервіси дозволяють вирішувати більшість завдань відеомонтажу для журналістів-початківців, або нових медіа [2].

Для прикладу, відеоредактор VideoToolbox дозволяє редагувати відео, аналізувати його якість та конвертувати різні формати файлів. В ньому також є функція керування аудіопотоком, робота з субтитрами, створення відео-картинок, нанесення водяних знаків авторських прав, нарізки відео, інструменти конвертації форматів. Сервіс можна використовувати у двох режимах: для звичайних користувачів, та для професіоналів. А ще – завантажувати на сервер файли з локальних джерел, а також відеоролики з різних веб-сайтів.

Попри шалену популярність відеохостингу YouTube, не всі знають про те, що він дає можливість не лише завантажувати свої відео, але й редагувати їх, додавати до них ефекти та музику, застосовувати фільтри, вирізати фрагменти відео, розмивати відео тощо.

Цікавий відео редактор InVideo, функціонал, якого дозволяє змонтувати фільм з використанням різних ефектів, з ефектними переходами, з додаванням титрів та музики. Додатково на сайті доступні інструменти створення колажів (в тому числі анімованих), ретушування фотографій та публікації в соціальних мережах й на інших сайтах, та запис відео на диск.

Усе різноманіття видів візуалізації журналістського контенту можна класифікувати наступним чином: найпростіші графічні символи (піктограми, монограми, логотипи, орнаменти, віньєтки, заставки, декоративні елементи); малюнки (карикатури, шаржі, комікси, графічні, технічні й художні картинки); інфографіка (карти, діаграми, таблиці, графіки, дерева, матриці, плани, структури і блок-схеми); фотографії; типографіка. Окремими різновидами візуалізації тексту й фактичних даних у журналістських матеріалах можна назвати динамічну візуалізацію й інфографіку як складову частину візуалізації [3].

Ми часто чуємо, що відредагувати зображення можна у Photoshop, але ліцензія на використання цієї програми доволі дорога, більшість представників громадського сектору не можуть собі цього дозволити. Тому на допомогу нам приходять безкоштовні аналоги. До них можна віднести зручний онлайн-редактор Photopea та Pixlr.

Особливістю редактора Photopea є дуже схожий інтерфейс з Photoshop. Однак це безкоштовний редактор, орієнтований на професійне використання, за допомогою якого можна керувати шарами, масками, створювати колажі, накладати різні типи фільтрів. Він використовується для редагування зображень, створення ілюстрацій, веб-дизайну або перетворення між різними форматами.

Чудовим аналогом, який не потрібно інстальювати на комп'ютер також є онлайн-фоторедактор Pixlr. Це класичний, безкоштовний редактор, який представлений у двох варіантах в залежності від функціоналу – Pixlr express та Pixlr editor. Обидва редактора відкривають практично будь-який формат зображення, наприклад PSD (Photoshop), PSD, Jpeg, PNG (прозорий), WebP, SVG і багато інших. Ідеально підходить для швидкого редагування фотографій, потрібен один клік, щоб додати художні ефекти до фотографій. Також Pixlr інтегрується з Dropbox.

Вивчаючи візуалізацію даних, необхідно окреслити й один із добре вживаних її різновидів – інфографіку. Вона є однією з форм візуалізації даних та дає змогу унаочнити велику кількість інформації, пришвидшити процес сприйняття, зробити виклад складних і масивних даних доступнішим. До популярних мережевих інструментів візуалізації та структурування будь-якої інформації належать: Piktochart, Infogram, Venngage, Canva, Cocco.

Наприклад, Piktochart – це простий презентаційний інструмент, який дозволяє перетворювати нудну інформацію в інфографіку за допомогою всього декількох кліків. Даний редактор дозволяє робити такі речі, як модифікувати кольорові схеми та шрифти, вставляти попередньо завантажені графіки та завантажувати основні форми та зображення.

Особливої уваги заслуговує додаток Canva, що містить безліч графічних елементів. Тут є величезна кількість шаблонів для різних типів зображень: листівки, постери, картинки для соцмереж, слайди для презентацій, обкладинки. Редагувати можна все: фон, іконки, лінії, шрифти, кольори. Canva створює для авторизованого користувача особистий профіль, де можна публікувати створені у конструкторі картинки і ділитися профілем у соціальних мережах. Крім того, даний сервіс має ще одну унікальну особливість – на цьому сайті ви можете здійснювати колаборації з іншими користувачами, що зручно, якщо вам потрібно редагувати зображення спільно з кимось.

3-поміж порівняно нових технологій застосування динамічної візуалізації є інтерактивні мапи. Вони застосовуються для візуалізації маршрутів; показу читачеві місць, де відбувалися події; демонстрації якісних змін на певній території; візуалізації переліку адрес; створення історії в якій факти, події, фото поважають над аналітикою [5]. Мережеві сервіси зі створення інтерактивних мап – Batchgeo, Google Fusion Tables, Tableau Public, Mapbox, CartoDB, StoryMapJS, ArcGis тощо [2].

Як бачимо у сучасній журналістиці важливе місце відіграє якісний візуальний контент і є безліч програм і додатків для його забезпечення. Підтвердженням тренду на ефективний візуальний контент є соціальна мережа Instagram, популярність якої зростає кожного місяця. Трендом в Instagram став композиційний стиль профілю, де кожна світлина має однакову або схожу обробку, а весь текст написаний в одному стилі, специфічному для бренду [4].

Висновки. У нашій роботі ми розглянули лише основні інструменти створення відео та візуального контенту в мережі, однак їх існує набагато більше. Як бачимо, розглянуті програмні продукти і сервіси можуть задовольнити потреби найвибагливішого користувача від початківця до професіонала, а також в залежності від поставлених цілей і завдань, кожен може підібрати для себе такий додаток, функціонал якого дозволить вирішити поставлені завдання, а інтерфейс буде максимально доступним і зрозумілим.

Список використаних джерел:

6. Дорошкевич Д. В., Томко К. В. Аналіз інструментів оцінки ефективності візуального цифрового контенту. Ефективна економіка, 2020. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7759> (дата звернення: 15.04.2022)
7. Вербовий Р. М. Інструментарій створення мультимедійного контенту. Кросмедіа: контент, технології, перспективи: колективна монографія; за заг. ред. В. Е. Шевченко. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2017. С. 112-124.
8. Рудченко А. С. Інфографіка та динамічна візуалізація як тренд сучасних медіа. Кросмедіа: контент, технології, перспективи: колективна монографія; за заг. ред. В. Е. Шевченко. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2018. С. 102–112.
9. Саїдова Г. О., Радченко Г.А. Контент-маркетинг як дієва складова просування бізнесу. Проблеми системного підходу в економіці, 2019. Вип. 2(2). С. 144-149. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2019_2\(2\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2019_2(2)_23) (дата звернення: 15.04.2022).
10. Кисіль К. Інтерактивні мапи в журналістиці: для новачків та просунутих користувачів. URL: <https://ms.detector.media/how-to/post/16287/2016-03-21-interaktyvni-mapy-v-zhurnalistytsi-dlya-novachkiv-ta-prosunutikh-korystuvachiv/> (дата звернення: 16.04.2022)

УДК 004.03

Захарків Віталій, Захарків Максим здобувачі ОКР молодший спеціаліст
IV курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»,
науковий керівник Павлюс В.П.

МІКРОСЕРВІСНА АРХІТЕКТУРА

Архітектура веб-програми в основному представляє відносини та взаємодії між такими компонентами як інтерфейси, монітори обробки транзакцій, бази даних та інші. Основна мета – переконатися, що всі елементи правильно працюють разом. Правильно спроектована архітектура дозволяє легко розробляти та масштабувати веб-застосунки.

Типи архітектур веб-застосунків:

- Монолітна.
- Мікросервісна.
- Модульна архітектура.

Програмне забезпечення на основі монолітної архітектури (рис. 1) будується як єдине ціле, в якому інтерфейс користувача і реалізація доступу до даних об'єднані в одну програму на одній платформі [1].

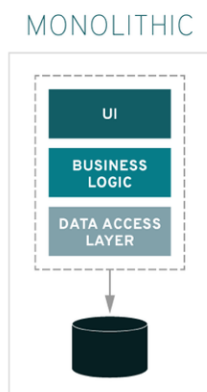

Рис. 1 – Принцип роботи монолітної архітектури

Переваги:

– Простота в розробці. На початку проекту набагато простіше перейти на монолітну архітектуру.

– Простий у розгортанні. Ви повинні скопіювати упаковану програму на сервер.

Недоліки:

– Технічне обслуговування. Якщо додаток занадто великий і складний, щоб його зрозуміти цілком, складно вносити зміни швидко і правильно.

– Розмір програми може сповільнити час запуску.

– Ви повинні повторно розмістити всю програму під час кожного оновлення.

– Монолітні програми також можуть бути складними для масштабування, коли різні модулі мають суперечливі вимоги до ресурсів.

– Надійність – помилка в будь-якому модулі (наприклад, витік пам'яті) може потенційно знизити весь процес. Більше того, оскільки всі екземпляри програми однакові, ця помилка впливає на доступність всієї програми.

– Незалежно від того, наскільки легкими можуть здатися початкові етапи, у монолітних додатках виникають труднощі із застосуванням нових та прогресивних технологій. Оскільки зміни мов чи рамок впливають на всю програму, вона вимагає зусиль для ретельної роботи з деталями програми, отже, це дорого враховує як час, так і зусилля.

Архітектура мікросервісів та модульна архітектура (рис. 2) мають одну спільну рису – вони працюють на зменшення зв'язності компонентів тієї чи іншої програми. Така поведінка в умах виходу з ладу одного із діючих сервісів певної програми здатна частково або повністю гарантувати безпеку даних.

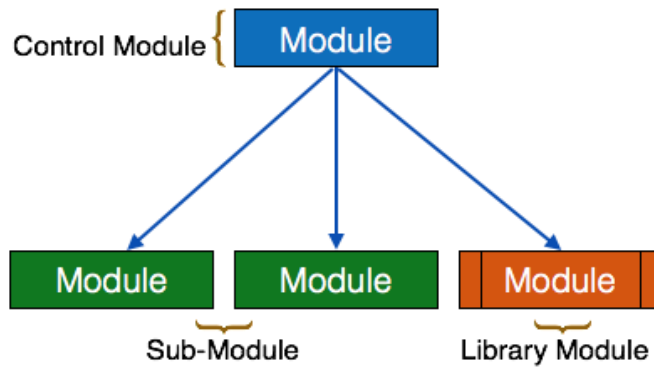

Рис. 2 – Принцип роботи модульної архітектури

Основна відмінність, натомість, полягає у розподіленні ролей відносно апаратного забезпечення. Оскільки архітектури являють собою окремі архітектурні одиниці, що надають користувачам сервіси, що використовуються через інтерфейси (у даному контексті і REST також), робота модулів розподіляється відносно однієї одиниці апаратного забезпечення, натомість робота мікросервісів є більш розподіленою та спроектована таким чином, щоб займати декілька сервісів.

Мікросервіси – це архітектурний стиль, який структурує додаток як сукупність невеликих автономних служб, модельованих навколо бізнес-домену.

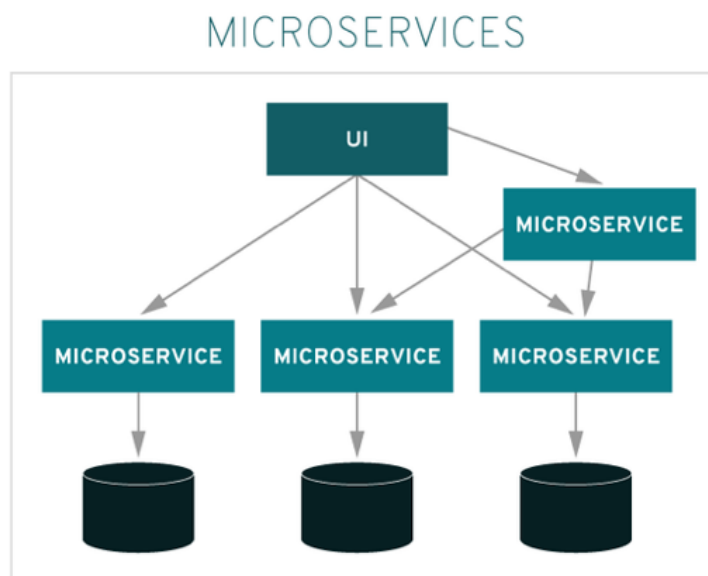

Рис. 3 – Принцип роботи мікросервісної архітектури

Кожен мікросервіс розгортається окремо [2]. Тож якщо ви змінюєте щось в одному з них, ви можете розгорнути ці зміни, не чіпаючи інших мікросервісів, які можуть продовжувати працювати.

Тому веб проекти частіше розробляються як окремі сервіси що можна розгортати та масштабувати окремо.

Мікросервісна архітектура використовує бібліотеки, але їх основний спосіб розвитку застосунка – шляхом ділення його на сервіси. Розробники визначають бібліотеки як компоненти, які підключаються до програми і викликаються нею в тому ж процесі, тоді як сервіси - це компоненти, що виконуються в окремому процесі і комунікують між собою через веб-запити або видалені виклики процедур.

Філософія мікросервісного підходу схожа на філософію Unix «Роби одну річ і роби її якісно» [3]:

- Сервіси невеликі, розбиті на виконання єдиної функції.
- Організаційна культура повинна охоплювати автоматизацію розгортання та тестування.
- Культура і принципи проектування повинні реалізувати перехоплення та опрацювання відмов і дефектів та перебоїв у середовищі виконання.

– Кожен сервіс гнучкий, стійкий до відмов, легко компонується з іншими сервісами, функціонально мінімальний та закінчений.

Переваги мікросервісної архітектури:

– Усуваються будь-які довгострокові зобов'язання щодо технології. При розробці нового сервісу ви можете вибрати новий стек технологій. Будь-який сервіс у системі можна замінити. Його можна переписати з нуля в межах прийнятного часу та бюджету без необхідності перебудовувати всю систему [4].

– Мікросервіси, як правило, краще організовані, оскільки кожен мікросервіс має дуже специфічну роботу і не займається роботою інших сервісів. Тож потенційно легші для розуміння, підтримки і тестування.

– Також відокремлені сервіси легше перекомпонувати і переналаштувати, щоб виконувати задачі різних застосунків.

– Сервіси запускається швидше, що робить розробників більш продуктивними та прискорює розгортання

– Кожен сервіс може бути розгорнутий незалежно від інших. Тож якщо ви змінюєте щось можете розгорнути ці зміни, не чіпаючи інших мікросервісів, які можуть продовжувати працювати.

– Кожен сервіс може бути масштабований окремо.

– Баг в одному мікросервісі не підірве роботу системи. Неполадки у мікросервісі не повинні зламати весь застосунок. Швидше за все, вони не вплинуть суттєво на роботу застосунку, особливо великого.

– Недоліки мікросервісної архітектури:

– Розробники повинні мати справу з додатковою складністю створення розподіленої системи.

– Складність розгортання. У виробництві існує також оперативна складність розгортання та управління системою, що складається з багатьох різних типів послуг.

– Коли ви будете нову архітектуру мікросервісу, ви, ймовірно, знайдете багато багатопланових проблем, яких ви не очікували під час розробки.

Компанії мікросервісного стилю:

- Netflix.
- Amazon.
- The Guardian.
- The UK Government Digital Service.

Висновки. Таким чином обидва підходи мають свої плюси і мінуси, але це залежить від кожного сценарію або вимог до продукту чи проекту та вибору, який ви обираєте. Оскільки монолітний підхід найкраще підходить для легких застосунків, рекомендується спочатку застосовувати монолітний підхід. Мікросервісна архітектура, незважаючи на недоліки та проблеми впровадження, є кращим вибором для складних продуктів що постійно розвиваються.

Список використаних джерел:

1. Мікросервісна архітектура. URL: <https://medium.com/@IvanZmerzlyi/microservices-architecture-461687045b3d> (дата звернення: 22.04.2022).

2. Мікросервісна архітектура для початківців. Частина 1. URL: <https://www.globallogic.com/ua/insights/blogs/microservices-architecture-for-beginners-part-one> (дата звернення: 22.04.2022).

3. Мікросервіси. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Мікросервіси> (дата звернення: 22.04.2022).

4. Система «Task manager» для здійснення управління ІТ-проектами. URL: <http://surl.li/cbknh> (дата звернення: 22.04.2022).

УДК 004.056

*Кравчук Олександр, здобувач ОКР молодший спеціаліст
IV курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»,
науковий керівник Чубей О.О*

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН

Блокчейн – розподілена база даних, що зберігає впорядкований ланцюжок записів (блоків), що постійно довшас. Кожен блок містить часову позначку, хеш попереднього блоку та дані транзакцій, подані як хеш-дерево[1]. Інформація про транзакції зазвичай надається відкритою, не шифрованою. Захистом від підробки та спотворення слугує включення хешу всього блоку у наступний блок. Тому внесення змін в один з блоків вимагає відповідних змін в усіх блоках після нього, що зазвичай виявляється або дуже складно, або дуже коштовно.

Сатоші Накамото у жовтні 2008 року запропонував комбіновану систему цифрових активів та пірингових платежів у своїй статті «Біткоїн: пірингова система електронних грошей». Перший біткоїн був створений 3 січня 2009 року, перший платіж проведено 12 січня. А програмне забезпечення з відкритим вихідним кодом випущено вже 13 числа. Це дозволило брати участь у системі будь-якій людині, яка має необхідні технічні навички. Протягом тривалого часу біткоїн не викликав великий інтерес. Потім, протягом приблизно перших 4 місяців 2012 року, обсяг транзакцій зріс у рази. На початку 2013 року капіталізація ринку біткоїну продовжила цю ж тенденцію. Ще більший інтерес викликає блокчейн – рішення, що лежить в основі біткоїна.

Що таке блокчейн? Через походження, блокчейн помилково відносять до транзакцій криптовалюти, але сфера застосування технології значно ширша.

Система працює наступним чином:

- створюється первинний блок, у ньому відсутній запис про попередній блок;
 - кожен наступний блок містить інформацію про «батька», вид транзакції, власне заголовок, що використовується при генерації чергового блоку;
 - користувачі системи бачать всю кількість блоків, але мають доступ лише до своїх.
- На рисунку 1 наведено схему блоку транзакції.

Рисунок 1 – Схема блоку транзакції

Перспективи розвитку блокчейн-технологій пов'язані з активним розвитком хмарних сервісів, включаючи онлайн банкінг, інтернет-каталоги, системи ідентифікації входу на корпоративні сайти.

Як працює технологія блокчейн? Незважаючи на розподіл блоків в інтернеті, по суті, в «публічному місці», шифрація доступу до кожного з них дозволяє тримати в безпеці дані, що зберігаються в них. Сам ланцюг блоків може вільно передаватися будь-якому користувачеві інтернету без ризику втрати вмісту. На цьому базуються криптовалюти, що мають матеріальну цінність у національній валюті.

Розібратися в тому, що таке блокчейн стане простіше, якщо вникнути в тонкощі роботи з цією системою:

- будь-які зміни без підтвердження криптографічних ключів відхиляються. Завдяки цій функції легко організувати перевірку автентичності без відвідування офісу;
 - передача закритого ключа надає повний доступ до блоку (грошей та інших активів).
- Завдяки цьому легко реєструвати угоди через онлайн-ресурси.

Передача доступу до блоків відбувається в автоматичному режимі за принципом цифрового підпису – ввів код, підтвердив передачу права і процес завершений. Крім фінансової сфери, така система може бути потрібна при продажу інтелектуальних продуктів на кшталт книг, програм.

Дослідивши, як працює блокчейн, то за запропонованою схемою працюють криптовалюти. Але цими сферами застосування не обмежуються. Великий інтерес розподілена система зберігання даних становить для банківських установ, державних організацій, що надають загальний доступ до баз даних на кшталт медичних карток, пенсійних нарахувань[2].

Перспективні напрямки використання блокчейну:

- Право володіння (авторство).
- Операції із сировиною, товаром.
- Перевірка автентичності, підтвердження прав доступу.
- Управління даними.
- Кошти електронного голосування.

– Онлайн ігри.

Переважний перехід компаній на інтернет-технології дає можливість інтеграції блокчейну до існуючої інфраструктури без видимих перетворень. Впровадження можливе шляхом зміни внутрішніх алгоритмів зберігання даних, надання доступу до них з боку користувачів. Якщо залишити колишній інтерфейс, власники особистих кабінетів навіть не помітять різниці, відчувши лише швидкість роботи ресурсу, що помітно зросла.

Безпека застосування. Ключова особливість технології блокчейн полягає у децентралізації системи[3]. Якщо базу даних, розташовану на єдиному сервері, зламати теоретично можна за умови застосування будь-яких існуючих засобів захисту, то з блокчейнами жоден із цих методів не спрацює. Простими словами – у них нема чого зламувати. Залишається лише варіант спроби крадіжки особистих ключів окремих користувачів[4].

Якщо методом блокчейну є захищати файл, що передається, незважаючи на ймовірність доступу до нього необмеженого кола осіб, прочитати вміст зможе лише той користувач, кому були передані ключі[5]. Єдиною слабкою ланкою залишається спосіб копіювання захисного коду, тут не виключається людський фактор, здатний призвести до його втрати. Зовнішнє застосування блокчейну виглядає як переказ грошей з кодом протекції.

Під час здійснення такого платежу одержувач бачить суму, дату перерахування та іншу інформацію, але скористатися коштами до отримання секретного коду не може.

Технічно така передача блоків є повністю безпечною. У процесі може брати участь багато комп'ютерів, і на кожному з них буде повна копія блоку. Якщо на одному з етапів відбудеться збій, достатньо відключити зіпсовану ланку і передати блок наново.

Технологія блокчейн добре відпрацьована на біткоінах, популярній та дорогій криптовалюти. На її прикладі було показано, як організувати масове обчислення хешу (загальноновизнана міра цілісності електронного блоку). Творцю першого блоку достатньо створити унікальну формулу та розрахувати на її основі «батька».

У біткоінах застосовуються такі правила, характерні в цілому для блокчейну:

- кожен хеш унікальний, при розрахунку чергової транзакції створюється інший, ніяк не пов'язаний із попереднім;
- відновити з хешу початкове число неможливо, це виключає зламування шляхом перебору;
- періодичність появи нового хешу закладена на рівні формули, змінити її може лише творець конкретної системи[6];
- база блоків є публічною і при цьому повністю захищеною від злому;
- обчислення здійснюються силами користувачів на домашньому комп'ютері чи з допомогою спеціального устаткування.

Незначним недоліком існуючої системи біткоіну є видимість усіх операцій. Кожен власник гаманця цієї криптовалюти бачить, яку суму перераховано і куди. Але дізнатися, хто власник того чи іншого гаманця неможливо, зберігається повна анонімність.

Ставлення до блокчейну. У різних країнах технологія блокчейн часто обговорюється на державному рівні. Десять йдеться виключно про біткоіни та аналоги, інші держави намагаються її впровадити в банківських структурах, включаючи міжнародні перекази. Юридично це питання вирішено не скрізь. Так, існує думка, що «сурогатні гроші» використовуються для незаконної торгівлі, переказів «чорних» доходів.

Для банківської структури система вигідна, вона позбавляє будь-якої монополії, контролю за міжнародними перекладами порівняно з тим, що зараз відбувається зі SWIFT. Більше 40

великих західних банків об'єдналися в єдиний консорціум з тією ж метою – знайти ефективне та законне застосування цієї технології.

Крім системи перекладів розглядається створення міжнародних баз даних. Такі загальнодоступні ресурси допоможуть оперативно повідомляти колег і бізнес-партнерів про шахраїв, створювати «чорні/білі списки» контрагентів.

Висновки. Отож, проаналізувавши інформацію вище, можна означити плюси та мінуси даної технології.

З плюсів:

- значне скорочення часу на фінансові процедури;
- скорочення матеріальних витрат за рахунок відсутності потреби у потужних серверах, дорогих комплексах із зберігання даних;
- високий рівень захисту;
- позбавлення монополії великих компаній, які намагаються за рахунок великого капіталу маніпулювати ринком.

З мінусів:

- обробка великих обсягів даних для реєстрації операцій, що викликає підвищені вимоги до комп'ютера й до швидкості Інтернету учасників мережі, оскільки дані зберігаються на їх комп'ютерах;
- прозорість транзакцій;
- технологія блокчейн не регулюється жодним законодавством.

Незважаючи на вказані недоліки, блокчейн має унікальні переваги, і нас ще чекає довгий шлях її масового прийняття, але багато галузей уже усвідомлюють перспективу блокчейн-систем. У найближчі декілька років компанії та уряди, швидше за все, експериментуватимуть із новими додатками, щоб з'ясувати, де блокчейн-технологія приносить найбільшу користь.

Список використаних джерел:

1. Howtoearn. URL: <https://howtoearn.com.ua/shho-take-kryptovalyuta/> (дата звернення – 23.05.2022).
2. Що таке Блокчейн? Простими Словами Про Технологію. URL: <http://ummubelle.com/chto-takoe-blokchejn-prostymi-slovami-o-tehnologii/> (дата звернення – 23.05.2022).
3. Використання технології блокчейн суб'єктами підприємницької діяльності. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/53159/1/Конференція%202019-%2008-05-2019-113-114.pdf> (дата звернення – 24.05.2022).
4. Цифровий маркетинг. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/53160/1/Конференція%202019-%2008-05-2019-114-115.pdf> (дата звернення – 24.05.2022).
5. Головна технологія на базі якої побудований Біткоїн називається Блокчейн. URL: <https://yaostrov.ru/exclusive/57070-glavnaya-tehnologiya-na-baze-kotoroy-postroen-bitkoin-nazyvaetsya-blokcheyn.html> (дата звернення – 24.05.2022).
6. Вся правда про блокчейн. URL: https://ludirosta.ru/post/vsya-pravda-o-blokcheyn-i-chto-eto-takoe_1964 (дата звернення – 23.05.2022).

УДК 004.77

*Куца Уляна, здобувач ОКР Молодший спеціаліст
VI курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»*

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ РОЗМІЩЕННЯ ВЕБ-САЙТУ НА ІНТЕРНЕТ-ХОСТИНГУ З ЕКСПОРТОМ БАЗИ ДАНИХ

Метою даного дослідження є ознайомлення з технологіями розміщення власного сайту на хостингу для майбутнього тестування його різними людьми.

Хостинг – це підключення до мережі та інших ресурсів для розміщення фізичної інформації на сервері, що постійно перебуває в інтернеті.

Поняття хостингу включає в себе широкий спектр послуг із використанням різного апаратного та програмного забезпечення. Зазвичай під поняттям послуги хостингу мають на увазі, як мінімум, послугу розміщення файлів сайту на сервері, на якому запущене ПЗ, необхідне для обробки запитів до цих файлів (вебсервер).

Як правило, до послуг хостингу вже входить надання місця для поштової кореспонденції, баз даних, DNS файлового сховища тощо, а також підтримка функціонування відповідних сервісів, однак вони можуть надаватися і окремо. А саме, послуга може бути обмежена розміщенням поштової кореспонденції та відповідного ПЗ (поштовий хостинг), клієнтських файлів (файловий хостинг), виключно відео файлів (відео хостинг) або інших файлів певного типу та за певними умовами.

Є два види хостингу: безкоштовний та платний, у кожного з них є свої переваги та недоліки. Під час проведення цього дослідження було проаналізовано інформацію з інтернету, тому у таблиці 1 наведено переваги та недоліки цих видів хостингу.

Таблиця 1 – Переваги та недоліки платного та безкоштовного хостингу

Вид хостингу	Переваги	Недоліки
Безкоштовний	– Безкоштовність. – Технічна підтримка	– Розміщення реклами. – Обмеження об'єму сайтів і розміру завантажень.
Платний	– Тестовий період. – Зручна і проста панель.	– Обмеження з навантаження. – Відсутність гнучкої настройки.

Основними функціями хостингу є:

- надання дискового простору з метою розміщення на ньому файлів, які потрібні для коректного відображення сайту;
- зберігання файлів сайту та забезпечення доступу до них;
- розміщення фізичної інформації на сервері, що постійно перебуває в мережі.

На просторах мережі інтернет є багато доступних, як безкоштовних так і платних варіантів хостингу. Для продовження цього дослідження було обрано три інтернет ресурси для розміщення сайту, а саме:

- AwardSpace.
- FreeHosting.
- GoogleHost.

Після цього проведено детальний аналіз цих трьох інтернет-ресурсів, що описаний нижче та обрано відповідний до свого сайту варіант.

AwardSpace був розроблений у 2003 році, хоча тоді існували безкоштовні послуги, жодна з них не була схожа на нього. Ніхто не пропонував дійсно безкоштовний хостинг, який дає вам – клієнту – свободу створювати все, що завгодно та коли завгодно.

Починаючи з 2003 року AwardSpace намагається досягти одного, тобто дати можливість кожному створити веб-сайт і бути в мережі.

В межах безкоштовної версії AwardSpace можна отримати:

- 1 ГБ пам'яті на диску, цього об'єму вистачить, що розмістити близько 600 зображень, однак його недостатньо для розміщення відео;
- 5 ГБ трафіку щомісяця, це найменший об'єм пропускної здатності, що пропонується в списку, але його цілком вистачить для простих сайтів та блогів;
- один обліковий запис електронної пошти;
- субдомени, до свого хостингового простору ви можете додати до трьох субдоменів.

В платних тарифних планах:

- кращі швидкості;
- необмежений об'єм у дисковому сховищі;
- необмежений трафік;
- кращий захист;
- більше поштових облікових записів;
- безкоштовні сертифікати SSL;
- розміщення більш, ніж одного сайту;
- постійне використання безкоштовних імен домену;
- повний доступ до майстра встановлення Zacky App Installer.

FreeHosting пропонує повний набір інструментів і ресурсів, необхідних для створення будь-яких видів веб-сайтів.

В межах безкоштовної версії клієнти отримують:

- необмежену пропускну здатність;
- 10 ГБ на диску;
- зручний майстер встановлення Softaculous;
- один обліковий запис електронної пошти;
- фільтр спаму та гарантована доставка.

В платних тарифних планах:

- ведення веб-журналів;
- веб-статистика;
- створення резервних копій;
- розширення виділених ресурсів.

Googiesthost пропонує багатофункціональні безкоштовні та преміальні плани хостингу з безкоштовним доменним іменем на все життя.

В межах безкоштовної версії будуть доступні:

- клієнтська підтримка;
- 1ГБ на SSD-диску;
- необмежена пропускну здатність;
- безкоштовні ящики електронної пошти для бізнесу;
- зручний майстер встановлення Softaculous.

В платних тарифних планах:

- Lite Speed – завантаження вашого сайту буде відбуватися швидше;
- створення резервних копій;
- «живий» чат служби підтримки;
- різні розміщення серверів на вибір;
- канал зв'язку у 1 ГБіт/сек;
- гарантію безперебійної роботи у 99,99%.

Після детального аналізу трьох обраних хостингів для подальшого використання було обрано AwardSpace.

Для того, щоб завантажити свій сайт на хостинг необхідно створити власний субдомен, процес відображено на рисунку 1.

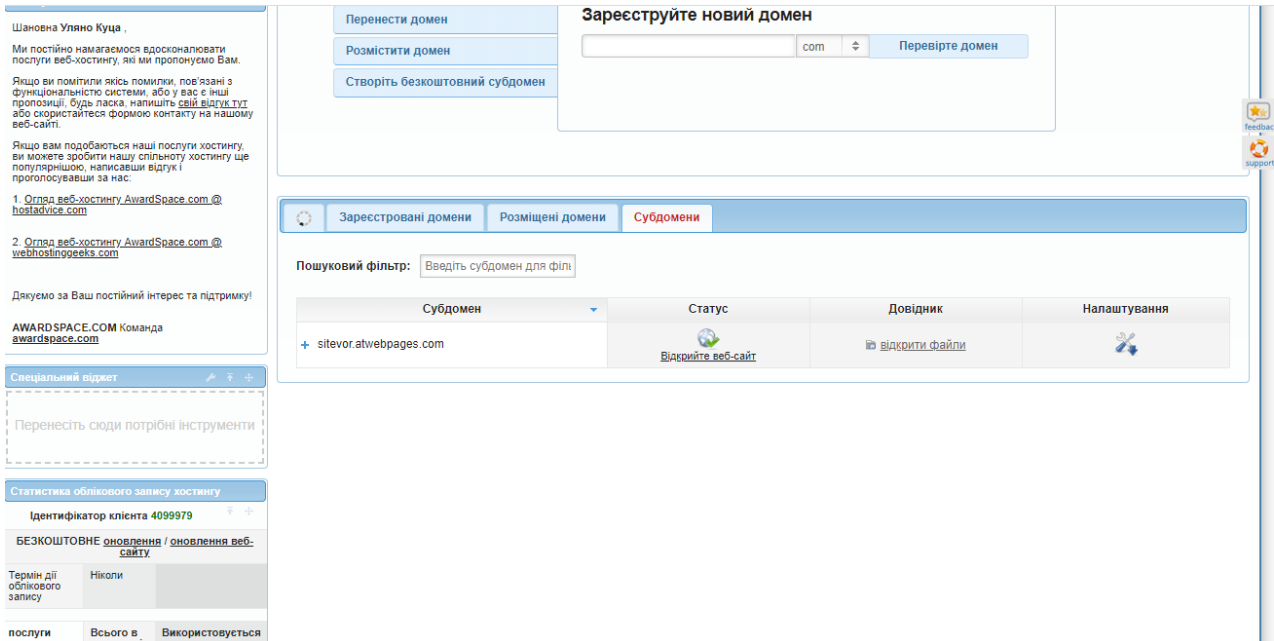

Рисунок 1 – Створення власного субдомена

Після створення власного субдомена, створюємо власний FTP обліковий запис, створення якого показано на рисунку 2.

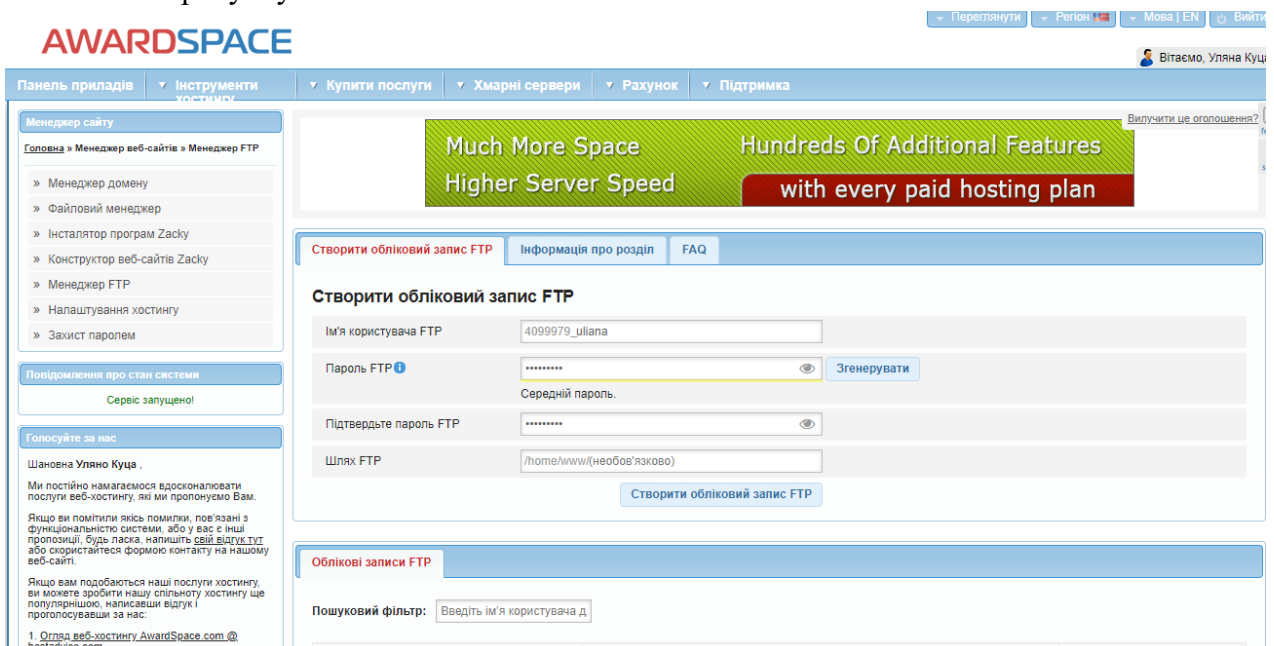

Рисунок 2 – Створення власного FTP облікового запису

Створивши власний обліковий запис FTP необхідно встановити з'єднання до власного субдомена за допомогою програми клієнт FileZilla, створення з'єднання зображено на рисунку 3.

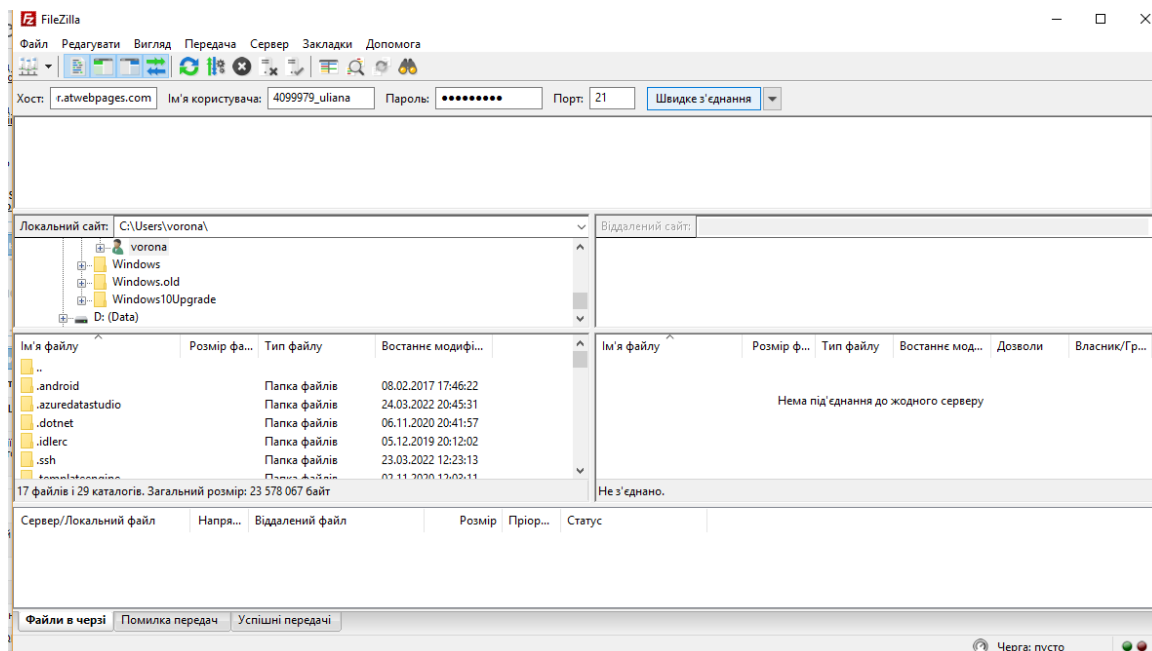

Рисунок 3 – Створення з'єднання до власного субдомену

Після цих кроків відкривається власний сайт, який завантажений на власний субдомен та відображається всім користувачам, які перейдуть за посиланням.

Веб-сайт розміщений на рисунку 4.

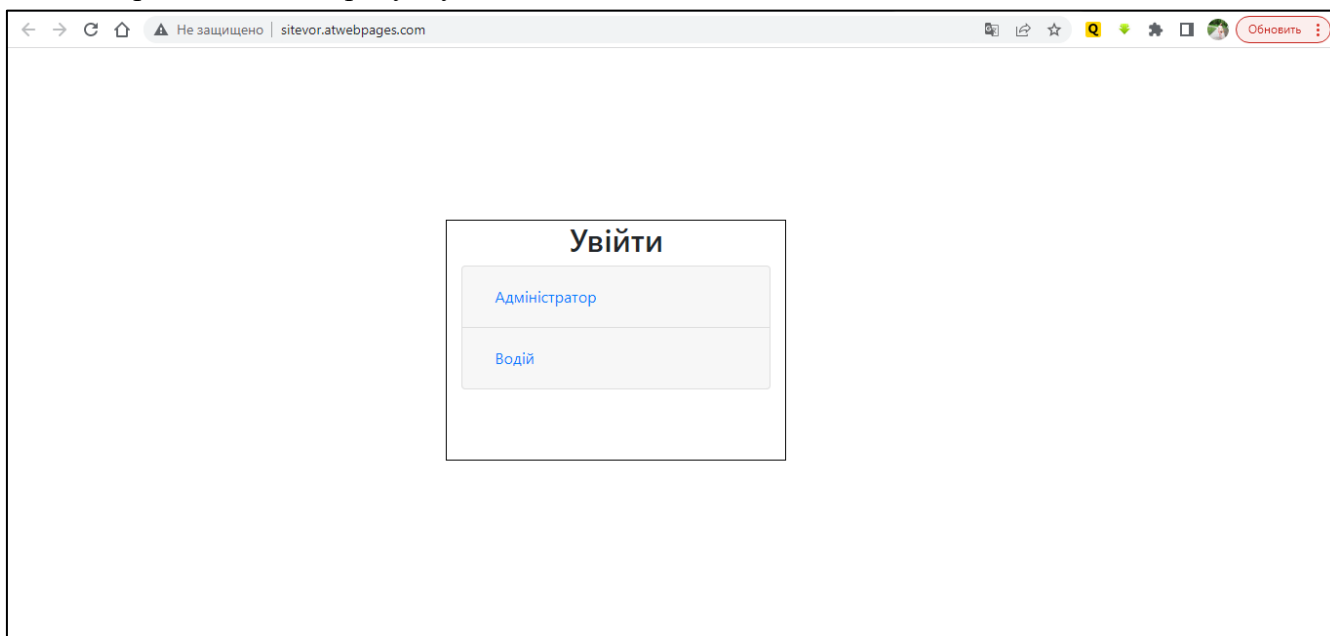

Рисунок 4 – Розміщений власний веб-сайт на хостингу за адресою

<http://sitevor.atwebpages.com/>

Висновки. Хостинг веб-сайтів є доступним для усіх, простим та зрозумілим у використанні для звичайних людей. В залежності від того, який тарифний план обираєте, кількість доступних функцій буде збільшуватися, проте в безкоштовній версії теж багато доступно.

Розміщення власного сайту на хостингу набуває неабиякої популярності, оскільки інформаційні технології постійно розвиваються. Тому для того, щоб отримати певний заробіток з власного сайту чи просто для того, щоб популяризувати власний сайт необхідно певний чином прорекламувати його в мережі Інтернет.

В даній науковій роботі було досліджено технології розміщення власного сайту на інтернет-хостингу з експортом бази даних. Зокрема, було проаналізовано три інтернет-хостинги та обрано кращий для подальшого користування ним.

Список використаних джерел:

1. Що таке хостинг ? *Wikipedia*: веб-сайт. URL: [Що таке хостинг ?](#) (Дата звернення: 11.05.2022)
2. Найкращі безкоштовні хостинги. *Websiteplanet*: веб-сайт. URL: [Найкращі бешкоштовні хостинги](#). (Дата звернення: 11.05.2022)
3. Хостинг AwardSpace. *AwardSpace*: веб-сайт. URL: [AwardSpace](#) (Дата звернення: 11.05.2022)
4. Хостинг FreeHosting. *FreeHosting*: веб-сайт. URL: [FreeHosting](#) (Дата звернення: 11.05.2022)
5. Хостинг GoogieHost. *GoogieHost*: веб-сайт. URL: [GoogieHost](#) (Дата звернення: 11.05.2022)
6. Завантажте клієнт FileZilla. *FileZilla*: веб-сайт. URL: [FileZilla-project](#) (Дата звернення: 11.05.2022)

УДК 004.65

*Небесний Дмитро , Бруд Віктор, здобувачі ОКР молодший спеціаліст
III курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»,
науковий керівник Сиротюк Н.С.*

NoSQL БАЗИ ДАНИХ: ЗАСТОСУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

У сучасному світі невтомного та швидкого народження підприємств та їх невпинного росту, нові, нереляційні бази даних є чарівною альтернативою SQL сховищам через свою гнучкість, легку масштабованість, швидкість та відмову від необхідності чітких непорушних зв'язків у використанні типів даних. Проте, попри переваги, не у всіх випадках вони є кращим рішенням для зберігання інформації.

Ян Сіпке ван дер Вейн зазначає, що нереляційні бази даних допомагають у вирішенні деяких частих проблем розробки традиційних баз даних зв'язаних з особливостями їх роботи, таких як масштабованість, зручність використання у базах даних різної місткості, та зручності у використанні у зв'язці з технологіями хмарного зберігання даних, натомість не надаючи гарантій узгодженості. Автор говорить про кращу роботу NoSQL баз даних при нижчій необхідності зв'язків [1, с. 431].

Ішань Лі та Сатімаорті Манохара відмічають користь відносної швидкості нереляційних баз даних при роботі з великими даними (Big Data), проте, також, відмічають, що подані переваги NoSQL баз даних у швидкості обробки інформації не завжди виглядають такими беззаперечними у порівнянні з реляційними [2, с.18].

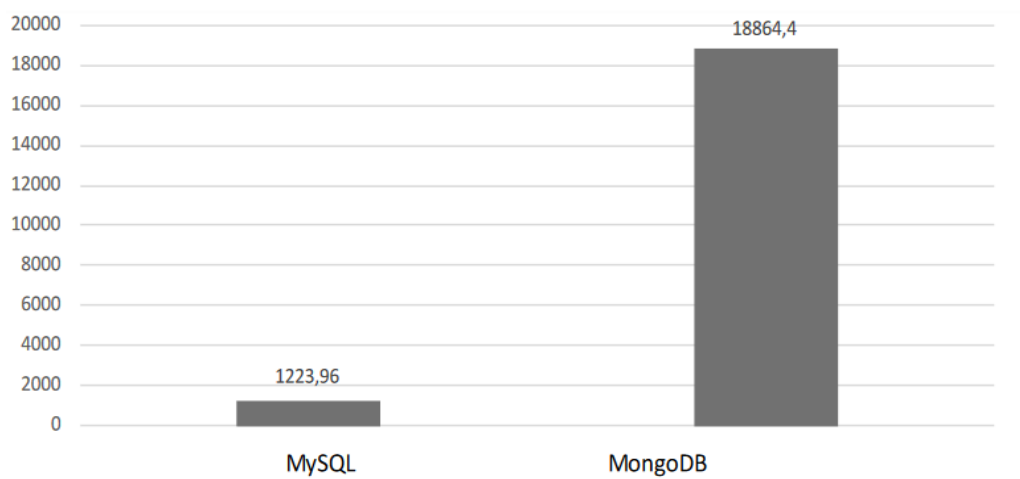
Метою роботи є аналіз баз даних нереляційного типу, висвітлення їх представників у цифровій індустрії, аналіз окремих переваг та недоліків безвідносних баз даних, встановлення та формування перспектив їх розвитку.

Реляційним базам даних властива хороша комбінація стійкості, гнучкості, продуктивності, масштабованості, сумісності та простоти; проте, із компромісами, з деякими вищезазначеними аспектами нереляційні сховища справляються краще. Причиною цього стала різноманітність програмного забезпечення та додатків, що призвела до виникнення потреби у збільшенні місця у поєднанні з простотою використання, що проявляється у нижчих вимогах до слідування узгодженостям у типах даних, при характерній рисі SQL баз даних – зв'язках [3, с.22].

Про актуальність NoSQL баз даних свідчить їх ефективність та швидкодію, порівняно з SQL сховищем, за певних умов. У своїй роботі, Швець М. Ю., Заруба Д. С. та Хохлов Ю. В. приводять таке тестування «Для тестування MongoDB було встановлено розширення для Sysbench, яке дозволяє проводити тестування цієї бази даних. Далі, за умови того, що встановлено MongoDB, необхідно створити досліджувану БД та користувача. Для тесту створено 16 колекцій, кожна з яких складається з 10 мільйонів документів. Можливо переглянути розмір бази даних відносно розміру пам'яті, щоб забезпечити тестування лише робочого навантаження на основі пам'яті та робочого навантаження, що перевищує обсяг пам'яті та використання диска. З отриманих результатів тестування було вираховано середню кількість записів. Система керування нереляційною базою даних MongoDB робить у 15 разів більшу кількість вставок за секунду, ніж система керування реляційною базою даних MySQL. [3, с.23]». Наведену цитату ілюструє діаграма, подана на рисунку 1.

В зв'язку з застосуванням баз даних у багатьох компаніях малого бізнесу, невеликих сервісах та багатьох навчальних закладах, де потенційний користувач бази даних не має досвіду та необхідних знань для роботи з ними, підвищується необхідність спрощення роботи з ними, тому й саме у подібних сферах зростає актуальність нереляційних баз даних (NoSQL). Саме за допомогою них, спрощується робота та підвищується продуктивність працівників.

На сьогодні через постійне народження нових підприємств та, навіть, цілих галузей у різних сферах роботи з великими обсягами даних чи то клієнти, чи товари, нерухомість, дані датчиків тощо. Через попит, появу нових розробників та методів розробки, потребу у зберіганні даних у зручніший спосіб, з'явився напрям NoSQL баз даних. Як зазвичай стається, за попитом прийшли пропозиції і в умовах молодого ринку, розробники в боротьбі за увагу клієнтів наділяли додатки різноманітним функціоналом. В умовах ринку, особливо молодого та

вузькоспеціалізованого, не поділеного великими корпораціями, якість продукту з вищою вірогідністю буде характеризуватися його популярністю. Далі наведемо приклади програмного забезпечення, його опис, особливості та переваги.

MongoDB – це документ орієнтована система керування базами даних. Вона розроблена мовою програмування C++. Дана СКБД підтримує зберігання документів у форматі JSON, має досить гнучку мову для формування запитів, надає можливість користувачу створювати індекси для різних збережених атрибутів, забезпечує зберігання великих бінарних об'єктів, підтримує логінг операцій змін під час роботи. Надає можливість користувачу працювати відповідно до парадигми Map/Reduce. Підтримує як реплікацію так й побудову відмовостійких конфігурацій. Підтримується автоматичне відновлення незбережених змін після збою зі сторони користувача, та перенесення навантаження вузла, який вийшов з ладу. Серед можливостей MongoDB, можна зазначити такі основні:

- динамічні запити,
- швидке оновлення,
- повна підтримка індексів,
- профілювання запитів,
- ефективне зберігання бінарних даних великих обсягів (такі як фото та відео).

Apache CouchDB – це розподілена документ орієнтована Система Керування Базами Даних. В даній СКБД користувач може робити запити до неї та індексацію даних згідно з парадигмою Map/Reduce, використовуючи для формування логіки вибірки даних мову програмування JavaScript. СКБД є сервером веб застосунків. В неї вбудований продуктивний веб сервер, оптимізований код, як і дані, зберігається в ж файлі з базою даних. Програма відкрита для широкого загалу. Вона написана на мові програмування Erlang.

Apache Cassandra — «це розподілена база даних NoSQL з відкритим вихідним кодом, якій довіряють тисячі компаній, що забезпечує масштабованість та високу доступність без шкоди для продуктивності. Лінійна масштабованість і доведена відмовостійкість стандартного обладнання або хмарної інфраструктури роблять її ідеальною платформою для критично важливих даних[4]».

Redis — «це сховище з відкритим вихідним кодом (ліцензія BSD), сховище структури даних у пам'яті, яке використовується як база даних, кеш, посередник повідомлень і потокова система. Redis надає такі структури даних, як рядки, хеші, списки, набори, відсортовані набори із запитом діапазону, растрові зображення, гіперлогові журнали, геопросторові індекси та потоки. Redis має вбудовану реплікацію, сценарії Lua, вилучення LRU, транзакції та різні рівні збереження на диску, а також забезпечує високу доступність через Redis Sentinel та автоматичне розбиття на розділи за допомогою Redis Cluster[5]».

Порівняльний аналіз архітектур нереляційних баз даних наведено в табл. 1.

База даних	Касандра	Монго	Редіс
Мова програмування	Java	C++	C
Тип бази даних	З широким стовпчиком	Документ-орієнтована	Ключ-значення
Найкраще використовувати для:	Зберігання великої кількості даних, маючи зручний інтерфейс	Якщо потрібні робити динамічні запити	Для даних, які швидко змінюються, при обмеженні максимальної кількості даних
Наявність транзакцій	Немає	Немає	Наявні
Реплікація	Децентралізована	По типу «господар-слуга»	По типу «господар-слуга»
Площина	Доступність-стійкість	Стойкість-узгодженість	Стойкість-узгодженість

Табл. 1 - Порівняльний аналіз архітектур нереляційних баз даних [6, с.81]

Зінов'єва, І.С. та Артемчук, В.О. наводять порівняльну таблицю (табл. 2) «Характеристика підтримки моделей представлення даних у сучасних багатомодельних базах даних» представлену в неповному вигляді (не показані NewSQL та багатомодельні типи БД).

Табл. 2 - Підтримка моделей даних

Далі коротко наведені окремі позитивні та негативні якості деяких із наведених

Назва	Тип	Підтримувана модель даних									
		реляційна	ключ/ значення	колонко- орієнтована	документарна	графова	RDF	пошукова	NXD	часові ряди	об'єктно- орієнтована
Oracle	SQL				+	+	+				
MySQL	SQL				+						
Microsoft SQL Server	SQL				+	+					
IBM Db2	SQL				+		+				
MongoDB	NoSQL (документарна)							+			
Redis	NoSQL (ключ/значення)				+	+		+		+	
Kdb+	NoSQL (пошукова)	+									
Amazon DynamoDB	NoSQL (ключ/значення)				+						
ArangoDB	NoSQL		+		+	+		+			
Sqrl	NoSQL		+	+	+	+					

архітектур.

СКБД **MongoDB**:

Переваги:

- Легкість масштабування.
- Можливість вибрати, будь який рівень узгодженості в залежності від значення даних.
- Менша схема. Ідеально підходить для сховища документів.
- Продукт, що швидко розвивається.

Недоліки:

- Великий розмір даних.
- Менша гнучкість при запиті.
- Менш актуальна інформація через продукт, що швидко розвивається.

СКБД **Apache CouchDB**:

Переваги:

- Incremental map/reduce – це покращена версія map/reduce через яку швидкість буде вища, ніж на звичайному map/reduce.
- Веб додаток.
- Можливість підключення до віддалених серверів.

Недоліки:

- Розроблявся для потреб вед-додатків. Звідси й проблема такого нетривіального рішення як доступ до бази через REST-інтерфейс.
- Немає можливості масштабування.

СКБД Apache Cassandra:

Переваги:

- Масштабованість та надійність у зв'язку з відсутністю центрального сервера (Master Node).
- Читання з відновленням (read repair).
- Направлена відправка (hinted handoff).
- Гнучка схема даних, заснована на комбінації стовпцевих сімейств (Column Family) у простір ключів (keyspace).
- Висока пропускна спроможність, особливо для операцій запису.
- Власна SQL-подібна мова запитів (Cassandra Query Language).
- Наявність інструментів розширення функціональних можливостей
- Підтримка пошуку за рахунок вторинних індексів.
- Налаштовувана узгодженість та підтримка реплікації.
- Автоматичне вирішення конфліктів завдяки збереженню тимчасових міток.
- Підтримка аутентифікації.

Недоліки:

- Особливості внутрішньої мови запитів.
- Високі накладні витрати при роботі з великими обсягами даних
- Труднощі з операцією пошуку, невбудованої в ядро архітектури
- Складнощі з використанням типу даних «лічильник» (counter).

Якщо є підозри, що база даних може стати проблемним місцем якогось проекту, заснованого на роботі з великими обсягами інформації, варто подивитися в бік NoSQL баз, які дозволяють те, чого не вміють реляційні БД. Нижче приведені можливості, які стали причиною популярності NoSQL баз даних:

- Зберігання великих обсягів неструктурованої інформації. База даних NoSQL не накладає обмежень на типи даних, що зберігаються. Більше того, при необхідності в процесі роботи можна додавати нові типи даних.

- Використання хмарних обчислень та сховищ. Хмарні сховища – відмінне рішення, але вони вимагають, щоб дані можна було легко розподілити між кількома серверами для забезпечення масштабування. Використання, для тестування та розробки, локального обладнання, а потім перенесення системи в хмару, де вона і працює – це саме те, для чого створено бази даних NoSQL.

- Швидка технологія. Якщо ви розробляєте систему, використання agile-методів, застосування реляційної БД здатне уповільнити її роботу. NoSQL бази даних не потребують того ж обсягу підготовчих дій, які зазвичай потрібні для реляційних баз.

Недоліки у рішення в користь нереляційних сховищ також присутні і в довготривалій перспективі вони можуть переважити всі позитивні сторони. Ось деякі із них:

- Програма сильно прив'язується до конкретної СУБД. Мова SQL універсальна для всіх реляційних сховищ і користувачеві не доведеться кардинально переписувати весь код у разі зміни СУБД. Навіть якщо дві NoSQL системи концептуально практично не відрізняються, вони матимуть дуже мало загальних стандартів в API та специфіці запитів.

- Обмежена ємність вбудованої мови запитів. SQL має дуже багату історію та багато стандартів. Це дуже потужний і складний інструмент для операцій з даними та складання звітів. Практично всі мови запитів і методи API сховищ NoSQL були створені на основі тих чи інших функцій SQL - як наслідок, вони мають значно меншу функціональність.

- Низька цінність і вузькопрофільність знань - фахівців з хорошим знанням SQL набагато простіше знайти, тоді як специфікою роботи API деяких NoSQL рішень на серйозному рівні мало хто захоплюється - це означає, що багато специфічних моментів оператора бази даних доведеться освоювати одразу під час створення продукту.

Під час приведення переваг на недоліків було використано матеріали з сторонніх джерел [8, 9].

На сьогоднішній день NoSQL бази даних є не єдиною альтернативою традиційним, проте дивлячись на низьку популярність такого рішення видно стає ще нижчу відомість серед інших аналогів. Причиною такого явного превалювання є закоренілість SQL сховищ серед компаній, велика кількість матеріалів для вивчення теми, представлення про реляційні БД як про стандарт, низьке інформування новачків та впевненість у наявності вакансій SQL БД натомість відсутності у нереляційних. Проте світ міняється і ще вчора маргінальні рішення, сьогодні можуть знайти у ньому своє місце, можливо для цього потрібно пройти низку метаморфоз. У своїй роботі Амея Наяк, Аніл Порія та Дікшай Пуджарі передбачають подальший розвиток нереляційних баз даних. Хоч NoSQL і розвивався дуже високими темпами, він все ж відстає у порівнянні із традиційними базами даних у кількості користувачів. Основна причина цього – це те, що користувачі знайоміші із SQL, коли у NoSQL відсутня єдина мова запитів. Якщо така з'явиться, то це змінить правила гри. На тепер існує небагато постачальників хмарних баз даних, таких як Heround, що працюють над створенням гібридної моделі баз даних, тобто таких, у яких звичний SQL інтерфейс та NoSQL внутрішнє влаштування. Такі бази даних не такі швидкі як чисті NoSQL сховища, але у них поєднанні риси обох типів. Таким чином багато недоліків із нереляційних та традиційних баз даних можуть бути перекритими. При подальших досягненнях у напрямку гібридних архітектур, перспективи NoSQL сховищ у DBaaS, виглядають чарівними [10, с.19].

Резюмуючи вище написане можна стверджувати, що напрямком у сторону створення та застосування нереляційних баз даних набирає популярність завдяки притаманним особливостям. Проте інші їх відмінності стають перепоною для використання у низці випадків. Таким чином можна стверджувати, що як і будь які інформаційні технології, нереляційні сховища є річчю галузевою, корисною в одних випадках та незручною в інших. NoSQL і в середині себе розділяється по напрямках і для них існують орієнтовані архітектури зі своїми перевагами та недоліками. Майбутнє у описаного типу баз даних бачиться туманним: з одного боку при розвитку інтернету речей та кількості датчиків, рішення буде доречним, з іншого – відсутність єдиної мови запитів ускладнює роботу і сьогодні. NoSQL – чарівний приклад технології у стадії уже не зародження, проте пізнього формування, коли кардинальні зміни уже не будуть внесені, але і єдиної концепції іще не існує; коли її уже не використовують у якості експерименту ентузіасти і масовому користувачеві вона нечасто відома. NoSQL уже відіграє значну роль у світі баз даних та ще пригодиться у близькому майбутньому. Уже увійшовши в історію рішення щодо зберігання даних, разом із реляційними, нереляційні бази даних можуть дати майбутнє якісно новому підходу до утримання та взаємодії даних.

Список використаних джерел:

1. Van der Veen J. S., Van der Waaij B., Meijer R. J. Sensor data storage performance: SQL or NoSQL, physical or virtual //2012 IEEE fifth international conference on cloud computing. – IEEE, 2012. – С. 431-438.

2. Li Y., Manoharan S. A performance comparison of SQL and NoSQL databases //2013 IEEE Pacific Rim Conference on Communications, Computers and Signal Processing (PACRIM). – IEEE, 2013. – С. 15-19.
3. Швець М. Ю., Заруба Д. С., Хохлов Ю. В. Порівняння SQL та NoSQL баз даних //Вчені записки Таврійського національного університету імені ВІ Вернадського. Серія: Технічні науки. – 2018. – №. 29 (68), № 6 (2). – С. 21-25.
4. What is Apache Cassandra? Apache Cassandra | Apache Cassandra Documentation: веб-сайт. URL: https://cassandra.apache.org/_/index.html (дата звернення: 15.04.2022)
5. Introduction to Redis. Redis: веб-сайт. URL: <https://redis.io/docs/about/> (дата звернення: 25.04.2022)
6. Стецик О., Теренчук С. Порівняльний аналіз архітектур нереляційних баз даних //Управління розвитком складних систем. – 2021. – №. 47. – С. 78-82.
7. Зінов'єва І. С., Артемчук В. О. Сучасні підходи до подальшої еволюції концепції баз даних //III International scientific and practical conference «Dynamics of the development of world science», Canada. – 2019. – С. 34-44.
8. Преимущества и недостатки нереляционных баз данных – Veesp. Веб-сайт. URL: <https://veesp.com/ru/blog/sql-or-nosql/>(дата звернення: 27.04.2022)
9. SQL или NoSQL — вот в чём вопрос. Хабр:веб-сайт. URL: <https://habr.com/ru/company/ruvds/blog/324936/> (дата звернення: 25.04.2022)
10. Nayak A., Poriya A., Poojary D. Type of NOSQL databases and its comparison with relational databases //International Journal of Applied Information Systems. – 2013. – Т. 5. – №. 4. – С. 16-19.

УДК 004.41

*Озіранець Алла, здобувач ОКР молодший спеціаліст
IV курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»,
науковий керівник Посвятовська О.Б.*

АКТУАЛЬНІСТЬ ІГРОВИХ ЗАСТОСУНКІВ З НАВЧАЛЬНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ

Використання новітніх технологій – один з основних інструментів для забезпечення комфортної організації різноманітних сфер життя сучасної людини. В останні роки епідеміологічні обмеження буквально по всьому світу посприяли переведенню всіх можливих видів діяльності у формат онлайн. Все більше часу практично кожен проводить з використанням гаджетів – будь то робота, навчання чи відпочинок. Маємо констатувати факт, що ігрова індустрія за цих обставин продовжує розвиватись ще більшими темпами і в різних напрямках, здобуваючи при цьому все більше прихильників.

За даними, отриманими завдяки дослідженню DFC Intelligence наприкінці 2020 року, стало відомо, що близько 3 мільярдів людей можна вважати геймерами. Також за звітом, що наведено у вищевказаному джерелі, країною з найбільшою кількістю гравців у світі є Китай, і ця кількість має тенденцію до непропорційного зростання абсолютно у всіх регіонах. Детальніше статистичні дані дослідження відображено на рисунку 1 [1].

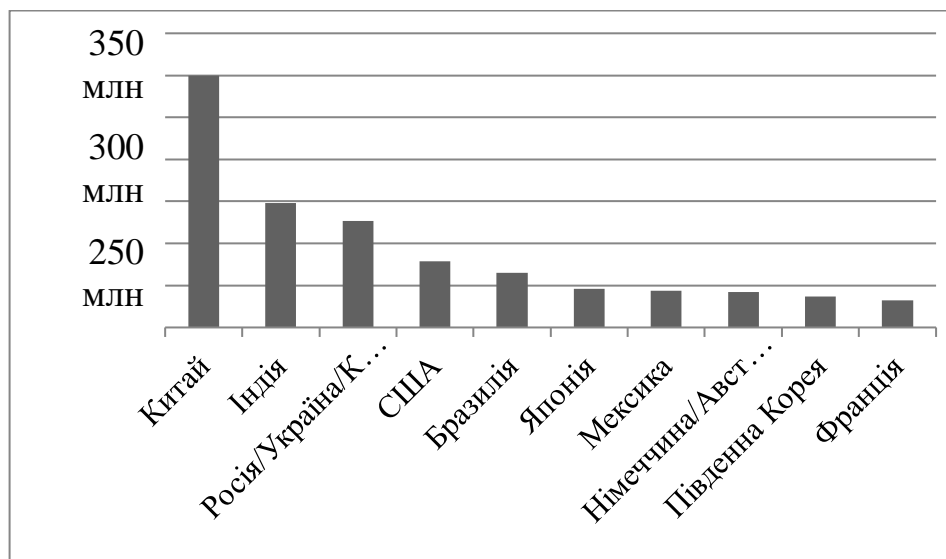

Рисунок 1 – Рейтинг країн за кількістю гравців

Сучасні психологи дотримуються позиції, яка свідчить про те, що ігри у будь-якій формі – це своєрідний спосіб здобуття нових знань, навичок та вмінь цікавим шляхом [2]. Завдяки існуванню ігрових застосунків з навчальними елементами, можна довести, що ігри не являють собою суто розвагу, але також є інструментом для навчання незважаючи на вік гравця.

Одним з актуальних питань сьогодення залишається підготовка дитини до школи. Зважаючи на те, що ми живемо у період цифрового суспільства більшість дітей дошкільного віку вже мають доступ до смартфонів. Тому психологи радять слідкувати за дотриманням конкретних часових меж для ігор у телефоні та на інших пристроях. Рекомендації психологів, щодо часу проведення в іграх на гаджетах відображено на рисунку 2 [3]. Це має обов'язково враховуватись при розробці ігор для відповідної цільової аудиторії.

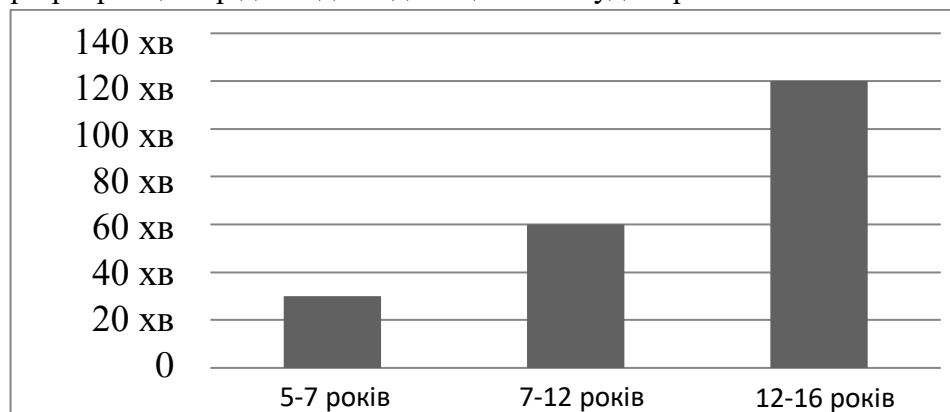

Рисунок 2 – Рекомендовані часові межі для ігор на гаджетах відповідно до вікових груп дітей

Прикладом успішного впровадження ігрових застосунків у навчально-освітній процес можна вважати дидактичні ігри, що створені відповідно до вимог. Такі ігри можна виокремити за наступними ознаками:

- наявність ігрової ситуації;
- гра формалізована, тобто є конкретні чіткі правила, передбачений порядок дій та система оцінок;
- відсутність ланцюжка рішень.

Популярними типами дидактичних ігор сьогодення вважають аналіз конкретної ситуації, ігрове проєктування та ігрові технології навчання [4]. Як свідчать опрацьовані джерела, такі

дидактичні ігри подобаються зазвичай дітям до 10 років, для дітей старшої вікової групи навчальними ігровими застосунками можуть бути ігри будь-яких жанрів, проте з наявністю навчально-розвиваючих елементів.

Подібні ігри розраховані на те, щоб навчити учасників новим навичкам, або розвинути уже набуті, такі як:

- абстрактне мислення;
- швидкість реакції;
- емоційний контроль;
- аналіз наявних даних, поточної ситуації тощо.

Використання навчальних ігрових застосунків є найбільш актуальним саме у навчально-освітній сфері, оскільки для багатьох дітей навчання в школі не асоціюється з чимось корисним та цікавим. За результатами опитування УНІАН у 2019 році всього 27% учнів із задоволенням ходили до школи та дійсно получили з цього певний профіт. Результати дослідження проілюстровано на рисунку 3 [5].

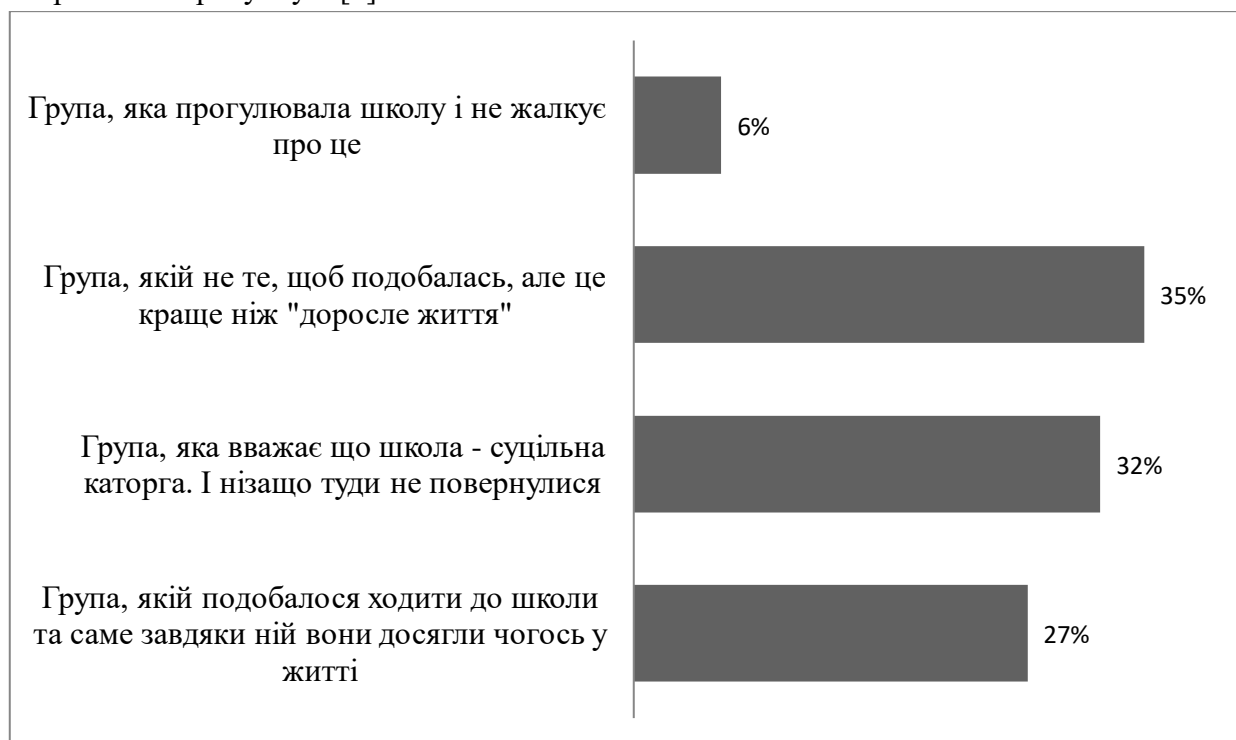

Рисунок 3 – Результати опитування на тему «Чи подобалося вам у школі?»

Відповідно до всього вищевказаного, має бути представлено широкий вибір різноманітних ігрових застосунків для задоволення потреб у цій сфері. Тому є актуальною розробка та реалізація таких програмних продуктів.

Якісний сучасний ігровий застосунок з навчальними елементами повинен відповідати як загальним вимогам до функціоналу так і usability interface, що в цілому забезпечує потреби користувачів. Зокрема, головне меню гри повинно забезпечувати ефективну взаємодію між гравцями та самою системою, та надавати доступ до відповідних функцій, відображених на рисунку 4. Також інтерфейс будь-якої гри повинен бути інтуїтивно зрозумілим, лаконічним та містити оптимальну кількість візуальних елементів.

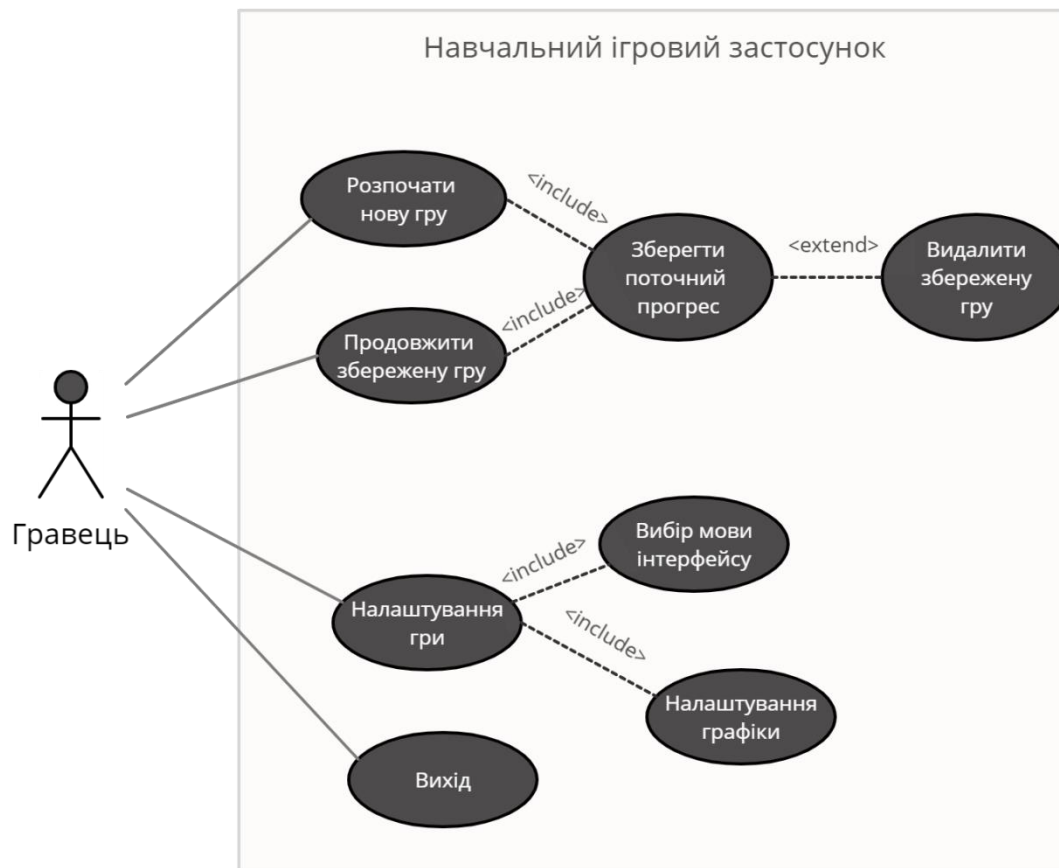

Рисунок 4 – Діаграма прецедентів головного меню актуального ігрового застосунку

Варто зауважити, що будь-який ігровий застосунок повинен бути захищеним від взлому. Оптимальним превентивним варіантом від такої загрози може бути використання сторонніх DRM. Дане програмне забезпечення перешкоджає різноманітним діям з даними в електронному вигляді або ж, принаймні, значно обмежує їх, надає можливість відстеження подібних дій [6].

Висновок: аналіз статистичних даних та інформаційних джерел відповідної тематики аргументовано свідчить актуальність ігрових застосунків не тільки для розваг, але й для використання у навчально-розвиваючих цілях. Застосування так званих дидактичних ігор в якості одного з аспектів підготовки до навчальної діяльності можна розглядати як оптимальну складову у цьому процесі для дітей дошкільного віку. Представники більш старшої вікової категорії можуть бути змотивовані знайти себе у цій сфері не тільки як гравці, але, в подальшому при набутті відповідних компетенцій, і як розробники. Актуальність ігрових застосунків з навчальними елементами полягає у можливості навчити та розвинути вже набуті вміння та навички в ігровій формі, а саме: швидкість реакції, абстрактне мислення, здібності орієнтації на місцевості, раціональне використання наявних ресурсів та розробка стратегії відповідно до аналізу поточної ситуації. Все це дає змогу не тільки продуктивно навчатися, а сприяє впевненій самореалізації у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. DFC Intelligence: 3.1 billion people play video games. Game World Observer: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/KH35ZD6> (дата звернення: 10.02.2022)
2. Думка «за» та «проти» комп'ютерних ігор. Рамблер: веб-сайт. URL: <https://woman.rambler.ru/children/39206933-mneniya-za-i-protiv-kompyuternyh-igr/> (дата звернення: 10.03.2022)

3. Скільки часу можна сидіти дітям за іграми в телефоні. СТБ: веб-сайт. URL: [Супермама 3 сезон: скільки часу можна сидіти дітям за іграми в телефоні](#). (дата звернення: 12.03.2022)
4. Що таке дидактична гра? FlowUa: веб-сайт. URL: <https://flowua.ru/vidpovidi-na-zapitannja/7185-shho-take-didaktichna-gra.html> (дата звернення: 13.03.2022)
5. Чи подобалося вам у школі? – опитування УНІАН. УНІАН: веб-сайт. URL: <https://www.unian.ua/society/2110391-chi-podobalosya-vam-u-shkoli-opituvannya-unian.html> (дата звернення: 15.04.2022)
6. Керування цифровими правами. Wikipedia: веб-сайт. URL: [Керування цифровими правами — Вікіпедія \(wikipedia.org\)](#) (дата звернення: 16.03.2022)

УДК 341.64

*Хоміцька Зоряна, здобувач ОКР Молодший спеціаліст
VI курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»
науковий керівник Кульчинська Н.З.*

ДОСЛІДЖЕННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ РОЗРОБКИ ДИЗАЙН-ПРОЄКТІВ

Аналіз та подання великих обсягів інформації у зручному та зрозумілому для користувача вигляді є актуальною проблемою сучасності. Подати великий обсяг даних у цікавому та зручному форматі, що дозволило б сфокусуватися на найважливіших моментах при цьому без втрати зв'язку окремих елементів з єдиним цілим, може бути нелегким завданням.

Отже, на сьогоднішній день є вкрай важливим вміти аналізувати дані та візуалізувати результати аналізу в оптимальному для сприйняття людиною вигляді.

Досить популярним засобом для наочного представлення різноманітної інформації є використання інформаційних стендів або як їх ще називають - інфостендів. Зазвичай такі стенди розміщують в офісах, в приміщення для торгівлі, у навчальних закладах, в різноманітних компаніях та громадських місцях. Палітра інфостендів досить широка, їх застосовують як для внутрішнього так і для зовнішнього оформлення приміщень та інформаційних зон будівель.

Оптимальним методом візуалізації певних даних є створення інформаційних стендів з тематичною інфографікою, яка дозволяє в компактному та зрозумілому вигляді подати необхідну інформацію цільовій аудиторії.

Якісний та привабливий дизайн стендів з використанням інфографіки забезпечує презентацію даних у зручному та зрозумілому вигляді для залучення широкого кола споживачів.

Інформаційна графіка – (від лат. Informatio – інформування, роз'яснення, виклад) візуальне подання інформації або даних. Це ілюстративна або довідкова інформація, яку представляють у вигляді таблиць, графіків, діаграм. Відповідно до статистичних даних медіадосліджень наявність в публікації інфографіки є її якісною характеристикою.

Найчастіше інфографіка використовується у тих сферах, де багато інформації потрібно представити цільовій аудиторії швидко і зрозуміло, наприклад в навчальному процесі. Загалом, інфографіка активно використовується в найрізноманітніших галузях, від науки та статистики до журналістики та освіти. Також інфографіку використовують як інструмент для візуалізації даних математики, комп'ютерні спеціалісти, маркетологи тощо[1].

Щодня стає все більше і більше стендів та банерів з інфографікою. Наприклад порівняти кількість інформаційних стендів ще 10-15 років тому і зараз. Сьогодні їх безліч, на будь яку

тематику, різних за розміром та формами подання. На рисунках 1–2 представлено приклади інфостендів на різні теми.

Рисунок 1 – Дизайн стенду в комп'ютерний клас

Рисунок 2 – Тематичний стенд «Основи здоров'я»

Для розробки дизайн-проектів стендів з інфографікою зазвичай використовуються векторні редактори. Їх є досить багато, наприклад: Adobe Illustrator, Figma, CoreDRAW, Adobe Fireworks, Xara Xtreme, Alchemy, Inkscape та інші.

Для порівняння інструментарію та характеристик редакторів для розробки інфографіки було обрано найпопулярніші - Adobe Illustrator та CoreDRAW[2].

CoreDRAW є досить поширеним векторним редактором. На ньому «виросло» не одне покоління дизайнерів. CoreDRAW ідеально підходить для дизайнерів-самоучок. В нього простий, стриманий інтрфейс, який вже багато років незмінний, але це і є його перевагою, оскільки не потрібно кожного разу вивчати де розташовані ті чи інші інструменти. Усі CoreDRAW-інструменти останніх версій програми представлені на рисунку 3.

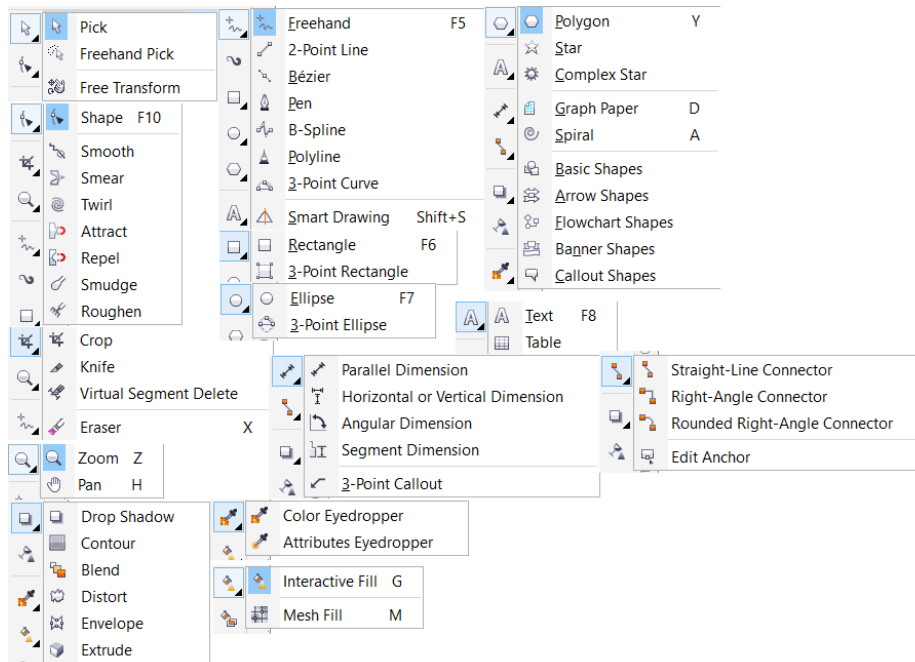

Рисунок 3 – Інструментарій CorelDRAW

Незважаючи на великий набір інструментів, CorelDRAW є вважається досить примітивною програмою яка має декілька вагомих недоліків[2]:

- великим недоліком є те що ілюстроване в ньому зображення не завжди коректно експортується в інші програми;
- в CorelDRAW є проблема із спотворенням кольорів і ця проблема не дозволяє побачити під час розробки дизайну яким буде друкований варіант.

Adobe Illustrator є значно новішим векторним редактором від компанії Adobe. Йому надають перевагу молоді дизайнери. Він має “стильний”, сучасний інтерфейс, який так і привертає увагу. Крім того, у Adobe Illustrator значно ширший інструментарій (рисунок 4).

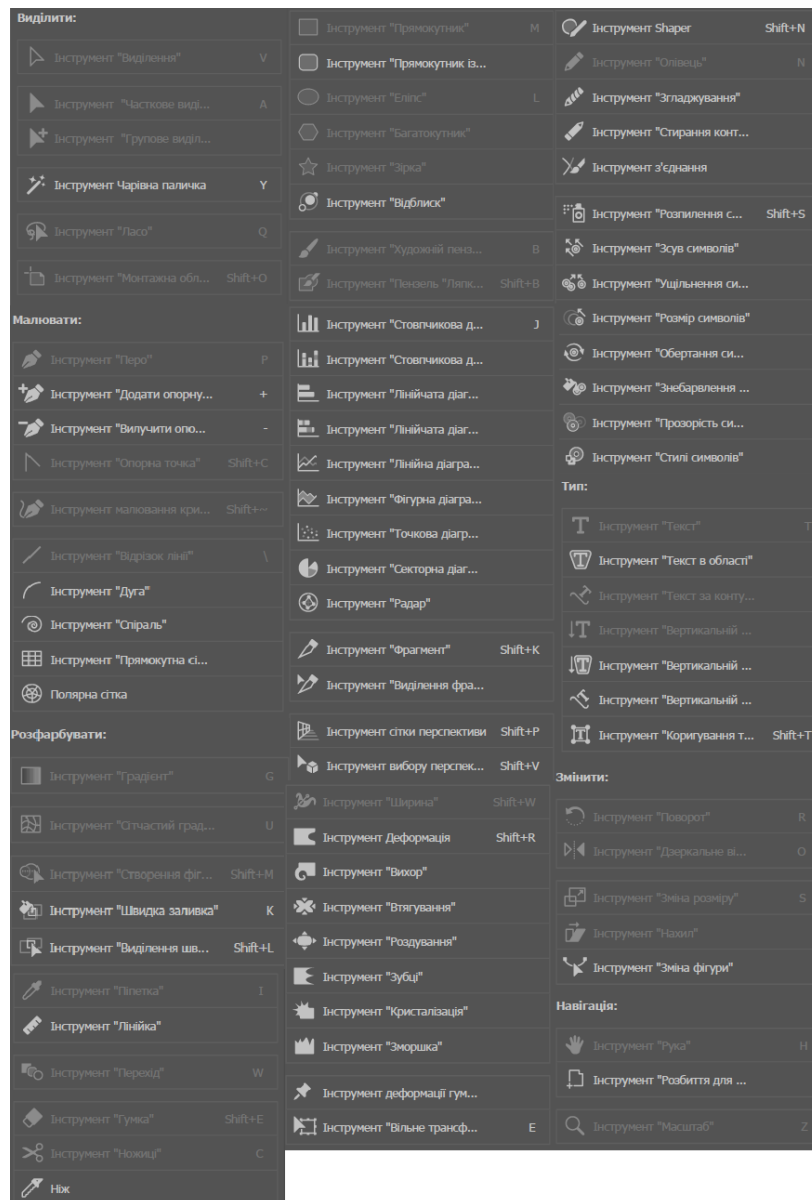

Рисунок 4 – Інструментарій Adobe Illustrator

Недоліками Adobe Illustrator вважають [2]:

- Adobe Illustrator немає шаблонів, що значно сповільнює створення проекту;
- програма є важчою для самостійного вивчення;
- Adobe Illustrator має певний перелік вимог до ресурсів ПК;
- В порівнянні з CorelDRAW у дуже складно редагувати криві.

Для реалізації дизайну інфостенду в даному випадку має перевагу редактор Adobe Illustrator, оскільки значно більший набір інструментів дозволить розробити унікальний дизайн, а покращені методи роботи із кольорами забезпечують високу якість кольорового друку великого формату. Отже, якщо ваш дизайн буде візуально привабливим, та ще й корисним, людям самим буде цікаво ділитися такою інформацією зі своїми друзями чи підписниками.

Нижче наведено статистичні дані, які підтверджують переваги подання інформації з використанням інфографіки[3]:

- люди запам'ятовують приблизно 80% інформації, яку бачать, і лише 20% того, що читають;
- наш мозок обробляє візуальну інформацію в 60 000 разів швидше;

- з сторони відвідувачів рівень взаємодії з інфографікою на 40% вищий, ніж зі сторінками, на яких лише текстові блоки;
- 65% людей набагато краще сприймають візуальну інформацію, ніж текст;
- контент який містить візуальні елементи та графіку може привернути до себе 90% переглядів.

Список використаних джерел:

1. Інфографіка. *Вікіпедія*: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Інфографіка#Історія> (Дата звернення: 08.05.2022).
2. Переваги та недоліки векторних редакторів. *Intellekt*: веб-сайт. URL: <https://intellekt.kiev.ua/uk/illustrator-vs-coreldraw/> (Дата звернення: 08.05.2022).
3. Подання інформації у вигляді інфографіки. *Всеосвіта*: веб-сайт. URL: <https://fs02.vseosvita.ua/0200lmer-062f> (Дата звернення: 08.05.2022).

УДК 004.56.5(043.2)

*Шовдра Богдан, здобувач ОКР Молодший спеціаліст
VI курсу спеціальності «Комп'ютерні науки»
науковий керівник Івасьєв С.В.*

ГЕШ-ФУНКЦІЇ В СИСТЕМАХ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

Значно зменшити об'єм необхідної пам'яті при виявленні вірусів та шкідливого ПЗ можливо використовуючи замість вірусних сигнатур їхні геш значення. В базі даних антивірусу можна зберігати не сам код вірусів та шкідливого ПЗ а їх короткий дайджест, визначеної довжини. Це значно спрощує алгоритми пошуку вірусних сигнатур та дозволяє виявляти шкідливе програмне забезпечення набагато швидше. Також Геш значення широко використовуються в криптографії поряд з алгоритмами асиметричного та симетричного шифрування. Алгоритми обчислення Геш значення мають визначальні властивості такі як швидкодія та стійкість до колізій(відсутність можливості генерування однакового вихідного коду для двох різних вхідних значень). Аналіз алгоритмів обчислення Геш значень є актуальним завданням завдяки розповсюженості сфер використання цих алгоритмів.

Геш-функція – це функція перетворення масиву вхідних даних довільної довжини в вихідний бітовий рядок фіксованої довжини, що виконується за допомогою певного алгоритму. Функція однонаправлена, тому що маючи вихідне значення, тобто число певної довжини, неможливо визначити, які дані були подані на вхід. Функція вважається криптографічно стійкою в тому випадку, коли її можна атакувати лише «грубою силою», тобто перебирати всі можливі варіанти вхідних значень і намагатися знайти вихідне значення, що відповідає заданому[1]. Схематично принцип роботи гешфункції буде виглядати, як зображено на рисунку 1.

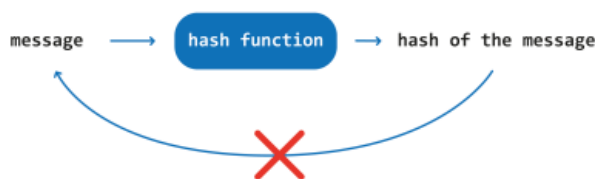

Рисунок 1. Принцип роботи Геш-функції

На вхід геш-функція може приймати повідомлення практично необмеженого розміру (будь-які дані), а на виході – унікальний ідентифікатор – геш-значення. Маючи геш-значення, отримане за допомогою криптографічно стійкої геш-функції, неможливо визначити, які дані були подані їй на вхід. Більш того, в криптографії використовується кілька різних алгоритмів гешування. Функцію гешування можна зрозуміти на прикладі такої функції, яка підраховує суму цифр у вхідному повідомленні[2]. Така функція має наступні особливості. По-перше, в цьому випадку, результат обчислюється досить швидко за рахунок простоти алгоритму підрахунку. По-друге, така функція дійсно є однонаправленою, так як вихідне значення містить дані тільки про суму цифр у повідомленні, але не про їх розташування. Тобто складність відновлення вихідного повідомлення зростає з його довжиною (рисунок 2).

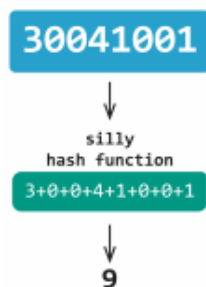

Рисунок 2. Приклад простої Геш функції

Однак використання такої функції не є безпечним з точки зору простоти знаходження колізій, так як в цьому випадку дуже просто замінити вхідне повідомлення (тобто подати на вхід функції повідомлення з тими ж числами, що вказані на рисунок 3).

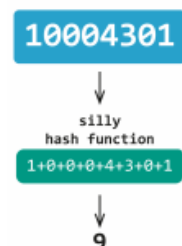

Рисунок 3. Приклад колізії геш-функції

Розглянемо, які властивості повинна мати геш-функція, щоб її використання було максимально безпечним для користувача.

Стійкість геш-функції до колізій означає, що в ній відсутній алгоритм, що дозволяє знаходити колізії за відносно короткий час. Колізією називають ситуацію, коли існує пара значень, подавши які на вхід геш-функції ми отримаємо один і той же вихідний результат (рисунок 4).

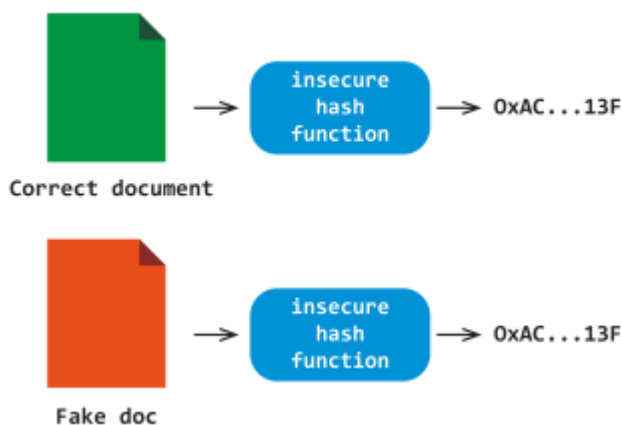

Рисунок 4. Приклад колізії геш-функції при роботі з файлами

Стійкість до пошуку першого прообразу (незворотність) є вимогою до геш-функції, при виконанні якої неможливо відновити вхідне повідомлення за реальний час, знаючи тільки відповідне йому геш-значення. Стійкість до пошуку другого прообразу є вимогою, що має на увазі, що при її виконанні сторона, що має вихідне повідомлення і відповідне йому геш-значення, не може створити ще одне повідомлення, що на виході геш-функції надасть той же самий результат. Також криптографічно стійка геш-функція повинна мати властивість, згідно з якою зміна одного біту на вході повинна призводити до зміни близько половини вихідних бітів. Проілюструвати на прикладі подібну властивість можна наступним чином (рисунок 5). Допустимо, що ми формуємо текстове повідомлення, в якій вказано, що ми пересилаємо Алісі 10 біткоїнів, і обчислюємо відповідне геш-значення. Якщо хтось забажає підмінити повідомлення і дописати, наприклад, що переводиться не 10 біткоїнів, а 100, то факт підробки транзакції буде виявлений відразу, як показано на рисунку 5.

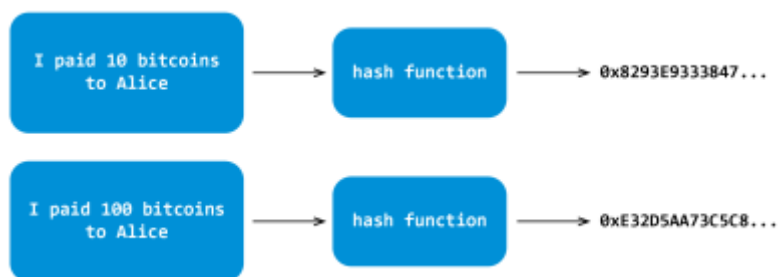

Рисунок 5 – Зміна вихідного значення геш-функції в залежності від вхідного

Як приклад однієї з достатньо сучасних геш-функцій, принцип функціонування якої досить просто пояснити, наведемо SHA-1. Фактично, робота цієї функції полягає в циклічному перемішуванні (80 циклів) і використанні основних бітових операцій (And, Xor, Rot, Add, Or) з використанням вхідних даних. На рисунку 6 представлений один цикл роботи геш-функції SHA-1.

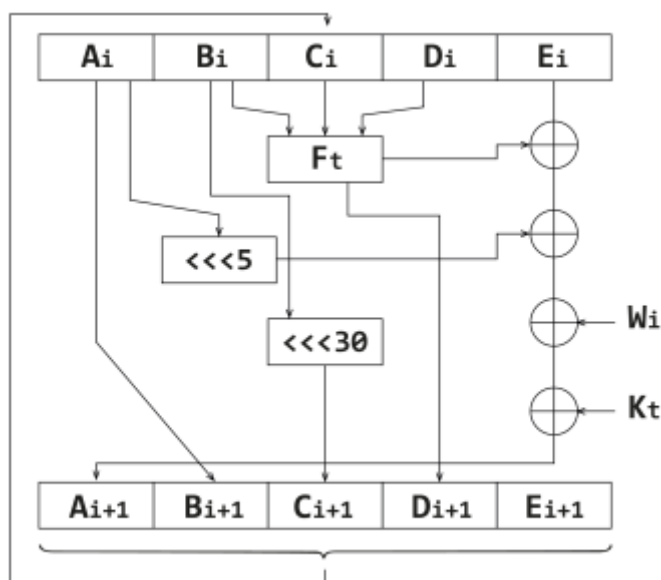

Рисунок 6. Конструкція SHA-1

- K_t – константа.
- F_t – перемінна функція (змінюється кожні 20 циклів).
- W_i – модифікований елемент вихідного повідомлення (4 байта).

- <<<x – циклічний зсув вліво на x позицій.

Очевидно, що гешування дуже зручно використовувати для отримання унікального ідентифікатора набору даних. Геш-значення використовуються в якості контрольних сум при передачі даних. Для того щоб перевірити, що повідомлення не було випадково порушено через якихось шумів у каналі передачі даних, сторона-отримувач може повторно обчислити геш-значення від отриманих даних і порівняти його з вже наявними. Крім цього, такі функції використовуються для пошуку дублікатів при зберіганні або для порівняння великих масивів даних. Щоб не порівнювати великі обсяги даних безпосередньо, можна зберігати відповідні їм значення геш-функцій і порівнювати тільки ці значення. Якщо значення геш-функції для різних наборів даних збігаються, значить з дуже великою ймовірністю і самі дані збігаються. Це значно прискорює процес, наприклад, при формуванні цифрового підпису[3]. Зазвичай при підписанні документа підписуються не самі дані повідомлення, а їх геш значення. При цьому вважається, що це геш значення передається разом з повідомленням і підписом, щоб спочатку одержувач міг перевірити цілісність повідомлення. А потім коректність цифрового підпису.

Список використаних джерел:

1. Chris O'Brien. Open Garden uses FireChat in Tahiti to create cell phone network that eliminates need for carriers. (October 20, 2015). URL: <https://venturebeat.com/2015/10/20/open-garden-uses-firechat-in-tahiti-to-create-a-cell-phone-network-that-eliminates-need-for-carriers> (дата звернення: 10.05. 2022).
2. Conti M. A Survey on Security and Privacy Issues of Bitcoin. URL: <https://arxiv.org/pdf/1706.00916.pdf> (дата звернення: 10.05. 2022).
3. Yakymenko I.Z., Kasianchuk M.M., Ivasiev S.V., Melnyk A.M., Nikolaichuk Ya.M. Realization of RSA cryptographic algorithm based on vector-module method of modular exponention. Modern Problems of Radio Engineering, Telecommunications and Computer Science (TCSET–2018): Proceedings of the XIV–th International Conference, L’viv–Slavske, 2018, pp.550-554.

СЕКЦІЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА ТА МОВОЗНАВСТВА

УДК 811.161.2:821.161.2

*Гербут Каміла, студентка II курсу
спеціальності «Дизайн,
науковий керівник Ухач Л. М.*

ДОСЛІДЖЕННЯ СЕМАНТИЧНИХ ТИПІВ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ТВОРАХ ІВАНА КАРПЕНКА-КАРОГО

У роботі розкрито сутність фразеології як науки, охарактеризовано значення фразеологізмів в українській мові, окреслено особливості функціонування фразеологічних одиниць, розглянуто класифікацію фразеологізмів, досліджено функціональну роль фразеологічних одиниць у творах І Карпенка-Карого.

Ключові слова: фразеологія, семантика, фразеологічні одиниці, номінативні фразеологічні одиниці, номінативно-комунікативні одиниці, комунікативні фразеологічні одиниці.

Мета роботи: встановити семантикофункціональні типи фразеологічних одиниць у творах І. Карпенка-Карого та їх вплив на функціонування та розвиток українського мовлення.

Завдання: охарактеризувати значення фразеологізмів в українській мові, розглянути класифікацію фразеологізмів, класифікувати фразеологічні одиниці, відповідно до семантикофункціональних особливостей фразеологічних одиниць визначити семантичні типи фразеологізмів, які найчастіше вживаються у творах Івана Карпенка-Карого.

Фразеологія найдинамічнішою підсистемою сучасної української мови, що виявляється у фразеологічному складі мови, який істотно поповнюється в останні десятиліття, оперативно віддзеркалюючи сприйняття світу, оцінки політичного, культурного, побутового життя українського суспільства.

Суспільно-політичні, суспільно-історичні події, суспільна мовна практика так чи інакше впливають як на обсяг фразеології, так і на структуру стійких словосполучень.

Термін «фразеологія» має два визначення:

- 1) розділ мовознавства, що вивчає стійкі сполучення слів, їхній склад, будову та значення;
- 2) сукупність стійких сполучень слів – фразеологічних одиниць певної мови.

Предметом вивчення фразеології є стійкі сполучення двох і більше слів, що створюють семантичну цілісність і відтворюються в процесі мовлення як готові словесні формули [3, с. 334].

Стійке сполучення двох і більше слів, яке в процесі мовлення відтворюється як готова словесна формула і звичайно становить собою семантичну цілісність, називається фразеологічною одиницею, або фразеологізмом [5, с.229]

Фразеологія є найбільш динамічною підсистемою сучасних літературних мов, зокрема й української. На всіх етапах розвитку української літературної мови майстрами слова залучалися стійкі сполуки слів, джерелом яких здебільшого було живе розмовне мовлення. Це зумовлює увагу науковців до цієї підсистеми мови, до семантики та функціонування фразеологічних одиниць в українській літературній мові. У розвиток фразеологічної теорії значний внесок зробили В. Виноградов, С. Ожегов, О. Бабкін, М. Шанський, В. Архангельський, О. Ахманова, В. Жуков та інших.

Чимало питань про функціональні можливості фразеології, про семантичну й структурну різноманітність її одиниць, що сприймаються як стійкі сполуки слів, перебувають і досі в колі наукових інтересів.

Провідною тенденцією досліджень з фразеології виступає прагнення вчених з'ясувати питання виникнення низки фразеологізмів, розкрити динаміку їх розвитку, показати історичні зміни та уживання в різних стилях літературної мови.

Залежно від принципів, покладених в основу систематизації фразеологізмів, у сучасному мовознавстві існує семантична, стилістична, генетична, граматична, структурна та функціональна класифікація фразеологічних одиниць [6, с. 167].

Відштовхуючись від синтаксичних ідей академіка О. Шахматова й узявши до уваги деякі думки Ш. Баллі, академік В. Виноградов, створив семантичну класифікацію, виділивши три типи ФО: фразеологічні зрощення (абсолютно неподільні словосполучення, значення яких зовсім не залежить від їх лексичного складу, від значень компонентів), фразеологічні єдності (звороти, у яких зберігся принцип семантичної окремішності компонентів, натяк на вмотивованість загального значення) та сполучення (звороти, що утворюються завдяки реалізації фразеологічно зв'язаних значень слів). О. Куніним запропонована класифікація фразеологічних одиниць, яка заснована на структурно-семантичному принципі й також спирається на коефіцієнт стійкості фразеологічних одиниць.

Дослідник виділяє класи на основі функції фразеологічних одиниць в процесі спілкування, де класи визначаються за структурно-семантичними особливостями: 1) номінативні фразеологічні одиниці, представлені зворотами, які виконують певну функцію; 2) номінативно-комунікативні одиниці, до яких належать дієслівні фразеологізми, які можуть бути трансформовані в речення з присудком у пасивному стані; 3) фразеологічні одиниці ні номінативного, ні комунікативного характеру; 4) комунікативні фразеологічні одиниці, представлені прислів'ями та приказками. В основі класифікації ФО Б. Лабінської – функціонально стилістичний принцип, згідно з яким виділено 1) розмовні ФО, що виконують комунікативну функцію і вживаються, передусім, в усному мовленні і яким притаманне «знижене» експресивностилістичне забарвлення: а) повсякденно-побутові; б) розмовнофамільярні ФО; в) просторічні ФО; 2) книжні ФО, які вживаються, здебільшого, у писемній мові й характеризуються «підвищеним» експресивно-стилістичним забарвленням: книжність, святковість, урочистість, патетичність, поетичність тощо; 3) міжстильові ФО, які експресивно не забарвлені, загальноновживані, функціонують у всіх стилях мови.

Крім видів ФО до фразеології відносять і прислів'я, приказки, крилаті слова, літературні цитати (які отримали широке розповсюдження в загальнолітературній мові), авторські фразеологічні новоутворення. Тому дуже часто науковці звертаються до вивчення творів українських митців, зокрема використання ними лексики і фразеології загальнонародної мови, з метою дослідження їх впливу на розвиток і збагачення мови не лише художньої літератури, а й безпосередньо українського мовлення.

Влучно дібрані розмовно знижені фразеологізми, серед яких немало лайливих, що включаються лише в мовні партії негативних, в основному комічних персонажів, допомогли драматургам не тільки створити типові колоритні життєві постаті і висміяти та засудити різні людські вади (грубість, лихослів'я, сварливість, незлагідний характер тощо).

Іван Карпенко-Карий – найвизначніша постать в українській драматургії кінця XVIII – початку XIX століття, батько української комедії та трагедії, митець має значний творчий доробок (написав вісімнадцять оригінальних п'єс). За його творами можна укласти фразеологічний словник української мови – стільки тут природно вплетеного в мову персонажів

справжнього золота. Багато відомих і широкоживаних у народній мові фразеологізмів у творах зазвучали свіжо й оригінально, сприяючи створенню цікавих жанрових сцен, які належать до кращих в українській класичній драматургії.

Взявши за основу семантичну класифікацію ФО В. Каленича [2, с. 121], ми встановили такі семантичні типи ФО згідно з опрацьованим мовним матеріалом комедій І. Карпенко-Карого «Сто тисяч» та «Хазяїн»:

1) ФО, що виражають психоемоційний чи фізичний стан людини: Микола (один). І ніколи більше разу не хоче, тільки оскому наб'є!... Боже мій! Тут зразу голова моя зробилась легка, як вівсяна полова, і я догадався, де я і що зо мною було! Мартин (один). І язик став як кілок, і в роті пересохло!... А синок... синок!... Омелько. Заплакав. Гіркими сльозами заплакав: чоботи були настоящі шкапові і кобеняк... Герасим. Здрастуй. (Набік.) Той самий жид... аж мороз поза шкурою пішов. Герасим. А-а! То ти про це? (Набік.) Думав, що довідалась за гроші, аж всередині похолонуло. Ну, так що ж? Тобі яке діло? Герасим. Я кращого слова від роду не чув; як пташка защebetала перший раз весною, так радісно зробилось на серці від цього слова. Скажіть ще раз це слово, скажіть, куме; Савка. То я тікав з того місця, мало дух з мене не виперло... Савка. Ви думаєте, я мало трусився в городі? Танцював так, що і зуб на зуб не попадав. вийняв фальшиву бумажку, даю Кукленчиси, а у самого серце затьопалось і волосся, чую, піднімається на голові, та вже й не знаю, як я здачу взяв! А як вийшов на улицу, то вже й землі під собою не чув. Мерщій до Лошкаря, купив пачку канату, даю знову бумажку; глянув на неї прикащик, прищурило око, у мене в душі захолонуло, а далі поклав у ящик, а мені дав здачу;

2) ФО вираження негативної оцінки осіб, предметів, явищ тощо: Мартин. ... другий світ настав: треба чина, дворянства; Копач. З вами каші не наварю! Піду краще до криниці умиюсь; Роман. Наче і розумний, а дурний. Тридцять літ шукає кладів і голий став як бубон, бо все накладах, кажуть, прокопав... І все він зна — тільки нічого не робе;

3) ФО вираження позитивної оцінки рис, вчинків, дій людини: Копач. Здоровенькі були! Як поживаєте, що поробляєте, кого виглядаєте? Хе-хе! Герасим. Хоч голий, так веселий! Здрастуйте. Савка. Іду та всім усміхаюсь... А якийсь пан питає: "Чого смієшся? Раденький, що дурненький?" А я кажу: "Ходім, пане, вип'ємо, я вас почастую". Вас вже не обманеш, ви всякого обманете, а це велике дело, коли не тебе за чуба держать, а ти других за чуба держиш. А ви як полагаете? Хе-хе-хе! Герасим. Ха! Чого там бояться? Страшно тільки без грошей, а з грішми, сказано ж, і чорт не брат; Мартин. Іди, розумна голово, надівай постоли, поїдем зо мною у стан;

4) ФО на позначення позитивних процесів або дій: Герасим. Я тут із шкури вилазю, щоб його в люде вивести, а він там п'янствує... Герасим (набік). Треба це на ус закрутить.

5) ФО на позначення негативних процесів або дій: Пасіка, чумачка голову йому заморочили, а поки-то вилізеш в люде, станеш на дворянську ногу, то багато клопоту! Мартин. Сто чортів тобі в потилицю! Наш панич, Степан Мартинович! Мартин. Мерщій розкажуй! Ти з мене печінки витягнеш. Ти чого стоїш? Пішов, не печи моїх очей! тут грабіж... там коней покрали!... Памороки забило... Мартин. Я тебе з ніг зіб'ю і шерсть на тобі вискубу! Мартин. Не питай мене!... І дорогою не балакай до мене, бо я тебе, каплоуха собако, чисто всього обпатраю! Ти чого знову у вічі лізеш? Кортить, щоб поскуб? Мартин. Зви! Преси! Бачиш – дома, хіба тобі повилазило? Омелько. Та за що ж биться? Панич – то й панич, пан – то й пан! Хіба мені язик одпаде, коли я вас буду паном величать? Про мене, мені однаково. Звелите, то й юнкером вас зватиму; Омелько (про себе). Поки був чоловіком – і не вередував, а паном зробили – чорт тепер на нього й потрапе. (Пішов.) [1, 207 с.]

Письменник нерідко вдається до трансформації стійких словосполучень, тим самим розширюючи їх семантику й стилістичні можливості. Досліджуючи мовний матеріал комедій І. Карпенко-Карого «Сто тисяч», «Хазяїн», можна зробити висновок, що фразеологічні одиниці доволі поширені в цих творах, вони семантично й структурно різноманітні. Найуживанішими в текстах комедій є фразеологізми на позначення психологічного стану людини, ставлення до осіб, предметів, явищ дійсності, негативних процесів чи дій, позитивної та негативної оцінки діяльності людей, джерелом яких є живе розмовне мовлення. Наявність фразеологізмів у художніх творах переконує в тому, що фразеологічні звороти, прислів'я, приказки й крилаті вислови є обов'язковими стилістичними компонентами художніх творів, важливим джерелом експресивно-емоційної насиченості. Вони сприяють створенню особливої виразності українського мовлення, допомагають відтворити мовцеві свій емоційний стан та виразніше виявити своє ставлення, оцінку щодо об'єкта, адресата мовлення.

Список використаних джерел

1. Карпенко-Карий І. П'єси. – К.: Мистецтво, 1982. – 207 с.
2. Лінгвокомп'ютерні дослідження: зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т ім. Василя Стуса; гол. ред. А. Загнітко. Вінниця: Дон НУ ім. Василя Стуса, 2020. Вип. 13. 153 с.
3. 3. Сучасна українська літературна мова [Текст] : підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін. ; за ред. А. П. Грищенка. – 3-тє вид. допов. - К.: Вища школа, 2002. – 439 с.
4. 4. Ужченко В. Д. Фразеологічний словник української мови [Текст] : посібник / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 400 с.
5. 5. Ужченко Д.В. Семантика українських зоофразеологізмів в етнокультурному висвітленні: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Д.В. Ужченко; Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди. – Х., 2000. – 18 с.
6. Ющук І. П. Українська мова [Текст] : підруч. / І. П. Ющук. – К. : Либідь, 2004. – 649 с.

УДК 82.312.1.

Миколішин Діана, здобувач фахової передвищої освіти І курсу спеціальності «Туризм», науковий керівник Грищик Ю. П.

ОБРАЗ ПІДЛІТКА – ІНТЕЛЕКТУАЛА У РОМАНІ «ТАЄМНИЙ ЩОДЕННИК АДРІАНА МОУЛА» СЬЮЗЕН ТАУНСЕНД

Прикметною ознакою літературної ситуації кінця ХХ століття є активний пошук авторської манери художньої реалізації, що виливається у поєднанні художнього та публіцистичного жанрів. Форма щоденникових записів з яскраво вираженою авторською експресивністю займає важливе місце в літературі перехідної доби. Щоденникова проза Сьюзен Таунсенд принесла англійській письменниці світову славу. Ім'я цього талановитого майстра художнього слова є новим для українських читачів і опосередковується перекладними версіями [6-8] та зарубіжними екранізаціями її художньої практики в Україні. Ґрунтовні дослідження доробку Сьюзен Таунсенд у вітчизняному літературознавстві відсутні, позаяк після опублікування її першого роману «Приватний щоденник Адріана Моула розпочатий у віці 13 з половиною років» ще наприкінці ХХ століття, творчість англійського автора опинилася в центрі уваги дослідників далеко за межами Великої Британії.

За змістом та тематикою романний цикл Сью Таунсенд з центральним персонажем Адріаном Моулом можна визначити як роман виховання. Історію становлення молодого людини впродовж двадцяти років представлено в 6 книгах-щоденниках: «Таємний щоденник Адріана Моула», «Страждання Адріана Моула», «Зізнання Адріана Моула», «Адріан Моул – занедбані роки», «Адріан Моул: роки капучіно», «Адріан Моул та зброя масового ураження». Жанрове визначення, свідомо виведене автором у заголовку першого твору «Таємний щоденник Адріана Моула» [7], не тільки долучає твір до традиції щоденникових записів, але й визначає ідею художнього твору, тим самим посилюючи його пізнавальну вартість та зображуючи експресивність ідейно-цільової установки автора, яка визначає не лише відбір життєвого матеріалу, предмет художнього зображення, а й структуру самого твору [2, с. 30]. Так, в назві є чи не найважливіша риса, так званий «стимул» для читача, з якого починається сприйняття твору, адже в заголовку «безпосередньо підпорядковуються виражені в художньому тексті образи та ідеї» [1, с. 23].

Оповідь у романі ведеться від першої особи – підлітка Адріана Моула, який є типовим представником свого часу з типовим прізвиськом для британського суспільства. Головний персонаж роману в неповних чотирнадцять років веде щоденні записи своїх думок, вражень, для нього щоденник виступає своєрідним прихистком, де він може відкривши душу поділитися найпотаємнішим, звільнитися від тривожних проблем, які пов'язані з найближчими й найдорожчими людьми. Щодня він записує в щоденник усе, що з ним відбувається, так само як і переживання щодо різних подій, адже кожен день героя багатий на події, тож він має що сказати - чи про своє здоров'я, чи про нещасливе кохання, чи про собаку, який наковтався іграшкових солдатиків. Відвертість, яку передбачає форма щоденника, іноді вражає, смішить або розчулює.

Аналізуючи щоденник помітно, що велику увагу хлопець звертає на проблеми сімейних взаємин, Адріан на сторінках своєї першої книги згадує батька (185 раз), матір (175 раз), бабусю (51 раз) та собаку (72 рази). Виходячи з цього, очевидним стає, що Адріан переживає за батьків, які не можуть знайти порозуміння між собою, особливо хвилюється за тата, який через негаразди на роботі почав зловживати алкоголем, хлопець занепокоєний постійними втечами і подальшим лікуванням своєї собаки. Підсумовуючи усі вищезгадані переживання стає зрозумілою причина пригніченого настрою хлопчика та його прискіпливого хвилювання за своє здоров'я.

Щоденникові записи Адріана Моула насичені висловлюваннями притаманними для підлітка, що сповнені експресивно багатого лексикою та емоційально-вольовими проявами [3, с.18], які представлені як окличними реченнями, так і риторичними запитаннями, які здебільшого звернені до його першого кохання – Пандори. Сью Таунсенд вдається до використання своєрідної гри із власним текстом послуговуючись прийомом документальної стилізації. Імітуючи щоденник, який написаний від імені головного літературного героя, письменниця продемонструвала не тільки ґрунтовні знання психології героя, а й уміння передати мовлення персонажа.

Адріан Моул виокремлюється серед своїх друзів: він вважає себе інтелектуалом, пише й відсилає на Бі-Бі-Сі вірші та робить спроби читати серйозну літературу — «Прогрес, співіснування та інтелектуальна свобода» Андрія Сахарова, «Війну і мир» Льва Толстого. Проте його коментарі до творів викликають у читача іронічну посмішку: «П'ятниця, 6 березня. Я позичив читацький квиток батька, щоб узяти в бібліотеці "Війну і мир". Свій я втратив. Субота, 7 березня. Я дочитав "Війну і мир". Сподобалося» [7, с. 44]. До того ж, читаючи роман

Джейн Остін, Адріан Моул радить їй писати сучасніше, ігноруючи, а вірніше не знаючи того факту, що ця видатна письменниця творила в ХІХ ст.

Сью Таунсенд не ідеалізує персонажа, як і його епохи. Головний герой надзвичайно відвертий у щоденнику. Письменниця описує підліткових героїв, які не є цілковито «правильними». Адріан «народжений» іншою епохою, часом нестабільності, коли в британському суспільстві відбувалися численні дебати про майбутній економічний шлях. Водночас саме в той час Принц Чарльз одружується з Леді Діаною, і ця подія стає символом початку 1980-х. Попри те, що Адріан – інтелектуал і, до всього, досить чемний, він прагне зрозуміти, чому у світі на «чорне» кажуть «біле».

Книжка про Адріана має кілька рівнів. Перший, про який уже йшлося, – підлітковий. Адріан мріє про кохання, опікується проблемами доквілля, прагне справедливості в усьому світі, переймається настроями протесту, мусить відкуповуватися від шкільного хулігана тощо. Намагаючись виокремитися серед своїх друзів, Адріан вступає у своєрідну гру. Він уперше відчуває можливість приймати самостійні рішення, одне з яких – ніколи не стати таким, як його батьки [5, с. 163].

Висновки. Отже, твори про Адріана Моула є не тільки зразком хорошого гумору, а й своєрідним літописом життя Англії упродовж кількох десятків років. Історія кожного щоденника відбувається на тлі певних подій. Будь-яка з них – не просто історія одного англійця, не тільки його розповідь про своє навчання, друзів, романи, родину, роботу, мрії, досягнення. Це, в більш масштабному сенсі, історія країни: епоха тетчеризму, парламентські вибори, роки при владі Джона Мейджора – лідера консервативної партії, війна за контроль над Фольклендськими островами, трагічна загибель принцеси Діани, прихід до влади лейбористів на чолі з Тоні Блером, період правління Гордона Брауна, війна в Іраку, процеси глобалізації, економічна криза. Тому всі розповіді героя про себе видаються читачеві цілком правдивими, й кожен із нас не раз відчував себе так само, як герой Сьюзен Таунсенд.

Список використаних джерел:

1. Арнольд І. В. *Значення сильної позиції для інтерпретації художнього тексту* / І. В. Арнольд // *Іноземні мови в школі.* - 1978. - № 4.- С. 23-31.
2. Волкова Т. С. *Проблема жанра в современной поэзии* / На материале современной русской и украинской поэзии / Татьяна Сергеевна Волкова. – Львов: Свит, 1991. – 188 с.
3. Гром'як Р. Т. *До проблеми сприйняття літературного твору*/ Роман Теодорович Гром'як // *Давне і сучасне.* – Тернопіль: ЛІЛЕЯ, 1997. – С. 17- 32.
4. Гром'як Р. Т. *Естетичне сприймання п'єси*/ Роман Теодорович Гром'як // *Давне і сучасне.* – Тернопіль: ЛІЛЕЯ, 1997. – С. 75-85.
5. Мілованова В. В. *Сучасна зарубіжна література (кінець ХХ – початок ХХІ століття)* : навч. посібник / В. В. Мілованова. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. – 2-ге вид., випр. і доп. – 172 с.
6. Таунсенд С. *Ковентри возрождается* / С. Таунсенд // *Иностранная литература.* – 1991. – № 3. – С. 65-140.
7. Таунсенд С. *Таємний щоденник Адріана Моула* / С. Таунсенд: роман / пер. з англ. Анатолія Сагана.- Л. : Видавництво Старого Лева, 2013. – 240 с.
8. Таунсенд С. *Страдания Адриана Моула. Признания Адриана Моула* / Сью Таунсенд [Пер. с англ. Е. Полецкой, Е.Ивашина]. – М.: Фангом Пресс, 2001. - 448 с.

ІДЕЙНО-ХУДОЖНІЙ АНАЛІЗ ЗБІРКИ «АКАЦІВІЙ РАЙ» НАДІЇ СЕНЬОВСЬКОЇ

Для зрозуміння особливостей розвитку сучасної української літератури, необхідно ознайомитися із творчістю молодих письменників. У час технічного прогресу, коли створюються цілі онлайн-спільноти, де вони мають змогу ділитися власним надбанням, а також чисельні друкарні та видавництва, літературні фестивалі та конкурси створили умови для масового поширення літературних доробок. Вважаємо, що сьогодні молодий письменник чи письменниця стали більш доступні загалу, що полегшує дослідження їх творчості.

У культурному розвитку держави та нації вагому роль відіграє, з-поміж інших сфер, художня література. Її піднесення чи занепад свідчить про рівень її популярності, впливу на свідомість громадян, формування загальносуспільних цінностей. Досить часто автори відображають у її змісті не лише власний досвід, емоційні переживання, філософські погляди, але й дух тієї епохи, в якій вони живуть, у яку вони занурюються у творчому пориві.

Сама ж література давно стала предметом наукових досліджень та розвідок. Зокрема, про роль виховання художнім словом підкреслювали видатні педагоги та науковці різни часів та народів: Я. Коменський, К. Ушинський, О. Потебня, І. Франко, І. Огієнко, Л. Українка, В. Сухомлинський та ін. Проблеми виховання та розвитку особистості через літературну освіту проаналізовано у працях М. Бахтіна, Т. Завгородньої, Д. Овсяненку-Куликовського, Є. Пасічника, Н. Побірченко, Н. Скрипченко, Б. Степанишина, П. Флоренського, П. Хропко. Питання взаємозв'язку емоційно-чуттєвої сфери і сприймання художнього твору досліджували Б. Ананьєв, В. Асмус, Н. Волошина, І. Зязюн, Н. Миропольська, Л. Проців та інші вчені. Загалом їх висновки свідчать, що твори літератури сприяють розвитку мовлення, дають зразки української літературної мови, збагачують словниковий запас новими словами, поетичною лексикою, образними виразами. Засобами художнього слова, ще до опанування граматичними правилами, ще змалку дитина практично засвоює граматичні норми мови у єдності з її лексикою. У розповідях діти пізнають лаконізм і точність мови, у віршах – музикальність, співучість, ритмічність української мови, у казках – влучність, виразність [1].

Сучасному мистецтву завжди потрібна «молода кров», ідеї юних, незаплямованих шлаками теперішності душ, які прагнуть знайти себе у вирі ще трохи незрозумілого для них, але такого багатогранного життя. Саме вони часто є органічними учасниками відомих літературних студій, мистецьких організацій та об'єднань молоді, що розвиваються і пропонують українському читачу цікаві творчі експерименти [1]. Тому дослідження творчості молодих письменників та поетів завжди є актуальним та цікавим водночас.

Однією із сучасних поетес та письменниць нашого краю, яка вже відзначилася на фестивалі «І», має декілька офіційних публікацій своїх збірок та провела їх презентації, дала ряд інтерв'ю і завжди є готовою до співпраці є Надія Леонідівна Сеньовська [1].

Сеньовська (дівооче прізвище – Войтюк) Надія Леонідівна народилася 21 липня 1982 р. в селі Боднарівка Чемеровецького району Хмельницької області у сім'ї вчителів. Закінчила Гримайлівську ЗОШ I-III ступенів імені Івана Пулюя (Гусятинський район Тернопільської області) у 1999 році. Того ж року стала студенткою філологічного факультету Тернопільського

державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Паралельно працювала журналістом на радіо «Лад» (авторська програма «Відкрите питання», 2000-2001 рр.), та в «Тернопільській газеті» (2002-2003 рр.). У червні 2004 року отримала диплом магістра педагогічної освіти (спеціальність «Викладач української мови та літератури, вчитель зарубіжної літератури») [1].

Працювала вчителем української мови та літератури, зарубіжної літератури у Гримайлівській ЗОШ I-III ступенів імені Івана Пулюя (2003-2005 рр.). 29 травня 2008 року здобула ступінь кандидата педагогічних наук. Із вересня 2008 року – асистент кафедри педагогіки. У науковому доробку – монографія («Професійна саморегуляція: проблеми і шляхи розвитку»), а також тези наукових конференцій, статті, методичні рекомендації.

Одружена, разом із чоловіком Олександром виховують доньку Радиславу та сина Світозара. Літературний доробок письменниці складає 9 різножанрових збірок, серед яких: «Акацієвий рай» (2013 р.), «Поради роз(за)губленим» (2015 р.), «Філософія від дітей до дорослих» (2015 р.), «Оптимістичні подорожі довоєнною Україною» (2016 р.), «Педагогіка без цензури» (2016 р.), «Селфі» (2017 р.), «Віршики для Радусі» (2017 р.), «Прокляття Лади» (2017 р.), «Війна і те, що після» (2018 р.) – це остання її збірка на сьогоднішній день [2].

Сучасний письменник чи письменниця рідко коли обмежується написанням та презентаціями своїх праць. Сьогодні відбувається чимало мистецьких заходів, на яких вони можуть проявити себе і тим самим зацікавити власною творчістю, знайти свого читача, сформувані власну читацьку аудиторію. Не стала винятком і Надія Леонідівна. У 2018 році, вона взяла участь в інклюзивному проєкті всеукраїнського рівня «Почути», де записала відео, на якому читає власну поезію мовою жестів [2]. Основними своїми захопленнями Надія Сеньовська визначає літературну творчість, когнітивну лінгвістику, рух історичної реконструкції середньовіччя та колекціонування керамічних котів із різних міст [3].

Однією із найбільш відомих збірок Н. Сеньовської є «Акацієвий рай» [4]. Зважаючи на це, ми спробували провести її ідейно-художній аналіз, для більш глибокого розуміння змісту та значення самої збірки. За жанром – це збірка поезій, за стилем – символізм поєднаний із сентименталізмом та екзистенційністю, присвячена рідному селу Боднарівці, у якому пройшло дитинство та шкільні роки письменниці. Провідною темою збірки є стосунки людини та природи, де ліричний герой поєднує мінливості природи та людського життя, предметного та духовного, відображення людських почуттів крізь призму змін пір року. Збірка складається із 41 вірша [4].

Символізм назви збірки «Акацієвий рай»:

- акація – це дерево, чий пахучий цвіт весною полонить усе живе довкола, чий запах намагаються передати парфумери, чий мед є найсмачнішим. Однак це дерево цвіте недовго;

- рай – це там де добре, де затишно, спокійно, але, щоб зрозуміти та пізнати його, треба відчувати те, що може його знищити: хвилювання, біль втрати, розлуку;

- назва збірки «Акацієвий рай» викликає одночасне відчуття блаженства та усвідомлення того, що нічого не вічне у нашому житті, тому треба уміти помічати та насолоджуватися тим, що є хорошим та позитивним у цю мить, цінувати людей, які є поруч. [4].

Образи у збірці «Акацієвий рай»: природні явища (дощ, вітер, мороз, спека ін.); пори року та місяці; сонце та місяць; день та ніч; акація; вишня; квітка; отчий дім; батьки; час; душа.

Проблематика збірки – час, який змінює усе довкола; життя, яке треба цінувати; стосунки хлопця та дівчини.

Творча історія збірки описує дитинство авторки минуло у мальовничому селі на Тернопіллі, яке славиться своїми акаціями. Саме дитячі спогади, пов'язані із запахом цвіту

акацій, із асоціаціями про юнацьку любов, про затишність та розміреність життя у селі лягли в основу даної збірки [4].

Варто відзначити також, що авторка збірки «Акацієвий рай» застосовує чимало образних індивідуально-авторських метафор, які пов'язані із природою, щоб допомогти читачеві побачити нові смисли: «Мов молоком облиті вишні», «Палає рожамі подвір'я», «Медові сні дерев пахучих», «За дні зачепились хвилини», «Білі зорі на небі горіли», «Пишне літо сплітає вінки, І цілюються трави прив'ялі», «І стежка спішить у липневій траві», «Падає листя болем», «Та не пускають біди», «День сховався під крила чорним крукам», «Посміхаються вишні», «Потону у твоїх долонях» та ін.

Завдяки вдало підібраним порівнянням, Надії Сеньовській вдається залучити досвід та знання читача до розуміння тих ідей, якими вона ділиться: «Та краса у серці як ніж, / Та краса у грудях як меч...», «Навколо – біле море вишень, Мов сукні дів», «Акації стоять, Немов сторожа», «Життя – як сон, А посмішки – як квіти», «А сонце лагідно торка Щоки, мов мамині долоні», «Ніжний-ніжний, мов руки мами, Темний-темний, як очі татові», «Я стою як скіфська раба».

У збірці нам також вдалося віднайти застосовані письменницею анафори (повторення однакових звуків, складів, слів чи словосполучень на початку віршованих рядків чи строф):

«Біле світло пісків,	«Я вся – чекання,
Біле світло пустель,	Я вся – струна,
Біле марево білих снігів –	Я вся – неспокій».
Як день». (анафора – «біле»)	(анафора – «я вся») [4].

Цікаво, що у збірці автор часто застосовує три крапки («Ти ніби дивна / Ніжна квітка рожі...», «Мов молоком облиті вишні...», «Тепло... Весна... / І перший подих літа. / Як рай, краса...», «Йдуть неухажні люди, / Бачити, чути не будуть...», «А дитинство, барвисте, як сні, / Віддаляється далі і далі...», «Йдуть люди. Не бачать, не вірять...» та ін.), тим самим даючи читачеві додумати, досягнути глибину емоційного стану ліричної героїні [4].

Отже, ідейно-художній аналіз збірки «Акацієвий рай» свідчить про мовну багатогранність Надії Сеньовської, про готовність експериментувати із словом, про щирість та відвертість із читачем, бажання захопити його тими емоціями, якими переповненні ліричні герої.

Будучи однією із перших проб пера Н. Сеньовської, дана збірка одразу віднайшла своє коло читачів. У ній панує тривимірний любов: до рідного села та отчого дому, до природних сил та ліричної героїні до хлопця. Досвід, який отримала письменниця під час написання цієї збірки, сприяв подальшій літературній творчості та поетичному самовираженню Надії Леонідівни Сеньовської [5].

Список використаних джерел

1. ТНПУ ім. В. Гнатюка: Сеньовська Надія Леонідівна. http://tnpu.edu.ua/faculty/IPP/senovska-nad-ya-leon-d-vna.php?clear_cache=Y (дата звернення: 14.05.2022).
2. Колесник Н. Тернопільська викладачка допомагає знайти шлях загубленим: веб-сайт. URL: <https://beztaby.te.ua/novini-ternopilshchini/ternopilska-vikladachka-dopomagaе-znaiti-shliah-zagublenim> (дата звернення: 14.05.2022).
3. Проект «Почути: Надія Сеньовська»: веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Mc0gdVagzJs> (дата звернення: 15.05.2022).
4. Войтюк Н. Акацієвий рай. Тернопіль: Крок, 2013. 48 с.

5. «Хто такі сучасні письменники?» дискутували учні-слухачі Тернопільського відділення МАНУ: веб-сайт. URL: <http://www.te-rada.org/list/?type=view&id=6830> (дата звернення : 13.05.2022).

СЕКЦІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

УДК 796.05

Кецько Анастасія, здобувач фахової передвищої освіти II курсу спеціальності «Перукарське мистецтво та декоративна косметика», науковий керівник Біда Г.М.

СУЧАСНІ СИСТЕМИ ТРЕНУВАНЬ: КРОССФІТ І ТАБАТА

Загальновідомо, що життя – це рух і кожний з нас знає, як важливо займатись фізичною активністю, робити зранку зарядку, гуляти на свіжому повітрі. Знову входить в моду підтягнуте, спортивне тіло, а з розвитком цього ідеалу зростає і кількість спортивних комплексів, що дозволяють його досягти. Зараз нікого не здивуєш тим, що ходиш в тренажерний зал, адже займатись своїм тілом, підтримуючи його у відмінній спортивній формі, – обов'язок кожного з нас. Але навіть ті, котрі відвідують тренажерні зали або просто займаються вдома, згодом стикаються з двома проблемами: нестачею часу для повноцінних занять та одноманітністю тренувань.

Актуальність даного дослідження полягає у необхідності дослідити сучасні фітнес-системи Кроссфіт і Табата та ефективність їхнього впливу на фізичне та психічне здоров'я людини.

Система тренувань Кроссфіт і Табата містить елементи важкої і легкої атлетики, бодібілдінгу, фітнесу, класичної гімнастики, гирьового та інших видів спорту. Це інтенсивні, різноманітні, цікаві та корисні тренування. За цією системою готують військових, пожежників, фахівців рятувальних служб, а також різних спеціальних служб США, Канади та низки європейських держав. Розроблена навіть спеціальна програма для вагітних жінок, людей похилого віку. Людина прагне до самовдосконалення у багатьох напрямках, зокрема і в силових видах спорту. На даний час швидко набуває популярності відносно нова дисципліна, яка називається «CrossFit». Ця система тренувань викликає жваві суперечки серед експертів фітнесу, лікарів, тренерів, спортсменів-професіоналів. У наш час усі хочуть отримати максимальний результат за мінімум часу. Чи це взагалі можливо? Адже зазвичай, щоб набути спортивної форми, треба добре попідніти! Перш за все, CrossFit – це тренування, яке відрізняється високою інтенсивністю і постійною зміною вправ. Вони містять елементи важкої і легкої атлетики, бодібілдінгу, фітнесу, класичної гімнастики і навіть гирьового спорту. Головна мета таких занять – покращити фізичну форму, поліпшити роботу серця, судин, дихальної системи, навчити організм швидко адаптуватися до зміни навантажень [1]. Інтенсивні, різноманітні, цікаві та корисні для себе тренування обирають топ-моделі, професійні спортсмени, військові, співробітники спецпідрозділів, звичайні люди. Кроссфіт може досить легко вписатися у будь-який, навіть найнапруженіший графік роботи ділової людини, менеджера, офісного працівника. Такі тренування дають змогу гармонійно, комплексно, всебічно покращити свій функціональний стан, розвивати та підтримувати фізичну форму, оскільки займатись можна у зручний час. Гармонія фізичного розвитку, різнобічна підготовка, здатність максимально ефективно виконати будь-яке фізичне навантаження (поставлене завдання) – це ідеологія життя 21 століття. І в ній ми вбачаємо місце Кроссфіту і Табата.

Спробуємо з'ясувати витоки Кроссфіту і Табати. CrossFit – слово англійського походження. Cross означає перетинати, поєднувати, форсувати; Fit – у відмінній формі,

сильний, здоровий. На жаль, точного аналогу слова CrossFit в українській мові немає. Кроссфіт – це широке поняття. У загальному сенсі Кроссфіт являє собою програму тренувань, комплекс фітнес-вправ, розроблений для всіх груп м'язів, виховання сили і витривалості спортсмена. Крім того, під словом «Кроссфіт», як правило, мають на увазі спортивний рух, заснований на філософії багатостороннього фізичного розвитку. Водночас це назва фітнес-компанії, яку заснували в 2000 році спортсмени Грег Глассман і Лорен Дженай. Ідеолог програми Грег Глассман, колишній гімнаст, почав розробляти власну систему тренувань близько 20 років тому, а у 2001 році в Каліфорнії (США) відкрив свій перший зал для Кроссфіту. Саме він почав просувати дану методiku серед спортсменів, проводити різні семінари. Сьогодні у світі існує понад 4 тисячі спортивних Кроссфіт-залів. Кроссфіт постійно оновлюється. Наприклад, з'явилася програма CrossFit Kids, розроблена спеціально для дітей, та CrossFit Football – дітище колишнього футболіста Джона Велборна. Існують також програми для вагітних жінок, людей похилого віку тощо.

У Кроссфіті і Табата вправи поділяються на суто фізкультурні, призначені для людей без професійної спортивної підготовки, і більш складні, які використовують для тренувань і змагань підготовлені спортсмени. З огляду на зазначене Кроссфіт можна умовно поділити на «фізкультурний» (для більшості людей) і «змагальний» (для елітних атлетів, професійних спортсменів). Тренування містять елементи вправ з інтервальних тренувань високої інтенсивності, важкої атлетики, легкої атлетики, пліометрики (стрибкових тренувань), паверліфтингу (присідання зі штангою на плечах, жим штанги лежачи на горизонтальній лаві, тяга штанги), гімнастики, гирьового спорту та різноманітні вправи з інших видів спорту. Кроссфіт з'явився тоді, коли постала гостра необхідність у тренуванні, яке підходить для будь-якого виду спорту і людей різного рівня підготовки, тому Кроссфіт використовує методiku, в арсеналі якої прийоми різних спортивних напрямків.

Експерти описують Кроссфіт як систему підготовки, що розвиває всі фізичні якості атлета: витривалість, силу, швидкість, гнучкість, координацію, спритність тощо. До основних засобів розвитку спритності належать вправи на гімнастичних і спеціальних снарядах, стрибки, акробатичні вправи, стрибки у воду, спуски та повороти на лижах, спортивні ігри, прийоми рукопашного бою, подолання перешкод. Усі основні засоби розвитку належать вправи на спеціальних (лопінг, батут тощо) і гімнастичних снарядах, акробатичні і вільні вправи, пов'язані з різкими поворотами, нахилами та обертаннями тулуба, голови. Стійкість до перевантаження – це властивість організму протистояти інерційним силам прискорення, що діють на нього. Основним засобом її розвитку є вправи на лопінгу і гімнастичних снарядах. Стійкість до кисневого голодування – це здатність військовослужбовців діяти в умовах нестачі кисню. Її розвивають стрибки у довжину, пірнання у воду, плавання, біг на короткі та середні дистанції [2, с. 3].

Перевагою CrossFit є розвиток сили волі. Кидати заняття на півдорозі, не закінчивши тренування – поза правилами CrossFit. Розпочатий раунд потрібно обов'язково закінчити, а бажано ще й перевершити попередній рекорд. Висока інтенсивність занять дає змогу легко позбутися зайвої ваги. За одне тренування спалюється приблизно 1000 калорій. Якщо до того ж правильно харчуватися, можна досягти справжнього wow-ефекту за достатньо короткий проміжок часу. Втім занадто насичена програма – великий стрес для людини. Головна проблема CrossFit – це великі навантаження, які новачок отримує на першому ж занятті. Це – екстремальне тренування. Має місце і підвищена травмонебезпечність та ризик серцево-судинних ускладнень. Оскільки під час виконання вправ атлети орієнтуються не на техніку, а на швидкість і велику вагу, ймовірність виникнення ушкоджень значно зростає.

Чи шкідливий CrossFit? Це досить індивідуально. Не всі професійні атлети схвалюють CrossFit. Очевидно, що цей вид спорту для підготовлених людей, які вже мають певний досвід силових навантажень та інтенсивних тренувань. До змагань, а тим більше до занять з CrossFit допускають у будь-якому віці, головне – ваше бажання та мотивація. Але, звісно, попередня консультація із лікарем обов'язкова [3].

У результаті проведеного дослідження ми з'ясували наступне:

- сучасний фітнес не стоїть на місці;
- з кожним роком з'являються нові системи тренувань, і серед них можна з легкістю обрати те, що потрібно саме вам, головне знайти в собі сили і бажання, щоб займатись;
- сучасні фітнес-системи не потребують спеціального спортивного обладнання та обов'язкового перебування у тренажерному залі;
- система Кроссфіт і Табата у формі своєрідних тренінгів дозволяє комплексно вирішити проблеми зі здоров'ям за умови докладання мінімальних зусиль і терпіння.

Отже, якщо у вас дефіцит часу і ви не здатні проводити повноцінні заняття в залах, але є бажання схуднути або ж просто підтримувати себе в належній формі, системи Crossfit і Табата саме для вас.

Список використаних джерел:

1. Гапоненко Г.М. Диференціація підходу до фізичної підготовки майбутніх військовослужбовців у вищому військовому навчальному закладі / В.І. Осьодло // Збірник наукових праць «Військова освіта». Київ : Національний університет оборони України. 2015. № 2(32). С. 56-63.
2. Наказ начальника Генерального штабу Збройних Сил України від 11.02.2014 року № 35 «Про затвердження Тимчасової настанови з фізичної підготовки в Збройних Силах України».
3. Теличук Г. Живи активно [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zhyvyaktyvno.org/index.php/news/crossfit.-scho-ce-chi-var-to-pochinati>.

СЕКЦІЯ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

УДК 535.36

*Швайка Віктор, здобувач фахової передвищої освіти
I курсу спеціальності «Дизайн»,
науковий керівник Гандзій Р.Я.*

ОПТИЧНЕ ЯВИЩЕ ЧИ ДИВО: ФОТОКАМЕРА ЗАФІКСУВАЛА У ЦЕРКВІ ОРЕОЛИ.

Об'єктом нашого дослідження стала світлина (див. фото 1), зроблена 23.08.2020 р біля студентської церкви Покрови Пресвятої Богородиці у День Державного прапора України (за півтора року до початку війни). Фотокамера Nikon D3300 зафіксувала у темряві храму, при зйомці надворі, деякі артефакти, що недоступні для повсякденного спостереження людиною. Наша мета спробувати довести, що те що ми бачимо не завжди є відображенням реальної дійсності.

Тришки теорії. Як ми сприймаємо світ, що бачимо? Наше око, як і інші органи чуттів, працюють як датчики. Згідно трикомпонентної теорії сприйняття, та спектрофотометрично доведено, що в сітківці ока є три типи колбочкових чутливих пігменти. «Пігмент з піком поглинання 440 нм забезпечує сприйняття синього, а пігмент з поглинанням 535 нм – зеленого кольору. Пігмент з піком поглинання 565 нм (жовтий колір спектра) сприймає також довгі хвилі червоної частини спектра» [1, ст.154]. Окрім колбочок в сітківці є ще на два порядки чутливіші палички, але вони забезпечують ахроматичний та нечіткий зір.

Отже, бачимо ми не очима, так само, як чуємо не вухами. У них є лише датчики, які надсилають інформацію в мозок. Мозок опрацьовує цю інформацію і створює нам образи. Тобто ми не бачимо реальний об'єкт, а лише відтворену мозком його голограму. І, хоча око працює як лінза, формуючи на сітківці ока обернене його зображення, але бачимо ми не сітківкою, і не проектуванням об'єкта в кору головного мозку.

Сітківка отримує енергію окремими порціями (фотонами) з різними характеристиками, що сприймаються нами як колір, або взагалі не сприймаються. Далі по нейронах імпульси надходять до клітин мозку. Там змінюється їх хімічний склад. І ось ці хімічні неоднорідності модулюють нам картинку, голограму.

Чому маленькі діти, божевільні, алкоголіки, люди, що марять тощо бачать інколи іншу картину, тобто неадекватно по відношенню до нас сприймають світ. Можливо вони не мають або втратили захисну хімічну чи енергетичну оболонку, що пропускає їм інформацію з невидимих для нас світів? Можливо вони реально отримують енергію з іншими частотами коливань, сприймаючи світ тонких енергій?

Фото 1

Для нас природа створила сенсори через які дала можливість органам зору сприймати надзвичайно вузький діапазон електромагнітних хвиль. Можливо, вони працюють з деякими обмеженнями і в критичних нестандартних ситуаціях дадуть більший ККД? Хотілося б навчитись адекватно сприймати таку невидиму для всіх інформацію (але невідомо як, і чим) або ж хоча б сконструювати відповідні прилади, що дозволять перетворювати невидиме у видиме, на кшталт тепловізорів.

Отже, чутлива матриця фотокамери зафіксувала в приміщенні церкви при

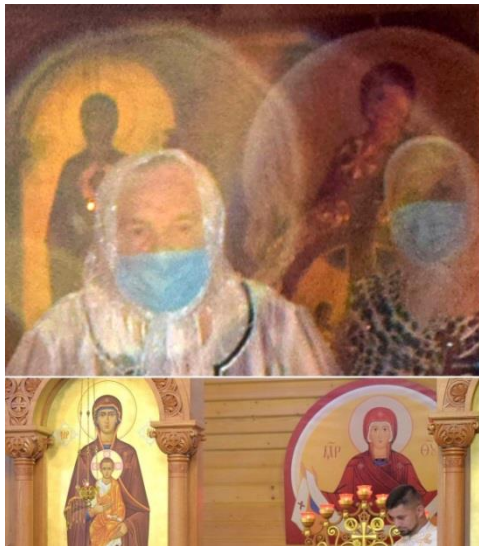

Фото 2

фотографуванні за її межами дещо дивне. На світлинці, на фоні образів видно округлої форми (не повністю круглі) ореоли з певною внутрішньою приграничною структурою (див. фото 2). Вважаємо, що це не сонячні відблиски, пов'язані з відбиванням світла від поверхонь лінз об'єктива фотокамери. (Відблиски - однорідні, забарвлені та правильної форми (див. фото 3). Це не розсіяння

Фото 3

світла і на мікрочастинках пилу. (Розміри та вигляд не такі). А що би це могло бути та чому людям не видно цього?

Зробимо кілька самостійних суб'єктивних висновків.

Чому не видно людині те, що сфотографувала камера.

1. Камера зафіксувала випромінювання близько границь видимої ділянки спектра електромагнітних хвиль, що погано видиме чи взагалі невидиме людині. Наприклад, об'єктив може трошки пропускати ближній ультрафіолет, а інфрачервоний фільтр перед матрицею – відповідно теплове випромінювання.

2. Чутливість ока занадто мала для спостереження такої слабоенергетичної інформації. Наприклад, у кішок чи собак вона значно вища.

3. Час відображення інформації був занадто коротким для фіксування оком. Наприклад, протягом сакадичних рухів очима кілька разів за секунду, зір не працює.

4. Людина чітко бачить лише центральною частиною сітківки (коли ніби «наводить різкість» на предмет), що дає кут огляду приблизно в 3 градуси. Наприклад, так видно світ, коли дивитись через трубочку для коктейлю.

5. Людина бачить не оточуючу реальність, а віртуальну – результат хімічних реакцій в корі головного мозку. Під дією гіпнозу та інших впливів змінюється сприйняття світу.

6. Ми впізнаємо об'єкти швидше, ніж побачимо їх повністю. Таким чином, мозок, аналізуючи розмиту картинку, передбачає, інколи «домальовуючи» те, що буде видно, користуючись досвідом. Це справжня ілюзія.

7. Наші очі, що створились в процесі еволюції, пристосувались до цього світу, дають нам двовимірні картини ніби тривимірного простору. Скоріш за все це не так. Нас оточує більш ніж тривимірний геометричний простір. А в інших вимірах можуть бути сутності, яких нам нема чим відчувати. Але наші світи зазвичай не перетинаються.

8. Ми бачимо лише густе і непрозоре середовище. Отже те, що має малу густину та не відбиває, чи не випромінює видиме світло для нас є невидимим. Є гіпотези про існування ефірних, астральних, ментальних світів.

9. Релігії та езотерика стверджують, що окрім матеріального світу, є ще духовний чи енергетичний, який впливає на фізичну реальність. Цю енергетику можуть відчувати тільки екстрасенси.

10. Так як мікрочастинки володіють корпускулярно-хвильовим дуалізмом, а людина складається з них, то людина теж має не тільки атомно-молекулярну структуру, але й складний багатовекторний польовий (хвильовий) компонент. Отже, думки людей, як хвильові процеси можуть бути спрямовані на певний об'єкт та діяти на нього, як діють інші хвилі.

Що би це могло бути.

1. Можливо енергетичні згустки породжені: 1) випромінюванням з надр Землі в геопатогенних зонах високоенергетичних частинок, що взаємодіють з повітрям, утворюючи оптичні ефекти; 2) концентрацією електромагнітного поля на зразок коронного розряду; 3) людиною чи групою людей, що знаходяться у збудженому емоційному стані, підсилені архітектурою церкви; 4) торсіонними чи іншими полями;

Фото 4

2. Можливо це плазмоїди – енергетична форма життя, що не відноситься ні до нашої тривимірної реальності ні до відчутного нам зором частотного діапазону видимого спектру. Подивіться на (фото 4, з інтернету) плазмоїда Буддійського храму в Улан-Баторі (Монголія).

3. А може це справді просто якісь світлові ефекти, що не були враховані при дослідженні світлин?

Ще наприкінці ХХ століття у звертанні до читача своєї книги «Невидима реальність», доктор технічних наук Леонід Прицкер писав, що «існує не тільки матеріальний світ людей, тварин, птахів, рослин, який ми сприймаємо завдяки зору, слуху, нюху, дотику та іншим ознакам реальності, даної нам у відчуттях, але й інший світ – світ невидимих, літаючих над головами людей істот» [2, ст.7]. А в передмові до цієї книги, кандидат технічних наук, перший віце-президент Всесоюзної уфологічної асоціації Володимир Ажажа спочатку стверджував «про вдалу спробу сфотографувати думку, яка теж різновид психофізичної сутності», а потім припускав, що якщо «психофізичні сутності матеріальні, а матерія, як відомо, незнищена, то куди ж діваються душі померлих поколінь, їх та наші думки? Чи не вони є основою оточуючого нас життєвого простору» [2, ст.5].

Питання залишається відкритим. Це була лише спроба пізнати світ та довести наскільки багато таємниць залишається за межею нашого пізнання. Хоча кінцева остаточна відповідь прихована, – мета дослідження досягнута, а наше резюме наступне. «Якщо я не бачу – це не означає, що цього нема, і навіть, якщо бачу, - то скоріш за все не так, як є насправді».

Покликання на розташування фото 1 для самостійного дослідження:

https://drive.google.com/file/d/1NPmbtXT2j8G_wM3RUJcg9c0grUPSJDxf/view?usp=sharing

Список використаних джерел

1. Вільям Ф. Ганонг, Фізіологія людини: Підручник/ Переклад з англ. – Львів: БаК, 2002. – 787с.
2. Прицкер Л. С. Невидимая реальность. – Алма-Ата: Гылым, 1991. – 112с.

ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ ДЖЕРЕЛ СВІТЛА

Вимогою сьогодення є необхідність забезпечення ефективного та раціонального використання енергетичних ресурсів як в промисловості так і в повсякденному житті. Великі енерговитрати мотивують до пошуку зменшення використання цих ресурсів та підвищення ефективного та раціонального споживання. Тому впровадження інноваційних, альтернативних, енергоефективних джерел світла є важливою проблемою сьогодення. З огляду на це, дослідницька робота характеризується актуальністю та своєчасністю і спрямована на розвиток впровадження енергоефективних джерел світла. Важливо зробити аналіз відомих альтернативних джерел енергії та світла, пошук та розробка енергоефективного джерела світла.

Енергія вітру. Це друге в списку альтернативне джерело енергії, а одночасно з тим одне з перших стабільно, освоєних людиною.

Завдяки вітру людство одержало можливість подорожувати, зрошувати поля, молоти зерно, завдяки ньому відбувалися великі географічні відкриття, а в теперішні дні ще перетворювати вітер у чисту енергію у вигляді електрики [1].

Енергія води. Принцип роботи гідроелектростанції доволі простий. Для вироблення електроенергії потрібні лише два основних пристрої — турбіна й генератор [2].

Для роботи будь-якої станції потрібен невеликий перепад висоти річища річки. Щоб його утворити, будують дамбу. Вона також слугує за водосховище, щоб гідроелектростанція могла працювати будь-коли. Унаслідок перепаду висоти вода стікає з дамби, потрапляє на лопаті турбіни й обертає їх. Слідом обертається й вал генератора, виробляючи електроенергію, яка електромережами надходить уже до нас.

Енергія сонця. Область застосування сонячних батарей досить велика. Також активно використовуються промислові сонячні електростанції та приватні СЕС – від простого будильника з підзарядкою від сонця до супутників в космосі, які повністю працюють на сонячній радіації [3].

Біопаливо з водоростей. Їх принцип базується на тому, що клітини водоростей виробляють електрику в процесі фотосинтезу, при якому рослина перетворює сонячне світло в хімічну енергію а далі в електричний струм. Щоб його отримати, американські дослідники зробили мікроскопічний тонкий золотий електрод, яким проникли всередину одноклітинної водорості *Chlamydomonas reinhardtii* а, саме в хлоропласти. При цьому піддослідний не загинув, а віддав електрони замість того, щоб як зазвичай використати їх для синтезу цукрів та полісахаридів.

Геотермальна енергія. Перше промислове використання геотермальної енергії почалося з кінця XVIII століття в Італії. Пара, що надходила із природних вентиляційних отворів (а також і з пробурених), використовувалася для вилучення борної кислоти з гарячих басейнів, які зараз відомі як родовища Лардерелло. Італійський вчений П'єро Джінорі Конті 1904 року винайшов першу геотермальну електростанцію, в якій для виробництва енергії використовувалася пара [4].

Ледлампи. Підприємства та приватні особи зараз готові заплатити більше, але отримати

лампу з хорошою передачею кольору, яка прослужить довго і буде економною. Ідеальним рішенням для таких запитів є світлодіодна лампа. До таких ламп належить світлодіодна лампа t8. Лінійна лампа світлодіодна t8 може використовуватися для освітлення як промислових приміщень, так і житлових будинків [5].

Теплові насоси та сонячні колодці. Теплові насоси це пристрої, які беруть енергію з повітря, ґрунту, ґрунтових вод і використовують її для опалення чи підігріву води для роботи їх потрібно трохи електрики близько 1кВт натомість вони вироблять 4-4,5 кВт тепла. Теплові насоси не забруднюють природу і природне паливо для них безкоштовне.

Сонячні колектори. Сонячний колектор - це металева пластина зі спеціальним покриттям на яку напаяні проточні трубки, щоб запобігти тепло втратам корпус роблять максимально герметичний, а зі звороту накладають шар утеплювача такі колектори порівняно не дорогі і досить ефективні влітку, але мають значні втрати тепла взимку [6].

Висновки. Світло – це невід’ємний елемент життя людини, який є необхідним для підтримання стану здоров’я. Природні джерела світла є більш комфортними для нашого зору. На відміну від природних, штучні виробленими людиною. В умовах сьогодення основною метою їхнього розвитку є максимальне наближення за своїми параметрами до природного світла, витрачаючи при цьому мінімум енергії.

Енергозбереження є одним з найвищих пріоритетів енергетичної долі світу, тому що розвитком енергоефективних систем освітлення здійснюватиметься зменшення витрат на електроенергію [6].

Від кількості світла залежить людське здоров’я, стійкість до стресів, втоми, фізичних а також розумових навантажень. Стан зору людини безперечно залежить від освітленості в кімнаті. Через це слід дотримуватися чітких правил користування різними джерелами світла, адже від цього залежить екологічний стан у будівлях і здоров’я людей.

Отже, можна зробити висновок, що подальша доля нашої планети і людства в цілому залежить від нас, а саме як ефективно і чи взагалі зможе пристосуватися до нових умов. Переборовши себе і узгодити, гармонійне існування людини та природи.

Список використаних джерел:

1. Коцюба І. В. Вітряна електростанція [Електронний ресурс] / Іван Володимирович Коцюба // Вікіпедія. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%96%D1%82%D1%80%D1%8F%D0%BD%D0%B0_%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F.
2. Кузьміна А. В. Від вогню та води до електрики [Електронний ресурс] / Антоніна Василівна Кузьміна // Енергетика. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://energetika.in.ua/ua/books/book-1/part-1/section-4/4-1>
3. Кульчицький М. О. Великі гідроелектростанції дуже шкодять навколишньому середовищу: як саме? [Електронний ресурс] / Михайло Олегович Кульчицький // BBC News. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-46118920>.
4. ЭНЕРГИЯ ИЗ ВОДОРОСЛЕЙ: ПОЧТИ НЕИСЧЕРПАЕМЫЙ РЕСУРС. [Електронний ресурс] // Прогрес технологей. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://proteh.org/articles/03012020-jenergija-iz-vodoroslej/amp/>.
5. Лермонтов Я. Б. Переваги використання світлодіодних ламп перед люмінесцентними [Електронний ресурс] / Яків БОГДАНОВИЧ Лермонтов // Люстра стиль. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://lustra->

style.com.ua/ua/articles/114.perevagi_vikoristannya_svitlodiodnih_lamp_pered_lyumin_estsentnimi.

6. Порошенко М. І. Хто і коли винайшов сонячні батареї? Еволюція сонячних панелей [Електронний ресурс] / Максим Ігорович Порошенко // Green Tech Trade.– 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://greentechtrade.com.ua/hto-vynajshov-sonyachni-batareyi/>.

УДК 349.23

*Ясінська Наталя, здобувач фахової передвищої освіти
II курсу спеціальності «Перукарське мистецтво та декоративна косметика»,
науковий керівник Квас О. Б.*

КОЖЕН ПЕРУКАР – В ДУШІ МАТЕМАТИК

Роль математики в сучасному світі, у практичній діяльності людини настільки велика, що наш час називають «епохою математичних знань». Математика є чимось значно більшим, ніж наука, оскільки вона є мовою науки. Глибоке розуміння природних явищ, вироблення професійних навичок в наш стрімкий вік розвитку економічно-технічного прогресу неможливе без знання математики [1].

Навіть перукарям не обійтися без математики. Якою б не була стрижка, вона обов'язково повинна мати чітку форму, а її лінії повинні легко сприйматися оком. Форма – це тривимірний обсяг з деякими заглибленнями і виступами, це загальний обрис зачіски, її контур. З геометричної точки зору форма зачіски може мати вигляд: кулі, ромба, куба, трапеції, трикутника [2].

Автор розкриває теоретичні засади геометрії у перукарській справі: геометричність зачіски, симетрія та асиметрія, пропорції, ритм. Навіть перукарям не обійтися без математики. Якою б не була стрижка, вона обов'язково повинна мати чітку форму, а її лінії повинні легко сприйматися оком. Форма – це тривимірний обсяг з деякими заглибленнями і виступами, це загальний обрис зачіски, її контур. З геометричної точки зору форма зачіски може мати вигляд: кулі, ромба, куба, трапеції, трикутника [4].

Запам'ятайте, що найбільший об'єм мають тіла у формі кулі чи куба.

Одним із головних завдань у творчому процесі створення зачіски є знаходження форми, вигляду та поєднання елементів, їх співвідношень і зв'язків, які передають функціональні та художні якості цієї зачіски.

Характер зв'язків частин та елементів зачіски між собою в системі цілого досягається за допомогою засобів композиції: пропорції, масштабу, симетрії та асиметрії, ритму [3].

У кожної людини існують притаманні лише їй особливості розрізнення предметів. Їх необхідно з'ясувати шляхом особистих спостережень.

Не можна забувати і про те, що завжди потрібно поєднувати зачіску з формою обличчя[4].

Алгебру розглянуто у перукарській справі саме так: відсотки, економічні розрахунки. У різних країнах прагнули законодавчо встановити максимально допустимі відсоткові такси. Так банк Делоського Храму у IV ст. до н. е. встановив норму 10% при позиках для людей, а для позик, пов'язаних з торгівлею при морських перевезеннях ця норма становила 30%. У Стародавньому Римі у IV ст. до н. е. такса позики становила 5%, а в I ст. до н. е. становила 12% [1].

Перші друковані відсоткові таблиці видав у XVI ст. Симон Стевін, той самий, який увів десяткові дробі. У XVIII ст. стали користуватися формулою для обчислення відсотків [5].

Відсотковою концентрацією розчину називається відношення маси розчиненої речовини до маси всього розчину, виражене у відсотках.

Економічні розрахунки виконують для визначення приблизної собівартості виробу.

Економічні розрахунки широко застосовуються не лише в перукарській справі, а й у інших професіях і повсякденному житті.

Практика показує, що всі науки взаємопов'язані, і не можуть існувати одна без одної. Роль математики особливо велика, не дарма ж, її звать царицею наук [4].

Ніколи ще математика не була настільки всеосяжною і такою потрібною людям наукою, як сьогодні. Вона розвивається зараз так стрімко, що гадати про те, що буде, мабуть, марно. Одне можна сказати напевно: завтра математика стане ще могутнішою, ще важливішою і потрібнішою людям, ніж сьогодні.

Висновки. Практика показує, що всі науки взаємопов'язані, і не можуть існувати одна без одної. Роль математики особливо велика, не дарма ж, її звать царицею наук. Сама по собі, ця область знань оперує абстрактними відносинами і взаємозв'язками, тобто такими сутностями, які самі по собі не є чимось речовим. Але, тим не менш, варто тільки математиці вступити в область будь-якої науки про світ, вона відразу втілюється в опис, моделювання і прогнозування цілком конкретних і реальних природних процесів.

У перукарському мистецтві математика також грає важливу роль. Сюди входить: геометричність зачіски, стрижки, симетрія та асиметрія, пропорції, ритм, окомір, форма обличчя, відсотки. А також – складання кошторису, тобто економічні розрахунки. [3].

Математика навколо нас. Я вважаю, що математика – це не просто формули і обчислення, а спосіб мислення та спілкування. Вона важлива в будь-якій професії. У сучасному світі на допомогу людині прийшли калькулятори і комп'ютери, але без знання математики не обійтися. Вона розвиває наш розум і логіку, допомагає у вирішенні життєвих завдань.

Ніколи ще математика не була настільки всеосяжною і такою потрібною людям наукою, як сьогодні. Вона розвивається зараз так стрімко, що гадати про те, що буде, мабуть, марно. Одне можна сказати напевно: завтра математика стане ще могутнішою, ще важливішою і потрібнішою людям, ніж сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Коваль І. Ю. Математика в професії перукаря: посібник інформаційних матеріалів для учнів з професії перукар / І. Ю. Коваль, К. А. Бойко; ДНЗ «Дніпропетровський ЦПТОТС» – 2016-2017 – 29 ст.
2. Математика – частина нашого життя. Освіта і Професія: веб-сайт. URL: <https://sites.google.com/site/osvitaiprofesia/zadaci-z-matematiki-profesijnogo-spramuvanna>
3. Математика на кожному кроці. Блог Олени Євтушенко: веб-сайт. URL: http://elenaevtyshenko.blogspot.com/p/blog-page_29.html
4. Презентація «Математика в професії перукаря». ІНФОУРОК: веб-сайт. URL: <https://infourok.ru/matematika-v-professii-parikmaher-1274083.html>
5. Презентація «Математика в професії перукаря». Учительський портал: веб-сайт. URL: <https://uchitelya.com/matematika/119579-prezentaciya-matematika-v-professii-parikmaher-11-klass.html>
6. Форма зачіски. Краса і Стиль: веб-сайт. URL: <http://style.kosiv.info/hairstyle-menu/20-form-hairstyle/112-2010-01-24-20-34-47.html>

СЕКЦІЯ ФІЛОСОФІЇ ТА СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВА

УДК 338.4:7

*Бакай Тетяна, здобувач ОКР молодший спеціаліст
III курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник Сидор Н.В.*

МАЙСТЕР ПЕНЗЛЯ, ЯКИЙ ЖИВЕ У СВОЇХ КАРТИНАХ. АНТІН МОНАСТІРСЬКИЙ

*«Все життя я мріяв, щоб думи мої,
які я втілював у своїх картинах,
були близькі і зрозумілі народам»*

Антін Манастирський

Мистецтво нашої славної країни споконвіків намагались знищити, вводячи закони про заборону і творчості, і живопису. Усіх, хто насмілювався знімати ці кайдани, вбивали і не давали права на самовираження. Проте, усім тим противникам нашої культури не вдалось вбити могутній український дух, адже своїми заборонами вони лише посилювали нестримне бажання творити. Таким незламним борцем та сміливим творцем був Антін Манастирський, так як він завжди, попри владу та її накази, малює те, що йому подобається, те, що хвилює його душу, те, що сприймається серцем. Саме повоєнні роки і приносять йому народне визнання.

Антін Манастирський був тим, якого безсумнівно можна назвати художником високого європейського рівня, адже своєю творчістю він збагатив церковне мистецтво та прославив навіки Андрея Шептицького [1].

Народився майбутній творець 2 листопада 1878 року у славному містечку Завалів, краєвиди якого ще потім неодноразово з'являтимуться на полотнах Антіна та зачаровуватимуть своєю красою. Інтерес до мистецтва став проявлятися поступово, починаючи із цікавості до краєзнавчих марок на конвертах у батьковій поштової конторі. Смерть батька – страшне горе, що змушує матір розпродувати все майно і перебиратись із трьома дітьми на руках до Станіслава. Тут Антін вступає до «народної школи», а згодом і в Станіславське реальне училище [2]. Бачачи, як важко дається матері справлятися з усіма труднощами, Антін вирішує влаштуватись працювати на літографсько-друкарському підприємстві і саме це остаточно закріплює бажання хлопця стати художником. Перебравшись із сім'єю до Львова юнак вступає в «Артистично-промислову школу» на відділ декоративного живопису та здобуває знання із основ професійної майстерності. У стінах цієї школи майбутній художник опанував загальну грамоту, основи композиції, малярської техніки й архітектурних стилів. Завдяки вчителю Тадеушу Рибковському, який прославив гуцульський побут у жанровому живописі, Антін сформував характерні риси для свого творчого стилю [3, с. 1-2].

Відшукати свої теми, в яких Антін малюватиме все життя допомогло йому «Товариство для розвою руської штуки» [2]. Час минав, проте, Антін залишався вірним обраній тематиці, тож вона не змінювалась, а лише більш розкривалась та наповнювалась новими барвами.

У 1900 році відбулась перша виставка з Антіновими картинами, в яких він змальовував карпатські пейзажі, а поруч з ними образ селянина-бідняка, який потім ще неодноразово стане героєм його картин. Це дає поштовх вимогливому художнику працювати далі над продовженням своєї художньої освіти. Попри матеріальні труднощі, Антін не опускає рук, а відвідує різноманітні виставки, годинами сидить у музеях та багато читає, що сприяло високому творчому зростанню.

У 1905 році відбулась ще одна виставка робіт митців Західної і Наддніпрянської України [2], на якій художник знову представив свої карпатські пейзажі і саме після цього пейзаж зайняв провідне місце у творчості Манастирського.

Майже щороку Антін їздив у карпатські села. Він був настільки простою людиною, що з небаченою легкістю знаходив спільну мову із місцевими жителями та допомагав їм у повсякденних клопотах. Подорожуючи, Манастирський записував пісні, прислів'я, приказки, а також любив зарисовувати будинки, що траплялись на його шляху. Він мав дуже приємний голос та тонкий музичний слух, тому на все життя зберіг любов до українських пісень, яких знав чимало.

Цими роками митець також намалював багато картин, натхненням для цього став український фольклор. Картини стали фактично ілюстраціями до творів української літератури і героїв не можна було відділити від навколишньої природи. Антін Манастирський був прекрасним портретистом. До шедеврів українського живопису належить його «Запорожець» [4, с. 4].

Неабияке значення на творчість справив Т. Шевченко, так як його твори дуже надихали Антіна і в знак поваги художник виконав портрет великого Кобзаря у 1912 році.

Діапазон А. Манастирського як живописця дуже широкий. Але він насамперед співець козацької звитяги. Його полотна «Прощайте, товариші», «На могилі», «Козацька школа», «На водопої», «Розвідник», «Запорожець» оспівують силу і мужність українського козацтва [5, с. 14].

Козацька доба – це одна з найяскравіших сторінок історії України. Багато художників саме в цій темі змогли втілити усі свої задуми та ідеї, яскраво змалювати події того часу для кращого розуміння цієї доби історії. Проте, не всі змогли малювати те, що влаштовувало б тогочасне керівництво. Яскравим прикладом митця, що акцентував увагу на козаках та змальовував їх побутове життя є Антін Манастирський. Його вражає сміливість та мужність українських козаків, які в подальшому стали образами картин художника. Серед них можна виокремити «В степу», «Козаки в поході» та «Тяжка втрата» [6, с. 35].

У художній спадщині Антіна Манастирського твори на козацьку тематику посідають досить важливе місце. Спершу митець зображав козаків переважно на живописних полотнах, а згодом передає козацьку добу мовою графіки. Основна відмінність між його роботами – це те, що відбувається перехід від лірико-побутових картин до більш динамічних та драматичних, з використанням яскравої палітри кольорів [3, с. 3-5].

Художник вільно володіє як технікою штрихового малюнка пером і тушшю, так і олівцем, але для робіт на козацьку тематику використовує переважно туш і перо [6, с. 35].

Здебільшого в усіх темах, які обирав Манастирський для своїх картин про козаків присутній мотив вершника, типовий і індивідуальний водночас. Також митець змальовує й інші моменти козацького життя, до прикладу морські походи. Іноді він передає задумане лише за допомогою контурної лінії, а іноді – використовуючи світлі та темні плями та різну щільність штрихування [7, с. 6-9].

Художній доробок з козацької тематики є необхідним елементом для того, щоб краще скласти уявлення про події цієї доби нашої історії.

У період, що охоплює 1910–1920 рр., митець присвятив основну увагу побутовим деталям, художньому відтворенню мирних буднів чи наслідків бою. Картина «В степу» яскраво підкреслює стиль Антіна, а саме майстерне поєднання моменту спокою та гармонії. Тут митець застосовує і змалювання пейзажу, і елементи історії, не використовуючи різних контрастів. Врівноважена та статична композиція картин – це типова техніка, яку використовував Антін [7, с. 1-6].

Митець вмів дуже глибоко виразити у своїх картинах внутрішній світ людини. Яскравим прикладом слугує картина «Жебрак», у якій Антін майстерно змальовує тяжку долю селян-бідняків. Проте, Манастирський за характером був оптимістом, тому і веселим мотивам є значне місце у творчості, як наприклад у картині «Два приятелі» [2].

Ще до початку війни Антін багато часу приділяв ілюстраціям дитячої літератури. Отож, майже половину всіх книжок, що випускали у серії «Дитяча література» у Львові, оформляв Манастирський. Таланти цього вправного митця вражають, так як він проявив себе ще у монументальній пластиці, розмалював низку церков та створив чимало ікон [2].

У 1926 році вийшла Біблія, ілюстрована Антіном Манастирським. Він виконав до неї обкладинку, а також 53 ілюстрації.

Особливо престижною для обдарованого художника стала співпраця з УГКЦ, адже Андрей Шептицький згуртував довкола себе всю галицьку мистецьку еліту, яку владики по мірі можливості стабільно фінансував. У час між Першою та Другою світовими війнами для художників робота у церквах давала ще й додатковий заробіток, адже кожен мав сім'ю, дітей, яких потрібно було утримувати та годувати [1].

Прихід нової влади не вплинув на творчість художника, так як він відмовлявся жити та творити у рамках тогочасного режиму. Він попри все, малював те, до чого прагнуло серце.

У 1940 році, після радянської анексії західноукраїнських земель, Антін Іванович став членом Спілки художників України. Його роботи експонувалися, окрім Львова, у Харкові, Києві та інших містах. З приходом нацистського режиму під час Другої світової багато робіт Манастирського було втрачено [4, с. 5]. У 1952 році Львівська державна картинна галерея організовує персональну виставку його творів, на якій було представлено понад 100 живописних і графічних експонатів [2].

У 1953 році йому присвоїли звання заслуженого діяча мистецтв УРСР, у 1957-му – народного художника України [5, с. 15-16].

Висновки. Антін був надзвичайно працездатною людиною з дуже хорошою пам'яттю, тому користуючись своїми життєвими запасами він створює ще низку карпатських пейзажів та чимало картин, що відтворюють реальну дійсність тих днів.

У кожен із жанрів, в якому творив Антін Манастирський, він вклав частинку своєї душі. Заслуга митця полягає в тому, що він на протязі всього свого життя залишається вірним принципам реалізму та всебічно відтворює у своїх картинах рідний край.

Митець помер 15 травня 1969 року у віці 91 рік [5, с. 16]. Проте, він досі живе у багатьох своїх картинах, так як при створенні кожної з них віддавав частинку себе. І бажання його збулось, так як народ був в захваті він його картин і всі задуми, втіленні у них, були зрозумілі та високо оцінені і простим людом, і владою. Тож тепер, гуляючи вулицею Антіна Манастирського у Тернополі, кожен повинен знати яким ж наполегливим та працьовитим був цей художник та скільки зусиль доклав для того, щоб змалювати красу нашої неньки-України, не зупиняючись ні перед чим.

Список використаних джерел:

1. До 50-ої річниці з дня смерті художника Антона Монастирського URL: <https://galych.com.ua/istoriia-halycha/postati/istorychni/item/1524-anton-monastyrsk>
2. Запорізька обласна бібліотека для юнацтва Антон Іванович Монастирський: до 140-річчя від дня народження українського художника, графіка URL: <http://younglibzp.com.ua/anton-ivanovich-manastirskij-do-140-richchya-vid-dnya-narodzhennya-ukra%D1%97nskogo-xudozhnika-grafika/>
3. Антон Монастирський: альбом / вступ. ст. й упоряд. К. Саноцької. Київ: Мистецтво, 1980. 5 с.
4. Герета І. Художники Тернопільщини кінця XIX-XX ст. : Антін Монастирський. Тернопіль, 1994. № 2-3. С. 4–5.
5. Молчанова Л. Утверджуючи красу життя: (творчість А. Монастирського). Образотворче мистецтво. 1988. № 5. С. 14-16.
6. Антон Монастирський: альбом / вступ. ст. й упоряд.: К. Саноцька. Київ: Мистецтво, 1980. С. 35: іл..
7. Антон Монастирський : каталог персональної виставки / вступ. ст. й упоряд.: Г. Островський. Львів: Логос, 1958. 15 с.

УДК 322.27

*Боляк Олена, здобувач фахової передвищої освіти
II курсу спеціальності «Дизайн»
науковий керівник Дживра О.І.*

ПРОБЛЕМА РЕЛІГІЙНОЇ ТА МІЖКОНФЕСІЙНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ В КОНТЕКСТІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Проблема утвердження принципу толерантності у сфері міжрелігійного діалогу наприкінці ХХ - на початку ХХІ ст. набула особливої гостроти з погляду на її практичний характер. Норми і вимоги принципу толерантності постають як головний чинник і засіб подолання міжрелігійних суперечностей, що супроводжують розвиток християнської культури в сучасному світі загалом та Україні зокрема. Водночас принцип толерантності стає критерієм рівня і змісту міжрелігійного спілкування, адекватності обраних варіантів вирішення міжрелігійних суперечностей або конфліктів.

Проблема релігійної та міжконфесійної толерантності належить до пріоритетних в сучасній науці як в аспекті глобальних процесів так і в аспекті подолання суперечностей у релігійно-конфесійних відносинах в Україні та світі. Без сумніву принцип толерантності не зможе вирішити усіх міжрелігійних суперечностей, але беззаперечним є той факт, що сьогодні дотримання норм і вимог толерантності є чи не єдиним апробованим способом уникнення насильства, нетерпимості, агресії між представниками різних релігійних конфесій [1, с.238].

Як не дивно, але сучасний глобалізований світ, сповнений інформаційних технологій, став ще більш уразливим до маніпуляцій і пропаганди, ніж це можна було спостерігати у минулому сторіччі локально – в межах окремих тоталітарних режимів.

Тепер, в епоху Інтернету та свободи обміну інформацією, стає дедалі простіше впливати на свідомість людей, насаджувати стереотипи, викривлювати та формувати нову удавану реальність. Інформація стала справжньою зброєю, яка активно використовується у гібридних

війнах по всьому світу. Розділеним суспільством, сповненим ворожнечі та взаємної недовіри, легше маніпулювати та керувати. Наслідком цього стають скалічені душі, знищені стосунки, зруйновані сім'ї, а часто спровокована агресія переростає і в фізичне насильство. І сьогодні у період війни усі території нашої держави постійно перебувають під потужними інформаційними атаками та загрозами дестабілізації суспільства.

Виникнення проблеми толерантності сягає глибокої давнини її можна з'ясувати завдяки історичним відомостям та різним історичним джерелам.. Саме історичний аналіз починаючи з творів філософів, їхніх думок з наявних для нас джерел дозволить зрозуміти початковий контекст проблеми. В різні періоди історії вчені, філософи, поети намагались відобразити реальність на ту чи іншу життєву позицію чи проблему більшості мас.

Більшість дослідників вказують на те, що про толерантність вперше заговорив і спробував проаналізувати її англійський мислитель Джон Локк. Він у своїй праці «Листи про віротерпимість» сформулював свого часу концепцію толерантності та розвинув думку про природне право людини на особисту свободу, вибір суспільних та релігійних поглядів. Ствердивши, що «усі люди рівні і незалежні, тому жоден з них не повинен завдавати шкоди життю, здоров'ю, свободі або власності іншого», Локк обґрунтував фундаментальне розуміння толерантності. Згідно з його вченням, жодне примушування не може повернути людину до релігійно повноцінної й широкій віри, тому Церква не повинна вдаватися до силових дій [9,с.233].

У IV ст. у Римській імперії було проголошено Медіолянський едикт, яким визнано рівність усіх релігій. У ньому, зокрема, наголошувалося: «Здавна було нашою ціллю, щоб нікому не було відмовлено у свободі визнання, але щоб кожна людина мала дозвіл практикувати таку релігію, яку вибрала собі відповідно до власного нахилу» [9,с.233]. Таким чином, цей акт став першим закликком до толерантності в історії людства.

Релігійну толерантність можна сформулювати наступним чином: «..це - толерантне ставлення адептів однієї релігійно-конфесійної спільності до адептів інших релігійно-конфесійних спільнот. Кожен слідує своїм релігійним переконанням і визнає аналогічне право інших» [4,с.83].

У грудні 2012 року американська дослідницька група The Pew Research Centre провела дослідження, результати якого свідчать про те, що більшість жителів планети — майже 6 мільярдів — є послідовниками якогось релігійного вчення, тобто віруючими. Вивчивши дані переписів населення та соціологічні опитування у понад 200 країнах, експерти з'ясували, що найпоширенішою релігією залишається християнство: християнами вважають себе 2,2 мільярда осіб. Друге місце посідають послідовники ісламу - 1,6 мільярда віруючих. До індусів зараховують себе близько мільярда, до буддистів — 500 мільйонів. 1,1 мільярда людей ідентифікують себе як атеїсти. Отже, християни всіх конфесій становлять приблизно третину всіх жителів планети — 31,43% [3, с.15-16].

Як повідомляють соціологи, українці стають однією з найбільших релігійних націй у Європі. Тепер у нашій країні вже 71,4% населення вважають себе віруючими, а відтак за цим показником поступаємося лише католикам Польщі, Португалії, Словаччини. Більше того, кількість тих, хто вірить у Бога, постійно зростає: результати опитування Центру Разумкова свідчать, що за останні десять років загальнонаціональна українська паства збільшилася на 13% [5, с.2].

Тільки формування відносин толерантності між різними цивілізаціями дозволить не довести справу до їх зіткнення. Можна погодитися з двома видатними релігійними лідерами – папою Іваном Павлом II та Далай ламою, які визнали несумісність основ віри кожного з них і

те, що спроби зруйнувати бар'єри між ними можуть призвести до руйнації глибинних засад як католицизму, так і буддизму. Але ця констатація не заважала обом лідерам співробітничати в проектах, які мали планетарне значення і наполягати на безальтернативності релігійної толерантності для сучасного світу. Адже релігія більшості в одному його куточку обов'язково виявляється меншиною в іншому. А справжнє переконання людини спонукає її з повагою ставитися до справжнього переконання іншого [2,с.6-7].

Релігія споконвіку була і залишається чинником, що об'єднує або розколює суспільства. Релігійна нетерпимість навіть у сучасних суспільствах ставала причиною братовбивчих війн і лих. Християнство, також як і інші вірування, було фактором у багатьох конфліктах протягом своєї 2000-літньої історії [4,с.82].

Вважається, що релігія зіграла певну роль у більшості воєн в історії людства. Проте, чи підтверджує це думку, висловлену дослідниками релігії, що вона є причиною війни. Відповідь може бути і так і ні. Так – у тому розумінні, що як вторинна причина релігія була стимулом більшості конфліктів. Відповідь «ні», тому що релігія ніколи не була основною причиною війни.

Зрозуміти це можна на прикладі ХХ століття. За всіма ознаками воно було одним із найкривавіших в історії людства. На дві світові війни, які не мали нічого спільного з релігією, єврейський Голокост і комуністичні революції в Росії, Китаї, Південно-Східній Азії і Кубі припадає близько 50-70 мільйонів жертв (а за деякими підрахунками – понад 100 мільйонів) [8,с.119-120]. Єдиним, що ці конфлікти й геноциди мали спільного, є той факт, що вони за своїм походженням були ідеологічними, а не релігійними.

Однак релігія та ідеологія – це вторинні причини воєн. Основною ж причиною будь-якої війни є гріх. У Святому Письмі власне і йдеться про це. Історія людства свідчить, що якщо усунути релігію, то щось інше займе її місце, і це «щось» ніколи не буває позитивним. Насправді істинна релігія тримає гріховне людство в рамках, а без неї пануватимуть гріх і зло.

Україна на сучасному етапі – поліконфесійна, полінаціональна та полікультурна держава, що спричиняє зростання ймовірності зіткнення різних культур, релігій, партій, соціальних груп. В умовах високого рівня соціальнополітичної та релігійної напруженості в Україні толерантність поступово набуває провідного значення у всіх сферах життя й діяльності людини, спонукаючи науковців до більш глибокого та детального дослідження цього феномена.

З 2000 року й до сьогодні соціологи фіксують стабільно зростаючий рівень доброзичливості, толерантності віруючих різних віросповідань, різних регіонів. Так, про позитивне ставлення до православ'я заявляли 77,2 % респондентів у 2000 році та 77,8 % — 2017 року; про позитивне ставлення до греко-католицизму 31,4 % у 2000 році, 36,4 % — 2017 році; до римо-католицизму 27,6 % у 2000 році, 30,9 — 2017 році; до протестантизму 13,5 % у 2000 році, 15,0 % — 2017 році [7,с.38-39]. Історія конфесійного життя України надто складна, колізійна, навіть трагедійна, оскільки від нього значною мірою залежало саме буття українського етносу. Але в тому, що ми, українці, немоноконфесійні, є одна з причин несформованості ще нашої національної ідентичності, а водночас і запорука нашого самозбереження.[6,с.20]

За плечима українців — тривала і повчальна історія мирного, взаємошанобливого співжиття з віруючими інших віровчень і націй. Свідченням цього є конфесійна палітра України минулого та сучасності, де поруч уживалися та уживаються православний, католик, протестант, іудей, мусульманин та інші. На мою думку, важливим акцентом нинішнього стану релігійної толерантності є те, що більшість українців, православні християни.

Декларативний рівень релігійності уможливило достатньо терпиме, лояльне ставлення до представників інших віросповідань та конфесій. Станом на 1 січня 2017 р. релігійний простір держави нараховував 32 468 діючих релігійних організацій, більш як 60 течій, конфесій, напрямів [5,с.3]. Безумовно, саме ця обставина, з одного боку, актуалізує складність формування, дотримання та утвердження толерантних відносин, релігійної толерантності, з іншого — виявляє практичний намір конфесійного загалу, державних функціонерів, суспільства відбору надійних, ефективних засобів порозуміння, примирення, організації цивілізованого співжиття.

У минулі часи поняття міжрелігійної толерантності по своєму визначенню мало інший відтінок та характер. З плином розвитку, особливо за останнє століття, виникло чимало змін. Сфери поширення проблеми толерантності сьогодні - різноманітні. Це можуть бути відносини у сім'ї, суспільстві, політиці, медицині, праві, міжрелігійні відносини та відносини у інших соціальних колах, куди можуть мати доступ люди різних конфесій та віросповідань.

Список використаних джерел:

- 1.Климов В. (2012) Міжконфесійні відносини: їх форми і шляхи толерантизації. Практичне релігієзнавство за ред. А. Колодного і Л. Филипович. Київ. Українська конфедерація журналістів та Українська асоціація релігієзнавців, С. 237–256.
2. Гамідов В.М. (2005) Толерантність як прояв світоглядної свободи особистості Філософський альманах. № 51. С. 12.
3. The Global Religious Landscape: <http://www.pewforum.org/2012/12/18/global-religious-landscape-exec/> (дата звернення: 06.05.2022)
4. Симаворян, А., Овян, В. (2010). Религиозная толерантность в современном обществе: http://www.noravank.am/rus/issues/detail.php?ELEMENT_ID=5118 (дата звернення : 06.05.2022)
- 5.Центр Разумков. Соціологічне опитування: http://razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=678 (дата звернення 11.05.2022)
6. Колодний А. (2010) Конфесійне багатоманіття України як відображення її історії і перспектив. Релігійна свобода. Спецвипуск № 2. зб. наук. ст. з теми «Міжконфесійні відносини у їх сутності і виявах в Україні». Київ. Світ знань. С. 19–24.
7. Релігійні організації в Україні (станом на 01.01.2017) Релігійно-інформаційна служба України. URL : <https://goo.gl/LbPhVH> (дата звернення 11.05.2022)
8. Єрмановська Г. Е. (2014). Релігії народів світу. Київ. ПАТ «ДАК «Укрвидавполіграфія». 320 с.
9. Іванюк І. (2021). РОЗУМІННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ: ФІЛОСОФСЬКО-РЕЛІГІЙНИЙ АНАЛІЗ. С.229-237. <https://www.religio.org.ua/index.php/religio/article/download/1180/1180> (дата звернення 11.05.2022)

УДК 323 : 347.471

*Валах Софія, здобувач фахової передвищої освіти
II курсу спеціальності «Готельно-ресторанна справа»,
науковий керівник Городиська Н.І.*

**ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ШЛЯХИ
ЙОГО ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Актуальність даної теми полягає в тому, що в умовах правової держави державна влада стає найважливішим інструментом, за допомогою якого громадянське суспільство забезпечує оптимальні умови для свого саморозвитку. Треба усвідомити кожному громадянину, що громадянське суспільство є невід'ємною складовою модернізації України, але неможливо просто декларувати побудову громадянського суспільства, воно потребує атмосфери щирої зацікавленості як з боку громадян, так і з боку держави.

Воно розвивається і взаємодіє з державою в межах права, яке виступає істиним і справедливим мірилом свободи і справедливості, а не інструментом нав'язування державної волі, втім держава здатна не тільки сприяти розвитку суспільства, але перешкоджати його еволюції.

Громадянське суспільство складається з двох компонентів: «матеріального», в основі лежать ринкові відносини, «нематеріального», в основі – ментальні, духовні, правові чинники, а об'єднує ці дві компоненти середній клас.

Громадянське суспільство формується “знизу”, спонтанно, як результат розкріпачення індивідів, перетворення їх у вільних громадян-власників, що мають почуття власної гідності й готові взяти на себе господарську й політичну відповідальність за свої дії [2, с. 28].

Сучасна концепція громадянського суспільства виходить з того, що воно є передумовою формування соціальної правової держави. Між державою і громадянським суспільством існують докорінні відмінності, зумовлені впливом комплексу історичних, соціальних, політичних факторів, але головна, найбільш суттєва відмінність полягає в здатності і виключному праві держави приймати закони та інші нормативно-правові акти та можливості застосовувати заходи державного примусу на підставах, передбачених законом [1].

Ознаки громадянського суспільства:

✓ свобода та ініціативність особистості, що спрямовані на задоволення розумних потреб членів суспільства без шкоди для його загальних інтересів (статті 22, 23, 29 тощо Конституції України);

✓ ліквідація відчуженості людини, неприйняття людьми соціально-економічних реформ і перетворень, економічних і політичних структур та інститутів (статті 34,35 Конституції України);

✓ реальне забезпечення здійснення принципу рівних можливостей у політиці, економіці, духовній сфері життя суспільства (ст. 24 Конституції України);

✓ постійний захист прав і свобод людини і громадянина, який зумовлює необхідність визнання незалежності громадянського суспільства щодо держави (ст. 22 Конституції України);

✓ плюралізм усіх форм власності, серед яких приватна власність в її різних формах посідає домінуюче місце як основа ініціативної, творчої, підприємницької та іншої господарської діяльності. Реальне і практичне визнання того факту, що тільки власник може бути дійсно вільною і незалежною щодо держави особою (ст. 41 Конституції України);

✓ існування в абсолютній більшості так званого середнього прошарку, який здатний стати повноцінним виробником і споживачем і бути соціальною базою громадянського суспільства. Відсутність поляризації населення на надзвичайно заможних і дуже бідних (ст. 48 Конституції України);

✓ плюралізм духовного життя суспільства, в основі якого визнання і реальне забезпечення гуманістичних та демократичних загальнолюдських цінностей (ст. 15 Конституції України);

✓ офіційна заборона і практична відсутність з боку держави та інших соціальних суб'єктів жорстокої регламентації і будь-якого втручання в приватне життя членів суспільства (ст. 32

Конституції України);

✓ існування і функціонування розвинутої соціальної структури, яка гарантує задоволення різноманітних інтересів різних груп і верств населення;

✓ активна участь у всіх сферах суспільного життя недержавних самоврядних людських спільностей (сім'я, корпорація, господарські товариства, громадські організації, професійні, творчі, спортивні, етнічні, конфесійні та інші об'єднання, діяльність яких врегульована статтями 36-40 Конституції України);

✓ визнання і гарантування ідей верховенства права, що відображається у його поділі на публічне і приватне, теорії розподілу права і закону та визнанні, що право може існувати поза своєю інституційною формою - законодавством;

підпорядкованість громадянському суспільству демократичної правової соціальної держави, сутність соціальної спрямованості якої виявляється в тому, що держава, використовуючи всю гаму відповідних демократичних владно-управлінських засобів, забезпечує своїм громадянам економічну та іншу безпеку, особисту свободу і суспільну злагоду [3, с. 58].

Справжнє громадянське суспільство може існувати лише в державі з ефективною та конкурентно спроможною, соціально-однорідною економікою, яка складається з вільних громадян і будується на засадах толерантності, відповідальності, вміння йти на компроміси

Можна виокремити п'ять основних, тісно пов'язаних між собою небезпек, які викликані відсутністю в Україні розвинутого громадянського суспільства:

- політичний популізм, відсутність в Україні середнього класу,
- значна строкатість українського населення,
- ірраціональність української політики,
- схильність до політичного моралізування,
- специфічна українська ментальність [1].

Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: соціальна диференціація та розшарування населення; держава сьогодні не виконує своєї функції: захисту інтересів людини, партійна система перебуває в аморфному стані, в українському суспільстві панує критичне ставлення до можливостей політичних партій виконувати роль медіатора, політичні партії та громадські організації залежать від влади, більшість з них не мають перспективної програми дій та чітко визначеної мети та ін.

Розвитку громадянського суспільства не можна досягти виключно за рахунок збільшення кількості громадських організацій, тому недоцільно оцінювати рівень розвитку громадянського суспільства виключно за формальними показниками, формальною кількістю інститутів громадянського суспільства [3, с. 64].

Таким чином шлях до демократії в Україні пролягає через побудову громадянського суспільства.

На сьогодні основними шляхами його побудови є: розширення масової бази влади; підвищення політичної культури населення; створення нових можливостей участі громадян в управлінні державними і суспільними справами; активізація процесу роздержавлення усіх сфер суспільного життя; формування справжніх інститутів громадянського суспільства як ринкового, так і неринкового характеру; розвиток різних форм громадянського самоврядування і самодіяльності; постійне удосконалення контрольних механізмів, тобто механізмів зворотного зв'язку від суспільства до держави; максимальне розширення сфери судового захисту прав і свобод людини, функціонування поваги до права і до закону; зміцнення свободи інформації, відкритості суспільства на основі зв'язків із зарубіжним світом; піднесення рівня суспільної

свідомості; найвищою формою суспільно-політичної активності є членство в політичних партіях, оскільки великою мірою визначають характер і спрямування політичного процесу, його стабільність і цивілізованість, стратегію і тактику боротьби за владу, істотно впливають на політичне та правове виховання громадян, а також є важливим елементом інституціональної бази громадянського суспільства, оскільки вони є добровільними об'єднаннями громадян і сприяють проведенню конкурентних виборів; одним із найважливіших показників демократичності держави та стану розвитку громадянського суспільства є ставлення населення до інститутів влади, оскільки засвідчує ефективність демократичних механізмів добору еліт та виборних інститутів влади [2, с. 29].

Отже, ми можемо відзначити, що слід більше уваги приділяти формуванню та розвитку громадянського суспільства в Україні, його основних складових, забезпеченню прав і свобод громадян, створенню всебічних умов для розвитку особистості. Треба визначити й основні напрями подальшого просування України на шляху формування громадянського суспільства, що пропонують наші європейські колеги та реалізація на практиці яких буде наближати нас до Європи.

Шлях розвитку демократії і правової держави в Україні неможливий без активного розвитку громадянського суспільства, тому що ці процеси повинні зростати одночасно, оскільки правова держава уособлює собою «становий хребет» і одночасно елемент інституціонального дизайну суспільства.

Список використаних джерел:

1. Моніторинг'2018: основні тенденції змін громадської думки / Інститут соціології НАН України; Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва. [URL: https://dif.org.ua/article/monitoring2018-osnovni-tendentsii-zmin-gromadskoi-dumki](https://dif.org.ua/article/monitoring2018-osnovni-tendentsii-zmin-gromadskoi-dumki)

(дата звернення 18.05.2022)

2. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні: загальні тенденції, регіональні особливості. Київ : НІСД, 2014. С. 28-41.

3. Тищенко Ю., Горобчишина С. Громадянське суспільство в Україні та політика ідентичності. *Український незалежний центр політичних досліджень*. Київ : Агентство “Україна”. 2010. С. 58-70.

УДК 321.64

*Кульба Максим, здобувач фахової передвищої освіти
II курс спеціальності «Дизайн середовища»,
науковий керівник канд. іст. наук, Лубкович Н.З.*

ФЕНОМЕН ТОТАЛІТАРИЗМУ НА ЗЛАМІ СТОЛІТЬ

Історичний розвиток, як і політичні процеси в суспільстві, має різні складові свого поступу. На рубежі століть нагальним завданням є переосмислення визначних подій і зрушень, надбань і втрат, що були характерними для бурхливого ХХ століття. Озираючись назад, усвідомлюючи грандіозний злет людського розуму, величні досягнення в галузі науки і техніки, визначні здобутки соціально-економічних звершень провідних країн світу, ми мусимо визнати, що ні досягнення культури, ні потужний індустріальний розвиток не змогли захистити людство від виникнення в його надрах страхітливих тоталітарних режимів. Як відомо, останні намагалися відійти від магістрального шляху розвитку людської цивілізації, поставити під

сумнів прогресивні світові завоювання і тотально втрутитися у поступ держави, громадянського суспільства, в життя чи не кожної сім'ї та пересічного громадянина.

Тоталітарний режим (Тоталітаризм) – це концепція управління державою, яка характеризується тотальним контролем за всіма процесами, що відбуваються в країні. Остаточно сформовано поняття тоталітарного режиму в політичній теорії було після правління Беніто Муссоліні у фашистській Італії, та Адольфа Гітлера в нацистській Німеччині. До цього часу, тоталітарні режими існували як явище, але повноцінне визначення було сформовано лише в 1900-их роках [1].

Тоталітарний режим претендує на висловлення народної волі, втілення народності або демократії вищого типу, постійно нагнітається атмосфера перманентної боротьби, секретності, надзвичайного стану, пильності. У міжнародній політиці проповідується експансія, мілітаризм стає характеристикою всього суспільства й держави.

При тоталітаризмі, суспільство не чинить впливу на державу, немає розподілу влади, панує однопартійність, монополія на владу у правлячій партії чи русі, проходить одержавлення всіх легальних організацій, заборона демократичних інститутів, фактична ліквідація конституційного права і свобод, придушення опозиції.

Виділяють такі різновиди тоталітаризму – комуністичний, фашистський і націонал-соціалістичний [1].

Комуністичний тоталітаризм сформувався в СРСР наприкінці 20-х і на початку 30-х рр. ХХ ст., проіснував майже до середини 50-х рр. ХХ ст., він відрізнявся від інших видів тоталітарного режиму, оскільки реалізувався у багатонаціональній державі, яка формально мала федеративний устрій. Політична більшовицька доктрина, спиралася певною мірою на революційні, вкрай ліві традиції боротьби з панівним політичним, царським режимом (авторитарний характер), на атеїзм, і в той же час на категорію віри, класову боротьбу, диктатуру пролетаріату, утопію про світле майбутнє.

Тоталітарний режим такого типу, також, утвердився на Кубі, КНДР, у В'єтнамі, Китаї. До 80-х рр. ХХ ст. у цих тоталітарних державах проживало близько третини людства. Варто зазначити, що до сьогодні, в Китаї, де відбулася трансформація тоталітаризму в авторитаризм, застосування сили для вирішення конфліктних ситуацій залишається дуже високою. Китай використовував силу в 76,9 % криз за час другої половини ХХ ст.

Тоталітарний режим встановлений наприкінці 20-х рр. ХХ ст. в Італії (проіснував майже до кінця Другої світової війни), – був фашизм, який спирався на концепцію корпоративної, синдикалістської держави, з метою відновлення величі Римської імперії.

В Німеччині тоталітарний режим спирався на націонал-соціалістичну доктрину, в основі якої був расизм, крайній етатизм, експансіонізм, мілітаризм, кінцевою метою режиму стала утопія про світове панування, заснування тисячолітнього Третього рейху [2; с. 36-37].

Нацизм (від нім. Nazi, скорочене від National Socialist) – ідеологія і практика німецького націонал-соціалізму. Нацистська ідеологія своїм корінням сягає поширених у Німеччині та [Австро-Угорщині](#) ХІХ – поч. ХХ ст. ідей пангерманізму й антисемітизму. Для оформлення нацистської доктрини використовувався різноманітний і суперечливий спектр філософських, економічних, історичних та соціологічних концепцій, далеко не всі з яких можуть за своєю суттю вважатися «нацистськими»: філософський спадок Й. Фіхте й [Ф.-В. Ніцше](#), ідеї «консервативної революції» Е. Юнгера, А. Мелле-ван-ден-Брука, расові теорії Ж. Лагарда, А. де Гобіно, Г.-С. Чемберлена, окультні аріософські доктрини Ф. Ліста, Й.-Л. фон Лібенфельса, [О. Блаватської](#), соціал-дарвінізм. Теоретичний еkleктизм, внутрішня суперечливість доктрини націонал-соціалізму пояснюються передовсім його ідеологічним популізмом, через що ним

використовувалися всі можливі ідеї, зручні для виконання пропагандистських завдань і мобілізації мас [3].

У вітчизняній та зарубіжній літературі є поширеним ототожнення фашизму та націонал-соціалізму, коли другий вважається лише складовою або відгалуженням першого. І це зрозуміло, адже [фашизм](#) як політичний феномен, на відміну від націонал-соціалізму, першим привернув посилену увагу, – після приходу до влади в Італії 1922 [Б. Муссоліні](#). Тому надалі всі зовні подібні до італійського фашизму політичні рухи називалися «фашистськими». З другого боку, практика італійського фашизму не викликала в націонал-соціалістів істотних заперечень і сприймалася ними як успіх «одномумців» [2].

Утім, це ототожнення в наукових працях, попри всю небезпідставність, багато в чому було продиктоване й ідеологічною ангажованістю дослідників, коли приналежність до комуністичного або ліберального дискурсу схилила їх позначати одним негативним терміном усіх ідеологічних «конкурентів» (навіть різнорідних та взаємно ворожих) – як антидемократичні або антикомуністичні «реакційні сили». Тому до «фашистських» зараховували всі праві, консервативні й клерикальні політичні рухи, попри те, що частина з них була очевидними опонентами як націонал-соціалізму, так і фашизму. Ця тенденція домінувала в радї історіографії, котра прагнула визначити як «фашистські диктатури» всі [авторитарні режими](#) міжвоєнної доби, хоча, на відміну від Німеччини та Італії там не були створені тоталітарні д-ви, а їхньою підставою було прагнення уникнути фашистської або комуністичної революції [4].

Істотними відмінностями націонал-соціалізму від італійського фашизму були, з одного боку, відсутність концепції корпоративної д-ви та ідейної спадковості від лівих синдикально-профспілкових рухів, та, з другого – наявність «расової теорії» з її войовничим антисемітизмом, тривалий час відсутні у політиці італійського фашизму. «Корпоративний фашизм» поширювався в романських країнах Європи (Італія, Іспанія, Португалія) з потужними традиціями синдикалізму. Рухи, доктринально ближчі до НСДАП, утворювалися в германомовних країнах Пн. Європи (Велика Британія, Норвегія, Данія, Нідерланди), де краще піддавалися сприйняттю ідеї «вищості германської раси». У католицькій Австрії націонал-соціалісти і фашисти італійської орієнтації були конкуруючими силами.

Нині серед дослідників домінує зваженіший підхід, котрий приділяє більше уваги конкретно-історичним та локальним обставинам виникнення політичних рухів і їхніх ідеологій, внутрішній еволюції політичних режимів [4].

Отож, розмірковуючи над проблемою сучасності, досвід практично всіх країн, які пережили тоталітаризм, показує, що відмова від критичного осмислення минулого, від визнання історичної провини та історичних помилок закриває шлях у майбутнє, знову і знову штовхає і владу, і суспільство до дій під гаслом «мета виправдовує засоби».

Список використаних джерел:

8. Тоталітарний режим та його види URL:<https://uk.wikipedia.org> (дата звернення: 19.05.2022)
9. Розенберг А. Міф ХХ століття. Харків. 2005. 512 с.
10. Енциклопедія історії України. Нацизм URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe> (дата звернення: 19.05.2022)

11. Литвин В.С. Політичні режими сучасності: інституційні та процесуальні виміри аналізу URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Lytvyn.-Regimes.pdf> (дата звернення: 19.05.2022)

СЕКЦІЯ ФІНАНСІВ ТА ЗАГАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

УДК:331.101.3

*Бобецька Валентина, здобувач фахової передвищої освіти
II курсу спеціальності “Фінанси,
банківська справа, та страхування”, науковий керівник Колісник Т.Б.*

МОТИВАЦІЙНА СИСТЕМА АКТИВІЗАЦІЇ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Результативність праці на кожному робочому місці зумовлює рівень економічної ефективності функціонування підприємства загалом. З-поміж різноманітних чинників, котрі становлять основу активізації зусиль персоналу підприємства, що спрямовані на підвищення результативності їхньої діяльності, завжди є **мотивація праці**.

Результативність діяльності конкретного працівника визначається його індивідуальними можливостями й особистою зацікавленістю, усвідомленням його власної ролі в колективних зусиллях, а обсяг витрат його праці залежить від оцінки працівником достатності рівня винагороди й упевненості в тім, що вона буде отримана. Цим пояснюється необхідність конструювання **багатофакторних моделей мотивації**, що враховують потреби, очікування й сприйняття різними працівниками справедливості винагороди за свою працю. До основних факторів, що впливають на поведінку працівника й які потрібно враховувати в практиці мотивації його трудової діяльності, відносяться: фізичний тип особистості (вік, стать і т.п.); рівень самосвідомості й освіти, професійна підготовка; психологічний клімат у колективі; вплив зовнішнього середовища й т.п.

Суттєвий внесок у створення та розвиток теорій мотивації зробили українські вчені. Так, М. Вольський (1834 - 1876) уважав за необхідне поліпшувати фізичні, моральні та інтелектуальні умови існування людини. Г. Цехановецький (1833 - 1889) виступав проти узагальнень Адама Сміта стосовно поведінки людей - «економічних осіб». Він підкреслював, що багато людей намагаються поліпшити своє становище не тільки завдяки власній праці, а й за рахунок інших [1]. М. Туган-Барановський (1865 - 1919) одним з перших у світі розробив чітку класифікацію потреб, виділивши п'ять їх груп:

- 1) фізіологічні;
- 2) статеві;
- 3) симптоматичні інстинкти та потреби;
- 4) альтруїстичні;

5) потреби практичного характеру.

Механізм мотивації праці включає комплекс економічних стимулів та засобів соціального і морально-психологічного характеру, які є спонукальними мотивами до праці або підсилюють їх. Механізм мотивації праці змінний у часі та просторі, мобільний. Ним можна управляти з метою посилення мотивації праці чи навіть викликати до дії зовсім нові мотиви. Наприклад, за рахунок надання права приватної власності на майно на основі його приватизації, забезпечення беззастережного права розпоряджатися результатами своєї праці, лібералізації цін, зміни політичної системи [2].

Створення ефективної системи мотивації праці дає можливість підприємствам:

- вирішити проблему залучення висококваліфікованих фахівців, здатних забезпечити прийняття та реалізацію вірних ринкових рішень;
- пропагувати передовий досвід роботи;
- стимулювати ініціативність працівників, творче ставлення до роботи;
- досягати зростання трудової віддачі;
- сприяти зниженню плинності кадрів та формуванню позитивного морально-психологічного клімату, коли кожен працівник відчуває себе невід'ємною і важливою частиною всього колективу;
- підвищувати ефективність комунікацій та трудову віддачу при роботі у групах.

Трудова діяльність як провідна сфера життєдіяльності відбувається в умовах суспільного поділу праці під впливом освіти, кваліфікації, стажу роботи, трудової активності, ціннісних орієнтацій та пріоритетів індивіда, ситуації на ринку праці тощо. Відтак мотивація трудової діяльності включає цілу низку мотиваційних складових. Якщо мотивація праці є тільки спонуканням працівника до ефективної праці, що забезпечує необхідні винагороди і задовольняє наявні потреби, то мотивація трудової діяльності в цілому включає власне мотивацію праці, мотивацію зайнятості, мотивацію до володіння засобами виробництва, мотивацію підготовки до трудового процесу, мотивацію до розвитку конкурентоспроможності працівника тощо. Теорія і практика менеджменту персоналу (зокрема його мотиваційна складова) поряд з вищезазначеними ключовими термінами користується ще цілою низкою інших, які часто тлумачать по-різному [3].

З метою уніфікації ряду понять уточнимо їх зміст і надалі розумітимемо їх так:

- 1) мотиватори - чинники, що спонукають людину до трудової діяльності; зовнішні мотиватори - зовнішні щодо 40 працівника впливи; внутрішні мотиватори - внутрішні спонукальні сили;
- 2) мотиваційний потенціал працівника - складова трудового потенціалу, яка характеризує готовність працівника до максимальної трудової віддачі, розвитку конкурентоспроможності, реалізації в роботі набутих знань, здібностей, умінь, навичок;
- 3) багатство мотивації праці - різноплановість мотивів, як результат різноманітних значущих для працівника потреб, які спонукають його до трудової діяльності;
- 4) направленість мотивації - спрямованість працівника на реалізацію певних потреб на основі вибору конкретного виду трудової діяльності;
- 5) сила мотивації (мотиваційної поведінки) - інтенсивність наміру працівника, ступінь його готовності включитися в трудову діяльність для досягнення поставлених цілей [4].

Методи мотивації завжди були зв'язані з конкретним рівнем розвитку виробництва, наявними суспільними умовами, потребами, культурою, релігією. При цьому протягом тисячоліть людство, намагаючись змінити поведінку людини, керувалося не науковими

підходами, а методом «спроб і помилок». Один із перших із застосовуваних на практиці методів мотивації був метод «батога і пряника». При цьому батогом був страх, а пряником - певна матеріальна чи інша винагорода.

Важливим з теоретичного і практичного погляду є питання про співвідношення «внутрішньої» і «зовнішньої» мотивації. Суть проблеми полягає в тім, що діяльність людини, як уже зазначалось, залежить як від мотивів, що виникають за замкнутої взаємодії людини і мети (завдання), так і від мотивів, які виникають за такої відкритої взаємодії, коли суб'єкт зовнішнього середовища породжує мотиви, що спонукають людину до певних дій.

Характерними різновидами зовнішньої мотивації є стимулювання згідно з діючим на підприємстві преміальним положенням, правилами внутрішнього трудового розпорядку, наказами та розпорядженнями керівництва, правилами поведінки тощо. Проте на практиці майже неможливо розмежувати вплив тільки внутрішніх чи тільки зовнішніх мотивів. В одних випадках дії людини можуть бути породжені переважно внутрішньою мотивацією, а в інших - переважно зовнішньою. Може бути і так, що спонукальні дії одночасно породжуватимуться обома системами мотивації.

Відсутність чіткого розмежування внутрішньої і зовнішньої мотивацій не знижує, а, навпаки, підвищує значення їх аналізу, моніторингу в практиці менеджменту персоналу [5]. Змінити поведінку людини, активізувати її дії менеджмент може, спираючись передовсім на зовнішній тип мотивації, яка, однак, має породжувати певну внутрішню мотивацію.

Науковці відзначають, що «мотивація – це процес свідомого вибору людиною того або іншого типу поведінки, зумовленої комплексним впливом зовнішніх (стимули) і внутрішніх (мотиви) чинників» [6]. Отже, як бачимо, для побудови ефективної системи мотивації необхідно досягнути поєднання інтересів окремого працівника із засобами мотиваційного впливу, що здійснюються з боку менеджерів підприємства.

Висновки. Отже, мотиваційна система трудової діяльності - це комплекс внутрішніх заходів, спрямованих на підвищення продуктивності підприємства в цілому та результативності праці кожного члена колективу окремо. Щоб отримати максимум віддачі від процесу, то система мотивації персоналу повинна бути розроблена індивідуально для вашої організації з урахуванням усіх факторів. А також, комплексне використання методів нематеріального стимулювання персоналу дозволить менеджерам підприємства уникнути багатьох конфліктних ситуацій. А також створить умови для переходу на новий більш вищий рівень трудових відносин. Крім цього налагоджений механізм нематеріальної мотивації персоналу позитивно вплине на фінансові результати підприємству.

Список використаних джерел:

1. Болтянська Л.О., Андрєєва Л.О., Лисак О.І. Економіка підприємства : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 668 с.
2. Економіка підприємства : підручник. / М. В. Загірняк П. Г. Перерва, О. І. Маслак та ін. Кременчук : ТОВ "Кременчуцька міська друкарня", 2015. 736 с.
3. Мотивація персоналу - КОЛОТ А. М. URL: <https://polka-knig.com.ua/book.php?book=582> (дата звернення: 08.05.2022)
4. Олійник О.О. Розвиток персоналу як складова корпоративної соціальної відповідальності. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/18343> (дата звернення: 16.04.2022)

5. Сазонова Т.О., Осташова В.О. Система управління розвиток персоналу як важливий елемент менеджменту персоналу сучасного аграрного підприємства. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/246> (дата звернення: 16.04.2022)
6. Лазоренко Л.В. Організація розвитку персоналу на підприємстві. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/p_1010_94046195.pdf (дата звернення: 15.04.2022)

НЕЙРОМАРКЕТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА СПОЖИВАЧА (ЕМОЦІЇ, КОЛЬОРИ, АУДІО, АРОМАТИ)

Маркетинг розвивається в умовах глобальних змін, систематично формуючи нові цілі, методи та підходи. Зокрема, досягнення нейробіології дають можливість вивчати реакцію споживачів на подразники органів відчуття – зображення, звуки, запах та їх поєднання. Підприємства сьогодні працюють в середовищі постійної зміни цінностей і орієнтирів споживачів та зростання конкуренції. Тому вони повинні слідкувати за появою нових можливостей подіяти на свідомість покупців та привернути увагу саме до своєї марки і продукції. [1]

Нейромаркетинг – теорія та практика впливу на підсвідомість споживачів, технологія, яка націлена на зростання обсягу продажів. Застосовуючи технології нейромаркетингу необхідно враховувати соціально-етичну складову маркетингової діяльності. Знаючи нейрофізіологічні процеси емоційно-коркових реакцій покупців, маркетологи можуть ефективно впливати на всі органи відчуттів споживачів, застосовуючи позитивні подразники (запах, звук, колір, тактильні відчуття) для ефективного просування товарів.

Технологія заснована на моделі, в якій основна частина людського мислення (більше 90 %), у тому числі емоції, відбувається в підсвідомій області, яка знаходиться нижче рівня контрольованого усвідомлення. З цієї причини, технологи нейромаркетингового сприйняття є дуже зацікавленими у розумінні методів ефективного маніпулювання підсвідомою діяльністю мозку. Основним сенсом цього є, виклик бажаної реакції в сприйнятті людини у якомога глибших рівнях цього сприйняття. [2]

Основою нейромаркетингу є «**мем**» (за Річардом Докінзом — одиниця культурної інформації подібна генам). Мем — одиниця інформації, що зберігається в мозку. Ці одиниці є ефективними для впливу на людину, яка робить вибір і приймає рішення, діють в межах 2,6 секунд. Якщо «**мем**» обраний вірно — ми запам'ятаємо позитив, жарти чи пісню і будемо ними ділитися. «Мемі залишаються в пам'яті, і маркетологи можуть на них впливати».

Кожен з органів чуття людини – важіль, за допомогою якого можна корегувати поведінку споживача в цілях маркетингу (див. табл. 1). Зокрема, дослідник М. Ліндстром стверджує, що приємний звук, який супроводжує процес покупки, збільшує кількість придбаних товарів на 65%; приємний смак – на 23%; приємний запах – на 40%; приємний на дотик товар – на 26%; естетичний вигляд товару – на 46%. [3]

Таблиця 1

Канали впливу на споживчу поведінку

Канали впливу	Характеристика	Приклад
Зір	Візуальні ефекти	Зовнішня реклама, логотип
Нюх	Запахи	Ресторани швидкого харчування
Слух	Аудіо, звуки	Фонова музика в магазинах
Смак	Смакові відчуття	Дегустації
Дотик	Тактильні відчуття	М'яка упаковка

Колір здатний впливати на настрій людей, надаючи їм енергію або змушуючи розслабитися. Він збуджує або заспокоює, надихає або вселяє зацікавленість. 85% споживачів при купівлі товару ставлять на перше місце колір. Правильно підібраний колір пакування або вітрини може збільшувати попит на товар на 30%. Товар з хорошим кольором продається завжди. Колір грає роль оформленні інтернет-магазину: кнопки, шрифти, рамки, зображення, фон. Він має бути доречним і не конфліктувати з навколишніми відтінками. Іноді асоціація з брендом приходиться без назви або логотипу. Це робота кольору.

Приблизно ¼ мозку обробляє візуальну інформацію. Дослідження показують, що люди дають оцінку навколишньому середовищу, продукту або іншій людині протягом 90 секунд після першого перегляду, і 62-90% цього аналізу – лише про колір. [4]

Червоний та жовтий – сміливі, енергійні та помітні. А холодні: синій та зелений – випромінюють спокій та стриманість. Coca-Cola активно використовує червоний на упаковках та в рекламі.

Помаранчевий – яскравий, веселий та доброзичливий, грайливий та привабливий. Fanta, Firefox, Amazon – ви знаєте всі ці бренди.

Жовтий колір, як і червоний, привертає увагу раніше за всіх. Сонячний, теплий, яскравий, енергійний. “Макдоналдс” використовує жовту літеру “М” на червоному тлі. Ще приклади: їжа Subway, фотоапарати Nikon, машини Ferrari, програма Snapchat.

Зелений позитивно впливає на емоції, асоціюється зі зростанням, відродженням та природою. Бренди із зеленими логотипами: Spotify, Starbucks, Land Rover, Microsoft Excel, Android.

Блакитний – холодний, чистий, колір довіри, надійності. Яскраві холодні відтінки посилюють відчуття сучасності та професіоналізму, якщо гармонійно поєднуються із сірими. Приклади синіх логотипів: Ford, Twitter, Skype, Vimeo, Microsoft Word.

Синій та темні холодні відтінки дають відчуття стабільності та якості. Вони не привертають увагу, але підкреслюють зміст. Часто використовуються на сайтах, пов'язаних з наукою, у виробників автомобілів та комп'ютерного софту. Приклади: Nokia, Samsung, Visa, Facebook, Volkswagen.

Блідий відтінок фіолетового надає ностальгічне, сентиментальне почуття, а більш насичений темний виглядає по-королівськи. Бренди: Milka, Yahoo, Lady Speed Stick.

Монохромні відтінки: білий, сірий, чорний. Вони створюють контрасти і виділяють решту кольорів. Не надсилають конкретне повідомлення, якщо використовуються окремо. Універсальні у використанні. Є в логотипах: Mercedes-Benz, Apple, Prada, Gucci, Chanel, Disney. [5]

У *запаху (ароматах)* є здатність викликати емоційний відгук, і коли він використовується правильно, може підняти настрій і зробити покупця щасливим. Дослідження показали до 40% покращення настрою при впливі приємного аромату. Люди схильні витратити більше часу у місцях, коли вони почуваються добре. Запахи затримують їх.

Наприклад, аромат у казино заспокоює та розслаблює гравців, щоб вони залишилися в автоматів якомога довше. У спокійному стані час тече повільніше. А у США проводили рекламну кампанію. Усі водії оберталися до стенду із намальованим стейком. Звичайне зображення, від якого пахло смаженим м'ясом. У магазинах із дорогими шкіряними виробами поширений запах дорогої шкіри. Все це створює атмосферу, приносить емоції та запам'ятовується.

Слід виділяти наступні види аромаркетингу:

- ароматизація приміщень чистими ароматами;
- аромадизайн приміщень змішаними ароматами (композиціями);
- професійний підбір аромату з врахуванням сфери бізнесу;
- аромаклінінг (нейтралізація запахів);
- сезонна ароматизація;
- ароматизація заходів. [6]

Голос, музика і звуки (аудіо) викликають спогади та впливають на емоції. Музика створює саундтрек до історії, яку розробляє клієнт у своїй свідомості. Доведено, що музичний фон сприяє збільшенню товарообігу на 46%. Розмірені (60 тактів на хвилину) мелодії частіше підштовхують людей до імпульсних покупок. Під їхньою дією споживач може витратити на 35–40% більше грошей. Таку музику рекомендовано для магазинів середньої і вищої цінової категорії, де клієнти можуть дозволити собі незаплановані витрати. У недорогих магазинах краще використовувати енергійну музику (90–110 тактів на хвилину), під яку люди швидше зважуються на покупку.

Аудіомаркетинг – вид нейромаркетингу, який вивчає вплив звуку на поведінку споживачів. Ще ненароджена дитина починає чути звуки зовнішнього світу і у неї починає закладатися асоціативний ряд. Цей ряд продовжує формуватися в процесі життя. При цьому, мати частіше звертається до дитини з емоційним посилом, а батько - з раціональним. Тому, у аудіорекламі емоційні аргументи краще озвучувати жіночим голосом, а раціональні – чоловічим.

Дослідження показали, що коли покупець слухає музику і вважає її приємною, в організмі виробляється нейромедіатор дофамін, що підвищує схильність до покупки. У магазинах одягу найчастіше включають енергійну популярну музику, щоб люди швидше ходили між прилавками, приміряли та підходили до каси, щоб сплатити за покупку. [7]

Нейромаркетинг створює атмосферу, яка контролює *свідомість, емоції споживача* та змушує його повертатися знову і знову. Робить він це тонко: людина продовжує вважати, що це її вибір, не помічаючи факторів, які на нього вплинули.

Тьмяне **освітлення** створює спокійний настрій, заохочує покупців повільніше переміщатися по магазину, більше часу приділяти вивченню товарів. У сучасних торгових центрах високого рівня освітлення адаптують кілька разів на день для створення різного настрою. Воно яскравіше вранці та у магазинах для молоді. Увечері або там, де потрібно залучити більше дорослих покупців, воно більш приглушене. Світло впливає на сприйняття плинності часу. Під червоними лампами час тече повільніше, а об'єкти здаються більшими і важчими. Так, до прикладу, в казино — червоне світло, щоб клієнти не помічали плинину часу.

Звичайний приклад: якщо ви ходили магазинами, то, напевно, помічали, як в одному — комфортно і приємно, а в іншому — звичайні товари виглядали непривабливо, і хотілося якнайшвидше піти. Інший яскравий приклад нейромаркетингу: харчування у фастфудах. Всі знають, що це шкідливо, і частина людей навіть відчувала проблеми зі здоров'ям. Але, проходячи повз вивіски, ви мимоволі згадуєте смачний обід, теплу атмосферу свята, розслаблення.

Досить пригадати вибір машини. При покупці ви орієнтувалися не тільки на технічні характеристики, але й на те, який ефект вона справила, які емоції ви відчули та яким почувалися. Вони з'являються у перші три секунди, коли раціональне рішення ще не сформувалося. [8]

Висновки. Нейромаркетинг – потужний інструмент у рекламі, що впливає на всі почуття людини: на зір, смак, нюх, слух, дотик. За допомогою відкриттів нейробіології та медичних препаратів фахівці збирають інформацію про бажання та реакції людей на товари або його

дизайнерські елементи. З урахуванням отриманих відомостей виробники змінюють продукт, роблячи його привабливішим. Далі він вирушає до магазину зі створеною спеціально атмосферою для покупця: приємні аромати, кольори, правильне освітлення, гарна музика. Все підібрано з метою оволодіти емоціями, які відреагують швидше, ніж раціональна думка. Тут постають питання етичності, які потребують уваги. Вторгнення в приватний простір з метою отримання інформації для продажу не вселяє довіри, але допомагає покращити продукт.

Список використаних джерел:

1. Окландер М., Губарева Ю. Нейромаркетинг — Теорія та практика впливу на підсвідомість споживача. *Економіст*, 2014. №11. С. 59 - 62.
2. Гугул О. Я., Зінчук Д. М. Нейромаркетинг як інструмент дослідження поведінки споживачів у системі маркетингових інновацій підприємства. *Бізнес Інформ*, 2014. № 4.
3. ЛІНДСТРОМ М. BUYOLOGY: ЗАХОПЛИВА ПОДОРОЖ ДО МОЗКУ СУЧАСНОГО ПОКУПЦЯ. АЛЬПІНА ПАБЛІШЕР, 2016. 188 С.
4. Нейромаркетинг як спосіб впливу на свідомість. URL: <https://aboutmarketing.info/internet-marketynh/neyromarketynh-yak-vplyvaty-na-pidsvidomist-spozhyvacha/> (дата звернення 08.04.2022).
5. Способи переосмислення. URL: <https://aboutmarketing.info/> (дата звернення 08.04.2022).
6. Вікіпедія нейромаркетинг. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення 10.05.2022).
7. Соціум і нейромаркетинг. URL: <https://marketer.ua/ua/how-are-brands-using-social-media-neuromarketing/> (дата звернення 19.04.2022).
8. Нейромаркетинг чи як керувати свідомістю покупця URL: <https://torgsoft.ua/articles/stati/nejromarketing-ili-kak-zavladet-mozgom-pokupatelya/> (дата звернення 11.04.2022).

УДК 338.121

*Василечко Катерина, здобувач фахової передвищої освіти
II курсу спеціальності “Фінанси,
банківська справа, та страхування”,
науковий керівник Колісник Т.Б.*

ДОСЛІДЖЕННЯ МАРКЕТИНГУ ПРОСУВАННЯ ТОВАРІВ НА ПРИКЛАДІ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Ринок молока та молочних продуктів в Україні є однією із найважливіших та найбільш перспективних складових частин ринку агропромислового комплексу, який знаходиться у двадцятці найбільших світових виробників молока. Від його розвитку залежить забезпечення населення України життєво необхідними продуктами харчування, що виробляються з молока. Молочна галузь, до складу якої входять маслоробна, сироробна, молочноконсервна підгалузі, а також виробництво продукції з незбираного молока, на сучасному етапі є однією з провідних у структурі харчової індустрії України. Продукція даної галузі займає важливе місце у споживанні населення. Частка витрат на молочні продукти становить 15% від загальних витрат на харчування (це четверте місце після витрат на хлібобулочні, м'ясні, борошняні та макаронні вироби) [1].

На сучасному молочному ринку України налічується до 400 молокопереробних підприємств, з них 10-15 основних гравців, частка продукції яких сягає понад 30 %.

Протягом 2008 року продовжувались тенденції щодо посилення конкуренції на ринку молока та молочної продукції України. Проте лідерами залишаються кілька торгових марок, які встигли завоювати смаки споживачів. У той же час нові гравці намагаються завоювати й свій сегмент на ринку. Так, протягом року спостерігалось значне розширення асортименту продукції: молоко, кефір, сметана різного ступеня жирності, ступенів обробки, терміну зберігання і, відповідно, різної ціни.

Найдешевша продукція — місцева або ж виробників з сусідніх областей («Кагма»), найдорожча — київська торгова марка «President» та продукція торгових марок, іноземних виробників [2]. Слід зазначити, що на ціну, насамперед, впливає не час та відстань транспортування, а технологія виробництва. Дорожчі молокопродукти виробляються з більш якісної сировини та проходять додаткові стадії обробки

За підсумками 2019 року в Україні вироблено 807,4 тис. тонн продукції з незбираного молока — на 3% більше, ніж за аналогічний період минулого року. Але рівень розвитку економіки України далекий від показників країн Великої сімки та країн ЄС, а на сучасному етапі поширення кризових явищ ситуація ускладнилася ще більше. Виходячи з цього, актуальною стає проблема формування раціональної структури маркетингу в підприємствах [3].

Молочна галузь — це галузь харчової промисловості, але враховуючи, що вся сировина, яка необхідна для виготовлення молочної продукції, в основному є продукцією сільськогосподарського господарства, варто враховувати особливості і слабкі сторони розвитку маркетингу в цій сфері [4]. На даному ринку українські виробники традиційно мають високі позиції. У той же час, маючи безумовні успіхи в модернізації технології випуску молочної продукції, підвищенні її якості й розширенні асортименту, вітчизняна молокопереробна галузь все ще не вийшла на траєкторію стійкого розвитку. В країні спостерігається падіння рівня виробництва молочної продукції, підвищення цін на молочну сировину, недостатній рівень взаємодії між виробниками сировини і виробниками кінцевого продукту.

З постійним розвитком ринкових відносин постає проблема ефективності маркетингової діяльності. Оцінка якої дозволить визначити переваги підприємства та перспективи його розвитку. Існує безліч методів, моделей та підходів до діагностики, однак не всі вони є підходящими для аналізу, кожному з них необхідно застосовувати виходячи із конкретних умов функціонування.

Процес стратегічного маркетингового планування пов'язаний з визначення місії фірми (корпоративної місії, місії бізнесу) - основної узагальненої довгострокової мети фірми, в якій задекларовано її призначення. Бізнес може бути визначений за трьома характеристиками: групи покупців, потреби покупців і технології. Для того, щоб сформулювати місію, компанія повинна дати відповіді на класичні запитання, сформульовані Пітером Друкером: у чому полягає наш бізнес? Хто наш покупець? Що є цінним для наших покупців? Яким буде наш бізнес? Яким повинен бути наш бізнес? Процвітаючі корпорації постійно ставлять собі ці запитання і старанно шукають відповіді на них. Організація формулює місію і доводить її до відома менеджерів, працівників, а також (у багатьох випадках) покупців. Добре продумана та сформульована місія надає можливість всім працівникам фірми бачити кінцеву мету їхньої діяльності.

Позиція торгової марки розвивається протягом років за допомогою реклами, чуток і досвіду використання, і може бути вузькою або зосередженою залежно від послідовності рекламування цієї торгової марки. З розвитком ринкових відносин маркетингова діяльність відіграє все більшу роль у функціонуванні підприємства. Для утримання позицій на ринку,

забезпечення збуту виробленої продукції підприємство вдається до маркетингових заходів, що сприяють ефективному функціонуванню суб'єкта господарювання [5].

В Україні, як і в усьому світі, відбуваються складні соціально- економічні та політичні процеси, що формують умови розвитку вітчизняної харчової промисловості, яка у глобальному вимірі є частиною світового ринку харчових продуктів. На цьому ринку українські виробники традиційно мають високі позиції. У той же час, маючи безумовні успіхи в модернізації технології випуску молочної продукції, підвищенні її якості й розширенні асортименту, вітчизняна молокопереробна галузь все ще не вийшла на траєкторію стійкого розвитку. В країні спостерігається падіння рівня виробництва молочної продукції, підвищення цін на молочну сировину, недостатній рівень взаємодії між виробниками сировини і виробниками кінцевого продукту. Важливою проблемою ринку молока та молокопродуктів є сировинна база. Молочна промисловість молокопродуктового підкомплексу агропромислового виробництва безпосередньо залежить від стану галузі молочного скотарства, де спостерігаються негативні тенденції, пов'язані зі зменшенням виробництва молока. Втрата інтересу до утримання корів в усіх категоріях господарств зумовлена щорічним подорожчанням кормів, енергоносіїв, ветпрепаратів, засобів гігієни, недосконалістю механізму дотування сільськогосподарських товаровиробників та низьким рівнем державної підтримки молочного тваринництва [6]. Молокозаводи з різною глибиною переробки і структурою кінцевої продукції мають різні можливості в оплаті сировини. Встановлення мінімальної закупівельної ціни на сире молоко лише загострює проблему, сприяє ліквідації вітчизняних молокозаводів і збільшенню монополії іноземних компаній.

Для кожного підприємства, що розвивається настає момент, коли виникає потреба його виходу на зовнішні ринки. Вихід на зовнішній ринок, де існує жорстка міжнародна конкуренція, можливий тільки за умови використання сучасних методів управління, методів просування товарів і ефективного маркетингу. Просування використовується підприємством для інформування, переконування чи нагадування споживачам про свої товари, ідеї, громадську діяльність тощо. Просування товару на вітчизняні та міжнародні ринки є невід'ємною частиною маркетингу підприємств. Ефективне просування вимагає ретельного планування і бюджетування, врахування тенденцій розвитку методів просування в Україні та світі. В реаліях сьогодення для українських виробників молочної продукції пошук нових ринків збуту набуло особливої актуальності через припинення експорту до Російської Федерації. Таким чином, постало питання пошуку інших партнерів для здійснення торгівлі [7]. Використання на нових ринках локальної стратегії просування продукції зазвичай не є ефективним, тому постає питання розробки альтернативного плану. Заходи включають адаптацію як самої продукції до умов нового ринку (зміна етикетки, переклад інформації, відповідність культурним особливостям), так і засобів її просування (реклами, матеріалів в інтернеті та медіа).

Висновки. Дослідивши ринок молочної продукції в Україні, можна виділити декілька його особливостей: основну частку ринку представляє вітчизняна продукція; у структурі готової продукції найбільшу частку займає молоко та вершки, а також різні кисломолочні продукти, переважно напої. Серед основних тенденцій ринку молочної продукції можна виділити основні: тенденція до переходу на здорове і якісне харчування; популярність продуктів без консервантів; збільшення попиту на безлактозну продукцію, присутність якої стимулює продажі молочної продукції; зростання сегменту виробництва рослинних аналогів молока (біомолока). Вплив цього тренду вже помітний у розвинених країнах, де багато молоді відмовляється від класичних молочних продуктів.

Список використаних джерел:

1. Машкін М. І., Париш Н. М. Технологія молока і молочних продуктів : навч. посіб. Київ: Вища освіта, 2016. 351 с.
2. Мошковська О. А. Аналіз сучасного стану молоко продуктивного підкомплексу України, проблем його розвитку та шляхів їх вирішення. *Агросвіт*. Київ, 2019. №18. С. 16–23.
3. Підсумки року на ринку молока: виробники все більше орієнтуються на Китай і ЄС. URL: <https://delo.ua/business/itogi-goda-moloko-349186/> (дата звернення: 25.05.2022).
4. Ринок молочної продукції. URL: <https://trademaster.ua/articles/312870> (дата звернення: 25.05.2022).
5. Іванечко Н.; Борисова Т.; Процишин Ю. Маркетинг: навч. посіб. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 180 с.
6. Оцінка ефективності маркетингової діяльності підприємства. URL: <https://buklib.net/books/37220/> (дата звернення: 18.05.2022).
7. Степанюк О. Нові ринки для експорту української молочної продукції. URL: <https://agroexpert.ua/novi-rinki-dla-eksportu-ukrainskoi-molocnoi-produkcii/> (дата звернення: 04.05.2022).

УДК 368.914

Верес Оксана, здобувач фахової передвищої освіти II курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування», науковий керівник Оверко В.В.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ У СИСТЕМІ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Забезпечення добробуту та належного рівня життя громадян похилого віку є важливим соціальним завданням державної політики. Умови, в яких функціонує національна система пенсійного забезпечення, характеризуються широкою палітрою проблем, серед яких: поширення кризових явищ в економіці, посилення темпів трудової міграції, демографічного спаду та старіння населення в країні. При цьому витрати Пенсійного фонду України на виплату пенсій збільшуються, як наслідок – відбувається зростання його дефіциту, який фінансується за рахунок трансфертів із державного бюджету. Це призводить до штучного заниження темпів індексації пенсій та невідповідності їхніх розмірів життєвим потребам громадян. Вирішення вказаних проблем перебуває у площині зміни підходів до реформування системи пенсійного забезпечення населення похилого віку. У цьому контексті особливої уваги набувають питання розвитку таких форм недержавного пенсійного забезпечення, які дозволяють реалізувати право громадян на якісний рівень життя в похилому віці або у разі непрацездатності в довгостроковій перспективі, незважаючи на турбулентність вітчизняної економіки, трудову міграцію, вікову структуру населення та критичне скорочення темпів народжуваності [1].

Вказані проблеми актуалізують пошук нових підходів до обґрунтування напрямів активізації використання інструментів недержавного пенсійного забезпечення для формування необхідних підвалин майбутнього добробуту громадян. Для цього необхідно провести ґрунтовний аналіз ключових тенденцій у розвитку недержавного пенсійного забезпечення.

В 2004 році державою було розпочато впровадження пенсійної реформи, суть якої полягає у переході до трирівневої пенсійної системи, де перший рівень – це солідарна система державного пенсійного страхування, другий рівень – накопичувальна система державного пенсійного страхування, і третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення [2]. На сьогодні в Україні функціонують тільки перший і третій рівні системи пенсійного забезпечення, а запровадження другого рівня не відбулося дотепер.

Система недержавного пенсійного забезпечення (НПЗ) - це складова частина системи накопичувального пенсійного забезпечення, яка ґрунтується на засадах добровільної участі фізичних та юридичних осіб, крім випадків, передбачених законами, у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання учасниками НПЗ додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат.

Пенсійні внески здійснюються вкладником на добровільній основі, кошти обліковуються на індивідуальному пенсійному рахунку, після чого, на них нараховується інвестиційний дохід. Після досягнення пенсійного віку учасник фонду отримує додаткову недержавну пенсію, яка не залежить від стажу або державної пенсії. Брати участь можуть як фізичні особи, здійснюючи внески за себе та своїх рідних, так і юридичні особи, дбаючи про пенсію своїх робітників в майбутньому. Роблячи такі внески учасникам надається можливість отримувати податкові пільги [3].

Слід зазначити, що страхові компанії і недержавні пенсійні фонди входять до числа провідних інституційних посередників. Акумуляуючи значні кошти у формі страхових резервів та пенсійних внесків як довгострокових фінансових ресурсів, ці структури розміщують їх на фінансових ринках, - при цьому можна говорити про надання і споживання інвестиційно - страхових та інвестиційно - пенсійних послуг. Зарубіжна практика засвідчує розвиток страхування та пенсійного забезпечення як ресурсокумулятивних сегментів фінансової сфери.

Страхові компанії і недержавні пенсійні фонди (НПФ) фактично продають своїм клієнтам фінансову безпеку (спокій, впевненість) на строк, оскільки отримують грошові внески до того, як надають послуги по страхуванню чи пенсійному забезпеченню, тобто внесок завжди передують обумовленому захисту (табл. 1). Саме наявність визначеного періоду, який дистанціює момент сплати авансових внесків і початок виконання фінансових зобов'язань, відрізняє страхове і пенсійне посередництво від інших структур. Цей розрив обумовлює формування значних вільних ресурсів, які для підтвердження вартості в часі та її капіталізації потребують ефективного інвестування. Прагнення підвищити дохідність власного інвестиційного портфеля об'єктивно стимулює не тільки національні, а й зарубіжні вкладення, які повинні щонайменше забезпечити збереження вкладів від інфляційного знецінення - цим обумовлюється мінімальний рівень інвестиційного доходу [4].

Таблиця 1

Динаміка діючих недержавних пенсійних фондів, страхових компаній та адміністраторів протягом 2018-2022 років [5]

Показник	Рік					Різниця протягом 2018-2022 р.	
	2018	2019	2020	2021	2022	шт.	%
Кількість фондів	62	65	63	63	57	-5	8,1
Кількість страхових компаній та адміністраторів	22	22	20	19	19	-3	13,7

Згідно даної таблиці можна побачити, що у 2018 році кількість зареєстрованих недержавних пенсійних фондів у відсотковому співвідношенні скоротилося на 8,1% від загальної кількості. А кількість страхових компаній, адміністраторів недержавних пенсійних фондів пов'язана з кількістю діючих недержавних фондів – на 13,7%. На наш погляд це наслідки зростання конкуренції між фондами та відсутністю знань населення про послуги недержавних пенсійних фондів, якими можуть скористатися. Але незважаючи на скорочення кількості недержавних пенсійних фондів, відбувається динамічний розвиток системи недержавного пенсійного забезпечення

Оцінюючи систему недержавного пенсійного забезпечення в Україні з погляду кількості функціонуючих страхових та пенсійних установ, можна говорити про задовільний стан. Але якщо порівнювати з ситуацію з країнами Європи, які аналогічно реформують пенсійні системи, то ситуація в нашій державі викликає занепокоєння: в Україні до системи недержавного пенсійного забезпечення залучено менше 2% працюючого населення. У країнах з розвинутою ринковою економікою ці показники в десятки разів більші [6]. Аналізуючи кількість учасників недержавних пенсійних фондів, слід відзначити, що кількість укладених пенсійних контрактів у 2021 збільшилася на 9,6% порівняно з аналогічним періодом попереднього року. Слід відзначити і збільшення кількості вкладників за рахунок фізичних осіб, що становить на звітну дату 56,5 тис. Водночас учасниками системи недержавного пенсійного забезпечення від початку її запровадження стали 838 тис. осіб, що становить лише 4,2% від майже 20 млн. осіб працюючого населення [7].

Недержавні пенсійні фонди і страхові компанії мають властивість формувати портфель активів і пасивів, до якого входять об'єкти інвестування з мінімальним ступенем ризику. Тому внаслідок проведеного аналізу звітів та законодавчої бази про формування пасивів і використання активів НПФ в Україні до складу активів НПФ належать: активи в грошових коштах, активи в цінних паперах, інші активи згідно із законодавством [8]. Стратегія інвестування недержавних пенсійних фондів є більш консервативною, ніж у інших фінансових установ. Тому, вже досить тривалий період, основними напрямками інвестування НПФ залишаються державні цінні папери та грошові кошти, розміщені на депозитах.

Висновки. Розвиток недержавного пенсійного забезпечення є одним із головних завдань для нашої країни, незважаючи на те, що страхові компанії та недержавні пенсійні фонди мають відносно невеликі показники зростання. Для удосконалення вітчизняної пенсійної системи вони є найбільш актуальними напрямками у формуванні потужного сектору додаткового забезпечення пенсіонерів та перспективними у формуванні стабільного інвестиційного ринку в Україні.

Для забезпечення розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення слід більше залучати економічно-активне населення, а особливо його грошові активи. Вітчизняні страхові компанії та недержавні пенсійні фонди мають проводити політику зацікавленості населення до індивідуальних пакетів забезпечення додаткових виплат у пенсійному віці. Крім цього, необхідно створювати безпосередні механізми захисту пенсійних накопичень та надавати гарантії щодо виконання фондами та страховими компаніями виплат відповідно до умов договору.

Отже, недержавні пенсійні фонди та страхові компанії мають вирішити нагальні проблеми для забезпечення свого функціонування, посилення конкуренції, збільшення власних активів, а також гарантувати кращий рівень життя людей пенсійного віку. Держава має стимулювати розвиток третього рівня пенсійної системи та запроваджувати в ньому інноваційні технології. Уряду необхідно докласти максимум зусиль для реформування пенсійної системи, що

сприятиме посиленню економіки загалом, а також забезпечить кращий соціальний захист пенсіонерів.

Список використаних джерел:

1. Кулініч Т.В. Тенденції розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні. *Економіка та держава*. 2020. № 12. С. 71-76 URL: http://www.economy.in.ua/pdf/12_2020/15.pdf (дата звернення: 18.04.2022).
2. Недержавне пенсійне забезпечення: оцінка та рекомендації: проект USAID «Трансформація фінансового сектору». Київ: 2019. 58 с. URL: http://www.fstua.info/wpcontent/uploads/2019/07/Voluntary_Private_Pensions_in_Ukraine-Assessment_jul2019_ua.pdf (дата звернення: 18.04.2022).
3. Смирнова І. І., Хачікян С. А., Недержавне пенсійне забезпечення в Україні: тенденція та проблеми розвитку. *Економічний простір*. 2021. №176. С. 124-129 URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1037/1002> (дата звернення: 18.04.2022).
4. Виговська В. В., Сучасні проблеми розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. №4(24). С. 170-178 URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/228228/227381> (дата звернення: 18.04.2022).
5. Державний реєстр фінансових установ URL: <https://www.nssmc.gov.ua/register/litsenzuvannia-ta-reestratsiia/financial-institutions/> (дата звернення: 18.04.2022).
6. Приймак І., Вишивана Б. Недержавне пенсійне забезпечення в системі соціального захисту населення. *Світ фінансів*. 2019. № 3 (60). С. 121 – 138.
7. Свиридовська А.О. Інвестиційна діяльність недержавних фондів в Україні. *Ринок фінансових послуг*. 2017. №4(77). С. 148-157 URL: http://npndfi.org.ua/docs/NP_16_04_148_uk.pdf (дата звернення: 18.04.2022).
8. Дороніна І.І. Недержавні пенсійні фонди в процесі встановлення європейської моделі демократичної держави в Україні URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4958>. (дата звернення: 18.04.2022).

УДК 338.1

*Красновська Яна, здобувач ОКР молодший спеціаліст
III курсу спеціальності «Журналістика»,
науковий керівник Копестинська О.І.*

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Якщо суспільство не спроможне системно піклуватись про майбутнє, що пов'язане з економічним зростанням то покращення добробуту, навряд чи слід очікувати. Коли країна впроваджує різноманітні програми, будує інфраструктурні об'єкти, проводить політику в тій чи іншій галузі, слід враховувати довгострокову перспективу.

Результати нещодавно проведених опитувань показують, що економіка разом з війною є головним питанням на політичному порядку денному українців.

Люди сприймають економічні питання і як системну проблему на рівні країни і як особисту проблему. Причина зрозуміла — глибоке економічне відставання України від

інших європейських країн. За рівнем ВВП на душу населення Україна посідає останнє місце в Європі: \$3,659 проти \$15,595 у Польщі. У 1990 поляки та українці стартували з приблизно однакового рівня ВВП на душу населення.

Запит на економічне зростання однаково сильний в різних регіонах країни, не залежить від політичних чи ідеологічних уподобань. Успішний економічний розвиток міг би об'єднати країну. Натомість, економічний провал довжиною в три десятиліття став потужним фактором її роз'єднання. Чому так сталося, попри запит суспільства? Що треба зробити, щоб нарешті зрушити вперед?

Головною суто матеріальною проблемою економічного зростання в Україні є хронічна нестача інвестицій. Зношеність основних засобів виробництва в Україні перевищує 60% — промисловість та інші галузі потребують масштабних вкладень капіталу в нові виробництва та модернізацію старих. Для зростання ВВП темпами у 5–7% на рік (достатніми, щоб за певний час наздогнати Польщу та інші європейські країни) частка інвестицій у ВВП має сягнути близько 25%, тоді як зараз вона становить 15,6% [1]. Втім, ця матеріальна проблема — лише наслідок більш глибоких політичних факторів, які, в реальності, і заважають Україні розвиватися.

1. Політичне майбутнє нашої країни постійно було невизначеним. В Європі чи в Євразії вона опиниться? Чи зможе уникнути дестабілізуючого впливу росіян в їхній боротьбі із західним світом? (Як показав 2014 рік, не змогла.) Довгостроковий інвестор в Україну мусив задати собі ці питання. Вічна геополітична невизначеність відлякнула від України багато західних компаній, які інвестували у Східну Європу.

2. Політична система в Україні побудована навколо корупції та постійного перерозподілу майна та грошових потоків. Найбільші політичні сили та їхні олігархічні спонсори протягом всього періоду незалежності були вбудовані в цю систему. Вона працює через «відключення» базових функцій держави — захисту прав власності, забезпечення порядку та рівних правил гри для всіх. Олігархічні політичні еліти заробляють на можливості вибірково контролювати ці функції шляхом захоплення контролю над державою на цілком демократичних виборах, де виборцями маніпулюють за рахунок контрольованих все тими ж олігархічними групами каналів. Без виконання державою своїх базових функцій ринкова економіка не може працювати повноцінно — не може швидко зростати та приваблювати інвестиції.

Головною суто матеріальною проблемою економічного зростання в Україні є хронічна нестача інвестицій.

3. Економічні реформи в Україні були зупинені на півдорозі, і лише з великою боротьбою їх вдається поступово робити після 2014 року: від приватизації та ринку закупівель до митниці, податкової та ринку землі. Без завершення економічних реформ ринкова економіка України залишається неефективною та непривабливою для інвестицій. За Індексом економічної свободи Україна займає 134 місце у світі, остання з європейських країн [2].

Три проблеми посилюють одна одну. «Провисання» між Заходом та РФ відлякнуло західних інвесторів та створило в Україні олігархічну політичну систему. Олігархи заробляють на незавершеності економічних реформ та високих можливостях для корупції — державних підприємствах, можливостях для монополізму, можливостях відкупитися від будь-чого в судах та захопити чуже майно. Водночас, все це несумісне з західною системою правил та з інтеграцією на Захід. В результаті в Україні створена політична система самознищення країни, в якій короткостроково зацікавлені усі старі системні політичні та олігархічні еліти (хоча довгостроково вони самоліквідуються разом із країною).

Взаємопов'язаність проблем веде до неможливості вирішити їх окремо одна від одної. Україна стійко вирішила йти на Захід — це підтримують дві третини громадян і, ніби, більшість політиків. Водночас, через кланові інтереси, ті ж політики гальмують реформи, що є частиною інтеграції на Захід. Намагання провадити зміни окремо по одних напрямках, не провадячи змін по інших, веде до провалу змін як таких.

Перші 30 років незалежності економіка перебувала під тиском криз і ринкових трансформацій, та це не завадило досягнути успіхів у певних галузях. Зокрема, суттєво покращилися платоспроможність населення і фінансова стабільність. Поряд з досягненнями існують і проблеми.

Одна з найбільших – деградація промисловості, вважають експерти. Слабка конкурентоспроможність, застарілі технології, закриття Росією своїх ринків і війна на Донбасі, а з лютого 2022р в більшості областей України призвели до різкого скорочення обсягів виробництва та експорту в українському машинобудівному секторі [3].

Хоча у 2020 році Україна переважно виграла від такої структури економіки завдяки зростанню глобальних цін на сировину, проте існує ризик входження економіки в кризу через падіння світових цін на товари вітчизняного експорту.

Для зміни структури економіки Україні потрібні значні інвестиції, проте іноземні інвестори не поспішають вкладати свій капітал. Чи не найбільше їх стримує відсутність упевненості в захищеності прав власності.

Провідні економісти сходяться на тому, що без проведення реформ у судовій та правоохоронній сферах Україні не вдасться здійснити значного економічного прориву в найближчому майбутньому. “Економіка потребує високих обсягів інвестицій, які неможливі без поліпшення інвестиційного клімату. Сприятливий інвестиційний клімат включає захист прав власності, ефективну судову систему, низький рівень корупції”, – вважає аналітик Concorde Capital Євгенія Ахтирко.

Крім того, важливо зберегти здобутки в здійснених реформах, таких як незалежність Національного банку та політики, які він проводить у валютній, наглядовій та монетарній сферах

Висновки. Говорячи про ключові проблеми економічного розвитку, звертаємо увагу на принципові системні помилки наявних стратегій, що були окреслені низкою відомих вітчизняних науковців:

- 1) помилки управління (розбудова нової економіки почалася в межах старої парадигми);
- 2) ставка на закордонну та міжнародну кредитну допомогу, що посилює залежність країни від кредиторів, слідування їх вимогам та обмежує у власних діях;
- 3) постійна зміна стратегії, відсутність довгострокової стратегії, порушення спадковості впровадження реформ за зміни політичного циклу (зміни урядів та влади);
- 4) заходи фінансової стабілізації (шокове підвищення цін та тарифів для населення, зменшення соціальних виплат, підвищення фіскального навантаження на бізнес, що приводять до зниження платоспроможності населення, погіршуючи підприємницьку діяльність та економічну ситуацію в країні загалом);
- 5) банківська політика країни (недовіра до банківської системи, вплив коштів та згортання кредитування, що жодним чином не приводять до економічного розвитку країни);
- 6) поза увагою реформ опинились головні сучасні драйвери економічного розвитку у світі, такі як освіта та наука, що зумовило падіння конкурентоспроможності України.

Нова економічна стратегія — чи, радше, доктрина, — яка реально здатна змінити Україну, полягає в одночасному швидкому русі по трьох векторах:

1. Інтеграція України в західні політичні та безпекові структури, насамперед, до ЄС та НАТО.

2. Очищення політичної системи від корупції та створення чесної системи правосуддя, яка захищає рівні правила гри для всіх в країні.

3. Проведення економічних реформ, які зменшують можливості для корупції та завершують побудову необхідних для ефективного функціонування ринкової економіки інституцій [4]

Лише одночасні позитивні зрушення в усіх трьох напрямках здатні, посилюючи один одного, спричинити кардинальні зміни як всередині економіки України, так і в її сприйнятті з боку інвесторів. Нова економічно успішна Україна буде західною країною, з чесним правосуддям, нормальними сучасними політиками, що реально представляють інтереси громадян, та ефективною ринковою економікою.

Список використаних джерел:

7. Як змінилася економіка за 30 років незалежності. *Економічна правда*, 2021. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2021/08/23/677115/> (дата звернення: 28.04.2022)

8. Хаєцька О.П. Особливості економічного зростання в Україні та світі. Електронне фахове видання “*Ефективна економіка*”, 2020 р. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/> (дата звернення: 20.04.2022)

9. Любаченко Олексій. Ключові завдання для економічного зростання України. URL: <https://lb.ua/economics> (дата звернення: 20.04.2022)

10. Кухта Павло. Три вектори: нова економічна доктрина для України. 2020 р. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/ekonomika-ukrajini-tri-naybilshi-problemi-novini-ukrajini> (дата звернення: 18.04.2022)

УДК 336.14

*Лазаревич Яна, здобувач фахової передвищої освіти
II курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
науковий керівник викладач економічних дисциплін, Вавричук О. С.*

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА МІСЦЕВІ ФІНАНСИ

У 2019 році Україна, як і весь світ, зіткнулася з новим викликом – пандемією гострої респіраторної хвороби COVID-19. Коронавірус і карантинні заходи, які застосовувалися протягом тривалих періодів у 2020 році і першій половині 2021 року, значно вплинули на всі сфери економічної діяльності, що, в підсумку, позначилося на фінансовій спроможності муніципалітетів, здатності органів місцевого самоврядування виконувати власні повноваження та реалізовувати стратегії розвитку. Скорочення доходів та необхідність додаткового фінансування протипандемічних заходів суттєво ускладнили становище місцевих бюджетів [1].

Вагомий внесок у дослідження проблем теорії і практики визначення особливостей впливу пандемії на місцеві фінанси зробили такі дослідники: Варналій З. С., Даньків В. Й., Дмитровська В. С., Жаліло Я. А., Мацедонська Н. В., Набатова Ю. О., Свірко С. В., Тимчак В. В., Тимчак М. В., Толуб'як В. С., Ясинська Н. А. та ін.

Спалах пандемії коронавірусу спричинив і падіння вітчизняної економіки, обсягів торгівлі та цін на товари, відплив капіталу з нових ринкових економік. Завдяки масштабним стимулюючим заходам, ціни активів і товарів частково «відіграли» падіння [2, с. 6].

Україна увійшла в поточну економічну кризу зі збалансованою макроекономічною ситуацією. Відносно низький рівень захворюваності на COVID-19 у більшості регіонів дав змогу поступово знімати карантинні обмеження. Завдяки подальшому послабленню інфляційного тиску, НБУ швидше пом'якшував монетарну політику та заклав передумови для відчутного зниження вартості кредитів [3, с. 9].

Державні фінанси України не в достатній мірі відреагували на виклики, пов'язані з COVID-19. Місцевими радами майже не приймалися окремі (спеціальні) цільові програми, спрямовані на фінансування заходів, пов'язаних з протидією поширення COVID-19. Фінансування таких видатків (зокрема, придбання засобів захисту та дезінфікуючих засобів, медикаментів тощо), в основному здійснювалося за рахунок коштів, передбачених на виконання відповідних бюджетних чи цільових програм. В окремих випадках відбувалося збільшення їх фінансування [1].

Незавершеність процесу розмежування видаткових зобов'язань за рівнями бюджетів з урахуванням особливостей побудови муніципальних утворень, слабкість податкового потенціалу територій зумовлюють їх високу залежність від фінансової допомоги (див. табл. 1).

Таблиця 1

**Співвідношення доходів/видатків місцевих бюджетів України
за 2017-2020 рр. (млрд. грн)**

Назва доходу	Факт 2017 рік	Факт 2018 рік	Факт 2019 рік	Факт 2020 рік
Загальна сума доходів із державного бюджету	502,1	562,4	560,5	211,9
Загальна сума видатків із державного бюджету	496,1	570,6	566,2	205,6
Баланс	+6,0	-8,2	-5,7	+6,3

Як видно із розрахунків табл. 1, у періоди 2018-2019 рр. вочевидь невиконання бюджету місцевими адміністраціями України, зокрема його перевищення. У 2018 р. перевищення бюджету – 1,21%, у 2019 р. – перевищення бюджету 1,02%.

За рахунок коштів місцевих бюджетів загалом було профінансовано 10,3 млрд грн на заходи, пов'язані з пандемією коронавірусу, що становить 2,1% від обсягу видатків місцевих бюджетів [4].

Оціночні втрати власних доходів загального фонду місцевих бюджетів у 2020 році внаслідок пандемії склали 28,3 млрд грн, в тому числі: по бюджетах ОТГ – 5,4 млрд грн; по обласних бюджетах – 3,8 млрд грн, по бюджетах міст обласного значення – 9,8 млрд грн, по бюджетах районів – 4,1 млрд грн.

З державного бюджету додатково не виділялися кошти місцевим бюджетам на боротьбу з COVID-19, фінансування видатків здійснювалося за рахунок перерозподілу загальної суми коштів, що була запланована під час прийняття Державного бюджету на 2020 рік.

Проаналізовано, що у 2020 році на доходи місцевих бюджетів суттєвий вплив справляли карантинні заходи, які запроваджувалися урядом і місцевою владою [1].

Беручи до уваги глобальність економічної рецесії COVID-19 та її руйнівний вплив як і на зовнішньоторговельні потоки між країнами, так і на падіння обсягів експорту, зменшення припливу іноземного капіталу, трудового ресурсу, а також критичний вплив на систему охорони здоров'я всіх країн, який пов'язаний з численними випадками зараження та

нестабільністю вірусу, включаючи його здатність до мутації, необхідним є ствердження того, що рівень невизначеності під час пандемії піднявся до небачених раніше масштабів. Майбутнє завжди характеризується невизначеністю, яка радикально впливає на будь-який процес прийняття рішень. У випадку глобальної рецесії 2020 р. причиною настільки високого падіння рівня інвестицій, низького попиту споживачів та водночас панічного скуповування товарів у періоди локдаунів є глобальна невизначеність. Розвиток подій є настільки непередбачуваним, що велика кількість компаній і споживачів змушені перебувати в стані очікування, зменшуючи будь-які витрати.

Систематизація відмітних ознак глобальної економічної рецесії COVID-19 дозволяє констатувати її безпрецедентний за масштабом поширення та впливом на світову економіку характер, свідченням чого є порушення позитивної динаміки ключових показників економічного розвитку, а також зафіксовані історичні мінімуми індексу глобальної економічної невизначеності та барометра світової торгівлі. Підтвердження визначених тенденцій дозволяє передбачити довгострокові негативні наслідки сучасної глобальної рецесії, що зумовлює необхідність обґрунтування напрямів відновлення світової економіки та зовнішньоторговельного співробітництва держав за кризових умов [5, с. 48].

У кризових умовах, викликаних пандемією, органи місцевого самоврядування постають перед необхідністю зміни фінансової моделі на більш сучасну – фіскально-кредитну. Таким чином, стратегічним напрямом зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування стає розширення доступу до довгострокових кредитних ресурсів, розвиток ринку муніципальних позик [6].

Протягом останнього року суттєво звужився фіскальний простір органів місцевого самоврядування через зменшення податкових надходжень до місцевих бюджетів та посилення тиску на місцеві бюджети внаслідок необхідності фінансувати додаткові заходи з подолання пандемії та її соціально-економічних наслідків на їх території.

Можна визначити, що для оперативного реагування на надзвичайні ситуації доцільно переглянути та підвищити ефективність такого інструменту як резервний фонд (підходи до його формування та механізмів використання); підвищити координацію та вдосконалити механізми багаторівневого фінансування державних та регіональних цільових програм; для підвищення ефективності використання коштів необхідно вдосконалити (формалізувати) методологію планування дохідної та видаткової частини місцевих бюджетів; керівництвом України обрано шлях стимулювання економіки шляхом інвестування в інфраструктуру, оскільки цей тип інвестицій має найвищий економічний мультиплікатор з точки зору стимулювання зростання і він може бути більш дієвим, ніж зниження податків або збільшення видатків [1].

Висновки. Результати дослідження дозволяють зробити висновок, що децентралізація в умовах пандемії відкриває значні перспективи для забезпечення спроможності місцевого самоврядування самостійно вирішувати питання місцевого життя, зокрема підвищення ролі громадян, їх впливу на процес прийняття та втілення рішень щодо забезпечення умов соціального та економічного розвитку суспільства.

На даний час пандемія ще далека від свого завершення. Однак уже сьогодні відзначаємо такі основні наслідки пандемії як суттєве скорочення світової економіки, збільшення рівня безробіття, занепад багатьох галузей промисловості, культури і мистецтва, туризму, переформатування освітнього процесу тощо. Публічні фінанси стали однією з тих сфер, які найбільше відчули вплив пандемії, а економіка України, як і світова загалом, зазнала значних економічних втрат. Однак, слід підвищити роль муніципалітетів та регіонів у визначенні пріоритетних проєктів та їхній реалізації, тобто посилити принцип «знизу – догори» у процесі

формування державної регіональної політики. Налагодити координацію та взаємодію між місцевими органами влади, розробити стратегію боротьби з наслідками пандемії, а також впровадити систему моніторингу ризиків. Прискорити імунізацію населення шляхом розширення мережі пунктів вакцинації, закупівлі вакцин, що в свою чергу вплине на поліпшення економічної ситуації.

Список використаних джерел:

1. Венцель В. Пилипів В. Слободян Р. Вплив пандемії на місцеві фінанси URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/716/ULEAD_COVID19_Report_29.04.2021_.pdf (дата звернення: 05.05.2022).

2. Вплив COVID-19 та карантинних обмежень на економіку України: кабінетне дослідження. Упорядники: Денков Д., Каракуц А., Щедрін Ю. Громадська організація «Центр прикладних досліджень». Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні. Липень 2020 р. 56 с.

3. Вплив COVID-19 та карантинних обмежень на економіку України. Кабінетне дослідження. Липень 2020 р. 56 с.

4. Офіційний сайт Рахункової палати України. URL: <http://www.ac-rada.gov.ua> (дата звернення: 14. 05.2022).

5. Кулицький С. Проблеми розвитку економіки України, обумовлені пандемією коронавірусу COVID-19 у світі, та пошук шляхів їх розв'язання. *Україна: події, факти, коментарі*. 2020. № 9. С. 47-53.

6. Слобожан. О. Кризові виклики для місцевих фінансів та перспективи ринку місцевих позик. URL: <https://auc.org.ua/novyna/kryzovi-vyklyky-dlya-miscevyh-finansiv-ta-perspektyvy-rynku-miscevyh-pozyk-stattya> (дата звернення: 18.05.2022).

УДК 640.43

Плескун Віра, здобувач ОКР молодший спеціаліст III курсу спеціальності «Готельно-ресторанна справа», науковий керівник Шендирук Н.М.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВЕКТОРІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Останніми роками ресторанный бізнес розвивався досить динамічно та зростав випереджаючими темпами. Сучасні реалії функціонування підприємств різних галузей економіки характеризуються досить складною ситуацією. Поширення загрози COVID-19 у всьому світі змінило діяльність усіх суб'єктів господарювання. Рецесія економіки під впливом коронавірусу не залишила жодної індустрії недоторканою, серед яких ресторанный бізнес є найбільш помітним та емблематичним. Сьогодні ресторанный бізнес, як ніколи раніше, веде активну боротьбу за збереження власної життєздатності. У зв'язку з пандемією коронавірусу більшість підприємств ресторанного бізнесу у всьому світі змушені були закритися.

Ресторанный бізнес зіштовхнувся з безпрецедентною кризою, яка, безумовно, трансформує в перспективі діяльність підприємств цієї сфери. Ресторатори усього світу, для яких ресторанный бізнес має цінність, сьогодні вимушені задіяти всі ключові ресурси. Новий індустріальний ландшафт, створений COVID-19, змушує підприємства ресторанного бізнесу

розробляти нові креативні механізми не тільки збереження життєздатності, але й розвитку, які б дали змогу адаптуватись до нових реалій зовнішнього середовища.

Наслідки та втрати поширення пандемії колосальні. Найбільш чуттєвими сферами бізнесу, на діяльність яких були введені безпосередні обмеження у зв'язку зі вжиттям карантинних заходів, є [1] :

1) розважально-культурні заклади (театри, кінотеатри, виставки, різноманітні розважальні заходи, фітнес-клуби тощо), що мають від повної зупинки до спаду виручки на 50–80%;

2) готельно-ресторанний бізнес, де ситуація майже аналогічна, оскільки вводиться обмеження на скупчення людей; згідно з рішенням уряду допускаються лише приготування їжі й доставка замовнику;

3) туристичні послуги, що мають абсолютне падіння у період карантину у зв'язку із закриттям кордонів та міжобласного сполучення в межах України;

4) сфера надання косметологічних послуг, де вже відчули спад відвідувачів більш ніж на 50%.

Формування та реалізація стратегії розвитку підприємства ресторанного бізнесу зазвичай здійснювалися під впливом широкого спектру груп чинників, зокрема науково-технічних, соціальних, культурно-історичних, економічних, політико-правових, міжнародних, природно-кліматичних, демографічних [2, с. 460].

Епідемія COVID-19 та вжиття санітарних заходів для його стримування розширили перелік чинників, дія яких внесла значні зміни та обмеження в розвиток підприємств ресторанного бізнесу у всьому світі. Введення державами обмежень на діяльність підприємств ресторанного бізнесу викликало хвильовий ефект у суміжних галузях, таких як виробництво продуктів харчування, лікєро-горілчаніх виробів, виробництво вина та пива, постачання продуктів харчування та напоїв, рибальство, сільське господарство [3; 4].

Це здебільшого обумовлено тим, що ресторанний бізнес є ключовою складовою частиною сфери харчування, за своєю сутністю та призначенням є природно-соціально-економічною системою та входить до міжгалузевого регіонального кластеру, активно впливає на розвиток усіх секторів продовольчого комплексу держави [5, с. 157].

Ресторани, кафе, пекарні та інші підприємства цієї сфери в умовах боротьби з пандемією вимушені змінювати формат роботи з клієнтами. Для збереження свого іміджу, утримання постійних клієнтів та загалом присутності у сфері ресторанного бізнесу, значна частина підприємств здійснила реінжиніринг основних бізнес-процесів з акцентом на формат адресної доставки. Так, прикладом є мережа ресторанів здорового харчування

«Salateira», яка, працюючи з міжнародною кур'єрською компанією «Glovo»,

вже тривалий час здійснює постачання своїх страв споживачам. Проте за звичайних умов діяльності мережу «Salateira» цей вид бізнесу (постачання) сильно не цікавив, адже компанія не розглядала його як ключове джерело збільшення обсягу продажів. Сьогодні, як зазначають співвласники мережі ресторанів здорового харчування «Salateira»: «Наш бізнес працює з Glovo. Ми задоволені результатом, але відчувається спад і по доставці теж. Багато скарг надходить через соцмережі – люди просто не можуть замовити нашу їжу. Glovo фізично не може обробити наші замовлення» [6].

Формати закладів, які раніше, в принципі, не працювали з доставкою (бари, паби, кав'ярні, заклади з караоке, калянні), також борються за гостей: багато хто пропонує акції та знижки за само вивіз страв і напоїв [6].

Інновації в ресторанному бізнесі мають бути не менш прогресивними, ніж в інших сферах господарювання людини, а також бути спрямованими на вирішення наявних проблем. Крім того, вони мають допомагати споживачу розкрити нові можливості, створити комфортні умови обслуговування, що можуть не тільки стати візитною карткою підприємства ресторанного бізнесу, виокремити його серед інших закладів харчування, але й задати новий вектор розвитку [7, с. 95].

Сьогодні підприємства ресторанного бізнесу переосмислюють свій бізнес з точки зору Інтернету та його нової культури й можливостей. Перспективне домінування інформаційно-комунікаційних технологій створює не тільки можливість збереження життєздатності в період всесвітньої боротьби з пандемією, але й нові перспективи розвитку підприємств ресторанного бізнесу шляхом впровадження альтернативних інноваційних рішень.

Сьогодні споживач може замовити кулінарні страви, не виходячи з дому, роботи або в інших різних ситуаціях, які обмежують відповідний час на відвідування підприємств ресторанного бізнесу. Інтерактивні технології створюють можливість споживачу спостерігати за тим, як готуються кулінарні страви, через веб-камеру на кухні. Так, Мішленівський шеф Массімо Боттура (Massimo Bottura) залишився вдома на час карантину й запустив в «Instagram» кулінарне шоу «Кухня карантину». Декілька разів на тиждень він разом із сім'єю готує вечерю та ділиться кулінарним досвідом [8].

Завдяки додаванню унікального ідентифікатора та можливості підключення до Інтернету для підприємств ресторанного бізнесу є унікальна можливість покращення системи управління запасами, підвищення її ефективності, відстеження руху запасів і підвищення задоволеності клієнтів. Такі переваги надає використання RFID-технологій (Radio Frequency Identification, що в перекладі означає «радіочастотна ідентифікація»), тобто технологій автоматичної безконтактної ідентифікації об'єктів за допомогою радіочастотного каналу зв'язку [9, с. 405].

Інформація, отримана під час використання RFID-міток, може мати переваги щодо відстеження запасів, аналізу популярності ресторанної продукції, створюючи можливість покращення меню. Відстеження обслуговування таблиць може допомогти під час розроблення більш ефективних способів прийому замовлень, обслуговування клієнтів та підвищення ступеня їх задоволеності.

Рестораторам також слід сфокусувати увагу на інструменті інтернет-маркетингу, що передбачає просування ресторанного продукту, самого підприємства ресторанного бізнесу та його бренду за рахунок використання соціальних медіа, контент яких створюється чи оновлюється за рахунок зусиль власників і відвідувачів, а саме на соціальному медіа-маркетингу (Social Media Marketing, SMM). Здійснення ефективного SMM є важливим фактором успішного просування бренду, товару чи компанії на ринку, що спрямовано на залучення все більшої кількості прихильників, розширення цільової аудиторії, розроблення, покращення та захист репутації компанії через формування лояльності споживачів до бренду. Робота соціальних медіа полягає в тому, що вони за допомогою прямої та прихованої взаємодії охоплюють цільову групу користувачів [10].

Слід відзначити, що SMM має свою специфіку, яка суттєво відрізняється від звичайного маркетингу своєю стратегією та термінологією, проте є повноцінним маркетингом, побудованим на цифрових технологіях, який має

свої переваги, такі як миттєвий відгук аудиторії та її швидкий аналіз, конкурентна інформаційна розвідка та онлайн-моніторинг цін та дій конкурентів, інформаційний аналіз та аналіз реакції аудиторії, види реклами та способи просування контенту.

Задля реанімації ресторанного бізнесу в умовах карантину розроблений концептуальний базис маркетингу соціальних медіа для підприємств ресторанного бізнесу, який ґрунтується на чотирьох-етапному підході (POST-методі) та орієнтований на визначення ключових акцентів, які мають бути враховані під час визначення стратегічних векторів розвитку підприємств ресторанного бізнесу в короткостроковому періоді, розроблення ефективного плану маркетингу в соціальних мережах бізнесу та клієнтів [11]. Метод POST (People (люди), Objectives (цілі), Strategy (стратегія), Technology (технологія)) був запропонований Чарлін Лі та Дж. Берноффом як ефективна основа для розроблення стратегії соціальних мереж.

Висновки. З огляду на вищевикладене, визріває необхідність нагального розв'язання проблем ресторанної індустрії в умовах пандемії. Щоб вистояти, власники ресторанного бізнесу трансформують звичні формати діяльності та активізують всі можливі резерви та ключові ресурси. Інформаційні технології сьогодні, як ніколи раніше, стають все більш цінним ресурсом у підприємствах ресторанного бізнесу, допомагаючи рестораторам не тільки зберегти життєздатність, але й розкрити нові перспективні напрями розвитку. Для збереження бізнесу та забезпечення ефективного перепрофілювання звичного режиму роботи закладів ресторанного бізнесу на формат адресної доставки замовлень запропоновано концептуальний базис соціального медіа-маркетингу для підприємств ресторанного бізнесу, який інтегрує ключові акценти утримання цінності в умовах пандемії.

Список використаних джерел:

1. Хроніки кризи бізнесу: кого в Україні найбільше накриє штормом коронавірусу. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/> (дата звернення: 17.04.2022).
2. Давидова О.Ю. Формування системи інноваційного управління розвитком підприємств готельно-ресторанного господарства. *Бізнес-Інформ*. 2017. № 11. С. 459–464.
3. Bloom J. How are food supply networks coping with coronavirus? BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news> (дата звернення: 05.04.2022).
4. Meghashyam M. Restaurant industry reeling under coronavirus. The Hill. URL: <https://thehill.com/business-a-lobbying/488110-restaurant-industry-reeling-under-coronavirus> (дата звернення: 05.04.2022).
5. Яцун Л.М. Сфера харчування населення як природно-соціально- економічна система: методологія формування та розвитку. *Економічний аналіз*. 2014. Т. 16. № 1. С. 155–166.
6. Коронавірус: як українські ресторатори ведуть бізнес в умовах пандемії. URL: <https://www.restorator.ua/post/coronavirus-how-ukrainianrestaurateurs-do-business-in-a-pandemic> (дата звернення: 07.04.2020).
7. Клапчук М.В., Біян В.І., Брухлій Б.В. Інноваційні технології в ресторанному господарстві. *Карпатський край*. 2019. № 1 (2). С. 92–99.
8. Массімо Боттура запустив в Instagram кулінарне шоу «Кухня карантину». URL: <https://posteat.ua/news/massimo-bottura-zapustiv-v-instagram-kulinarneshou-kuxnya-karantinu> (дата звернення: 21.04.2022).
9. Давидова О.Ю., Полстяна Н.В. Інформаційно-комп'ютерні інновації в ресторанному бізнесі. *Комуніальне господарство міст*. Серія «Економічна наука». 2018. № 106. С. 403–408.
10. Сайт агентства Digital Guru. URL: <https://dgagency.ru/services/orm> (дата звернення: 19.04.2020).
11. Bernoff J. The POST method: a systematic approach to social strategy. Groundswell:

УДК 336.741

*Соловій Христина, здобувач фахової передвищої освіти
II курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
науковий керівник Вавричук О.С.*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ

Цифровізація — одна з визначальних тенденцій розвитку людської цивілізації, яка формує більш інклюзивне суспільство та кращі механізми управління, розширює доступ до охорони здоров'я, освіти та банківської справи, підвищує якість та охоплення державних послуг, розширює спосіб співпраці людей, а також дає змогу скористатися більшим розмаїттям товарів за нижчими цінами [1]. Вона, у свою чергу, спрямована на оцифрування усіх світових ресурсів (створення цифрових копій) та формування мережових платформ взаємодії, з метою отримання прогнозованого та гарантованого результату від будь-якого керуючого впливу [2].

Цифрові фінанси – це такий термін, який використовується для опису впливу нових технологій на індустрію фінансових послуг. Він включає різноманітні продукти, програми, процеси та бізнес-моделі, які змінили традиційний спосіб надання банківських та фінансових послуг.

Сьогодні цифрові технології використовуються як частина бізнес-процесів, а їх повсюдне впровадження проглядається в усіх сферах життя, оскільки:

- їх експонентне зниження вартості у поєднанні з наявними хмарними послугами знижує капіталовкладення, необхідні для започаткування бізнесу;
- їх застосування зменшує витрати, збільшує продуктивність та ефективність прийняття рішень;
- вони стають дешевшими та, відповідно, доступнішими завдяки безкоштовному контенту та послугам (через низькі граничні витрати): користувачі сплачують лише частину вартості, яка створюється у цифровій економіці;
- вони можуть використовуватися для створення унікальних продуктів, повністю адаптованих до уподобань клієнта [3].

Цифровізація фінансів спрямована на ефективне функціонування підприємств, установ, організацій на різних рівнях управління, органів державної влади та місцевого самоврядування. Технологічні інновації у сфері фінансів не є новим поняттям, інвестиції в нові технології суттєво зросли за останні роки, а темпи інновацій є досить швидкими. Тепер ми взаємодіємо з нашим банком за допомогою мобільних технологій, ми здійснюємо платежі, переказуємо гроші та здійснюємо інвестиції, використовуючи різноманітні нові інструменти, яких не було кілька років тому.

Цифрова трансформація фінансів — це перетворення наявних аналогових (іноді електронних) продуктів, процесів та бізнес-моделей організації, в основі якої лежить ефективне використання цифрових технологій [4].

Цифрова трансформація означає інтеграцію цифрових технологій у всі сфери бізнесу. Ця інтеграція призводить до принципових змін у тому, як діють громадяни, підприємства та організації, як вони забезпечують цінність для себе, своїх працівників, клієнтів, партнерів,

досягаючи власних та спільних, економічних та соціальних цілей швидше, дешевше та з новою якістю.

Метою трансформації сфери громадської безпеки є підвищення рівня правопорядку, комфортного та безпечного життя громадян [5].

Останні роки для фінансової системи України стали певним випробуванням, що зумовило її переорієнтуватись на функціонування інтеграційних процесів. Трансформація фінансової системи України передбачає реалізацію системи взаємопов'язаних заходів, спрямованих на її подальшу розбудову та вдосконалення функціонування всіх її складових: фінансових інститутів, фінансових ринків та систем забезпечення.

Отже, фінансова сфера України на даний час готова до трансформації з метою посилення цільового характеру використання бюджетних коштів, пошуку нових шляхів наповнення бюджету, збалансування державних фінансів, впровадження механізмів покращення видаткових зобов'язань держави [6].

Україна — європейський лідер у галузі інновацій та нових технологій. Останні 10 років цифровізація стала ключовим драйвером зростання української економіки та добробуту громадян. Сьогодні кожен українець може легко капіталізувати себе, свої навички, знання завдяки використанню цифрових технологій. Маючи смартфон та доступ до Інтернету, кожен отримав змогу продавати свої послуги через онлайн-сервіси без посередників і роботодавців; створювати бізнес із нуля без стартового капіталу та активів; отримувати дохід від реалізації свого творчого потенціалу та креативних ідей.

Стратегія цифрових фінансів визначає загальні риси того, як Європа може підтримати цифрову трансформацію фінансів України у найближчі роки, водночас регулюючи її ризики. Стратегія визначає чотири основні пріоритети: усунення фрагментації на єдиному цифровому ринку, адаптація нормативної бази ЄС для сприяння цифровим інноваціям, сприяння фінансуванню на основі даних та вирішення проблем і ризиків за допомогою цифрової трансформації, включаючи підвищення цифрової операційної стійкості фінансової системи [7].

Постійно зростаюча залежність фінансового сектора від програмного забезпечення та цифрових процесів означає, що ризики інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) притаманні фінансам. Тому комісія фінансів гарантує, що вони можуть протистояти всім видам збоїв і загроз, пов'язаних з ІКТ. Банки, фондові біржі, розрахункові палати, а також фінансові технології повинні дотримуватися суворих стандартів для запобігання та обмеження впливу інцидентів, пов'язаних із ІКТ.

Усі ці фактори ризику сприяють пошуку нових можливостей, в тому числі у цифровізації фінансового ринку та тотальній діджиталізації.

Частка цифрової економіки у ВВП України становить 65%. В країні діє принцип цифрового пріоритету – всі сфери послуг громадського життя пронизані цифровізацією. Утримання та розвиток будь-якої фізичної системи відбувається лише за відсутності цифрової альтернативи. 95% усіх компаній змінили свої бізнес-моделі та цілепокладання під впливом нових технологій. Ті, хто не встиг зробити це вчасно, залишилися в аутсайдерах або зовсім зникли.

Цифровізація фінансів дала змогу:

- оптимізувати бізнес-процеси;
- створити нові продукти та послуги завдяки технології Інтернету речей, віртуальній реальності, хмарним сервісам, штучному інтелекту;

- зменшити витрати (економія на людях завдяки автоматизації та роботизації, автоматизації обліку, «розумне» управління постачаннями та автопарком, контроль за витратами палива);

- запропонувати абсолютно нові рішення ведення бізнесу: нові моделі страхування, альтернативні банківським послугам сервіси, мобільні додатки для навчання, індивідуальний підхід до онлайн-покупця, персональна реклама.

Із 2022-го по 2025 рік уряд України ініціював та здійснив такі кроки:

- визначив державу, як головного гравця сектору. Держава стала ключовим споживачем і користувачем інновацій, сформувала моду на цифрову культуру, популяризувала освіту в секторі hi-tech;

- законодавчо закріпив базові цифрові права громадянина;

- реалізував інфраструктурні проекти (підключення до фіксованого широкосмугового Інтернету всіх домогосподарств, смартифікація фізичної інфраструктури тощо);

- ініціював та реалізував численні проекти цифрової трансформації (e-government, «розумні» міста, електронна ідентифікація громадян, електронна митниця тощо);

- створив умови для появи понад 300 тис. нових робочих місць в секторах цифрової економіки;

- впровадив загальнодоступні універсальні цифрові послуги для громадян (стандартний обов'язковий мінімум): освіта, медицина, транспорт, безпека [5].

По суті, держава перетворила себе, своє внутрішнє управління, фінанси, політичне життя, внутрішній устрій таким чином, щоб все було побудовано на інноваційних рішеннях. Усвідомивши, який ефект цифровізація може дати бізнесу, громадянам, а зрештою, і бюджету, політичні еліти сформували новий порядок денний і буквально нав'язали цифрову культуру в країні. В Україні з'явився лідер, відповідальний за реалізацію інноваційної стратегії.

Завдяки цифровізації фінансів громадяни отримали додаткові вигоди: можливість за декількох секунд без посередників орендувати житло, автомобіль (як для поїздок містом, так і для подорожей), отримати дистанційне медичне обслуговування і будь-який освітній контент.

У цифровізації, як і будь-якої зміни, є дві сторони медалі. Головний ризик цифрової трансформації фінансів — це можливе зростання рівня безробіття.

Таким чином, тотальна цифровізація та розвиток цифрових фінансів в Україні так чи інакше супроводжуватимуться на першому етапі негативними процесами втрати роботи громадянами, проте саме цифровізація і створить нові напрямки, котрі уже через декілька років (а то й менше) зумовлять новий попит, що, як показує досвід промислових революцій, буде набагато більшим за попит минулого періоду [8, с. 166].

У найближчі 10–20 років у світі даних буде задіяно понад 100 трильйонів сенсорів. Також зростатиме кількість працівників, необхідних для налагодження зв'язку між базою даних і фізичним світом. З'явиться професія архітектора й куратора сенсорних систем.

У майбутньому 65% наших дітей займатимуться видами діяльності, які ще не існують сьогодні. Україна має просуватися вперед із сучасною національною програмою навчання загальних та професійних цифрових компетентностей та навичок, як ключових компонентів цифровізацій.

Висновки. Цифровізація призведе до змін не тільки в економіці, але і в якості життя. Масштабне використання цифровізації – процес багатогранний, складний, пов'язаний із ризиками та неоднозначними наслідками. На сьогодні цифровізація фінансів виступає ефективною основою розвитку системи державного управління, економіки, бізнесу, соціальної сфери і всього суспільства. Вивчаючи основні проблеми розвитку цифрових фінансів в Україні

в умовах глобальних трансформаційних процесів, можна зробити висновок, що цифровізація може стати поштовхом до модернізації економіки та подолання кризи в країні.

Сучасний стан її розвитку засвідчує нездатність України впроваджувати цифрові технології внаслідок недостатньої захищеності інтелектуальної власності, високих інвестиційних ризиків, низького рівня кібербезпеки та наявності піратства. Важливою передумовою для становлення та розвитку цифрових фінансів є розвиток людського капіталу, штучного інтелекту, від рівня якого залежить цифровізація виробництва. Таким чином, для фінансів України слід розробити подальші напрями розвитку та стимулювання процесу цифровізації.

Список використаних джерел:

1. Амелін А. Майбутнє не можна передбачити, але його можна запроектувати. URL: <https://uifuture.org/publications/24556-amelin-interview-davos>.
2. Маркевич К. Цифровізація: переваги та шляхи подолання викликів. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/tsyfrovizatsiia-perevagy-ta-shliakhy-podolannia-vyklykiv>.
3. Гук А. Бенчмаркінг доброго врядування: практичний посібник. Київ: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2018. 60 с. URL: https://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/Book_BenchmarkingDV-2_148x210_web.pdf
4. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://ais.knu.ua/2020/06/22/україна-2030е-країна-з-розвинутою-цифро>.
5. Економічна стратегія України 2030. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>
6. Концепція АППАУ «Національна стратегія Індустрії 4.0». URL : <https://www.industry4ukraine.net/publications/propozycziyi-appau-ta-ruhu-4-0-do-naczialnoyi-ekonomichnoyi-strategiyi-2030/>.
7. Цифрові фінанси. URL: <https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2019/02>.
8. Ляшенко В.І., Вишневський О.С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку : монографія. Київ : НАН України, Ін-т економіки пром-сті, 2018. 252 с.

УДК 336.71

*Стадник Олена, здобувач ОКР молодший спеціаліст
III курсу спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
науковий керівник Оверко В.В.*

НЕОБАНК ЯК ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО СПОЖИВЧОГО СЕКТОРУ

У сучасному світі банківські технології розвиваються надзвичайно швидкими темпами, й очевидним є те, що впровадження таких технологій диктує нові правила гри для банків. Новий сучасний тренд банківської діяльності – це максимальна автономність і діджиталізація. Банки прагнуть функціонувати в новому форматі – форматі фінансових помічників, що доступні цілодобово. Цей формат у світі має назви «необанки», «віртуальні банки», «директ-банки». Оскільки в реаліях ХХІ ст. майже будь-яка модернізація означає широке використання цифрових технологій та налагодження онлайн-бізнесу в глобальній мережі Інтернет, то можна дійти висновку, що необанки – це банки, які функціонують без фізичних відділень і для надання послуг використовують мобільні додатки, Інтернет-додатки та інші сайти [1, с. 71-74]. Певною

особливістю функціонування необанків у світі є те, що, крім традиційних банківських послуг, вони пропонують новітні фінансові продукти та інструменти, наприклад розрахунки у криптовалюті, участь у краудфінансінгових платформах тощо.

Віртуальний банк – це банк, що надає банківські послуги через Інтернет або інші електронні канали збуту і також не має фізичних відділень. Не слід ототожнювати віртуальний банкінг з Інтернет-банкінгом або електронним банкінгом. Інтернет-банкінг та електронний банкінг – це канали надання банківських послуг традиційним банком [2, с. 254-261]. Основна відмінність полягає у тому, що віртуальний банк не має фізичних відділень, його продукти та послуги надаються через Інтернет та інші електронні канали, крім фізичних відділень, через які працюють традиційні банки.

Досліджуючи світовий досвід функціонування необанків, варто зазначити, що одним з найперших «віртуальних» банків, був створений у США в 1995 р., Security First Network Bank. Концепція цього банку була розроблена для американців, які часто мігрували всередині країни, а іноді й виїжджали за її межі. До того ж у деяких американських штатах існували норми, які обмежували відкриття філій «чужих» банків із сусідніх штатів. Для того щоб не втрачати клієнтів, банки впроваджували у свою діяльність механізм дистанційного обслуговування та створили системи On-line banking, e-banking, Internet banking. Ще одним із перших віртуальних банків Німеччини був Consorsbank. Від початку своєї роботи він спеціалізувався виключно на операціях із цінними паперами і віддавав перевагу збуту своїх послуг через мережу Інтернет.

За даними дослідницького центру Burnmark, на кінець 2016 р. у світі працювало 70 необанків (Monzo, Starling, Tandem, Atom, Number26 та ін.), 40 з яких функціонували у Великобританії. За підсумками 2018 р. журнал Forbes опублікував топ-50 фінтех-компаній, зокрема до рейтингу увійшли 20 стартапів, пов'язаних із розвитком необанків.

Із цього списку 19 фінтех-компаній оцінюються в понад 1 млрд. дол. кожна. За даними на початок 2019 р., загальний обсяг інвестицій у шість найпопулярніших онлайн-банків в Європі (N26, Revolut, Monzo, Tandem Bank, Atom Bank, Starling Bank) перевищує 2 млрд. дол. Обсяг клієнтської бази досягає позначки в 13 млн. клієнтів [3, с. 81-96]. Поряд із класичними банками ці банки оперують на підставі банківської ліцензії, їхня місія – не банальне копіювання стандартної банківської моделі через надання послуг в Інтернеті, а створення індивідуальної фінансової екосистеми з прозорими транзакціями і цілодобовим доступом по всьому світу. У Великобританії лише 12% клієнтів закрили свої звичайні банківські рахунки, щоб повністю обслуговуватися в Інтернеті [4, с. 57-59].

Незважаючи на те, що вітчизняний банківський ринок є не настільки розвиненим порівняно з європейським ринком, проте в нашій країні вже існують фінтех-стартапи, серед яких зустрічаються і необанки. Вітчизняні банкіри передбачають поступовий перехід від традиційного банкінгу до необанкінгу шляхом зменшення кількості відділень банків та залучення більшості клієнтів до Інтернет-банкінгу. Відповідно до статистичних даних НБУ, за останні п'ять років кількість структурних підрозділів банків скоротилася майже вдвічі, що підтверджує перехід від традиційного банкінгу до цифрового обслуговування. Лише за 1 півріччя 2021 р. кількість філій та відділень банків скоротилася на 491 відділення. Слід зауважити, що це переважно були структурні підрозділи банків-лідерів, зокрема: ПАТ «Промінвест» скоротив відділення на 56% (із 55 відділень до 24), АТ «Укрсоцбанк» – на 54% (із 43 до 20), АТ «Ощадбанк» – на 4% (2630 і 24887 відповідно) [5]. Ще однією причиною того, що вітчизняний банківський ринок готовий до впровадження нового формату банку, є значне збільшення обсягу безготівкових розрахунків із використанням платіжних терміналів та електронних гаманців.

Усього в 2021 р. держателі платіжних карток українських банків здійснили 3,9 млрд. операцій, що на 26,7% більше, ніж у 2020р., а їх обсяг збільшився на 35,4% та становив клав майже 2877 млрд. грн. Наступним потужним свідченням того, що споживачі фінансових послуг готові до нового етапу функціонування вітчизняної банківської системи у форматі необанкінгу, є сучасні тенденції платіжної інфраструктури. Підвищення попиту українців на безготівкові операції та популяризація інноваційних платіжних сервісів стимулюють подальше розширення платіжної інфраструктури [6, с. 7-21]. Від початку 2019 р. мережа торговельних платіжних терміналів зросла на 4%, до 289,6 тис шт., з яких 0,6 тис шт. – це мобільні платіжні термінали (mPOS). Водночас 81% торговельних POS-терміналів в Україні забезпечували можливість здійснення безконтактної оплати [7].

Перший проєкт необанку в Україні, або віртуального банку, Monobank був запущений у листопаді 2017 р. на базі ліцензії комерційного банку «Універсал Банк» разом із Fintech Band. Monobank – це онлайн-платформа, що прив'язана до платформи Universal Bank. Monobank не має власної банківської ліцензії, яка видається НБУ і надає право здійснювати банківську діяльність. Monobank – це онлайн-сервіс, який забезпечує доступ до банківських послуг. При цьому безпосередньо операції здійснює Universal Bank. Він є фінансовим партнером Monobank, і саме він оперує грошима клієнтів. Іншими словами, підключаючись до онлайн-сервісу, людина, по суті, стає клієнтом Universal Bank. Але доступ до його послуг він отримує не безпосередньо у відділеннях Universal Банку, а дистанційно через Monobank [8]. У листопаді 2019 р. був запущений другий проєкт віртуального банку – Sportbank. Проєкт позиціонується як «перший спортивний мобільний банк в Україні». Sportbank також не має власної банківської ліцензії і здійснює свою діяльність на базі ліцензії «Оксі банк» [9].

Особливостями обох вітчизняних необанків є такі:

- Відсутність власної банківської ліцензії. Функціонування на базі ліцензії інших банків;
- розроблення та впровадження онлайн-сервісу, мобільного додатку;
- зручний кешбек витрат до 20%, що є сучасним світовим трендом;
- доставка випущеної платіжної картки клієнту;
- співпраця виключно з фізичними особами;
- решта послуг, які пропонуються цими банками, є традиційними.

Аналізуючи сучасний стан функціонування мобільного банкінгу в Україні, можна відзначити його стрімкий розвиток за минулі 4 роки та тенденцію до подальшого розширення спектру банківських послуг засобами мобільних додатків [10].

Висновки. Функції традиційних банків у майбутньому зміняться, проте їхня роль буде вагомим завдяки їх надійному обліку та захисту персональних даних. Банки будуть потрібні для забезпечення високоякісних, безпечних та конкурентоспроможних продуктів і послуг. Більш розвинені в цифровому відношенні банки зможуть потенційно підвищити ефективність, знизити витрати на обслуговування та розширити коло клієнтів. Водночас, вони повинні будуть створювати не лише фінансові продукти, але й нефінансові. Говорити про те, що необанки в Україні мають чіткі яскраві особливості, які відрізняють їх від традиційних банків, поки зарано. Теза про те, що надання необанками послуг за значно нижчими тарифами за рахунок відсутності певних операційних витрат на утримання філій, відділень та істотно якісніший їх сервіс, є необґрунтованою. Варто наголосити, що сьогодні формат вітчизняного необанку можна використовувати як зручну систему електронних платежів і переказів, що дає змогу зручно і в режимі онлайн керувати особистими коштами та електронним гаманцем. Вітчизняна практика необанків демонструє, що поки функціонування необанків залежить від традиційних

банків через відсутність законодавчої ініціативи щодо ліцензування та регулювання діяльності необанків.

Список використаних джерел:

1. Губа М., Лінник А., Колесник Д. Розвиток необанків в Україні та світі. *Регіональна економіка та менеджмент*. 2019. № 2 (24). URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/3830/1/71-74.pdf> (дата звернення 22.04.2022).
2. Корнівська В.О. Цифровий банкінг: ризики фінансової дигіталізації. *Проблеми економіки*. 2020. № 3. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/neobank-ponyattya-istoriya-ta-perspektiva-rozvitku-v-ukrayini.html> (дата звернення 22.04.2022).
3. Житар М.О. Необанкінг: зарубіжний досвід та українська перспектива. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. 2019. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/neobanky-vs-tradytsiini-banky-iak-neobanky-zminiuiut-finansovu-systemy> (дата звернення 22.04.2022).
4. Беззуб Р.Ю. Проблеми розвитку необанків в Україні Розвиток банківських послуг та інновацій в цифровій економіці : матеріали наук.-практ. інтерн. конф. студ. аспір. і молод. вчених, Київ : КНЕУ. 14 квітня 2019 р. URL: p3.nuwm.edu.ua/15611/1/Любовська%20М.М.%20Bitcoin%20ризики%20та%20перспективи%20використання%20в%20Україні.zax.pdf (дата звернення 22.04.2022).
5. Українські необанки: ключові гравці й потенційні ніші для розвитку. URL: <https://elnews.com.ua/uk/ukrayinski-neobanky-klyuchovi-gravci-j-potencijni-nishi-dlya-rozvytku/11> (дата звернення 22.04.2022).
6. Лобозинська С., Скоморович І., Владичин У. Діяльність необанків на ринку фінансових послуг в Україні та світі. *Фінансовий простір*. 2021. № 3(43). URL: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/index.php/fp/article/view/827> (дата звернення 22.04.2022).
7. В Україні запустили перший необанк 2017. URL: <https://hromadske.ua/posts/v-ukraini-zapustyly-pershyimobilni-bankbezviddilen> (дата звернення 22.04.2022).
8. Кльоба Л.Г. Цифровізація – інноваційний напрямок розвитку банків. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/86.pdf (дата звернення 22.04.2022).
9. Офіційний сайт Монобанк. URL: <https://www.monobank.com.ua/> (дата звернення 22.04.2022).
10. Банкінг майбутнього: трансформація форми або суті. URL: <https://www.terrasoft.ru/financial-services/insights/> (дата звернення 22.04.2022).

УДК 659

*Цетнар Олена, здобувач ОКР молодший спеціаліст
III курсу спеціальності «Готельно-ресторанна справа»,
науковий керівник Шендирук Н.М.*

ЗАСТОСУВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ РЕКЛАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сьогодні важко уявити наше життя без реклами. Ми абсолютно буденно ставимось до білбордів, афіш, рекламних листівок, розклеєних на стінах вулиці або до рекламних оголошень в інтернеті.

У сучасному бізнесі реклама - це один з найефективніших способів заявити про себе, розповісти про фірму, послуги та товари, які вона надає, скласти позитивне враження.

Теперішня реклама має безліч різновидів, і кожен підприємець може сам обрати той, котрий допоможе йому залучити більше споживачів, а відповідно, отримати велику виручку.

За час існування людства рекламні засоби пройшли неймовірний шлях еволюції [1]. Спочатку це були просто ритуальні маски, одяг, татуювання, які вказували на плем'я та рід занять, а також тавра, які ставили на все, що можна.

У добу Середньовіччя, коли грамотність не була найнеобхіднішою річчю, письмова реклама відійшла у небуття. Люди або не вміли писати, або не вміли читати. Відповідно, сенсу в письмових рекламних оголошеннях не було.

Нове дихання письмова реклама отримала через 22 роки після того, як Йоган Гуттенберг винайшов друкарський верстат, у 1757 році. Згодом рекламні оголошення почали друкуватись у газетах. Їх друкували невеликими блоками, розташованими впритул один до одного. А вже на початку ХХ століття з'явилась радіо-реклама, а згодом і реклама на телебаченні.

Сучасна реклама - це цілий комплекс різноманітних процесів, які дозволяють робити її як доступною для усіх, так і для вузького кола споживачів.

Розглянемо різноманітні види реклами. *Реклама у друкованих виданнях.* Цей вид реклами повністю залежить від популярності журналів та газет. Порівняно з рекламою на телебаченні або рекламою в Інтернеті рекламні оголошення більш доступні за ціною політикою.

Реклама по радіо. Усе, що пов'язано з радіо, орієнтується на сприйняття слухом. Однак оскільки крім того, що радіо має невелику аудиторію, порівняно з телебаченням та Інтернетом, споживачі не бачать продукту, відповідно, даний вид реклами можна охарактеризувати, як "повірити на слово", що діє не на користь рекламної кампанії.

Реклама на ТВ. Даний вид реклами може допомогти ознайомити споживача з продуктом інформаційно та зорovo. Тобто, потенційний покупець може не лише прослухати інформацію про продукт або послугу (назву, характеристики, призначення), а й побачити його на власні очі, здійснити попередню оцінку відповідності продукту поданим характеристикам.

Реклама в Інтернеті.[2] Останнім часом саме Всесвітня павутина набирає скажену популярність саме у ролі рекламного майданчика. Адже зараз більшість людей проводять майже увесь вільний час в Інтернеті.

Інтернет-реклама дозволяє зробити рекламні звернення як доступними для широкого кола споживачів, так і відфільтрувати аудиторію за віком, інтересами, статтю та іншими критеріями.

Саму веб-рекламу можна класифікувати на декілька підвидів.

Медійна реклама.[3] Це розміщення текстово-графічних матеріалів на рекламних майданчиках (пошукових системи, тематичні сайти, інформаційні ресурси).

Банерна реклама. В своїй основі має показ зображення або анімації. Оплата здійснюється або за кількість показів, або за кількість фактичних переходів.

Дані з об'ємів рекламно-комунікаційного ринку можна переглянути в таблиці 1, наведеній нижче: [4]

Таблиця 1

Об'єми рекламно-комунікаційного ринку

Вид реклами	Підсумки 2020 р., млн. грн.	Підсумки 2021р., млн. грн.	% зміни 2020/2021рр.	Прогноз на 2022, млн. грн	% зміни між 2021/2022
Банерна реклама, оголошення в соц.мережах	3180	4780	50	5640	18

Rich media					
Цифрове відео, Youtube	3800	6053	59	7869	30
Всього Інтернет-медіа	6980	10833	55	13510	25

Реклама в соц. мережах. Найпопулярнішими соц. мережами в Україні Facebook, Instagram, TikTok, Pinterest та Youtube. Відповідно, у них розміщення рекламних оголошень буде ефективнішим. Однак треба враховувати, що цільова аудиторія може сильно відрізнятися за віком. Так, в соц.мережі TikTok аудиторія - це здебільшого особи 14-26 років; а у тому самому Facebook та Instagram вікові межі аудиторії більш розширені. До того ж, варто враховувати тип реклами, який буде використовуватись, оскільки такі соц.мережі, як Facebook, Instagram та Youtube дозволяють розміщувати як банерну рекламу, так і відео-ролики. А в TikTok рекламні оголошення можуть бути лише у відео-форматі, тривалістю не більше 3 хвилин (в середньому від 10 секунд до 1 хвилини)

Контекстна реклама.[5] Реклама в Інтернеті, яка розміщується у результатах пошуку. Є вельми ефективною, оскільки з'являється при пошуку подібної інформації. Тобто людям, яким буде цікаво. Найпопулярнішою системою для створення та розміщення контекстної реклами є Google AdWords. Є реклама у пошукових системах та на тематичних сайтах.

Вартість оплати залежить від замовника. Він сам встановлює ціну одного кліка переходу за рекламним оголошенням. В залежності від вартості визначається місце в результаті пошукового запиту. Встановлюється певна сума, яка розрахована на певну кількість кліків.

Наприклад: замовник встановлює суму 100\$ з вартістю одного кліка 5\$. Отже, даного бюджету йому вистачить на 20 кліків. Якщо його ціна буде вищою, ніж в інших, посилання на його сайт буде одним із перших. Якщо з'явиться хтось, чия ціна буде вища, вони можуть розміщуватись вище за нього. Якщо бюджет не буде поповнюватись, його рекламне оголошення опиниться в кінці списку.

Пошукова оптимізація (search engine optimization, SEO)[6] - вид реклами, який передбачає комплекс заходів для підняття позиції сайту у результатах пошукового запиту для певних споживачів.

Просування в соціальних мережах SMM (Social Media Marketing), або SMO (Social Media Optimization)[7] - розміщення реклами в соціальних мережах. Зараз найбільш популярними майданчиками для цього виду реклами є Instagram, Facebook, Twitter. Це реклама в публіках, групах, спільнотах.

Геоконтекстна реклама.[8] Дозволяє розміщувати рекламу при перегляді карти за пошуковим запитом.

Електронна пошта.[9] Це розсилка рекламних оголошень на електронну пошту. Це, наприклад, розсилка оголошень передплатникам, розсилка новин або спам (непотрібна реклама, на яку споживач не підписувався).

Product placement [10] - вид реклами у відео-іграх, фільмах або музичних кліпах. Він передбачає розміщення логотипів, характерних звуків або продукції певної фірми і взаємодію з ними головних героїв.

Наприклад, серія фільмів про Джеймса Бонда просто кишіла рекламованими продуктами, такими, як марки машини BMW, напою Heineken, телефону Ericsson та інші.

Так, показ мультфільмів про моряка Папая, неймовірної сили якому надавав шпинат, призвів до підняття продажів консервованого шпинату на 30% по всій Америці. А після показу

фільму “Інопланетянин”, де діти приготували солодку піцу, продаж льодяників Reese`s Pieces збільшився на 65-70% за 3 місяці.

Висновки. Сьогодні є безліч рекламних засобів для того, щоб заявити про себе, свій продукт та виробити позитивне ставлення до своєї фірми. Кожен підприємець може обрати для себе будь-який з них. Однак вибирати слід за споживчою аудиторією, видом рекламованої продукції та бюджетом, який розрахований на рекламну кампанію фірми. Варто пам’ятати, що правильна маркетингова тактика - одна з частин успішного розвитку бізнесу. Тож варта довірити справу професіоналам.

Список використаних джерел:

1. Історія реклами. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Історія_реклами (дата звернення: 10.04.2022).
2. Реклама в Інтернеті. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Реклама_в_Інтернеті (дата звернення: 10.04.2022).
3. Медіа-реклама. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Медійна_реклама (дата звернення: 15.04.2022).
4. Ринок Інтернет-реклами в Україні наздогнав за обсягом традиційну рекламу URL: https://dev.ua/news/Ринок_Інтернет-реклами_в_Україні_наздогнав_за_обсягом_традиційну_рекламу_|_dev.ua (дата звернення: 15.05.2022).
5. Контекстна реклама. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Контекстна_реклама (дата звернення: 16.04.2022).
6. Поняття пошукової оптимізації та просування веб-сайтів. URL: [https://vseosvita.ua/library/Поняття_пошукової_оптимізації_та_просування_веб-сайтів_|_Конспект._Інформатика_\(vseosvita.ua\)](https://vseosvita.ua/library/Поняття_пошукової_оптимізації_та_просування_веб-сайтів_|_Конспект._Інформатика_(vseosvita.ua)) (дата звернення: 20.04.2022).
7. SEO-просування. URL: https://Reklamator_|_SEO_—_просування (дата звернення: 22.04.2022).
8. Реклама в Інтернеті. 15 основних видів та їхні особливості. URL: https://lemarbet.com/ua/Реклама_в_Інтернеті:_15_основних_видів_та_їхні_особливості_—_Lemarbet (дата звернення: 01.05.2022).
9. Електронна пошта. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Електронна_пошта (дата звернення: 01.05.2022).
10. Продакт плейсмент. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Продакт_плейсмент (дата звернення: 15.04.2022)